

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครอง
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

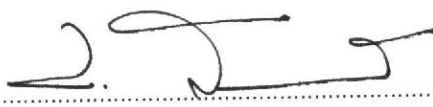
นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์

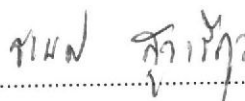
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

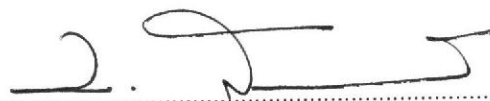
2560

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครอง
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์
คณะนิติศาสตร์

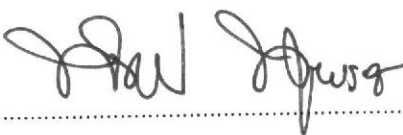
ศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ)

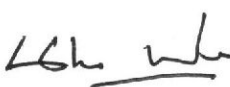
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

อาจารย์..........ประธานกรรมการ
(ดร.ธเนศ สุจารีกุล)

ศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ)

..........กรรมการ
(ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)

อาจารย์..........กรรมการ
(ดร.พัชรวรรณ นุชประยูร)

รองศาสตราจารย์..........คณบดี
(นเรศร์ เกษะประกร)
กุมภาพันธ์ 2561

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
ชื่อผู้เขียน	นางพัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2560

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษา การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าแท้จริงแล้วการที่รัฐให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะทำให้แนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากน้อยเพียงใด

วิธีการศึกษาใช้การศึกษาทางนิติศาสตร์เน้นการศึกษาจากเอกสาร โดยศึกษาแนวความคิดกฎหมายภายใน กฎหมายระหว่างประเทศ กติการะหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับ การลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ผลการศึกษาพบว่า การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุดโดยเป็นการทำร้ายชีวิตของผู้ต้องโทษไม่ให้มีสิทธิดำรงอยู่อีกต่อไป เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความผูกพันทั้งตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน ในส่วนความผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกได้แก่ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ที่แสดงถึงความมุ่งมั่นในการปกป้องคุ้มครอง มิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งมวลแห่งครอบครัวมนุษยชาติ ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 กติกาข้อ 6 (2) ที่กำหนดเพียงเงื่อนไขสำหรับประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจ

กระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่มุ่งหมายให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบัน ทำให้การลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศไทยถึงแม้เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่ก็ไม่ใช่เป็นการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ด้วยเหตุที่กฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้กำหนดข้อห้ามการลงโทษประหารชีวิต ส่วนความผูกพันตามกฎหมายภายในพบว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและเป็นหลักประกันในสิทธิในชีวิตร่างกายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้จำกัดอำนาจรัฐไว้ในมาตรา 26 ว่าการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ แต่พบว่ากฎหมายอาญา รวมทั้งกฎหมายพิเศษหลายฉบับมีบทบัญญัติลงโทษประหารชีวิต ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตถึงแม้จะเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุนิติวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษแต่เป็นมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในชีวิตอันเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐยอมรับและได้รับรองคุ้มครองไว้ ดังนั้นบทบัญญัติการลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายดังกล่าวจึงขัดต่อหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน และข้อค้นพบที่สำคัญคือ ถึงแม้กฎหมายระหว่างประเทศและจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่ทิศทางในอนาคตจารีตประเพณีระหว่างประเทศกำลังเป็นที่นิยมลัทธิการล้มเลิกการลงโทษประหารชีวิตมากขึ้น เหตุที่การลงโทษประหารชีวิตไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการมีสิทธิในชีวิตอันเป็นสิทธิที่มีมาโดยธรรมชาติ การประหารชีวิตเป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่ากับเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นมีความเป็นไปได้สูงในภายหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตจะถูกระงับโดยจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

ABSTRACT

Title of Dissertation The Death Penalty in Thailand Versus the Principles of
The Protection of Human Dignity
Author Mrs. Patcharin Witthayaanecknan
Degree Doctor of Laws
Year 2017

The objective of this study, the death penalty in Thailand versus the principles of the protection of human dignity, was to investigate the concepts of death penalty and the principles of human dignity protection. The study focused on examining to what extent the government's current protection of human dignity would actually change the concepts of death penalty to be consistent with the human dignity.

The legal study approach was used for this study, emphasizing on examining documents, especially concepts of national laws, international laws, and international covenants related to death penalty and human dignity.

The study reveals that death penalty is the most severe criminal law enforcement measure, which hurt lives of the convict by terminating the right to continue living. It is a violation of human dignity as for a purpose to protect human right which is a basic right that comes naturally. The concepts of death penalty and the human dignity protection are bound by both international laws and national laws. Commitments under international laws which Thailand is a member include the Universal Declaration of Human Rights (1948), which indicates the commitment to protect people from the abuse of human rights and human dignity to each other. With the acceptance that natural dignity and equal rights which cannot be withdraw from all members of the human family, every human being has the right to live. A person shall not be treated with torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. Another related law is the International Covenant on Civil

and Political Rights: ICCPR (1966), where Article 6 (2) indicates only conditions for countries which have not abolished the death penalty that sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime. The Second Optional Protocol to the ICCPR is another international laws which aims at abandon all types of death penalty by which Thailand has notratified. This means that the death penalty law in Thailand, which is considered abusive to human dignity, is not against the international laws. For this reason, international laws does not impose death penalty penalties. For the national laws, human dignity is recognized and protected in the constitution, the highest law of the country, and is a guarantee of the right in the body, which is the basic right. In addition, the constitution also limits the power of the state in Section 26 that the enactment of a law that limits the rights or liberties of a person must comply with the provisions of the constitution. In case the constitution does not prescribe the conditions, the law must not be against the rule of law, increase the burden or restrict the rights or liberties of the person beyond reason which will affect the human dignity of the person. Nevertheless, there are many special laws which have provisions for death penalty, even though it is a measure to achieve the purpose of punishment, is a measure that affects the right to life, which destroys human dignity of the person, which is a fundamental right that the state recognizes and protects. Therefore, the provisions of the death penalty in such laws are contrary to the principle of protection of human dignity in accordance with the constitution.

In the author's point of view, the death penalty under the criminal laws and the special laws should be changed to life imprisonment instead. Another finding is that although international law and international customs do not prohibit the death penalty, the future direction of international customs is becoming more abolitionist of the death penalty. As the death penalty is not in line with the basic human rights standards of having the right in life, which comes naturally, the death penalty is a violation of human value as well as a violation of human dignity. Therefore, there is a high probability that the abolition of the death penalty will be carried out under international customs.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกสบายที่สุดของท่านศาสตราจารย์ ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้สละเวลาและใช้ความอดทน เป็นอย่างยิ่งเพื่อให้คำปรึกษาทางด้านความคิด แนวการวิเคราะห์ การศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตลอดจน การตรวจสอบแก้ไขอย่างละเอียดถี่ถ้วน ผู้เขียนขอระลึกถึงพระคุณไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบ ขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.ธเนศ สุจารีกุล เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้เวลาอันมีค่าของท่านเป็น ประธานสอบวิทยานิพนธ์ด้วยการให้ข้อชี้แนะและคำแนะนำรวมทั้งอธิบายให้เกิดความชัดเจนอันมี ส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ ท่านอาจารย์ ดร.พัชรพรรณ นุชประยูร ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณบุคคลดังต่อไปนี้ในการเอื้อเฟื้อข้อมูลและอำนวยความสะดวก ได้แก่ เจ้าหน้าที่หอสมุดปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เจ้าหน้าที่หอสมุดป่วย อึ้งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่สำนักงานกิจการยุติธรรม โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมยศ จันทรมบัติ และ นางสาวจิตนันท์ วิทยาเอนกนันท์ ที่ช่วยแปลข้อมูลภาษาอังกฤษที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และที่ขาด ไม่ได้ คือ นางสาวณัฐธิดา สุภาพงษ์ เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์ ที่เอาใจใส่ ติดตามเร่งรัดดูแลกระบวนการให้ลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวนาม

ผลสำเร็จและสาระประโยชน์ที่พึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณ แต่บิดาที่ล่วงลับ มารดาผู้รอคอยความสำเร็จของผู้เขียน คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุก ท่าน และบรรดากาลังใจที่ได้รับจากสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เขียน ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ ด้วยใจจริง

พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์

ธันวาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	8
1.4 สมมติฐานในการศึกษา	8
1.5 วิธีที่ใช้ในการศึกษา	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	10
บทที่ 2 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	11
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต	11
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษประหารชีวิต	49
บทที่ 3 การลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ	80
3.1 การลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ และในระดับภูมิภาค	80
3.2 การลงโทษประหารชีวิตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ	94
3.3 ตัวอย่างประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต	101

บทที่ 4	โทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในประเทศไทย	117
4.1	หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกฎหมายไทย	117
4.2	แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายไทย	129
4.3	กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	147
บทที่ 5	การศึกษาวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับ หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	156
5.1	วัตถุประสงค์การลงโทษกับการลงโทษประหารชีวิต	156
5.2	เงื่อนไขตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศกับการลงโทษประหารชีวิต	163
5.3	หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการลงโทษประหาร ชีวิตภายใต้รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายภายใน	169
5.4	การลงโทษประหารชีวิตกับหลักแห่งความได้สัดส่วน	174
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	184
6.1	บทสรุป	184
6.2	ข้อเสนอแนะ	190
บรรณานุกรม		192
ภาคผนวก		201
ภาคผนวก ก	Statute of the International Court of Justice	202
ภาคผนวก ข	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ 2	213
ภาคผนวก ค	รัฐภาคีที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (PO2-ICCPR) และได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรม ทุกประเภท	244
ภาคผนวก ง	รายชื่อประเทศที่ยกเลิกประหารชีวิต	252
ภาคผนวก จ	พระราชบัญญัติห้ามนำโทษประหารชีวิตมาใช้ในฟิลิปปินส์ Republic Act No. 9346	260
ภาคผนวก ฉ	ฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมาย อาญา และตามกฎหมายอื่น ๆ	264
ประวัติผู้เขียน		276

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
4.1	เปรียบเทียบฐานความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตระหว่างกฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ.127 กับประมวลกฎหมายอาญา	137
4.2	ข้อหาสูงสุด 5 อันดับ ที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในคดีอาญาโดยแยกตาม ประเภทชั้นศาล ประจำปี พ.ศ.2557	143
4.3	ข้อหาสูงสุด 5 อันดับ ที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในคดีอาญาโดยแยกตาม ประเภทชั้นศาล ประจำปี พ.ศ.2558	143
4.4	สถิตินักโทษประหารเด็ดขาดประหารชีวิต	144
4.5	สถิติคดีแสดงจำนวนจำเลยที่ศาลชั้นต้นที่วราชอาณาจักรตัดสินลงโทษ จำแนกตามกำหนดโทษ	145
4.6	จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558	146
4.7	จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปี พ.ศ.2554- 2558	146
4.8	ประเภทข้อหาสูงสุด 5 อันดับ ที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเยาวชนและ ครอบครัวที่วราชอาณาจักร ในคดีอาญา	147

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายอาญา ในกรณีที่มีการกระทำ ละเมิดกฎหมายอาญา ผลของการกระทำละเมิดก็จะถูกลงโทษ และการลงโทษประหารชีวิตเป็น มาตรการบังคับที่รุนแรงที่สุด เพราะเป็นการทำร้ายชีวิตของมนุษย์ไม่ให้ดำรงอยู่อีกต่อไปโดยรัฐ ซึ่ง เท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิในการมีชีวิตอยู่อันเป็นสิทธิพื้นฐานที่สุดของสิทธิมนุษยชน ปัจจุบันเป็นที่ ยอมรับกันว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาถึงขั้นประหารชีวิตไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ไม่มี หลักฐานใดที่แสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตให้ผลในเชิงปราบปราม ช่มชู้ ไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างที่จะ กระทำความผิด สภาวิจัยแห่งชาติของสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Research Council of the National Academies) ในสหรัฐอเมริกา ยืนยันในรายงานฉบับวันที่ 18 เมษายน 2555 ว่า “งานวิจัยจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับผลจากการใช้โทษประหารต่อการก่ออาชญากรรม ไม่มีส่วนใดที่บ่งชี้ ว่าโทษประหารช่วยลด เพิ่ม หรือไม่มีผลใด ๆ ต่ออัตราการฆาตกรรม”¹ ขณะเดียวกันสหพันธ์สิทธิ มนุษยชนสากล (FIDH) ก็ได้คัดค้านและต่อต้านโทษประหารชีวิตโดยถือว่าโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ ขัดต่อหลักการพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพเป็นอย่างยิ่ง²

Amnesty International (AI) หรือ องค์การนิรโทษกรรมสากล ซึ่งเป็นองค์กรด้านสิทธิ มนุษยชนในระดับสากลได้เปิดเผยข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถิติการใช้โทษประหารชีวิตทั่วโลกใน รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต ในปี 2555 โดยยืนยันว่า “แนวโน้มทั่วโลกยังคงมุ่งสู่การยกเลิกโทษประหาร โดยมีเพียง 1 ใน 10 ของประเทศทั่วโลกที่ยังมีการตัดสินลงโทษ ประหาร. . . และจำนวนผู้ต้องโทษประหารจนถึงปัจจุบันได้ลดลงจาก 1,923 คน (ใน 63 ประเทศ)

¹ National Research Council, **Deterrence and the Death Penalty**, Daniel S. Nagin and John V. Pepper, eds. (Washington, DC.: The National Academies Press, 2012), p. 2.

² สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล. **โทษประหารชีวิตในประเทศไทย**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์เพรส, 2549), หน้า 1.

ในปี 2554 เปรียบเทียบกับ 1,722 คน (ใน 58 ประเทศ) ในปี 2555”³ ในขณะเดียวกันก็มีความก้าวหน้าของการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทุกภูมิภาคของโลก ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศเดียวในทวีปอเมริกาที่ยังคงมีการลงโทษประหารชีวิต ในปี 2554 เกิดขึ้นใน 34 มลรัฐ ในปี 2555 เกิดขึ้น 33 มลรัฐ แต่ในเดือนมีนาคม ปี 2556 มลรัฐแมริแลนด์ เป็นรัฐที่ 18 ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิต เหลืออีก 32 มลรัฐ⁴ ที่ยังคงโทษประหารชีวิต จากข้อมูลในรายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในปี 2555 ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล พบว่า ข้อมูลตัวเลขจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2555 มีมากกว่าสองในสามของประเทศทั่วโลกได้ยกเลิกการประหารชีวิตในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ โดยมี 97 ประเทศไม่มีกฎหมายให้ลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทุกประเภท มี 8 ประเทศยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไปแต่ยังคงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมบางประเภทเท่านั้น มี 35 ประเทศยังคงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทั่วไปแต่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาได้ระงับการลงโทษประหารชีวิตจึงถือได้ว่ายกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ ในขณะที่มี 140 ประเทศยกเลิกการประหารชีวิตในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ และมี 58 ประเทศที่ยังคงบทลงโทษประหารชีวิต หนึ่งในกลุ่มนี้มีประเทศไทยรวมอยู่ด้วย⁵

ช่วงระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา หลายประเทศประกาศยกเลิกโทษประหารชีวิต บางประเทศไม่มีการประหารชีวิต ประเทศล่าสุดที่ประกาศยกเลิกโทษประหารชีวิตคือประเทศมองโกเลีย โดยการให้ภาคยานุวัติกับพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ในวันที่ 13 มีนาคม 2555 แต่มีเพียงไม่ถึงครึ่งหนึ่งที่นำโทษประหารชีวิตมาใช้จริง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศในแถบเอเชียและตะวันออกกลาง และในปี 2555 ประเทศอินเดียและประเทศปากีสถานได้รื้อฟื้นการประหารชีวิต มีจำนวนการประหารชีวิตที่สูงติดต่อกันในประเทศอิหร่าน ประเทศซาอุดีอาระเบีย และประเทศเยเมน ขณะที่ประเทศเวียดนามมีนักโทษรอการประหารชีวิตกว่า 500 รายโดยวิธีฉีดยา แต่ไม่สามารถประหารได้เนื่องจากต้องนำเข้ายาฉีดจากกลุ่ม

³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในปี 2555, หน้า 7, ค้นวันที่ 6 สิงหาคม 2556 จาก http://www.amnesty.or.th/download/Report2012Combine_2_Preview_find.pdf

⁴ มลรัฐที่ยังคงโทษประหารชีวิต ได้แก่ อลาบามา, แอริโซนา, อากาซัส, แคลิฟอร์เนีย, นอร์ทแคโรไลนา, เซาท์แคโรไลนา, โคโลราโด, เซาท์ดาโคตา, เดลาแวร์, ฟลอริดา, จอร์เจีย, ไอดาโอ, อินเดียนา, แคนซัส, เคนตักกี, ลุยเซียนา, มิสซิสซิปปี, มิสซูรี, มอนทานา, เนบราสก้า, เนวาดา, นิวแฮมป์เชียร์, โอไฮโอ, โอคลาโฮมา, โอเรกอน, เพนซิลวาเนีย, เทนเนสซี, เท็กซัส, ยูทาห์, เวอร์จิเนีย, วอชิงตัน, และไวโอมิง

⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, *เรื่องเดิม*, หน้า 31-33.

ประเทศยุโรปที่ผลิตยาฉีด ซึ่งกลุ่มประเทศเหล่านี้ได้เลิกการผลิตตามความเห็นชอบของสหภาพยุโรป ทำให้ประเทศเวียดนามต้องแก้ปัญหาเองโดยให้นักวิทยาศาสตร์ทำการทดลองผลิตยาจนประสบความสำเร็จสามารถผลิตยาฉีดได้เอง จึงเริ่มต้นการประหารชีวิตอีกครั้งเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2556 ซึ่งวิธีการลงโทษประหารชีวิตมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ และวิธีที่ใช้ประหารชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การตัดศีรษะ การแขวนคอ การยิงเป้า การฉีดยา การใช้กระแสไฟฟ้า การรมแก๊ส การปาด้วยก้อนหิน สำหรับประเทศไทยมีการประกาศให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ.2499 และประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 กฎหมายอาญานี้ถูกใช้มามากกว่า 50 ปี แล้วโดยบทกำหนดโทษบัญญัติไว้ในมาตรา 18⁶ ว่า

โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมี ดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษห้าสิบปี

ส่วนวิธีการลงโทษประหารชีวิต ที่แก้ไขใหม่เมื่อปี พ.ศ.2546 มาตรา 19 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย . . .” แต่เดิมผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย ต่อมาเปลี่ยนวิธีการลงโทษมาเป็นการฉีดยาหรือให้สารพิษให้ตาย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้รับความทรมานน้อยลง และเพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลที่ถูกทารุณโหดร้ายหรือถูกลงโทษอย่างไร้มนุษยธรรม ต่อมามีการจับกุมนายบัณฑิต เจริญวานิชและนายจิรวุฒน์ พุ่มพฤษ ผู้กระทำความผิดด้วยข้อหาค้ายาเสพติดเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2544 และในเวลาต่อมา ศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิต เป็นนักโทษสองรายแรกที่ถูกประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาที่เรือนจำกลางบางขวางในวันที่ 24 สิงหาคม 2552 ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตทั้งสองรายดังกล่าวได้รับแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเพียงหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้มีกลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย นำโดย ดร.

⁶ ได้มีการแก้ไขความในวรรคสองและวรรคสามเพื่อให้เป็นไปตามพันธะผูกพันที่ประเทศไทยเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539

แดนทอง บริน ประธานสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) หรือ UCL ส่งจดหมายเปิดผนึกถึง นายกรัฐมนตรี (ในขณะนั้นคือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2552 เรื่องการคัดค้าน โทษประหารชีวิต และประณามการกระทำของรัฐบาลไทยที่นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้ง อีกทั้งร้องขอให้ประเทศไทยได้ไตร่ตรองถึงพันธสัญญาแห่งการเคารพสิทธิมนุษยชน⁷

หลังจากประเทศไทยละเว้นจากการประหารชีวิตมาเป็นเวลา 6 ปี (ปี พ.ศ.2546-2551) และนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งในปี 2552 นั้น ถือเป็นความถดถอยของแนวคิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศส่วนน้อยจากประเทศทั่วโลกที่ยังใช้โทษประหารชีวิต ล่าสุดเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560 นายกอบเกียรติ กสิวิวัฒน์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ได้ให้สัมภาษณ์ประเด็นโทษประหารชีวิตต่อสื่อมวลชนว่า กรมราชทัณฑ์ได้คุมขังนักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิต ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2560 มีนักโทษต้องโทษประหารชีวิตทั้งหมด 447 ราย จำแนกเป็นคดีอาญาเสพติดให้โทษ ระหว่างชั้นอุทธรณ์ เป็นนักโทษชาย 105 ราย นักโทษหญิง 51 ราย ระหว่างชั้นฎีกา เป็นนักโทษชาย 12 ราย นักโทษหญิงไม่มี และในชั้นเด็ดขาด เป็นนักโทษชาย 55 ราย นักโทษหญิง 13 ราย ส่วนผู้ต้องขังในคดีความผิดทั่วไป เช่น คดีฆ่าคนตาย อยู่ระหว่างชั้นอุทธรณ์ เป็นนักโทษชาย 110 ราย นักโทษหญิง 6 ราย ระหว่างชั้นฎีกา เป็นนักโทษชาย 6 ราย นักโทษหญิงไม่มี และนักโทษชั้นเด็ดขาด เป็นนักโทษชาย 85 ราย และนักโทษหญิง 4 ราย จากสถิติดังกล่าว พบว่า โทษประหารชีวิตในคดีทั่วไปมีจำนวนมากกว่าคดีอาญาเสพติดให้โทษ ทั้งนี้ นักโทษประหารจะถูกควบคุมตามเรือนจำต่าง ๆ ดังนี้ เรือนจำกลางบางขวาง 275 คน เรือนจำกลางคลองเปรม 2 คน เรือนจำกลางเขาบิน 19 คน เรือนจำกลางสงขลา 31 คน เรือนจำกลางพิษณุโลก 6 คน เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช 46 คน ทักษสถานหญิงกลาง 57 คน ทักษสถานหญิงนครราชสีมาและทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ 7 คน⁸ นับแต่ปี พ.ศ.2552 จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2560) ประเทศไทยก็ว่างเว้นจากการประหารชีวิตนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษประหารชีวิต

อย่างไรก็ดี ในสายตาของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมองว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่เป็นอยู่ยังไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นในความถูกต้องและยุติธรรมอย่างแท้จริงโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางสังคมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ จากข้อเท็จจริงที่ยังปรากฏให้เห็นเป็นประจักษ์ในการตัดสินคดีความที่ไม่อยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง ตัวอย่างเช่น คดีการฆาตกรรม นางสาว เซอร์รี่ แอน ดันแคน ที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดอย่างแท้จริง แต่ถูกยึดยึดข้อกล่าวหาโดย

⁷ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, **ยาเสพติดและโทษประหารชีวิต ทำไมต้องยุติโทษประหารชีวิตในคดีอาญาเสพติด** (กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์เพรส, 2553), หน้า 50-53.

⁸ กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์, อธิบดีกรมราชทัณฑ์, **กระทรวงยุติธรรม, 2 มิถุนายน 2560, บทสัมภาษณ์.**

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ และมีอีกมากมายหลายคดีที่ถูกกล่าวหาเป็นแพะรับบาป และถูกประหารชีวิต “ความจริงผมไม่ได้ทำหรือทำ แต่บังเอิญไปรู้จักและคลุกคลีอยู่ในกลุ่มที่ลงมือผู้คุมเหมารวมจับผมใส่ตรวนแล้วมัดเข้าขังขอย”⁹ มีผู้บริสุทธิ์จำนวนมากที่ต้องเสียชีวิตไปด้วยความผิดที่ตัวเองไม่ได้ก่อ ขณะเดียวกันมีงานวิจัยจากหลายของประเทศชี้ให้เห็นว่าโทษตามกฎหมายที่สูงไม่มีผลให้อาชญากรรมลดลง เพราะขณะกระทำความผิดอาชญากรรมจะเชื่อเสมอว่าจะหลบหนีการจับกุมได้ ขณะที่สถิติแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จะยกเลิกโทษประหารชีวิตออกจากกฎหมายกันมากขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนี้คณะกรรมการปฏิรูป (คปร) ยังเห็นว่า

ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมไทยที่ตอกย้ำและขยายความเหลื่อมล้ำงานเป็น “สองมาตรฐาน” นี้ เมื่อวิเคราะห์ถึงที่สุดแล้ว เกิดขึ้นทั้งในกระบวนการที่จะเข้าถึงความยุติธรรม นับตั้งแต่กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ระงับข้อพิพาท ไปจนถึงตัวกฎหมายเอง และเนื้อหาแห่งความยุติธรรมที่เป็นผลบั่นปลาย หากไม่ปฏิรูปความยุติธรรมในประเทศไทยจะเป็นความยุติธรรมที่เรียกกันในภาษาสันสกฤตว่า ความยุติธรรมของฝูงปลา¹⁰

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในสังคมด้านคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน และความเหลื่อมล้ำด้านดังกล่าวนี้มีมานานแล้วในสังคมซึ่งก่อให้เกิดการปฏิบัติที่เรียกว่า สองมาตรฐาน โดยที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความผิดของมนุษย์ การดำเนินคดีอาญาและการลงโทษทางอาญาเป็นเรื่องที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลยิ่งกว่ากระบวนการใด ๆ ในสังคม เมื่อคนในสังคมมีสิทธิเรียกร้องให้มีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก็ย่อมใช้มาตรฐานของเรื่องสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นเครื่องตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐใน

⁹ ผู้ต้องขังเรือนจำบางขวาง, *อิสราฟบนเส้นบรรทัด 13 นักโทษประหาร: โครงการเรื่องเล่าจากแดนประหาร*, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สารคดี, 2555), หน้า 32.

¹⁰ คณะกรรมการปฏิรูป (คปร.), *แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย: ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป, 2554), หน้า 102-103.

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปโดยชอบตามหลักนิติธรรมและครรลองของระบอบประชาธิปไตย¹¹

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน และเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right 1966 ICCPR) โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2539 โดยมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2540¹² เป็นเหตุที่ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธะของสนธิสัญญา การที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 ที่กำหนดว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล” หลักการดังกล่าวถูกขยายความให้ละเอียดมากขึ้นในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 6 (1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ และ (2) ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดี อุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ นั้น แต่ดูเหมือนประเทศไทยจะยอมรับเป็นเพียงหลักการเท่านั้น เพราะสิ่งที่ปรากฏให้เห็นยังมีบทลงโทษที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในชีวิต คือการลงโทษประหารชีวิตอยู่ในกฎหมายหลายฉบับนอกจากกฎหมายอาญา ได้แก่ ประมวลกฎหมายทหาร พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ถึงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มาตั้งแต่ฉบับปีพุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันก็ยัง ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์¹³ ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าในตัวของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น เงื่อนไขทางเพศ เชื้อชาติ

¹¹ ซาติ ชัยเดชสุริยะ, **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549), หน้า 2.

¹² สุทิน นพเกต, **สิทธิมนุษยชนศึกษา: ยุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรม-วิถีชีวิต สิทธิมนุษยชนและสุจริตชน** (นครปฐม: นครปฐมการพิมพ์, 2549), หน้า 47.

¹³ มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ศาสนา วย หรือเงื่อนไขทางคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคล ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจของตนเองในอันที่จะกำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นคุณค่าที่ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้ ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ว่าหมายถึง การห้ามปฏิบัติต่อมนุษย์เยี่ยงสัตว์หรือเยี่ยงทาส¹⁴ นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า การประหารชีวิตเป็นการกระทำเยี่ยงสัตว์ เพราะผู้ฆ่าสัตว์ไม่เห็นคุณค่าในชีวิตของสัตว์ เมื่อฆ่ามนุษย์ได้เท่ากับไม่เห็นคุณค่าในชีวิตความเป็นมนุษย์ ผู้ถูกประหารจึงถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เชื่อถือหลักการสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ มองว่าการประหารชีวิตเป็นอาชญากรรมที่ไม่ต่างจากการฆาตกรรมที่กระทำโดยรัฐ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีแนวคิดมุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ในขณะที่การลงโทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษที่บัญญัติในกฎหมายอาญา ซึ่งกฎหมายอาญามีแนวคิดที่ว่ารัฐจะบัญญัติกฎหมายอาญาออกมาอย่างไรจึงจะเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและสันติ ซึ่งกฎหมายอาญาเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายที่รัฐเป็นผู้ใช้ ดังนั้นการที่รัฐจะบังคับใช้กฎหมายต้องอยู่ภายใต้หลักนิติรัฐอันเป็นหลักประกันในทางรูปแบบ ขณะเดียวกันหลักประกันในทางเนื้อหา รัฐต้องบัญญัติลักษณะสิ่งที่จะคุ้มครองและบทลงโทษให้ชัดเจน ซึ่งหลักประกันในทางเนื้อหาต้องอยู่ภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน อันเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานด้วย

ประเด็นปัญหาก็คือ ประเทศไทยไม่ได้มีการพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล และตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดหลักการเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมได้รับความคุ้มครอง อีกทั้งการปฏิบัติยังไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right 1966 ICCPR) ที่อยู่ภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จึงเกิดคำถามว่า การลงโทษประหารชีวิต ประเทศไทยสามารถดำเนินการภายใต้รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายภายใน และภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศได้มากน้อยเพียงใด

จากข้อเท็จจริงในเบื้องต้นดังกล่าว การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุดที่กระทำโดยรัฐ การกระทำดังกล่าวจะเป็นขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญที่มุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกหรือไม่อย่างไร ผู้เรียนจึงสนใจที่จะทำการศึกษานโยบายการลงโทษประหารชีวิต

¹⁴ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547), หน้า 347.

ที่มีอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าแท้จริงแล้วการที่รัฐให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะทำให้แนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้นเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวความคิดหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการลงโทษประหารชีวิตตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในกฎหมายของประเทศไทย
4. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตในอดีตถึงปัจจุบัน
2. ศึกษาหลักอันชอบธรรมในการลงโทษทางอาญาโดยเฉพาะการลงโทษประหารชีวิตตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
3. ศึกษาประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิต และประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิตว่าได้มีการกำหนดรับรองคุ้มครองสิทธิในชีวิตหรือไม่อย่างไร
4. ศึกษาหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายที่มีอยู่ในราชอาณาจักรไทย
5. วิเคราะห์ว่าหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีข้อยกเว้นแห่งสิทธิใดหรือไม่ในการลงโทษประหารชีวิต หรือให้การยอมรับโดยสมบูรณ์

1.4 สมมติฐานในการศึกษา

การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุดโดยทำร้ายชีวิตของผู้ต้องโทษไม่ให้มีสิทธิดำรงอยู่อีกต่อไป อันเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมาก่อทำความผิดอีกได้อย่างเด็ดขาด และเป็นการข่มขู่หรือปราบปรามมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดเช่นเดียวกัน ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศได้แก่ ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิ

มนุษยชน โดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติที่สำคัญคือ สิทธิในการมีชีวิต และพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มุ่งหมายเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และตามหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ฉบับปีพุทธศักราช 2540 จนถึงฉบับปัจจุบัน ที่วางหลักไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง แม้จะมีกรอบกติกาทั้งภายนอกและภายใน แต่ประเทศไทยก็ยังคงการลงโทษประหารชีวิตอยู่ ด้วยเหตุที่ว่าหลักกฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดเป็นหลักการ และเงื่อนไขที่ประเทศภาคีสมาชิกผูกพันต้องปฏิบัติตาม แต่ก็ไม่มีบทลงโทษแก่ประเทศภาคีสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตาม หากประเทศภาคีสมาชิกเห็นควรดำเนินปฏิบัติตามก็ต้องแสดงออกโดยการให้สัตยาบันเสียก่อน ดังนั้น เมื่อประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าวก็ยังคงมีโทษประหารชีวิตได้ เพียงแต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าโทษประหารชีวิตใช้สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้น อย่างไรก็ตามแนวโน้มในอนาคตประเทศไทยมีทิศทางที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตตามทิศทางที่ยอมรับของนานาประเทศตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

1.5 วิธีที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวสาร ตลอดจนต้นฉบับกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายในประเทศและกฎหมายต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อประมวลเป็นข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมด้านทฤษฎี แนวความคิด กฎหมายภายใน กฎหมายระหว่างประเทศ กติการะหว่างประเทศ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. ดำเนินการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำราหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวสาร ตลอดจนต้นฉบับกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายในประเทศและกฎหมายต่างประเทศ
3. ศึกษาข้อมูลการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายภายใน ได้แก่ รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายพิเศษ และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ กฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 กติการะหว่างประเทศว่า

ด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี อันเป็นกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950 อนุสัญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1969 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็นกรอบในระดับภูมิภาค

4. ศึกษาข้อมูลการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของต่างประเทศที่นำมาศึกษา ทั้งประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตและประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มาเลเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์

5. วิเคราะห์ข้อมูลการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดต่อแนวคิดการยกเลิกโทษประหารชีวิต พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

6. นำเสนอต่อคณะกรรมการสอบ และเผยแพร่

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตในอดีตถึงปัจจุบัน
2. ทราบถึงหลักอันชอบธรรมในการลงโทษทางอาญาโดยเฉพาะโทษประหารชีวิตตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน
3. ทราบถึงแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในกฎหมายของประเทศไทย
4. แนวทางการปรับเปลี่ยนโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

บทที่ 2

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตและ หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษมีอยู่ในสังคมมนุษย์มาแต่โบราณ ในสมัยโบราณมนุษย์มีความเชื่อในเรื่องอำนาจลึกลับและภูตผีปีศาจซาตาน ใครก็ตามที่ไม่เคารพและกระทำละเมิดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของภูตผีปีศาจซาตาน ก็จะถูกลงโทษถึงแก่ชีวิต เมื่อมนุษย์ได้รับการศึกษาและคิดอย่างมีเหตุมีผลมากขึ้น ความเชื่อในเรื่องอำนาจลึกลับและภูตผีปีศาจซาตานได้ลดน้อยลงไป อย่างไรก็ตาม การลงโทษยังมีอยู่ในสังคมมนุษย์แต่เหตุแห่งการต้องถูกลงโทษมีการเปลี่ยนแปลง สังคมมนุษย์ยังคงให้ความสำคัญกับการลงโทษ การปราบปราม และการแก้แค้นตอบแทนการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหรือระเบียบของสังคม และโทษที่มีอยู่ในสมัยโบราณก็นับว่ามีความน่ากลัว หวาดเสียว ทารุณโหดร้าย เช่น ฉีกแฉกร่างกาย รุมปาด้วยก้อนหินจนตาย ต่อยกระบาลศีรษะให้เปิดออกแล้วเอาก้อนเหล็กเผาไฟร้อนแดงใส่ลงไปน้ำมันสมอง เอาผ้าชุบน้ำมันพันให้ทั่วร่างกายแล้วจุดไฟ เป็นต้น การลงโทษที่ทารุณโหดร้ายอย่างพิสดารนี้โอกาสผู้ถูกลงโทษจะรอดชีวิตไม่มีเลย แสดงให้เห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตในสมัยโบราณความคิดเรื่องการลงโทษจะเป็นการฆ่าให้ตาย ยังไม่มีความคิดที่จะการลงโทษโดยวิธีอื่นในเวลาต่อ ๆ มาเมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้มากขึ้นความคิดในการลงโทษมีการปรับปรุงแก้ไขมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปัจจุบันแนวความคิดการลงโทษจะตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นเพื่อความเข้าใจในเบื้องต้นในบทนี้จะได้กล่าวถึงเรื่อง แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต และแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษประหารชีวิต ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษ (Punishment) เป็นวิธีการข่มขู่ไม่ให้คนในสังคมกระทำความผิดหรือก่อความไม่สงบในสังคมขณะเดียวกันก็เป็นควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้อยู่กับร่องกับรอยไม่สร้างความเดือดร้อนในสังคมเพื่อคนในสังคมจะได้อยู่กันอย่างมีความสุข แต่ละสังคมจะมีวิธีการการลงโทษที่แตกต่างกันออกไปตามขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และ

กฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น ๆ ซึ่งแนวความคิดการลงโทษได้มีการศึกษาอย่างจริงจังในราวศตวรรษที่ 18 โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและความเสมอภาคทางกฎหมาย จนส่งผลให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างแพร่หลาย ดังนั้นในเบื้องต้น จึงทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษและแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ว่ามีอย่างไร

2.1.1 พัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษ

ในอดีตกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศแถบยุโรป การพิจารณาคดีและการลงโทษทางอาญามีความโหดร้ายป่าเถื่อนเป็นอย่างมาก เป็นต้นว่าประเทศอังกฤษก่อนสมัยกษัตริย์จอร์จที่ 1 มีหลักในการพิจารณาคดี ศาลจะมี “คำพิพากษา” ก่อนมีการพิสูจน์ความผิดของจำเลย โดยศาลจะวินิจฉัยว่าคู่ความคนใดจะเป็นผู้พิสูจน์ความผิด อาจกำหนดให้โจทก์เป็นผู้พิสูจน์ก็ได้ หรือให้จำเลยเป็นผู้พิสูจน์ก็ได้ และกำหนดว่าจะพิสูจน์ด้วยวิธีใด หากผู้ที่ศาลกำหนดให้เป็นผู้พิสูจน์แล้วไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือพิสูจน์ไม่ได้ คดีจะมีผลเป็นอย่างไรได้กำหนดไว้ล่วงหน้าในคำพิพากษาแล้ว ซึ่งวิธีที่จะพิสูจน์ความผิดในศาลฝรั่งเศสโบราณนั้น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่า มี 2 วิธี คือ พิสูจน์ด้วยถ้อยคำสาบาน (Oaths) และ พิสูจน์ด้วยการทรมานตน (Ordeals)¹⁵ ในสมัยต่อมาผู้พิพากษาจะใช้หลักการไต่สวนความผิด เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนเองบริสุทธิ์และอธิบายข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ตนถูกกล่าวหาทั้งนี้เพื่อให้ตนพ้นผิด ผู้พิพากษาจะใช้วิธีการบีบบังคับให้สารภาพ ถ้าจำเลยไม่รับสารภาพ จำเลยจะถูกกระทำอย่างทรมานด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้รับสารภาพ¹⁶ แม้แต่ประเทศไทยเองก่อนที่รัชกาลที่ 5 จะทรงประกาศยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล การค้นหาข้อเท็จจริงอยู่ในอำนาจของผู้พิพากษา เช่น มีการเขียนถามคำให้การโจร ตบปากคู่ความทวนคนกลาง จำชื่อผู้ขัดหมาย จำชื่อผู้ร้ายที่ยังไม่ยอมให้การรับสารภาพ¹⁷ และในสมัยกลาง ประเทศฝรั่งเศสจะพิจารณาคดีอาญาอย่างลับ จะไม่เปิดเผยคณะผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสามารถพิพากษาลงโทษอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด โทษตามคำพิพากษามักจะรุนแรง จำเลยไม่มีสิทธิต่อสู้คดี ส่วนมากจำเลยจะถูกพิพากษาลงโทษประหารชีวิต โดยใช้วิธีการยิงเป้า หรือแยกสังขารร่างกาย การลงโทษจะเริ่มต้นด้วยวิธีทรมานก่อน เช่น การเผามือเผาเท้าผู้

¹⁵ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, **ฝรั่งเศสคดีนา**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า 2000, 2544), หน้า 116.

¹⁶ John Kaplan, **Criminal Justice** (New York: The Foundation Press, 1978), pp. 88-89.

¹⁷ กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานส่งเสริมตุลาการ, **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, 2538), หน้า 6.

ต้องโทษ ในขณะที่ประเทศอังกฤษ ก็มีลักษณะโทษร้ายป่าเถื่อนและปราศจากความเป็นธรรมเช่นกัน กฎหมายอาญาของอังกฤษในศตวรรษที่ 18 มีบทบัญญัติที่รุนแรงที่สุด ความผิดบางประเภทมีโทษถึงขั้นประหารชีวิต เช่น การลักลอบตัดไม้บนถนน การเผาไร่ข้าวโพด เข้าร่วมการจลาจล การยิงกระต่าย เป็นต้น ส่วนการกระทำความผิดต่อความมั่นคงจะถูกลงโทษประหารชีวิต และวิธีการประหารชีวิตเป็นไปอย่างทรมาณ เช่น การเผาทั้งเป็น การแยกสังขารร่างกายและตัดศีรษะ ซากศพของผู้ต้องโทษจะปล่อยทิ้งไว้ให้เป็นเหยื่อของนก และเป็นสัญลักษณ์ในการข่มขู่แก่ผู้อื่นไม่ให้กระทำความผิดด้วย¹⁸ จากการที่ผู้พิพากษาในยุโรปในสมัยนั้นมีอำนาจเด็ดขาด และตัวบทกฎหมายบัญญัติไม่แน่นอน มีถ้อยคำที่คลุมเครือ ผู้พิพากษามักตีความกฎหมายโดยอ้างเจตนารมณ์ของกฎหมายตามอำเภอใจของตนเอง ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย มีความลำเอียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดที่มีฐานะยากจน มีความยากไร้ จะไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งการสอบสวนและการพิจารณาคดีจะกระทำกันอย่างลับ ๆ การใช้กฎหมายขาดความเสมอภาค มีการทุจริตเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย คำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้จากการทารุณกรรม และการทรมาณอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน และศาลได้ลงโทษประหารชีวิตในความผิดต่าง ๆ มากมาย ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ กระทำความผิดครั้งแรก หรือเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยก็จะถูกคุมขังไว้รวมกันโดยไม่แบ่งแยกประเภทผู้กระทำความผิด ซึ่งแนวความคิดในเรื่องหลักนิติธรรม ความเสมอภาคตามกฎหมายไม่ได้รับการยอมรับทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ¹⁹ นักวิชาการและผู้ที่มีความรู้ในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มความคิด (School of thought) หรือสำนักขึ้นมาโดยใช้ชื่อว่า “Classical School” ริเริ่มแสดงความคิดเห็นให้มีการปรับปรุงแก้ไข และปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในสังคมให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค และแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ดังนี้

2.1.1.1 สำนักทางความคิด

สำนักทางความคิดที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษมีดังนี้

¹⁸ Clarence Ray Jeffery, “The Historical Development of Criminology,” In *Pioneers Criminology*, Hermann Mannheim, ed. (London: Stevens & Son, 1960), p. 366.

¹⁹ Jan Stepan, “Possible Lessons from Continental Criminal Procedure,” In *Economic of Crime and Punishment*, Simon Rottenberg, ed. (Washington DC.: American Enterprise; Institute for Public Policy Research, 1973), pp. 182-183.

1) สำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม (Classical School of Criminology)

สำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมมีแนวความคิดต่อต้านและต้องการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และต้องการล้มล้างวิธีการลงโทษที่ทรมาณโหดร้าย การกระทำอย่างไร้มนุษยธรรม และไม่เป็นธรรม ผู้ก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมนี้นี้คือ ซีซาร์ เบ็คเคเรีย (Cesare Beccaria) เป็นนักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีและเป็นนักกฎหมายมีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ.1738-1794 เบ็คเคเรียได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์แห่งวงการอาชญาวิทยาจากผลงานทางวิชาการที่มีความสำคัญต่อวงการอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม เบ็คเคเรียได้เขียนผลงานที่สำคัญซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกที่ประเทศอิตาลีเมื่อปี ค.ศ.1764 และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ.1767 ในชื่อว่า “On Crimes and Punishments” ซึ่งมีผลในการปฏิรูปกฎหมายอาญาและการบริหารกระบวนการยุติธรรมในทวีปยุโรป แนวความคิดในงานเขียนว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ (Crimes and Punishments) ของเบ็คเคเรีย ที่สำคัญและเป็นหลักการที่สำคัญของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมคือ แนวความคิดเรื่อง “การลงโทษควรให้เหมาะสมกับอาชญากรรม”²⁰ (Let the Punishment Should Fit the Crime) จากแนวความคิดดังกล่าวนำไปสู่การปูพื้นฐานทางสาขาอาชญาวิทยาและปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สำคัญ เบ็คเคเรียเสนอแนวความคิดที่เป็นหลักการสำคัญ²¹ ดังนี้

- (1) บทลงโทษควรมีความเหมาะสมกับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ “Equal Punishment for the Same Crime” เพราะถือว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ (Free Will)
- (2) การบัญญัติกฎหมายต้องถือหลักพื้นฐานเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน
- (3) การกำหนดคำนิยามของคำว่า “อาชญากรรม” ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบเกี่ยวกับภัยอันตรายต่อสังคมเป็นสำคัญ กล่าวคือเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคมโดยรวม
- (4) ควรให้ความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษ
- (5) ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต และการลงโทษที่ใช้วิธีทรมาณ หรือกระทำการทารุณกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้รับสารภาพ
- (6) การพิจารณาคดีควรมีลักษณะรวดเร็วและเป็นธรรม

²⁰ Frank E. Hagan, *Introduction to Criminology: Theories, Methods, and Criminal Behavior*, 6th ed. (Thousand Oaks, California: Sage, 2008), p. 100.

²¹ Cesare Beccaria, *On Crime and Punishment* (New Jersey: Prentice Hall Press, 1963), pp. 3-50.

(7) การลงโทษไม่เกินกว่าความจำเป็นเพื่อการยับยั้งบุคคลจากการประกอบอาชญากรรม

(8) การกำหนดโทษจำคุกควรได้รับการสนับสนุนและต้องกระทำโดยนำมาใช้อย่างแพร่หลาย และต้องแก้ไขและปรับปรุงสภาพเรือนจำให้ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัย

(9) การกำหนดความหนักเบาของการลงโทษโดยต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรมโดยต้องกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะของความผิดนั้น โดยไม่มาจนโหดร้ายทารุณ และต้องไม่น้อยเกินไปจนทำให้ผู้กระทำความผิดคิดว่าค้ำค่าที่จะได้ประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรม

(10) บทบาทของผู้พิพากษาคือมีหน้าที่พิจารณาความผิดของอาชญากรตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไม่ใช่มีหน้าที่ตีความกฎหมาย ดังนั้น กฎหมายจึงต้องบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรโดยต้องระบุให้ชัดเจนของฐานความผิดและบทลงโทษเพื่อให้ประชาชนทราบและเพื่อป้องกันอาชญากรรม

ผู้นำของสำนักอาชญาวิทยาดังเดิมที่สำคัญอีกคน และเป็นบุคคลร่วมสมัยกับเบ็คเคเรีย คือ เจอเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ.1748-1832 เป็น นักปรัชญาและนักกฎหมายชาวอังกฤษ เบนแธมได้รับการยกย่องว่าเป็นนักปฏิรูปกฎหมายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในอังกฤษ เบนแธมได้บุกเบิกและสานต่อแนวความคิดของเบ็คเคเรีย และเบนแธมมีแนวความคิดว่าการบัญญัติกฎหมายต้องกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับอาชญากรรม การลงโทษเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อข่มขวัญยับยั้งการกระทำความผิด และเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดต่อต้านการลงโทษด้วยวิธีที่รุนแรง ทารุณ โหดร้าย และไร้มนุษยธรรม การลงโทษต้องไม่เกินความจำเป็นและต้องไม่ลงโทษน้อยกว่าลักษณะแห่งการกระทำความผิด โดยทฤษฎีการลงโทษที่สำคัญของเบนแธม ได้แก่ การตั้งสมมติฐานว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล ซึ่งมีจิตสำนึกที่จะเลือกรั้งที่ตนมีความสุข (Pleasure) และหลีกเลี่ยงผลการเจ็บปวด (Pain) ซึ่งเรียกว่าการตัดสินใจสิ่งที่น่ามาซึ่งความสุข²² ดังนั้นการลงโทษจะต้องกำหนดไว้ในความผิดแต่ละประเภท เพื่อที่ความเจ็บปวดจะมีน้ำหนักมากกว่าความพอใจที่ได้รับจากการประกอบอาชญากรรม กล่าวคือ เมื่อมนุษย์มีความสุขกับการกระทำความผิดก็จะเลือกที่จะกระทำความผิด แต่ถ้ามนุษย์รู้ว่าความสุขที่ได้รับน้อยกว่าความเจ็บปวดทรมานในการถูกลงโทษ มนุษย์ก็จะไม่เลือกที่จะกระทำความผิดโดยคิดยับยั้งไม่กระทำความผิดนั้นเสีย ซึ่งแนวความคิดการลงโทษและป้องกันอาชญากรรมของเบนแธมอาศัยหลักแห่งลัทธิ

²² ประธาน วัฒนาวณิชย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา (กรุงเทพมหานคร: ปรกาศพริ้ง, 2536), หน้า 161.

อรรถประโยชน์²³ (Principle of Utilitarianism) ที่ว่าการวินิจฉัยการกระทำของบุคคลนั้นจะต้องอาศัยหลักการไม่ใช่การใช้อำนาจเบ็ดเสร็จโดยไม่มีเหตุผล ข้อเสนอแนะของเบนแรมได้กลายมาเป็นกฎหมายหลายฉบับ เช่น บทบัญญัติว่าด้วยเหตุบรรเทาโทษ ยกเลิกการเนรเทศนักโทษ การยอมรับปรัชญาว่าด้วยการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งและแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของระบบลูกขุน ใช้วิธีการริบทรัพย์ของลูกหนี้แทนการลงโทษจำคุก ยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ยกเลิกกฎหมายภาษีและค่าธรรมเนียมของศาลยุติธรรม

กล่าวโดยสรุปสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม มีแนวความคิดว่า มนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ ที่สามารถเลือกจะกระทำอะไรหรือไม่ทำอะไรก็ได้ การเลือกนั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขการชั่งน้ำหนักระหว่างความสุขกับความเจ็บปวด ซึ่งความสุขหมายถึงความเพลินเพลินความพอใจ ส่วนความเจ็บปวดหมายถึงการลงโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าการกระทำอย่างไรจะต้องได้รับโทษ เมื่อยอมรับว่ามนุษย์มีความคิดอย่างมีเหตุผล มีการคิดไตร่ตรองผลดี ผลเสียได้ หากเลือกกระทำที่ส่งผลให้เจ็บปวดก็ต้องยอมรับผิดชอบในการกระทำของตนคือถูกลงโทษ ซึ่งการลงโทษมุ่งป้องกันเพื่อยับยั้งไม่ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำละเมิดผลประโยชน์อันชอบธรรมของผู้อื่น โดยอัตราโทษมีความเหมาะสมกับความสูญเสียและความรุนแรงของอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อสังคม ดังนั้นต้องบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนแน่นอน และเป็นธรรม ภายใต้กฎหมายทุกคนมีสิทธิและเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2) สำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม (Neo-Classical School of Criminology)

สำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมเกิดขึ้นราวต้นศตวรรษที่ 19 มีนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น Rossi Garrand และ Joy²⁴ เป็นต้น สำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมนี้นี้มีแนวความคิดหลักเช่นเดียวกับสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม ที่เชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผล และเชื่อในหลักเจตจำนงอิสระ (Free Will) ของเบ็คเคเรีย แต่การนำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้พบว่ามีจุดอ่อนบางประการที่นำไปสู่ปัญหาความไม่เป็นธรรมในการลงโทษ คือ

(1) แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมมุ่งศึกษาที่การประกอบอาชญากรรม พฤติกรรมของอาชญากร โดยไม่ได้สนใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและสถานการณ์ในขณะที่กระทำความผิดหรือมูลเหตุชักจูงใจในการกระทำความผิด

(2) แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม การกำหนดโทษใช้หลักเจตจำนงอิสระอย่างเคร่งครัด โดยไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งไม่เป็นธรรมและไม่เหมาะสมในกรณีผู้กระทำ

²³ E. Albee, *A History of Utilitarianism* (New York: The Macmillan, 1901), p. 186.

²⁴ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, *อาชญาวิทยา: สหวิทยาการว่าด้วยปัญหาอาชญากรรม* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 33.

ความผิดเป็นเด็ก เยาวชน คนชรา คนวิกลจริต หรือเพราะต้องกระทำโดยจำเป็น ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่ควรได้รับการพิจารณาลดหย่อนผ่อนโทษ เพราะไม่มีเจตจำนงอิสระอย่างเต็มที่

(3) แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม มีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเป็นเกณฑ์เดียวกันต้องได้รับโทษเท่าเทียมกัน โดยมองข้ามปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ในความเป็นจริง ผู้กระทำความผิดมีหลายประเภท ได้แก่ ผู้กระทำความผิดครั้งแรก ผู้กระทำความผิดซ้ำ แต่ตามหลักเกณฑ์ของ เบ็คเคเรีย ผู้กระทำความผิดครั้งแรกต้องได้รับโทษเท่ากับผู้กระทำความผิดซ้ำ ซึ่งไม่เป็นธรรมและไม่เหมาะสม

นักอาชญาวิทยาทั้งดั้งเดิมจึงได้นำข้อบกพร่องของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมมาแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น โดยสำนักอาชญาวิทยาทั้งดั้งเดิมได้นำเสนอแนวความคิดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม²⁵ ดังนี้

(1) ศาลควรนำพฤติการณ์แห่งคดี รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทางสังคม และผู้กระทำความผิด มาใช้เพื่อประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งต่อมาศาลได้ให้ความสนใจต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่ผู้กระทำความผิดประสบอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวัน

(2) ศาลควรตระหนักถึงความจำเป็นว่าควรนำประวัติหรือภูมิหลังของผู้กระทำความผิดมาประกอบการพิจารณาโดยไม่จำกัดพิจารณาเฉพาะพฤติกรรมในขณะที่ประกอบอาชญากรรมเท่านั้น

(3) ศาลควรรับฟังให้การของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะคดีเพื่ออธิบายพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด เช่น สาขาแพทยศาสตร์ สาขานิติเวชวิทยา สาขาจิตเวช เป็นต้น ซึ่งถือว่าบุคคลเหล่านี้จัดเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้เป็นธรรมมากที่สุด

(4) ศาลควรให้ความสนใจกับกลุ่มบุคคลที่มีความรับผิดชอบทางอาญาแตกต่างไปจากกลุ่มบุคคลทั่วไป ซึ่งกลุ่มบุคคลที่จัดเป็นกรณีพิเศษย่อมไม่สามารถกำหนดเจตจำนงอิสระได้อย่างทัดเทียมกับผู้อื่น กฎหมายก็ควรจะทำให้ความปรานีและผ่อนปรนในการลงโทษ ตัวอย่างของกลุ่มบุคคลที่ควรจัดเป็นกรณีพิเศษ เช่น ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก คนชรา บุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตหรือบุคคลวิกลจริต รวมทั้งผลที่มีต่อความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เช่น อารมณ์ชั่ววูบ และเจตนาของผู้กระทำ เป็นต้น

²⁵ สุดสงวน สุธีสร, *อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์* (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 46.

กล่าวโดยสรุป สำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมได้เสนอให้มีการยกเว้นโทษสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 7 ปี เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างความถูกหรือผิดได้ในทำนองเดียวกันบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตหรือบุคคลวิกลจริตก็เป็นเหตุให้ความรับผิดชอบสูญหายไป จึงควรนำเป็นเหตุอ้างในการต่อสู้คดีตามกฎหมายได้ นอกจากนี้ยังยอมรับเหตุบรรเทาโทษทางร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อมด้วย

3) สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School of Criminology)

สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม มีแนวความคิดที่นำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์มาศึกษาการกระทำผิดอาญาและประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านอาชญากรรม เป็นต้น แนวความคิดนี้พัฒนาขึ้นมาจากผลงานการศึกษาของซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) ลอมโบโรโซ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น “บิดาของอาชญาวิทยาสมัยใหม่”²⁶ และลูกศิษย์ที่สำคัญได้แก่ ราฟาเอล กาโรฟาโล (Rafaele Garofalo) และ เอนริโค เฟอริ (Enrico Ferri) สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม บางครั้งเรียกว่า สำนักลอมโบโรโซ หรือ สำนักอิตาลี สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม คัดค้านแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมเรื่องการให้คำนิยามอาชญากรรมตามกฎหมายและความคิดเรื่องเจตจำนงที่เป็นอิสระโดยใช้หลักการกระทำที่บุคคลไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (Determinism) สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม เน้นการศึกษาลักษณะทางร่างกาย การแก้ไขผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลโดยอาศัยการค้นพบสมมติฐานทางร่างกายและความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์²⁷ โดยแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมได้เปลี่ยนปรัชญาการลงโทษใหม่จาก “การแก้แค้น มาเป็นการแก้ไขบำบัดรักษาฟื้นฟูจิตใจให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี” นอกจากนี้ยังถือแนวคิดที่ว่า การกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นโดยต้องมีสิ่งอื่นมาเป็นเหตุชักจูงใจ ซึ่งสิ่งเช่นว่านั้นอาจอยู่ภายในหรือภายนอกร่างกายของมนุษย์เอง ดังนั้น มนุษย์จึงไม่ควรถูกต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนทั้งหมด สังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่มีส่วนทำให้มนุษย์กระทำความผิดควรเข้ามาส่วนในความรับผิดชอบด้วย ซึ่งแนวความคิดสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมอาจสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

- (1) ให้ความสนใจศึกษาตัวอาชญากร ถ้าไม่มีอาชญากรก็ไม่มีอาชญากรรม
- (2) ผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรเปรียบเสมือนผู้ป่วยจึงควรบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูร่างกายและจิตใจพวกเขามากกว่ามุ่งแต่การลงโทษ

²⁶ Robert W. Winslow and Sheldon Zhang, *Criminology: A Global Perspective* (Upper Saddle River, NJ.: Pearson Prentice Hall, 2008), p. 85.

²⁷ ประธาน วัฒนวาณิชย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 67.

(3) การกำหนดโทษต้องให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลไม่ใช่คำนึงถึงความเหมาะสมกับฐานความผิด

(4) การควบคุมผู้กระทำความผิดควรจำแนกแยกขังตามลักษณะของตัวผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ เช่น อาชญากรโดยกำเนิด อาชญากรที่กระทำความผิดติดนิสัย หรืออาชญากรวิกลจริต

(5) มนุษย์ทุกคนต่างอยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมอันเป็นมูลเหตุชักจูงใจที่นำไปสู่การกระทำความผิดหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนได้ ดังนั้น เมื่อมนุษย์กระทำความผิด สังคมและสิ่งแวดล้อมควรจะได้รับผิดชอบต่อผู้กระทำความผิดนั้นด้วย

ผู้นำที่สำคัญของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมและมีผลงานเป็นที่ยอมรับได้แก่

(1) ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) เป็นชาวอิตาลีเชื้อสายยิวมีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ.1835-1909 ลอมโบโรโซได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยปาเวีย (Pavia) และปริญญาด้านศัลยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเจนัว (Genoa) ในปี ค.ศ.1958 และ 1959 ตามลำดับ ลอมโบโรโซได้รับอิทธิพลแนวความคิดทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ล ดาร์วิน มีโอกาสศึกษาลักษณะร่างกายของทหาร ประมาณ 3,000 คน ในขณะที่เขาอาสาสมัครเข้าเป็นแพทย์ในกองทัพเป็นเวลา 4 ปี เขาได้ศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างลักษณะทางร่างกายระหว่างทหารกับประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ของอิตาลี สังเกตรอยสักของทหาร โดยเฉพาะรูปลักษณะที่มีลักษณะอนาจารตามร่างกายของทหารบางคน เขาตั้งข้อสังเกตว่าผู้มีรูปลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของอาชญากร²⁸ ลอมโบโรโซ ได้ศึกษาลักษณะของอาชญากรทั้งในด้านจิตแพทย์และมานุษยวิทยา รวมถึงปัจจัยทางชีวภาพ โดยเฉพาะการถ่ายทอดทางพันธุกรรม หรือลักษณะสรีระทางร่างกาย โดยการผ่าตัดเปรียบเทียบสภาพทางสรีรวิทยาของมนุษย์ระหว่างผู้ที่เป็นอาชญากรด้วยตนเอง พิจารณาถึงแบบโครงสร้างของมนุษย์กับลักษณะอาชญากรโดยกำเนิด ซึ่งเขาเชื่อว่าความผิดปกติดังกล่าว ในร่างกายมนุษย์จะมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในทางที่จะประกอบอาชญากรรมได้โดยง่าย²⁹ ลอมโบโรโซ เน้นการศึกษาที่ตัวผู้กระทำความผิดตามผลการศึกษานักโทษในเรือนจำ เขาได้แบ่งอาชญากรออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

²⁸ Marrvin E. Wolfgang, "Cesare Lombroso," In *Pioneers Criminology*, Hermamn Mannheim, ed. (London: Stevens & Son, 1960), pp. 178-179.

²⁹ อรรถ สุวรรณบุบผา, *หลักอาชญาวิทยา* (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 9-10.

1. อาชญากรเนื่องจากระบบประสาทผิดปกติ (Epileptic Criminal)
2. อาชญากรวิกลจริต (Insane Criminal)
3. อาชญากรโดยกำเนิด (Born Criminal)
4. อาชญากรเป็นครั้งคราว (Occasional Criminal)
5. อาชญากรทางอารมณ์ (Criminal by Passion)

ความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาชญากรหรือผู้กระทำความผิด ลอมโบรโซเชื่อว่าเหตุผลในการลงโทษผู้กระทำความผิดมีอยู่เพียงประการเดียว คือ การป้องกันตนเอง ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการแก้ไขในเรือนจำมีน้อย แต่จำนวนมากกลับเลวร้ายลงไปอีกเมื่อได้รับโทษจำคุก ลอมโบรโซ สนับสนุนให้ใช้การพิพากษาลงโทษที่มีกำหนดเวลาที่ไม่แน่นอนตายตัว สังคมไม่ควรลงโทษผู้กระทำความผิดรุนแรงเกินกว่าผลร้ายจากการกระทำที่มีต่อสังคมของบุคคลนั้น ควรใช้วิธีคุมประพฤติผู้กระทำความผิดบางคดี การลงโทษประหารชีวิตควรเป็นมาตรการสุดท้าย ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำความผิดควรได้รับการชดใช้ทดแทนความเสียหายและสังคมควรเน้นในเรื่องการป้องกันอาชญากรรม³⁰

(2) ราฟาเอล กาโรฟาโล (Rafaele Garofalo) เป็นชาวอิตาลีและเป็นศิษย์เอกของลอมโบรโซมีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ.1852-1934 สำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายจากมหาวิทยาลัยแห่งเมืองเนเปิ้ล เคยเป็นทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา และศาสตราจารย์กฎหมายในมหาวิทยาลัย งานเขียนที่สำคัญได้แก่ หนังสือเรื่อง อาชญาวิทยา (Criminology) กาโรฟาโลเห็นพ้องกับลอมโบรโซว่าอาชญากรมี ลักษณะผิดปกติทางร่างกาย และมีความคิดแตกต่างในรายละเอียดบางประการจากลอมโบรโซว่าความผิดปกติเกิดจากปัจจัยทางเสรีวิทยาซึ่งยังหาคำตอบไม่ได้แน่นอน กาโรฟาโลอธิบายความผิดปกติของอาชญากรว่าเป็นเรื่องทางจิตและใช้คำว่าความเสื่อมทรามทางศีลธรรมแทนความเสื่อมทรามทางร่างกายและกรรมพันธุ์ซึ่งลอมโบรโซใช้อยู่ก่อน กาโรฟาโลยังยอมรับว่าปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมยังมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชญากรรมบางประเภท³¹ และยอมรับว่าอาชญากรมีหลายประเภท ดังนั้นโทษที่จะลงควรมีความแตกต่างกันให้เหมาะสมกับประเภทของอาชญากร เช่น อาชญากรที่กระทำฆาตกรรม ก็ควรจำกัดให้หมดไปโดยการประหารชีวิต เป็นต้น กา

³⁰ ประธาน วัฒนวานิชย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 172.

³¹ Francis A. Allen, "Rafaele Garofalo," In *Pioneers Criminology*, Hermann Mannheim, ed. (London: Stevens & Son, 1960), pp. 254-256.

โรฟาโลเสนอให้แบ่งอาชญากรออกเป็น 4 ประเภท โดยให้เหตุผลว่าอาชญากรจะมีลักษณะทางศีลธรรมด้อยกว่าคนธรรมดา³² ดังนี้

1. อาชญากรที่เป็นฆาตกร ได้แก่ ฆ่าคนตายโดยไม่มีสำนึกทางศีลธรรม ควรลงโทษประหารชีวิต

2. อาชญากรใช้ความรุนแรง ได้แก่ ผู้กระทำผิดฐานฆ่าคนตาย ผู้กระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส หรือมีความโหดร้ายทางศีลธรรม ผู้กระทำผิดวัยเยาว์ ผู้กระทำผิดที่มีความบกพร่องทางการฝึกอบรมและไม่มีความยับยั้งใจ ควรเนรเทศไปควบคุมไว้ที่เกาะ เพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อสังคม

3. อาชญากรซึ่งไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต

4. อาชญากรซึ่งมีความโลภ

(3) เอนริโค เฟอริ (Enrico Ferri) เป็นชาวอิตาลีและเป็นศิษย์เอกอีกคนของลอมโบรโซและเป็นลูกเขยของลอมโบรโซ มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ.1856-1929 สำเร็จการศึกษารัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยโบโลญญา (Bologna) และกฎหมายชั้นสูงจากมหาวิทยาลัยตูริน (Turin) และดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทางกฎหมาย ณ มหาวิทยาลัยโบโลญญา งานเขียนที่สำคัญได้แก่ เรื่อง หลักกฎหมายอาญา (Principles of Criminal Law) และอาชญาสังคมวิทยา (Criminal Sociology) เฟอริเสนอนำหลักการป้องกันสังคมเข้ามาใช้ในกฎหมายอาญา เฟอริได้แบ่งประเภทอาชญากรคล้ายคลึงกับลอมโบรโซ เพียงแต่ให้ความสนใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เขาแบ่งอาชญากรออกเป็น 4 ประเภท³³ ดังนี้

1. อาชญากรโดยกำเนิด ผู้มีอาการทางประสาทซึ่งในตัวเองไม่ได้เป็นสาเหตุของอาชญากรรม

2. อาชญากรวิกลจริต ผู้มีอาการของโรคจิต

3. อาชญากรเป็นครั้งคราว ผู้ที่ประกอบอาชญากรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ เนื่องจากเหตุผลทางด้านสิ่งแวดล้อม

4. อาชญากรทางด้านอารมณ์

³² Titus Reid, *Crime and Criminology*, 2nd ed. (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1979), pp. 143-144.

³³ Thorsten Sellin, "Enrico Ferri," In *Pioneers Criminology*, Hermann Mannheim, ed. (London: Stevens & Son, 1960), pp. 277-280.

กล่าวโดยสรุป สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม มีแนวความคิดทฤษฎีอยู่บนพื้นฐานองค์ประกอบ 3 ประการคือ ประการแรกใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะวินิจฉัยแต่ละพยาธิในการช่วยบำบัดรักษา ประการที่สองเชื่อว่าปัจจัยต่าง ๆ เช่น กายภาพ จิตวิทยา เศรษฐกิจสังคม เป็นปัจจัยที่กดดันให้คนกระทำความผิด จึงมองว่าอาชญากรคือผู้ป่วยที่ต้องใช้วิธีบำบัดรักษาแก้ไขฟื้นฟู ให้เขาสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และประการสุดท้ายการบำบัดรักษาแก้ไขฟื้นฟูก็ต้องมีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย

4) สำนักอาชญาวิทยาสังคมสมัยใหม่ (Sociology School of Criminology)

สำนักอาชญาวิทยาสังคมสมัยใหม่ได้เริ่มต้นขึ้นในศตวรรษที่ 20 โดยนำข้อดีจากแนวความคิดของสำนักอาชญาต่าง ๆ มาปรับปรุงและประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลานั้นมีความสับสนวุ่นวายโดยเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ ที่มีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแหล่งสลัม ปัญหาการขยายเขตเมือง ปัญหาการอพยพเข้าเมืองของชาวชนบทรวมถึงชาวต่างชาติ สภาพปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดการศึกษาปัญหาของสังคมอย่างจริงจัง ซึ่งปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมในเวลานั้น จึงมีกลุ่มนักสังคมวิทยาที่สนใจเข้ามาศึกษาปัญหาอาชญากรรม คือ กลุ่มนักสังคมวิทยาสำนักชิคาโก (Chicago School) โดยมุ่งเน้นศึกษาการแก้ที่ต้นเหตุแห่งอาชญากรรม การป้องกันการเกิดอาชญากรรม การศึกษาสาเหตุแห่งการเกิดอาชญากรรมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรม และแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี โดยใช้มาตรการอื่นแทนการใช้เรือนจำ นักอาชญาวิทยาที่เป็นนักสังคมวิทยาที่สำคัญได้แก่ โรเบิร์ต เอซรา พาร์ก (Robert Ezra Park) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ.1864-1944 บิดาเป็นผู้ค้าส่งข้าว มารดาเป็นครู พาร์ก ได้ศึกษาหาความรู้หลายแขนง ด้านวิศวกรรมที่มหาวิทยาลัยมินนิโซตา(Minnesota) ด้านประวัติศาสตร์และปรัชญาที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน(Michigan) ด้านจิตวิทยาและปรัชญาที่ฮาร์วาร์ด และปรัชญาสังคมที่ไฮเดนเบิร์ก เยอรมันนี พาร์ก ได้ทำการวิจัยภาคสนามในเขตสลัมของเมืองชิคาโกกับเพื่อนร่วมงานอีกสองคน คือ เออร์เนสต์ ดับเบิลยู เบอร์กส์ (Ernest W. Burgess) และ หลุยส์ เวิร์ท (Louis Wirth) เพื่อศึกษาความไม่เป็นระเบียบของสังคมและปัญหาอาชญากรรมที่ตามมา โดยเน้นระบบนิเวศเชิงสังคม พบว่า พฤติกรรมอาชญากรรมไม่ได้เกิดจากบุคลิกภาพโดยตรง แต่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ที่อยู่อาศัย ความยากจน ส่งผลให้ครอบครัวและความสัมพันธ์ของชุมชนอ่อนแอ³⁴ โรเบิร์ต เค เมอร์ตัน (Robert K. Merton) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันที่สำคัญอีกคนหนึ่งที่น่าวิธีทางด้านสังคมวิทยามาวิเคราะห์

³⁴ Robert W. Winslow and Sheldon Zhang, *op. cit.*, p. 104.

ปัญหาอาชญากรรม ได้ทำการศึกษาถึงความกดดันทางสังคมกับอาชญากรรม³⁵ โดยเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งสำนักอาชญาวิทยาสังคมสมัยใหม่นี้มีแนวความคิดที่ยึดกลุ่มชุมชนหรือสังคมเป็นแนวทาง และนักอาชญาวิทยาที่สำคัญอีกสองคนได้แก่ ลาร์รี่ ทิฟต์ (Larry Tiffit) และเดนนิส ซัลลิแวน (Dennis Sullivan) ซึ่งเป็นนักอาชญาวิทยาแนวทางสันติวิธี เห็นว่าการลงโทษที่รุนแรงของรัฐเปรียบได้กับพฤติกรรมของอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป นักอาชญาวิทยาคนนี้เสนอวิธีการไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในนามว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ซึ่งแนวความคิดเชิงสมานฉันท์ปฏิเสธวิธีการลงโทษ โดยเห็นว่าการลงโทษที่เป็นทางการโดยรัฐไม่สามารถป้องกันและควบคุมอาชญากรรมได้ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแทน ถ้าชุมชนจะยอมรับเขากลับคืนสู่สังคม ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาเป็นคนคนดีของสังคมได้ในที่สุด³⁶

จากสำนักความคิด (School of Thought) ทั้ง 4 สำนักดังกล่าว จะพบว่าสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School of Criminology) ให้ความสนใจเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายอาญาและการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนวิธีการลงโทษโดยยึดหลักทางศีลธรรมอย่างเคร่งครัด สำนักอาชญาวิทยาที่จึงคัดค้านวิธีการอันทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรมของกระบวนการยุติธรรมที่จะนำไปใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด เช่น ให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย สนับสนุนการพิจารณาคดีในระบบลูกขุนเพื่อเป็นการกำจัดอำนาจของผู้พิพากษา และกำหนดมาตรการที่แน่นอนในการลงโทษ เช่น การลงโทษจำคุกมีกำหนดเวลามากน้อยเพียงใดต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้มีความเหมาะสมระหว่างโทษกับการกระทำ ความผิด ซึ่งแนวความคิดสำนักนี้อยู่ภายใต้หลักการที่สำคัญ คือ “การลงโทษควรให้เหมาะสมกับอาชญากรรม” (Punishment Should Fit the Crime) โดยเน้นพิจารณาความหมายของอาชญากรรมในแง่กฎหมายเพียงด้านเดียว และยอมรับในเจตจำนงที่อิสระของผู้กระทำความผิดว่าทุกๆ คนมีอิสระที่จะกระทำการใด ๆ ก็ได้ตามแต่ที่ตนเห็นว่าสมควรและถูกต้อง ดังนี้ เมื่อมนุษย์มีทางเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด และเมื่อมนุษย์มีทางเลือก มนุษย์ก็จำต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น ส่วนสำนักอาชญาวิทยาที่ดั้งเดิม (Neo-Classical School of Criminology) แนวความคิดหลัก ๆ เช่นเดียวกับสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม และเชื่อในหลักเจตจำนงที่อิสระ แต่เห็นว่ายังมีข้อบกพร่อง จึงได้นำข้อบกพร่องของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมมาแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น โดยสำนัก

³⁵ Robert K. Merton, “Social Structure and Anomie,” *American Sociological Review* 3 (1938): 672-682.

³⁶ สุดสงวน สุธีสร, *เรื่องเดิม*, หน้า 57-58.

อาชญาวิทยานี้ได้สนับสนุนให้ศาลนำสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่ผู้กระทำความผิดประสบอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวัน รับฟังให้การของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะคดี มาใช้เพื่อประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดี ตลอดจนพิจารณากลุ่มบุคคลที่มีความรับผิดชอบทางอาญาที่มีความแตกต่างกัน เช่น เด็ก บุคคลวิกลจริต ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถกำหนดเจตจำนงที่อิสระได้อย่างทัดเทียมกับผู้อื่น จึงต้องกำหนดมาตรการที่ยืดหยุ่นให้ความปราณีและผ่อนปรนในการลงโทษ

ส่วนสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School of Criminology) ได้นำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการศึกษาพฤติกรรมของอาชญากรเป็นรายบุคคล โดยไม่สนใจศึกษาในด้านปรัชญา กฎหมาย หรือกระบวนการยุติธรรมเหมือนสองสำนักก่อนหน้านี้ สำนักอาชญาวิทยานี้ยึดถือแนวความคิดที่ว่า การกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นโดยต้องมีสิ่งอื่นมาเป็นเหตุชักจูงใจ ซึ่งสิ่งเช่นว่านั้นอาจอยู่ภายในหรือภายนอกร่างกายของมนุษย์เอง ดังนั้น มนุษย์จึงไม่ควรถูกตีตราว่ามีความผิดควรเข้ามาส่วนในความรับผิดชอบด้วย ปรัชญาการลงโทษจึงเปลี่ยนใหม่จากการแก้แค้น มาเป็นการแก้ไขบำบัดรักษาฟื้นฟูจิตใจให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป

จากแนวความคิดทั้ง 3 สำนักดังกล่าวข้างต้นยังมุ่งให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดแม้ว่าจะมีแนวความคิดการลงโทษที่แตกต่างกันก็ตาม การลงโทษผู้กระทำความผิดยังคงมีความสำคัญอยู่ ในขณะที่สำนักอาชญาวิทยาสังคมสมัยใหม่ (Sociology School of Criminology) มองว่าการลงโทษที่รุนแรงของรัฐเปรียบได้กับพฤติกรรมของอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป หรือการถูกควบคุมโดยรัฐมีลักษณะที่รัฐเป็นผู้กระทำละเมิดผู้อื่น แต่รัฐกลับไม่ถูกดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการกระทำของรัฐเอง สำนักอาชญาวิทยานี้เสนอวิธีการไม่ใช้ความรุนแรง โดยเห็นว่าการลงโทษที่เป็นทางการไม่สามารถป้องกันและควบคุมอาชญากรรมได้ รัฐควรออกให้ห่างมากที่สุดและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเอง สังคมจะยอมรับผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคมต่อไป

สำหรับประเทศไทยเองก็ได้รับอิทธิพลแนวความคิดของทั้ง 4 สำนักกล่าวคือ มีการกำหนดมาตรการการลงโทษที่แน่นอนและมีความเหมาะสมในระดับหนึ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ยังคงให้มีการลงโทษที่รุนแรง เช่น โทษประหารชีวิต เมื่อสภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง การให้เหตุผลในการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับลักษณะการกระทำความผิดก็ย่อมต้องการเปลี่ยนแปลง และกว่าสิบปีมานี้ได้มีการนำเอาแนวความคิดที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและปรับปรุงผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความมั่นใจได้ว่าเมื่อเขาสามารถแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมได้ชุมชนจะยอมรับเขาให้อยู่ร่วมในชุมชนได้ต่อไป

2.1.1.2 ทฤษฎีการลงโทษ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาหรืออาชญาวิทยาดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อสำนักทางความคิดก่อให้เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษที่สำคัญ³⁷ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นตอบแทนนี้มีมาแต่โบราณและเก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่ง เหตุผลในการแก้แค้นมักขึ้นอยู่กับความรู้สึกของผู้ถูกระทำรวมทั้งเครือญาติพี่น้องที่ต้องการตอบโต้ผู้กระทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนได้รับผลอย่างสาสมเช่นเดียวกันตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ความต้องการของบุคคลในอันจะกระทำการแก้แค้นตอบแทนแก่ผู้ที่ทำให้ความเสียหายให้แก่ตนนั้นเป็นความรู้สึกของประชาชนทั่วไปเป็นที่เข้าใจได้ง่าย การที่สังคมเข้ามารับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นการแก้แค้นตอบแทนเสียเองก็เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแก้แค้นกันเองอันจะก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมเพราะจะมีการแก้แค้นกันเองโดยไม่มีที่สิ้นสุด สังคมเข้าจัดทำเสียเอง ก็จะเป็นระเบียบเรียบร้อยดีกว่าปล่อยให้สมาชิกในสังคมจัดการกันเอง

อย่างไรก็ดี ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์หลายมุมมองเมื่อมันได้ถูกนำไปใช้จริงในทางปฏิบัติ³⁸ ดังนี้

ประการแรก การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนเป็นการลงโทษที่เข้มงวดเกินไปโดยดูแต่ลักษณะของการกระทำผิด ได้แก่ การลักลอบค้ายาเสพติด, การใช้อาวุธปืน โดยไม่ดูลักษณะของผู้กระทำผิด

ประการที่สอง การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน ควรมีการบังคับใช้อย่างจำกัด และควรสอดคล้องเหมาะสมกับประเภทความผิดว่าจะมีวิธีการลงโทษอย่างไร ตัวอย่างเช่น ความผิดมีนเมา, ยาเสพติด, โสเภณี หรือการละเมิดจราจร ควรจะมีการลงโทษอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสม

ประการที่สาม มีข้อพิจารณาอย่างไรว่า การลงโทษตามทฤษฎีเพื่อแก้แค้นตอบแทนนี้ได้สัดส่วนพอเหมาะพอสมกับความผิดที่ได้กระทำ

ต่อมาในสมัยของ Immanuel Kant และ Georg Wilhelm Friedrich Hegel ได้มีการให้เหตุผล และวางหลักเกณฑ์การใช้ทฤษฎีการแก้แค้นตอบแทน โดยการลงโทษที่ชอบธรรมตามหลักทฤษฎีนี้ประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

³⁷ Terance D. Miethe and Hong Lu, **Punishment: A Comparative Historical Perspective** (Cambridge: Cambridge University Press, 2005), pp. 15-23.

³⁸ *Ibid.*, p. 17.

(1) การลงโทษต้องเป็นการทดแทนความเสียหาย (Vindication) หมายถึง ความถูกต้องของการลงโทษจะต้องกระทำลงไป เพื่อเป็นการแก้แค้นหรือตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย จากการที่ผู้กระทำผิดได้ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น และจะต้องเป็นการทำให้ผู้เสียหายรู้สึกพอใจ รวมทั้งรู้สึกว่าการลงโทษนั้นเป็นการกระทำที่ยุติธรรมแล้ว ทฤษฎีนี้เห็นว่า การละเลยเรื่องความรู้สึกของผู้เสียหายที่ต้องการแก้แค้นแก่ผู้กระทำผิดนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะจะทำให้ผู้เสียหาย หรือญาติพี่น้องของเขารู้สึกเสื่อมศรัทธาที่มีต่อรัฐว่า ไม่อาจเยียวยาความเสียหายให้เขาได้ การลงโทษโดยคำนึงถึงความพอใจของผู้เสียหายนี้จะทำให้ผู้เสียหายยอมรับว่าการลงโทษโดยรัฐเป็นความชอบธรรม และยอมรับว่าการแก้แค้นผู้กระทำผิด ไม่ใช่หน้าที่ของเอกชน แต่เป็นหน้าที่ของรัฐ

(2) การลงโทษต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (Fairness) ทฤษฎีนี้เห็นว่า หน้าที่ของบุคคลในด้านการเมือง และกึ่งสัญญาประชาคมที่เรียกว่า การต่างตอบแทน (Reciprocity) มีหลักว่าการจะให้กฎหมายมีผลคุ้มครองประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม คนทุกคนจะต้องเคารพ และปฏิบัติตามกฎหมาย การที่ผู้กระทำผิดฝ่าฝืนกฎหมายอาญาแต่ละครั้ง เท่ากับว่า ผู้กระทำผิดเอาเปรียบบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำผิดจึงเป็นการที่ทำให้ผู้กระทำผิด และคนอื่นที่ปฏิบัติตามกฎหมายตระหนักว่า ใครก็ตามที่ละเมิดกฎหมายจะต้องถูกดำเนินคดี และผู้ที่ได้เปรียบจากการฝ่าฝืนกฎหมายก็จะต้องถูกลงโทษ ด้วยเหตุนี้ การลงโทษแก่ผู้กระทำผิด จึงควรมีความรุนแรงเทียบเท่ากับความได้เปรียบที่ผู้กระทำได้รับการฝ่าฝืนกฎหมายนั้น โดยถือว่าผู้กระทำผิดได้จ่ายหนี้อันเกิดจากการทำผิดให้แก่คนทุกคนซึ่งเป็นสมาชิกในสังคมนั้นที่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย และเมื่อจ่ายแล้วผู้กระทำผิดก็กลับคืนสู่สังคมในฐานะที่เป็นพลเมืองดี และมีฐานะเท่าคนอื่น

(3) การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนพอเหมาะพอสมกับความผิด (Proportionality of Punishment) ทฤษฎีนี้เห็นว่า จำนวนโทษที่ผู้กระทำผิดควรจะได้รับจะต้องเท่ากันกับความเสียหายที่เขาได้กระทำลงจากการกระทำผิดนั้น แต่ก็มีข้อยกเว้นจากหลักดังกล่าวได้ 2 กรณี คือ กรณีที่การลงโทษสูงกว่าความเสียหายที่ผู้กระทำก่อขึ้นนั้นสามารถกระทำได้ในกรณีผลของการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมเพื่อปกป้องสังคมให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น อีกกรณีหนึ่ง หากการลงโทษต่ำกว่าสัดส่วนแห่งความผิด ในกรณีนี้ผู้กระทำผิดไม่มีโอกาสที่จะกระทำผิดนั้นอีก ดังนั้น ผู้กระทำจะได้รับการลดโทษ หรือรอการลงโทษ และให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ ปัญหาเมื่ออยู่ว่าจะถือหลักเกณฑ์หรือข้อเท็จจริงใดมาพิจารณาว่า โทษจำนวนเท่าใดจึงจะได้สัดส่วนพอเหมาะพอสมกับความผิดที่ผู้กระทำได้ก่อให้เกิดขึ้น ในประเด็นนี้ Immanuel Kant เห็นว่า โทษที่ผู้กระทำได้รับจะต้องได้สัดส่วนพอดีทั้งสภาพ และความหนักเบาของความผิดของเขา สภาพ และความหนักเบาของความผิดนี้พิจารณาได้จากความร้ายแรงทางศีลธรรมของความผิดแต่ละฐาน และพิจารณาจากความน่าตำหนิจากพฤติกรรมของการกระทำผิดในแต่ละเรื่อง นอกจากนี้ ยังรวมถึงความร้ายแรงที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้น อันเกิดจากการกระทำโดยเจตนา ประมาท และในบางกรณีด้วย

ดังนั้น หลักการพิจารณาในเรื่องสัดส่วนของโทษจะต้องพิจารณาถึงสภาพ และความหนักเบาของความผิดซึ่งประกอบด้วยความร้ายแรงของความเสียหายในทางการกระทำและผลต่อสังคมอันเกิดจากการกระทำผิดนั้น

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนนั้น มีวัตถุประสงค์ ในการลงโทษเพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อผู้เสียหายและสังคม โดยโทษที่ลงแก่ผู้กระทำผิดนั้นควรจะต้องเป็น สัดส่วนกับความผิดที่เกิดขึ้น การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนเน้นการลงโทษที่สามม โดยโทษที่จะ ได้รับควรจะทำกับความเจ็บปวด และมีความยากลำบาก หรือมีความทรมานทุกขุทรมาน เช่นเดียวกับที่ ผู้เสียหายหรือสังคมได้รับ วิธีการลงโทษแต่เดิมใช้ความทารุณโหดร้าย ซึ่งถูกคัดค้านจากสำนักอาญา วิทยาดั้งเดิมที่ได้เปลี่ยนแนวคิดในการลงโทษไม่ให้ใช้การลงโทษแบบทรมาน แต่ลักษณะโทษต้องได้ สัดส่วนกับความผิด ส่วนเหตุผลการลงโทษยังยึดหลักว่า ผู้กระทำผิดสมควรได้รับโทษเพราะทุกคนมี เจตจำนงอิสระ ถึงแม้ว่าปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงแต่ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบ แทนแทนยังคงมีอยู่ หากลดความสำคัญลง

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสของผู้กระทำผิด (Incapacitation Theory)

แนวคิดของทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสของผู้กระทำผิด มีความ เชื่อว่าถ้ากำจัดโอกาสการกระทำผิดของผู้กระทำผิด สังคมจะมีความปลอดภัย ซึ่งการตัด โอกาสของผู้กระทำผิดจะช่วยลดความปรารถนาที่จะกระทำความผิด วิธีการกำจัดโอกาสการ กระทำความผิดของผู้กระทำผิดแบบเดิมเน้นการแยกให้อยู่ต่างหากจากสังคมโดยการเนรเทศไป ยังถิ่นทุรนดาร ต่อมาเปลี่ยนให้อยู่ในเรือนจำซึ่งเป็นการตัดโอกาสของผู้กระทำผิดอย่างถาวรถ้า ต้องจำคุกตลอดชีวิต แต่ก็เกิดคำถามว่าผู้กระทำผิดทุกประเภทควรอยู่ในเรือนจำหรือไม่ และที่ สำคัญคือการกักขังในเรือนจำทำให้ผู้กระทำผิดถูกตีตราจากสังคม และยังมีโอกาสเรียนรู้ พฤติกรรมอาชญากรรมประเภทอื่นอีกจากการคบหาสมาคมกับผู้กระทำผิดอื่นในเรือนจำ จาก คำถามดังกล่าวจึงมีความพยายามใช้รูปแบบที่หลากหลายในการตัดโอกาสการกระทำความผิด ตัวอย่างเช่น การนำวิธีควบคุมทางสังคมมาใช้มากกว่าแยกผู้กระทำผิดออกไป โดยนำมาใช้กับ งานคุมประพฤติ การกักบริเวณในบ้าน หรือการควบคุมโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้ง (Deterrence Theory)

แนวคิดของทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้งหรือเรียกอีกอย่างว่า ทฤษฎี ธรรมดาประโยชน์ ทฤษฎีนี้ถือหลักพื้นฐานของความคิดที่เชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผล และมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดก็ได้ โดยเลือกกระทำแต่สิ่งที่ทำให้ตนได้รับประโยชน์ และความสุความพึงพอใจ แต่ไม่เลือกกระทำในสิ่งที่ทำให้ตนเองเจ็บปวดหรือเป็นทุกข์ มนุษย์ต้อง รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง การกระทำความผิดจึงเกิดจากการที่ผู้กระทำเลือกที่จะกระทำ

โดยเห็นว่าตนเองจะได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงกระทำผิด ดังนั้นการลงโทษจึงมีขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้กระทำผิด ถ้าเลือกกระทำผิดผู้กระทำก็ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานมากกว่าความสุขความพึงพอใจ เขาก็จะเลือกไม่กระทำ การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ก็เพื่อจะทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำผิดอีกต่อไป ซึ่งเท่ากับเป็นการป้องกันยับยั้งเฉพาะราย (Special Deterrence) ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกันเท่ากับเป็นการป้องกันยับยั้งทั่วไป (General Deterrence) ไม่ให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น

แนวคิดของการลงโทษตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ ได้มีการพัฒนาเรื่อยมาถึงปัจจุบัน การลงโทษที่ดีตามแนวคิดนี้ ต้องประกอบด้วยหลักการที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

(1) การลงโทษผู้กระทำผิด มิได้มุ่งถึงการลงโทษสิ่งผิดที่ผู้กระทำมาแล้วในอดีตแต่เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันการที่ผู้กระทำ หรือบุคคลอื่นในสังคมจะกระทำผิดขึ้นมาใหม่ หรือกระทำผิดซ้ำอีก

(2) การลงโทษการกระทำที่เป็นความผิด จะมีความชอบธรรม ถ้าได้กระทำเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

(3) วิธีการลงโทษอันจะมีผลเป็นการป้องกันนี้ คือ การลงโทษเพื่อเตือนให้ผู้กระทำผิด และผู้อื่นตระหนักถึงผลการฝ่าฝืนกฎหมาย ดังนั้น ผู้บัญญัติกฎหมายจึงต้องคำนึงถึงผลของวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดว่า จะต้องสามารถป้องกันการกระทำผิดอันมีลักษณะทั่วไปด้วย มิใช่แต่เพียงการที่ยับยั้งผู้กระทำผิดเท่านั้น

(4) การลงโทษผู้กระทำผิดจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เขาควรจะได้รับจากรัฐเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ดังนั้น ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการเยียวยารักษา การที่เขามีการกระทำอันเป็นการต่อต้านสังคมปัจจุบัน เพื่อให้เขาสามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขได้กับคนส่วนใหญ่ของสังคม

(5) ความชอบธรรมของระบบการลงโทษจึงมิใช่การลงโทษที่รุนแรงดังเช่นในอดีต แต่เป็นวิธีการที่อยู่บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม

เมื่อเปรียบเทียบทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์กับทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน จะพบว่าหลักเกณฑ์แตกต่างกัน คือ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนจะมองแต่เฉพาะในอดีตเท่านั้น ในขณะที่ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์มองว่า การลงโทษควรมองไปในอนาคต มากกว่ามองย้อนหลังไปในอดีต ส่วนในด้านวัตถุประสงค์การลงโทษ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน เห็นว่า โทษที่จะลงต้องเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด ในขณะที่ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์ มองว่า การลงโทษจะต้องลงโทษเพื่อป้องกันสังคม และจำนวนโทษต้องมากพอที่จะป้องกันสังคมได้ และปริมาณโทษต้องไม่มากเกินไปกว่าที่จำเป็นในการบรรลุผล

ในการป้องกันด้วย โดยจะกำหนดโทษให้สูงตามความพอใจไม่ได้ ต้องพิจารณาให้เหมาะสมไม่มากหรือน้อยเกินไป

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ถือว่า การลงโทษจะก่อให้เกิดผลดีและทำให้อาชญากรรมลด ลงอย่างน้อยต้องเป็นการลงโทษลักษณะหนึ่งอย่างใดใน 3 ประการ คือ

ประการแรก การลงโทษจะมีผลเป็นการยับยั้ง (Deterrence) มิให้การกระทำผิดอาญา โดยจะต้องมีผลเป็นการยับยั้งทั้งแก่ตัวผู้กระทำผิด และแก่บุคคลทั่วไป การลงโทษเพื่อการยับยั้งนี้พื้นฐานจากความเชื่อที่ว่า การที่คนคิดจะกระทำผิดหรือไม่นั้น เขาจะต้องคำนึงถึงผลดีผลเสียจากการที่ลงมือกระทำผิด เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำผิดจะเกิดผลดีมากกว่า ก็จะไม่กระทำความผิดด้วยเหตุนี้วิธีการป้องกันมิให้คนกระทำความผิดจึงต้องกำหนดอัตราโทษซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้กระทำผิดมากกว่าผลดีที่เขาจะได้รับจากการกระทำผิดนั้น เพื่อให้เขาล้มเลิกความตั้งใจที่จะกระทำผิด ทั้งนี้เพราะคนทุกคนมักมีธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงความเจ็บปวด หรือไม่สะดวกสบาย และแสวงหาความพึงพอใจและความสุข

ประการที่สอง การลงโทษจะมีผลเป็นการแก้ไข (Reformative Effect) และฟื้นฟู (Rehabilitative Effect) ผู้กระทำผิด โดยทำให้ผู้กระทำผิดเปลี่ยนทัศนคติ ลดความรู้สึกต่อต้านกฎหมาย และกลับมามีความเห็นดีเห็นชอบด้วยกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจนมีความยับยั้งตนเองมิให้คิดหรือกระทำการอันเป็นความผิดอีกต่อไป

ประการที่สาม การลงโทษจะมีผลเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีก (Incapacitive Effect) โดยการแยกผู้กระทำผิดออกไปจากสังคม ผู้กระทำผิดจึงไม่มีโอกาสก่ออาชญากรรมขึ้นอีกในสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำผิด วิธีการลงโทษจึงต้องเป็นวิธีที่ทำให้ผู้นั้นหมดโอกาสกระทำความผิดตลอดไป เช่น การประหารชีวิต การเนรเทศ หรือจำคุกมิกำหนดเวลาจนกว่าจะแน่ใจว่าผู้นั้นไม่เป็นอันตรายแก่สังคมอีก

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้งหรือแบบอรรถประโยชน์มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้กระทำผิดหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก และขณะเดียวกันก็ป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งมิให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่างด้วย นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดีอีกด้วย หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมโดยลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งมุ่งเน้นไปเพื่อประโยชน์ 3 ประการคือ

1. เพื่อป้องกันอาชญากรรมอย่างถาวร หรือชั่วคราว ซึ่งได้แก่ การลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก หรือกักขังตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้
2. เพื่อข่มขู่ยับยั้ง ได้แก่ การลงโทษเพื่อให้มีผลป้องกันแก่ตัวผู้กระทำผิดเอง กล่าวคือ ทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษ มีความเกรงกลัว เช็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

การลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่งแก่บุคคลทั่วไป กล่าวคือ ทำให้บุคคลทั่วไปเห็นว่า เมื่อผู้ใดกระทำผิดแล้ว จะต้องได้รับโทษ ทำให้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด

3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด ได้แก่ การแก้ไขปรับปรุงที่เกิดจากการลงโทษโดยตรง และแก้ไขปรับปรุงอันเป็นส่วนที่เกิดสืบเนื่องมาจากการลงโทษ

การลงโทษจะต้องมีปริมาณโทษมากพอที่จะบรรลุผลเป็นการป้องกันการกระทำผิดแต่ต้องไม่มากเกินไปจนเกินไปในการที่จะบรรลุผลนั้น การลงโทษที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความแน่น นอน เสมอภาค และรวดเร็ว เพื่อให้ผู้กระทำผิดและบุคคลอื่นเห็นผลเสียจากการกระทำผิดนั้น

4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory)

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมีความเชื่อว่า ผู้กระทำผิดเป็นผู้ป่วย จึงใช้วิธีการปฏิรูปหรือแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด และการแก้ไขผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี ต้องมีขั้นตอนหลายขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนที่สอง วิเคราะห์สาเหตุ และขั้นตอนสุดท้าย รักษาหรือแก้ไขที่สาเหตุนั้น ทฤษฎีนี้มีความมุ่งหมายเพียงจะป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลที่ได้กระทำผิดมาแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ไม่ได้มุ่งหมายจะให้ผลถึงบุคคลอื่นโดยตรง วิธีการตามทฤษฎีนี้คือ นอกจากจะพยายามหาทางให้ผู้ที่ได้กระทำผิดมาแล้วเกิดความประสงค์ที่จะยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำอีกแล้วยังจะต้องทำให้ผู้นั้นเกิดความสามารถที่จะยับยั้งการกระทำเช่นนั้นด้วย อย่างไรก็ตามผู้เห็นว่า ไม่ควรใช้คำว่า การลงโทษ (Punishment) แต่ควรใช้คำว่า การปฏิบัติ (Treatment) แทน เพราะการทำให้ได้รับความยากลำบากด้วยการลงโทษไม่น่าจะทำให้คนประพฤติดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดให้เป็นคนดีไม่หันกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขโดยใช้โทษจำคุก เป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ด้วยเหตุผลที่ว่า การลงโทษจะทำให้เกิดความกลัว และทำให้เกิดสำนึกว่าการกระทำผิดให้ประโยชน์ไม่คุ้มกับโทษที่ได้รับ ถ้าเป็นโทษจำคุกระยะยาว จะมีผลต่อการปรับปรุงมากยิ่งขึ้น คือ ผู้กระทำผิดเคยชินที่จะไม่ฝ่าฝืนกฎหมายจนกลายเป็นนิสัย ส่วนการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม เห็นว่าผู้กระทำผิดไม่มีเจตนาในการประกอบอาชญากรรม แต่กระทำผิดไปเพราะถูกกำหนดโดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางสภาพร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดต้องหาสาเหตุของการกระทำผิดก่อน เมื่อพบสาเหตุจึงแก้ไขที่สาเหตุนั้น โดยดำเนินการแก้ไขผู้กระทำผิดทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นรายกลุ่ม

5) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการบูรณะ (Restoration Theory)

เป็นแนวคิดล่าสุดของการลงโทษที่เกิดจากหลักการรื้อฟื้นหรือการได้คืน ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของทฤษฎีการลงโทษนอกเหนือจากหลักการลงโทษอื่น ๆ (การแก้แค้นตอบแทน, การตัดโอกาส, การช่มขวัญยับยั้ง, การแก้ไขฟื้นฟู) การพิจารณาถึงสิทธิของเหยื่อผู้ประสบภัย เป็นประสบการณ์ใหม่ แต่รากแห่งหลักการบูรณะนี้มีมานานแล้ว ย้อนไปถึงระบบกฎหมายช่วงต้นของยุโรปตะวันตก ความยุติธรรมของฮีบรูโบราณ และก่อนอาณานิคมสังคมแอฟริกา ความยุติธรรมตามหลักบูรณะเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นเหยื่อ ผู้กระทำ ความผิด ชุมชน รวมทั้งรัฐบาล จะต้องบูรณาการร่วมกัน ภายใต้ทฤษฎีหลักการลงโทษนี้ จะมุ่งเน้นที่การกระทำ ความผิด ปกติมากกว่าตัวผู้กระทำ ความผิด ซึ่งผู้กระทำ ความผิดไม่ต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่สำหรับการกระทำ ความผิดและการชดใช้ความเสียหายให้กับเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย โดยที่เหยื่อและผู้กระทำ ความผิดจะถูกลำเอียงเข้ามาเข้าโครงการพัฒนาผลประโยชน์ซึ่งกันและกันว่าจะช่วยเหยื่อเข้าสู่กระบวนการกู้คืน และให้ผู้กระทำ ความผิดใช้ชีวิตที่ลดความเสี่ยงในการกระทำ ความผิดซ้ำอีก ทฤษฎีหลักการลงโทษนี้ถูกนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่งของประเทศญี่ปุ่น โดยมีเป้าหมายในการเรียกคืนความรู้สึกของทั้งสองฝ่ายและความรู้สึกของชุมชน ตัวอย่างเช่น การขอโทษ เป็นลายลักษณ์อักษร และการเขียนการให้อภัย เป็นการออกแบบมาเพื่อแสดงความสำนึกผิดและให้ชดใช้ความเสียหาย โดยการยอมรับคำขอโทษและการให้อภัย

6) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม³⁹ (Social Protection Theory)

ปัจจุบันนักอาชญาวิทยาของสำนักป้องกันสังคมให้ความสนใจในสิ่งสำคัญคือ บุคลิก ภาพของผู้กระทำผิด กฎหมายอาญา และการควบคุมสิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้สังคมดีขึ้นและเพื่อป้องกันอาชญากรรม ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้พัฒนาเป็นแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม โดยมีหลักการที่สำคัญคือ

(1) ควรจะมีการมองวิธีดำเนินการกับผู้กระทำ ความผิดอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษผู้กระทำ ความผิดเป็นรายบุคคล

(2) การลงโทษผู้กระทำผิด ไม่อาจใช้หลักกฎหมายเพียงอย่างเดียวได้ จำเป็นจะต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล และสถานการณ์ของอาชญากรรม เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาร่วมกันด้วย

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัย โดยวิธีแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมเพื่อตัดโอกาสไม่ให้

³⁹ ประเทือง ธนียผล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), หน้า 131.

ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดขึ้นอีก สำหรับการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมนั้น มีหลักการสำคัญคือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และอบรมบ่มนิสัยมากกว่าการลงโทษ โดยเน้นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ส่วนการลงโทษจะเน้นให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี โดยบัญญัติหลักเกณฑ์ในการป้องกันควบคุม และการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดไว้ในกฎหมายอาญาด้วย เช่น หลักเกณฑ์การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำผิด วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมจึงเป็นมาตรการเสริมที่สำคัญ อันจะนำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดที่กลับตัวเป็นคนดียาก

2.1.1.3 วัตถุประสงค์การลงโทษ

เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคม คนในสังคมย่อมเกิดความวิตกกังวลและเกรงกลัวความไม่ปลอดภัย รัฐต้องจัดการกับผู้ประกอบอาชญากรรม การที่รัฐจะจัดการกับผู้กระทำผิดอย่างไรขึ้นอยู่กับความเชื่อและเหตุผลของสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งสังคมแต่ละยุคสมัยมีจุดเน้นในการที่จะปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำผิดแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ารัฐมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการลงโทษไว้อย่างไรจากทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ รัฐก็จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดปัญหาอาชญากรรมในสังคมให้หมดไป อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์การลงโทษที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันเกิดจากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ทฤษฎีการลงโทษ สามารถสรุปได้ออกเป็น 4 ประการ คือ

- 1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน (Punishment as a Retribution, Retaliation or Revenge) การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนนี้ เป็นวัตถุประสงค์ที่ใช้ลงโทษผู้กระทำผิดที่มีมาแต่สมัยโบราณและแพร่หลายที่สุด จนกระทั่งในปัจจุบัน หลักการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นชัดเจนของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น และเชื่อว่ามีคุณธรรม ซึ่งผู้กระทำผิดสมควรจะได้รับการโต้ตอบด้วยการลงโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำไป เช่นฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาผู้ฆ่านั้นสมควรจะได้รับโทษให้ตายตกไปตามกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นผลกรรมที่ได้กระทำไว้ต่อผู้อื่นและผลปรากฏในชาติภพนี้ ไม่ต้องรอชาติภพหน้า แต่ในปัจจุบันความเชื่อตามวัตถุประสงค์ว่าการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนนี้ได้ลดความสำคัญลง ซึ่งเป็นผลจากวิวัฒนาการแนวความคิดทางอาชญาวิทยาสมัยใหม่ ที่หลีกเลี่ยงเลิกใช้วิธีการลงโทษที่ทารุณทรมาณร่างกายและหันมาใช้โทษจำคุกแทน ระยะเวลาจำคุกจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะความหนักเบาแห่งการทำความผิด

- 2) การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน (Punishment as a Deterrence or Restraint or Prevention) การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกันนี้ เริ่มมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 เป็นผลมาจากแนวความคิดของนักอาชญาวิทยาแห่งสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ที่เชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผล และมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดก็ได้ โดยเลือกกระทำแต่สิ่งที

ทำให้ตนได้รับประโยชน์และความสุขความพึงพอใจ แต่ไม่เลือกกระทำในสิ่งที่ทำให้ตนเองเจ็บปวดหรือเป็นทุกข์ มนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง การกระทำความผิดจึงเกิดจากการที่ผู้กระทำเลือกที่จะกระทำโดยเห็นว่าตนเองจะได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงกระทำผิด ดังนั้นการลงโทษจึงมีขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิด ถ้าเลือกกระทำผิดผู้กระทำก็จะได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานมากกว่าความสุขความพึงพอใจ เขาก็จะเลือกไม่กระทำ การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ก็เพื่อจะทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำผิดอีกต่อไป ซึ่งเท่ากับเป็นการป้องกันยับยั้งเฉพาะราย (Special Deterrence) ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกันเท่ากับเป็นการป้องกันยับยั้งทั่วไป (General Deterrence) ไม่ให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น

3) การลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม (Punishment as a Protection of Society or an Incapacitation) การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคมนี้ มีหลักการว่า ถ้าไม่มีอาชญากรในสังคมก็จะมีอาชญากรรมเกิดขึ้น ซึ่งวิธีการลงโทษที่สนองวัตถุประสงค์นี้ก็คือ การจำกัดอาชญากรในสังคมโดยการเนรเทศผู้กระทำผิดออกไปจากสังคม การจำคุก หรือการประหารชีวิต อันเป็นวิธีการที่จะกันผู้กระทำผิดออกไปจากสังคมเพื่อให้สังคมมีความปลอดภัย หากจำคุกมีกำหนดระยะเวลา ก็เป็นการแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมชั่วคราว ถ้าจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตเท่ากับเป็นการแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมอย่างถาวร

4) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Punishment as a Means of Reformation or Rehabilitation) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูนี้ เป็นผลจากแนวความคิดของสำนัก ปรัชยานิยม ที่เชื่อว่าการกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำการใด ๆ ได้ อย่างอิสระ แต่มนุษย์จะถูกกดดันหล่อหลอมจากสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ เช่น ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านชีวภาพ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้มนุษย์มีบุคลิกภาพที่บกพร่องและนำไปสู่การกระทำผิด ดังนั้น การกระทำผิดของผู้กระทำแต่ละรายจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างที่แตกต่างกันไป การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลัก แต่จะให้ความสำคัญถึงสาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดแล้วไปแก้ไขที่สาเหตุนั้น ด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปวัตถุประสงค์การลงโทษทั้งสี่ประการดังกล่าวข้างต้น ยังเป็นหลักการที่แพร่หลายและใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยรัฐนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการลงโทษผู้กระทำผิดอาญา แต่จุดเน้นได้เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งจากเดิมการลงโทษจะมุ่งเน้นเพื่อการแก้แค้นตอบแทนแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ปัจจุบันการลงโทษมุ่งเน้นเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้

ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาอยู่ในสังคมได้ และที่สำคัญแสดงให้เห็นว่ารัฐมองเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

2.1.1.4 วิธีการลงโทษ

วิธีการลงโทษที่สังคมนำมาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นไปตามแนวความคิดของสังคมแต่ละยุคสมัยทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การลงโทษ และวิธีการลงโทษก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการลงโทษออกเป็น 2 สมัย ได้แก่ วิธีการลงโทษในสมัยอดีต และวิธีการลงโทษในสมัยปัจจุบัน ดังนี้

1) วิธีการลงโทษในสมัยอดีต การลงโทษในอดีตมุ่งกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการทารุณต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน ในแต่ละชุมชนก็จะมีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อธรรมเนียมประเพณี แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน พอสรุปวิธีการลงโทษในสมัยอดีตได้ 4 ประเภท⁴⁰ ดังนี้

(1) การลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกาย (Corporal Punishment) เป็นวิธีการลงโทษที่นิยมใช้กันในทางปฏิบัติอย่างแพร่หลายในอดีต ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประเทศในยุโรป ประเทศในตะวันออกกลาง รวมทั้งประเทศในเอเชีย เป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเจ็บปวด ทนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส และประจานให้อาย วิธีการดังกล่าวได้แก่

(1.1) การเฆี่ยน (Flogging) เป็นวิธีที่ใช้มากในสมัยก่อน และนิยมใช้เป็นการทั่วไปแม้ไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย เช่น บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ที่นิยมลงโทษบุตรหลาน ลูกศิษย์ด้วยวิธีการเฆี่ยนแต่เพื่ออบรมสั่งสอนซึ่งคนไทยจะเรียก “เฆี่ยน” ว่า “โบย” หรือ “ทวน” สิ่งที่ใช้เฆี่ยนอาจเป็นไม้ ไม้เรียวกระบอง หวาย แส้หนัง ลวดหนัง ถ้าจะให้ทารุณมากยิ่งขึ้นก็จะดัดแปลงอุปกรณ์ที่ใช้เฆี่ยนโดยการทำให้ปลายแหลมให้เป็นแฉก เรียกว่า แส้รัสเซีย ซึ่งเป็นแส้หนังมีหลายแฉกแต่ละแฉกมีลวดโพลีเอทิลีนออกมาลักษณะคล้ายขอหรือเบ็ดเป็นระยะ เมื่อเฆี่ยนลงไปลวดขอก็จะกระชากเกี่ยวให้หนังหลุดติดออกมาด้วย สำหรับประเทศไทยก็มีการลงโทษด้วยการเฆี่ยน เช่น ในกฎหมายลักษณะตระลาการ ข้อ 38 ว่า “. . . จับได้ไซ้ให้เอาผู้ร้ายนั้นทวนด้วยลวดหนัง 25 ที . . .”⁴¹

(1.2) การตัดชิ้นส่วนอวัยวะ (Mutilations) เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันในบางประเทศโดยเฉพาะกลุ่มชาวอาหรับ หรือศัตรูที่แพ้สงคราม ตัวอย่างเช่น ตัดนิ้ว ตัดมือ ตัดเท้า ตัดหู ตัดอวัยวะสืบพันธุ์ ควักลูกตา เป็นต้น ซึ่งความมุ่งหมายการลงโทษวิธีนี้เพื่อเป็นการแก้แค้น

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 132-140.

⁴¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2529), หน้า 394.

และเป็นตัวอย่างให้เกิดความหวาดกลัวเข็ดหลาบไม่กระทำความผิด ทั้งยังเป็นการประจานไปตลอดชีวิต สำหรับประเทศไทยก็มีการลงโทษด้วยการตัดอวัยวะ เช่น ในกฎหมายลักษณะตระลาการ ข้อ 45 ว่า “. . . ฝ่าฝืนผู้ใดตายนายตายใช้ ท่านให้ตัดมือผู้ตายนายตายนั้นเสีย . . .”⁴²

(1.3) การประจาน (Branding) เป็นวิธีการลงโทษที่ทำให้เกิดความอับอายผู้อื่นจะได้ไม่เอาเยี่ยงอย่าง การประจานอาจกระทำด้วยวิธีทำเครื่องหมายบนร่างกายโดยใช้ตราที่ทำด้วยเหล็กซึ่งเป็นรูปหรือตัวอักษรที่เป็นเครื่องหมายบ่งบอกความผิดไปเผาไฟให้ร้อนจัดแล้วกดประทับบนใบหน้าหรือตามผิวน้ำที่เห็นได้ชัดเจนตามร่างกาย เมื่อแผลหายก็จะเกิดเป็นแผลเป็นซึ่งเป็นสัญลักษณ์ความชั่วไปจนตาย หรือประจานด้วยการเอาตัวผู้กระทำความผิดมัดไว้ในที่สาธารณะหรือแห่งประจานตะเวนไปทั่ว สำหรับประเทศไทยก็มีการลงโทษวิธีประจาน เช่น ในกฎหมายลักษณะผัวเมีย ที่ว่า “. . . ถ้าทำชู้เปลี่ยนชายอื่นให้หมั้นชู้ชู้นั้นโดยปรถมผิดเมีย ส่วนหญิงนั้นให้โกนศีรษะปนตะแลงแกงเอาขึ้นขาหย่างประจาน แล้วให้ ทเวนรอบตลาดแล้วทวนด้วยลวดหนัง 20 ที . . .”⁴³

(1.4) การจำคุก (Incarceration) สมัยก่อนจะมีตารางไว้สำหรับควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในระหว่างไต่สวนหรือพิจารณาคดีจึงสันนิษฐานว่าเป็นที่มาแห่งการจำคุก และเรือนจำของชาวตะวันตก สำหรับประเทศไทยสมัยก่อนก็มีการจำคุก โดยแยกเป็นคุราชฎร์ไว้คุมขังราชฎร์ที่กระทำผิดในบ้านของเจ้าขุนมูลนาย และคุกหลวงไว้คุมขังนักโทษทางการเมือง ซึ่งการจำคุกเป็นการจำกัดบริเวณให้อยู่ในคุก ในอดีตนักโทษในคดีอุกฉกรรจ์จะถูกใส่เครื่องพันธนาการจองจำเพื่อป้องกันการหลบหนีและเป็นการทรมานไปในตัวด้วย เครื่องพันธนาการจองจำได้แก่ เชือกและคาโซ่ เป็นต้น สำหรับประเทศไทยก็มีการลงโทษจำคุก เช่น ในกฎหมายฉัยยบาล ข้อ 94 ว่า “. . . อนึ่งข้างต้นมัดตันโซ่ แลมิได้อยู่รักษาให้จำจงหนัก . . .”⁴⁴

(2) การเนรเทศ (Banishment) เป็นวิธีการลงโทษที่กำจัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม นิยมใช้กันมากในอดีต มักใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี กระทำผิดทางศาสนา นักโทษการเมือง หรือผู้ต้องสงสัยว่าจะเป็นภัยแก่บ้านเมือง ก่อนจะเนรเทศทรัพย์สินของผู้นั้นจะถูกริบก่อน สำหรับประเทศไทยก็มีวิธีการลงโทษเนรเทศ ซึ่งเรียกว่า “ล่อยแพ” ปล่อยไปในทะเลแล้วแต่ตามบุญตามกรรม

(3) การส่งนักโทษไปต่างถิ่น (Transportation) เป็นวิธีการลงโทษโดยส่งตัวนักโทษที่เป็นว่าเป็นภัยต่อสังคมและการเมืองไปอยู่ในถิ่นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ในต่างแดนต่าง

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 396.

⁴³ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2529), หน้า 3.

⁴⁴ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 1, หน้า 89.

ถิ่น ประเทศอังกฤษในสมัยก่อนนิยมการลงโทษวิธีนี้โดยส่งนักโทษไปอยู่ดินแดนประเทศอาณานิคมของอังกฤษที่ห่างไกลที่ไม่เจริญ ได้แก่ ส่งไปอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น ส่วนประเทศฝรั่งเศสสมัยก่อนก็ส่งนักโทษออกจากรังไปอยู่มาดากัสกาและกีเนีย ประเทศรัสเซียก็ส่งนักโทษไปอยู่ไซบีเรียดินแดนที่มีสภาพอากาศหนาวเย็น ส่วนประเทศไทยเองในสมัยก่อนก็มีการส่งนักโทษออกจากรังและนักโทษการเมืองไปอยู่เกาะตะรุเตา อันเป็นดินแดนห่างไกลอยู่ทางภาคใต้ เป็นต้น

(4) การประหารชีวิต (Capital Punishment) เป็นวิธีการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุดและรุนแรงมากที่สุด ซึ่งวัตถุประสงค์ในการลงโทษวิธีนี้เพื่อเป็นการแก้แค้นตอบแทนเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะกระทำความผิด และเพื่อเป็นการป้องกันสังคมโดยการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวร วิธีการประหารชีวิตมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ความเชื่อที่แตกต่างกัน และวิธีประหารชีวิตที่นิยมกันในสมัยก่อนได้แก่ การกดให้จมน้ำ เอาหินขว้างให้ตาย ใช้มีดแทงแขนขาให้ขาดจนตาย ตรึงกางเขน กิโยติน เอาไฟครอกหรือเผาให้ตาย ตัดศีรษะ แขนงคอ ให้ดื่มยาพิษ ยิงเป้า เป็นต้นสำหรับประเทศไทยในสมัยก่อนก็มีการลงโทษประหารชีวิตด้วยการฟันคอ เช่น ในกฎหมายอาญาหลวง ข้อ 6 ว่า “. . . พระเจ้าอยู่หัวสั่งให้เจ้าพนักงานทำสิ่งประการใดเป็นอันมาก แลทำมิให้สำเร็จโดนการนั้น ทำนั้นน้อยถอยกว่าพระราชบัญญัติตราใช้นั้น ท่านให้ลงโทษ 8 สถาน สถานหนึ่งคือ ให้ฆ่าเสีย . . .” หรือข้อ 7 ว่า “. . . ท่านว่าผู้นั้น เลเมิดพระราชอาษาพระเจ้าอยู่หัว ท่านให้ลงโทษ 8 สถาน สถานหนึ่งคือ ให้ฟันคอ . . .”⁴⁵

2) วิธีการลงโทษในสมัยปัจจุบัน แนวความคิดในการลงโทษได้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมาก แต่เดิมการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นให้สาสม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนา ขึ้นทั้งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีการศึกษาถึงสาเหตุแห่งการประกอบอาชญา กรรม ทำให้วัตถุประสงค์การลงโทษมุ่งไปที่การบำบัดฟื้นฟู แก้ไข มากกว่าการแก้แค้นตอบแทน ในปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่มีการกำหนดโทษไว้สำหรับการกระทำความผิดอาญาไว้ในทำนองเดียวกัน ได้แก่ การประหารชีวิต การจำคุก การกักขัง การปรับ รวมทั้งการริบทรัพย์สิน และสองในสามของประเทศที่มีการลงโทษทางอาญาได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันได้มีการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 18 ที่ว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน . . .” ลักษณะการลงโทษในปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังนี้

⁴⁵ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 2, หน้า 374-375.

(1) ประหารชีวิต (Capital Punishment) การลงโทษประหารชีวิต ถึงแม้ในปัจจุบันมีหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติที่จะไม่ทารุณโหดร้ายเหมือนในอดีต และจะพยายามใช้วิธีที่ทำให้ตายเร็วมากที่สุด แต่ยังมีหลายประเทศที่ยังมีลักษณะทารุณโหดร้าย ปัจจุบันวิธีการลงโทษประหารชีวิตที่ใช้อยู่ มีดังนี้

(1.1) การใช้ก้อนหินขว้างให้ตาย (Throwing Stone) เป็นวิธีการที่ทำให้นักโทษทนทุกข์ทรมานก่อนตายมาก โดยปล่อยให้ประชาชนเอาก้อนหินขว้างปาจนกระทั่งตาย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางที่เคร่งศาสนาได้แก่ ปากีสถาน ซาอุดีอาระเบีย อัฟกานิสถาน อิหร่าน เป็นต้น

(1.2) การตัดศีรษะ (Beheading) วิธีการประหารนี้มีมาแต่ในอดีต แยกศีรษะออกจากร่างกายโดยใช้ขวาน มีดดาบ ส่วนกิโยติน (Guillotine) เป็นเครื่องตัดศีรษะที่พัฒนาขึ้นในช่วงการปฏิวัติฝรั่งเศสที่มีเสถียรภาพกว่าเครื่องตัดศีรษะประเภทอื่น⁴⁶ เป็นการใช้ปัจจุบัน เหลือเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ คองโก ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

(1.3) การแขวนคอ (Hanging) เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในอดีตและทำในที่สาธารณะเพื่อประจานให้เห็นเป็นเยี่ยงอย่างโดยใช้เชือกรัดรอบคอผู้เคราะห์ร้ายแขวนให้ห้อยลงมาจากต้นไม้ กำแพง โคมไฟ หรือสะพาน⁴⁷ ปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ในประเทศแถบตะวันออกกลาง สหรัฐอเมริกาบางมลรัฐ อินเดีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย เป็นต้น ขั้นตอนเริ่มจากการนำตัวนักโทษเข้าสู่แดนประหาร เดินขึ้นแท่นประหาร จากนั้นจึงนำถุงคลุมศีรษะคลุมศีรษะนักโทษ คล้องห่วงเชือกที่ศีรษะเลื่อนปมเชือกให้ตรงกับกระดูกต้นคอ เมื่อพร้อมแล้วให้เพชรฆาต 3 คนเข้าประจำที่แล้วกดปุ่มพร้อมกันทั้ง 3 คน เชือกกระตุกคอกนักโทษแท่นรองเท้าหล่นออกโดยอัตโนมัติ จากนั้นนำเอาศพออก ในขณะที่เพชรฆาตกดปุ่มจะไม่รู้เลยว่าเพชรฆาตคนใดเป็นคนกดปุ่มปราสาท

(1.4) การยิงเป้า (Shooting) เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในสมัยนาซีเยอรมัน ไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก โดยนำนักโทษประหารเข้าสู่แท่นประหารมัดตัวติดไว้กับหลักประหาร ผูกตา จากนั้นใช้ปืนยิง ประเทศจีนยังใช้วิธียิงเป้าโดยการยิงกระสุนนัดเดียวในระยะเผาขนไปทางด้านหลังศีรษะ⁴⁸ ประเทศไทยเพิ่งเปลี่ยนการลงโทษประหารชีวิตจากการยิงเป้าเป็นการฉีดยาเมื่อปี ค.ศ.2003

(1.5) การนึ่งแก้อิไฟฟ้า (Electrocution) เป็นวิธีการประหารที่เริ่มใช้ในประเทศตะวันตก แทนการแขวนคอ วิธีนี้จะต้องจัดเตรียมห้องมีแก้อิที่เดินกระแส

⁴⁶ Terance D. Miethe and Hong Lu, *op. cit.*, p. 38.

⁴⁷ *Ibid.*, p. 38.

⁴⁸ *Ibid.*, p. 40.

ไฟฟ้าแรงสูงประมาณ 2,000 โวลต์ เมื่อนำนักโทษนั่งเก้าอี้ไฟฟ้าแล้ว จะใช้เครื่องครอบศีรษะที่มีกระแสไฟฟ้าครอบศีรษะ ผูกมือ เท้า และลำตัวด้วยสายหนังให้ติดกับเก้าอี้ เมื่อปล่อยกระแสไฟฟ้าผ่านเข้าสู่ตัวผู้ถูกประหารก็จะเกิดการดิ้นทุรนทุราย บางครั้งก็มีโลหิตไหลออกมา จึงดูว่าเป็นวิธีการที่ทารุณโหดร้าย ประเทศในแถบเอเชียไม่นิยมใช้

(1.6) การเข้าห้องแก๊ส (Gas Chamber) เป็นวิธีการประหารที่ต่อยอดจากการประหารด้วยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า ซึ่งนักอาชญาวิทยา มองว่าการประหารด้วยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้านั้นผู้ถูกประหารจะทนทุกข์ทรมานมาก ถ้าเป็นนักโทษที่ร่างกายบึกบึนแข็งแรง มีความอดทนต่อต้านกระแสไฟฟ้าได้สูง กว่าตายก็ต้องใช้เวลานานยิ่งทำให้ทรมานมาก จึงคิดค้นวิธีประหารที่ทรมานน้อยที่สุดมาใช้โดยการรมควันแก๊สแทน การฆ่าโดยการเข้าห้องรมควันแก๊สถูกนำมาใช้ในการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวในยุคนาซีเยอรมัน ประชาชนชาวยิวหลายล้านคนถูกฆ่าโดยการรมควันในห้องแก๊สที่ค่ายกักกัน⁴⁹ โดยนำนักโทษเข้าไปในห้องรมควันผูกติดนักโทษไว้กับเก้าอี้ จากนั้นกดปุ่มให้แก๊สพุ่งออกมาในห้อง นักโทษสุดตมก็จะถึงแก่ความตาย ถ้าตายไม่สนิทก็มองว่าเป็นวิธีการที่ทารุณเช่นกัน

(1.7) การฉีดยา (Lethal Injection) เป็นวิธีการประหารชีวิตที่ใหม่ล่าสุดที่ทำให้เกิดการตายอย่างเฉียบพลัน ทำให้นักโทษได้รับทรมานน้อยที่สุดในบรรดาวิธีการประหารชีวิตทั้งหลาย ทำให้ดูว่ามีมนุษยธรรมมากกว่าวิธีอื่น วิธีการประหารจะกระทำในห้องประหารโดยมัดตัวผู้ถูกประหารไว้บนเตียงแล้วฝังเข็มฉีดยาเดินสายน้ำเกลือไว้ที่แขน จากนั้นจึงกดปุ่มเดินยาผ่านสายน้ำเกลือ วิธีการประหารนี้มีความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน และประเทศไทยใช้วิธีการประหารนี้เมื่อปี ค.ศ.2003 และใช้ประหารจริงครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.2009 สำหรับนักโทษคดียาเสพติด 2 ราย

(2) จำคุก (Imprisonment) ในปัจจุบันโทษจำคุกมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์และวิธีปฏิบัติแตกต่างไปจากอดีตอย่างมาก การลงโทษจำคุกเป็นมาตรการควบคุมนักโทษให้อยู่ในเรือนจำ หรือสถานที่ควบคุม เพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพและความเป็นอิสระของบุคคลโทษจำคุกเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน

(3) กักขัง (Confinement) โทษกักขังถือว่าเป็นโทษเบากว่าจำคุก วัตถุประสงค์ของการกักขังมีไว้เพื่อกำหนดเงื่อนไขในการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง เพราะไม่ประสงค์จะจำคุกกระยะสั้นจึงกักขังแทนการจำคุก ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 23 บัญญัติว่า

⁴⁹ *Ibid.*, p. 40.

ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

สถานที่ในการกักขังจะต้องไม่ใช่ที่เป็นเรือนจำ สถานีตำรวจ อาจจะเป็นที่อยู่อาศัยของตนเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมก็ได้ การกักขังทำให้ผู้ต้องกักขังไม่ถูกตราหน้าว่าเคยติดคุกมาก่อน

(4) ปรับ (Fines) เป็นวิธีการลงโทษที่ใช้กันมากที่สุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นวิธีการบังคับเอาค่ากับเงินของผู้กระทำความผิดชำระแก่รัฐ การกระทำความผิดบางอย่าง การลงโทษปรับจะมีความเหมาะสมกว่า เช่น กระทำละเมิดกฎหมายจราจร หรือกระทำความผิดลหุโทษ เป็นต้น

(5) ริบทรัพย์สิน (Forfeiture of Property) เป็นวิธีการลงโทษที่ใช้กันแต่ในอดีต เป็นการลงโทษที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่ผู้กระทำความผิด เป็นการลงโทษที่ควบคู่กับโทษอื่น ทรัพย์สินที่ริบจะตกเป็นของแผ่นดิน

กล่าวโดยสรุปวิธีการลงโทษไม่ว่าจะเป็นการประหารชีวิต การจำคุก การปรับหรือการบำบัดฟื้นฟูต่างก็เป็นเครื่องมือที่ใช้กับผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก หรือทำให้เกิดความหวาดกลัวไม่กล้าเสี่ยงที่จะกระทำความผิด วิธีการลงโทษมีการเปลี่ยนแปลงแต่ละยุคสมัยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดเน้นของวัตถุประสงค์การลงโทษ สังคมในอดีตวัตถุประสงค์การลงโทษเน้นเพื่อแก้แค้นตอบแทน จึงใช้วิธีการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน และจะใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายเพื่อให้สาสมกับที่ได้กระทำต่อผู้เสียหาย เช่น การฆ่าผู้อื่นก็ลงโทษผู้ฆ่าด้วยการประหารชีวิตเช่นกัน เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเพราะมีสาเหตุปัจจัยภายนอกมากกว่าเหตุตัวผู้กระทำเองวัตถุประสงค์การลงโทษก็เน้นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู โดยนำตัวไปบำบัดอบรม ฝึกอาชีพ เป็นต้น

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษทั้งหลายเป็นมาตรการทางกฎหมายอาญาที่เรียกว่า สภาพบังคับ จะเกิดมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำละเมิดกฎหมายอาญาผลของการกระทำละเมิดก็คือ ผู้ทำละเมิดต้องถูกลงโทษ และการลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการลงโทษที่รุนแรงที่สุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จาก

ความเชื่อที่ว่าผู้ที่กระทำความผิดควรได้รับการลงโทษ ผู้ที่กระทำผิดก็ควรได้รับผลไม่ดีด้วย สังคมในอดีตที่ผ่านมากำหนดความตายเป็นการลงโทษสำหรับทุกประเภทความผิด ต่อมาได้สงวนไว้สำหรับความผิดที่สังคมพิจารณาว่ามีความร้ายแรงที่สุด การกำหนดความตายที่เป็นการลงโทษเป็นการกำหนดโดยรัฐ ขณะเดียวกันหลักคำสอนทางศาสนาก็มีข้อยกเว้นไว้เช่นกันหากมีความจำเป็นต้องฆ่า ซึ่งรายละเอียดหัวข้อนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิต และปรัชญาทางศาสนาเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต ดังนี้

2.1.2.1 ความเป็นมาของแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษประหารชีวิต เป็นวิธีการการลงโทษที่มีมาแต่สังคมอดีตกาลสำหรับผู้มีอำนาจที่จะจัดการกับผู้ที่ไม่เชื่อฟังหรือไม่เห็นด้วยไม่ว่าจะเป็นผู้มีอำนาจฝ่ายศาสนจักร หรือผู้มีอำนาจฝ่ายอาณาจักร St. Thomas Aquinas นักบุญศาสนาคริสต์ เห็นว่า ถ้าบุคคลหนึ่งมีอันตรายต่อสังคมและบาปของเขาอาจขยายตัวไปแปดเปื้อนผู้อื่นมันเป็นสิ่งที่น่าขมขื่นและยกย่องที่จะประหารชีวิตเขาเสียเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม⁵⁰ ความเห็นของ St. Thomas Aquinas เป็นคำสอนในช่วงศตวรรษที่ 13 ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดพวกนอกรีต แม้ต่อมาในศตวรรษที่ 18 Cesare Beccaria ชาวอิตาลี ซึ่งเป็นนักอาชญาวิทยาและนักกฎหมาย เห็นควรยกเลิกโทษประหารชีวิต และการลงโทษที่ใช้วิธีทรมาน หรือกระทำการทารุณกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้รับสารภาพ แต่ Immanuel Kant ชาวเยอรมันซึ่งเป็นนักปรัชญาด้านจริยธรรม เห็นว่า ไม่มีสังคมใดหรือรัฐใดดำรงอยู่ได้โดยปราศจากกฎหมาย ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นรากฐานการคุ้มครองสังคมและรัฐ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถือว่ามีความผิดและถูกลงโทษ ซึ่งสิทธิในการลงโทษเป็นของผู้ปกครอง Kant มีความเห็นลงโทษประหารชีวิตขาดกร โดยเห็นว่า โทษประหารชีวิตมีความสมเหตุสมผลเฉพาะในคดีฆาตกรรม อย่างไรก็ดี Kant ยังเห็นว่าฆาตกรสมควรได้โทษหนักเบาขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการลงโทษต้องมีความเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด Kant จึงไม่เห็นด้วยที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับคดีฆาตกรรม⁵¹ ความเห็นของ Kant มีแนวความคิดจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นตอบแทนที่รัฐใช้เป็นนโยบายในการจัดการความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยมีกฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการควบคุมอาชญากรรม มาตรการบังคับทางกฎหมายอาญาถูกกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การลงโทษ เมื่อ

⁵⁰ Sylvie Bukhari de Pontual, มุมมองแบบคริสเตียนเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต, ใน รายงานการสัมมนาศาสนากับโทษประหารชีวิต, 15-16 กรกฎาคม 2551, ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร, หน้า 26.

⁵¹ Archil Avaliani, *Kant-The Death Penalty*, p. 1, Retrieved November 11, 2012 from https://philosophos.org/philosophy_article_78.html

พิจารณาจากวัตถุประสงค์การลงโทษที่รัฐเห็นว่ามีความจำเป็นต้องกำหนดให้มีการลงโทษประหารชีวิตสำหรับผู้กระทำความผิด มีดังนี้

1) การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน การลงโทษนี้จัดได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เก่าแก่และแพร่หลายที่สุด โดยแนวคิดนี้มีเหตุผลในการแก้แค้นมักขึ้นอยู่กับความรู้สึกของผู้ถูกระทำรวมทั้งหรือญาติพี่น้องที่ต้องการตอบโต้ผู้กระทำให้อีกฝ่ายได้รับผลอย่างสาสมเช่นเดียวกันตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” เมื่อผู้กระทำความผิดเป็นผู้ก่อให้เกิดผลร้ายแก่บุคคลอื่น ดังนั้น จึงควรได้รับโทษซึ่งเป็นผลร้ายตอบแทน และการแก้แค้นเป็นหนทางเดียวที่เหมาะสมกับการทำให้ผู้ก่ออันตรายแก่ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดเมื่อการลงโทษเป็นไปเพื่อการแก้แค้นตอบแทนแล้ว โทษที่ลงย่อมน่าจะสาสมกับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลทุกคนย่อมมีอิสระที่จะกระทำความดีหรือกระทำความชั่วก็ได้ เมื่อตัดสินใจกระทำความชั่วแล้ว โทษที่ได้รับย่อมต้องเป็นไปอย่างสาสมและได้สัดส่วนกับความผิดที่หรืออันตรายที่ผู้นั้นได้ก่อให้เกิดขึ้นโดยต้องมีการลงโทษทันที อย่งไรก็ดี การที่สังคมโดยรัฐเข้ามารับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการแก้แค้นตอบแทนเสียเองจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการแก้แค้นกันเองอันจะก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมเพราะจะมีการแก้แค้นกันเองโดยไม่มีที่สิ้นสุด

โทษประหารชีวิต เป็นการแก้แค้นตอบแทนโดยมุ่งหมายต่อชีวิต การที่รัฐต้องทำหน้าที่ลงโทษประหารชีวิตใคร รัฐต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าการกระทำความผิดลักษณะใดถึงขนาดต้องฆ่าผู้นั้น ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยเอง ในปัจจุบันก็มีบัญญัติลงโทษประหารชีวิตด้วย ด้วยเหตุผลการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนดังกล่าว

2) การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน การลงโทษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน มีลักษณะเป็นการข่มขู่หรือปราบปรามอาชญากรรมโดยทั่วไปและโดยเฉพาะเจาะจง เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มีวิวัฒนาการมาจากวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นตอบแทน กล่าวคือ ภายหลังจากที่มีแนวคิดในการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนนั้น ก็มีความเห็นที่แตกต่างว่า การลงโทษไม่ควรเป็นไปเพื่อการทรมานผู้กระทำความผิดหรือตอบแทนความผิดที่กระทำไป แต่ควรเป็นไปเพื่อป้องกันมิให้การกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นเกิดขึ้นอีก ดังนั้น การลงโทษตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงได้มุ่งไปที่การแก้แค้นตอบแทนความผิดที่ได้กระทำลง หากแต่ค่านึงว่าการลงโทษที่มีนั้นต้องสามารถป้องกันสังคม มิให้ผู้อื่นกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันอีกหรืออีกนัยหนึ่งคือป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดในสังคม หรือมิให้สังคมต้องได้รับความเดือดร้อนอีก ด้วยเหตุผลดังกล่าว การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้จึงต้องมีความรุนแรงพอที่จะป้องกันมิให้ผู้อื่นเลียนแบบหรือเอาอย่างการกระทำผิดนั้น ๆ ขึ้นอีกในภายหน้าเป็นสำคัญ อีกทั้งต้องเป็นการลงโทษในที่สาธารณะซึ่งสาธารณชนสามารถเห็นได้ จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการยับยั้งหรือป้องกันดังกล่าว

เมื่อพิจารณาถึงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันก็พบว่า คือ มีโทษประหารชีวิต เป็นโทษที่มีขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกันมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดเช่นกันอีก อย่างไรก็ตาม การลงโทษเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการข่มขู่หรือปราบปรามนั้นพิจารณาได้ยากยิ่ง ด้วยเหตุปัจจัยที่จะส่งผลเป็นการข่มขู่หรือปราบปรามอาชญากรรมนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับความกลัวที่จะถูกลงโทษเท่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับฐานะทางสังคม อายุ ความฉลาด การอบรม ตลอดจนสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย

3) การลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม การลงโทษเพื่อการคุ้มครองสังคมนี้มีวัตถุประสงค์ของการลงโทษในแนวทางเดียวกับการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกันเนื่องด้วยมีวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ ข่มขวัญ ยับยั้งมิให้เกิดอาชญากรรมในสังคมขึ้นอีกเช่นเดียวกัน การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคมนี้มีหลักการว่า ถ้าไม่มีอาชญากรในสังคมก็จะมีอาชญากรรมเกิดขึ้น ซึ่งวิธีการลงโทษที่สนองวัตถุประสงค์นี้ก็คือ การจำกัดอาชญากรในสังคมโดยการเนรเทศ ผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม การจำคุก หรือการประหารชีวิต เป็นวิธีการกันผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมเพื่อให้สังคมมีความปลอดภัย หากจำคุกมีกำหนดระยะเวลา ก็เป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราว ถ้าจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตเท่ากับเป็นการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวร

จะเห็นได้ว่า โทษประหารชีวิตเป็นเพียงโทษเดียวที่ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถกลับมากระทำความผิดอีกได้อย่างแน่นอน ทำให้สังคมมีความปลอดภัยจากอาชญากรรมอย่างแท้จริง

4) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิด (Incapacitation) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิดนี้ เป็นแนวความคิดในการป้องกันสังคมมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก ในทำนองเดียวกับการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม แต่มุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญอันเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้มีแนวคิดว่าจะต้องมีการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิดเพราะบุคคลนั้นอาจกระทำความผิดได้อีกตลอดไป จึงต้องตัดโอกาสในการกระทำความผิด โดยกันบุคคลเหล่านั้นออกจากสังคม

เมื่อพิจารณาถึงโทษที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันพบว่า โทษประหารชีวิตเป็นโทษที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นี้มากที่สุด⁵² มิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกได้อย่างเด็ดขาด ในขณะที่โทษจำคุกนั้นเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน แต่เป็นการตัดโอกาสเพียงระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง มิได้ตัดโอกาสในการกระทำความผิดอย่างเด็ดขาดเช่นโทษประหารชีวิต

⁵² ประเสริฐ แสงมณี, *หลักทัณฑ์วิทยา* (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2523), หน้า 63.

กล่าวโดยสรุปการลงโทษประหารชีวิต มีแนวความคิดจากทฤษฎีการลงโทษที่รัฐใช้เป็นนโยบายในการจัดการความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การลงโทษ ซึ่งวัตถุประสงค์การลงโทษที่รัฐใช้เป็นฐานแนวคิดในการลงโทษประหารชีวิตมาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน เพื่อตัดโอกาสของผู้กระทำความผิด ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้งเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม

2.1.2.2 ปรัชญาทางศาสนากับการลงโทษประหารชีวิต

ศาสนาเกิดขึ้นจากความพยายามของมนุษย์ที่จะแก้ไขปัญหาสำคัญของชีวิตมนุษย์ ได้แก่ ความทุกข์ ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติ ศาสนาช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ความพึงพอใจ และอยู่กันอย่างสันติ เหล่านี้เป็นวัตถุประสงค์ของศาสนาโดยมีจุดประสงค์สำคัญให้มนุษย์ประพฤติตนเป็นคนดี

ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ฯลฯ เป็นศาสนาที่นับถือว่ามีพระเจ้าผู้สร้างโลกและสร้างสรรพ สิ่งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางจริยศาสตร์ พระเจ้าเป็นผู้สร้างขึ้น พระเจ้าเป็นผู้ตัดสินความดีและความชั่วของมนุษย์ พระเจ้าทรงสถิตอยู่ในดวงวิญญาณและสากลโลก มวลมนุษย์ทุกรูปทุกนามและระเบียบปฏิบัติของมนุษย์ล้วนเกิดจากการสร้างสรรค์ของพระเจ้าทั้งสิ้น ในขณะที่ศาสนาพุทธและศาสนาอื่นไม่เชื่อในเรื่องพระเจ้าผู้สร้างโลกและสร้างสรรพสิ่ง แต่เชื่อในเรื่องกฎของธรรมชาติ และสอนให้รู้ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ชีวิตของมนุษย์ขึ้นอยู่กับกรรมที่คนดีที่ได้รับความทุกข์อยู่ก็เพราะกรรมที่ไม่ดีกำลังตามมาให้ผล ส่วนคนชั่วที่ได้รับความสุขอยู่ก็เพราะกรรมดีในชาติก่อนที่เคยทำไว้กำลังให้ผล เมื่อหมดกรรมเก่าแล้วคนดีย่อมได้รับความสุขจากผลของกรรมดี คนชั่วย่อมได้รับความทุกข์จากผลของกรรมชั่วที่ได้เคยทำเอาไว้⁵³

ส่วนใหญ่ระบบศาสนามีคำสอนเชื่อในเรื่องที่ว่า การเวียนว่ายตายเกิดมีจริง นรกสวรรค์มีจริง กฎแห่งกรรมมีจริง บาปบุญคุณโทษมีจริง นิพพานมีจริง พระเจ้ามีจริง การกระทำที่ไม่ดีจะนำไปสู่ผลที่ไม่ดี การกระทำที่ดีนำไปสู่ผลที่ดี กล่าวสั้น ๆ ได้ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แม้ว่าผลจะยังไม่ปรากฏขึ้นทันทีก็ตาม แต่มันเป็นธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าโลกนี้หรือโลกในภพหน้า ดังนั้นการลงโทษทั้งหลายจึงเกิดขึ้นจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่าเมื่อมีการกระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษ ศาสนาทุกศาสนามีจุดร่วมทางศีลธรรมที่คล้ายคลึงกัน ไม่มีศาสนาใดเห็นว่าการทำร้ายผู้อื่นเป็นความดี การใช้ความรุนแรงเป็นการถูกต้อง จึงมีคำสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี ละเว้นการทำชั่ว รู้จักยับยั้งชั่งใจ เสียสละไม่เห็นแก่ตัว รู้จักรักและเมตตาคนอื่น เพื่อให้บรรลุของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสันติของสังคมมนุษย์

⁵³ วิธาน สุชีวกุปต์ และคณะ, **ปรัชญาเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531), หน้า 154-155.

เมื่อพิจารณาหลักคำสอนตามแนวพุทธศาสนาที่ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น ผู้ทำดี ย่อมได้ดี ผู้ทำชั่ว ย่อมได้ชั่ว”⁵⁴ แสดงให้เห็นว่าผู้ใดกระทำในสิ่งที่ดี ย่อมได้รับผลดีเป็นการตอบแทน แต่ถ้าผู้ใดกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ย่อมได้รับผลไม่ดีเป็นการตอบแทนด้วย การได้รับผลไม่ดีเป็นการตอบแทนดังกล่าวก็คือจุดมุ่งหมายของการลงโทษ แต่ในแง่ของการลงโทษทางกายภาพตามหลักพุทธธรรมไม่มีปรากฏให้เห็น เป็นแต่เพียงรับโทษแห่งความทุกข์ทางใจ คำสอนตามพุทธศาสนา วางอยู่บนหลักการแห่งความเป็นจริงตามเหตุปัจจัยและผลต่าง ๆ ในจักรวาล หลักคำสอนที่สำคัญก็คืออริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) การกระทำในสิ่งไม่ดีที่เรียกว่าทำชั่วนั้นมาจากเหตุปัจจัยในทางกายภาพ และเหตุปัจจัยในทางศีลธรรม ซึ่งเหตุปัจจัยทั้งสองนี้ผสมผสานกันอยู่อย่างแยกไม่ออกโดยมีพระสูตรที่สำคัญในทีมนิกายอยู่สองพระสูตรที่สะท้อนความคิดของพุทธศาสนาเกี่ยวกับความเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้การกระทำความผิดเกิดขึ้นในสังคมนมนุษย์คือ จักกวัตติสูตร และอัครัญญสูตร⁵⁵ ความเห็นของนักวิจัยในงานวิจัยเรื่องคุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม : โทษประหารชีวิต ได้สรุปสาระสำคัญของจักกวัตติสูตร และอัครัญญสูตรว่าอยู่ที่การแสดงให้เห็นว่าศาสนามองว่าความชั่วที่เกิดขึ้นในสังคมนมนุษย์นั้นมีที่มาอย่างไร ซึ่งสรุปได้สองประการ คือ⁵⁶

1. ความชั่วบางอย่างเกิดจากความจำเป็นที่บีบบังคับ ให้จำต้องกระทำ เช่น เพราะความยากจนและมองไม่เห็นช่องทางที่จะทำมาหากินอย่างสุจริต คนจำนวนหนึ่งในสังคมจึงต้องอาศัยวิธีการที่ชั่วร้ายสำหรับยังชีพ ใน จักกวัตติสูตร นั้นพระพุทธองค์ทรงแสดงว่าหนึ่งในภารกิจหลักของรัฐที่จะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความสงบสุขในแว่นแคว้นก็คือ “ให้ทรัพย์แก่คนที่ขาดแคลนทรัพย์” ในสมัยนี้อาจตีความได้แก่การจัดการให้ประชาชนที่ยากไร้ขัดสนได้มีทุนทรัพย์สำหรับประกอบอาชีพ อาจโดยการให้ยืม หรือจัดเป็นสวัสดิการอย่างมีเงื่อนไขกำกับอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ รัฐที่ละเลยไม่ใส่ใจความยากจนของประชาชนจะไม่มีความสุขแม้จะมีระบบกฎหมายและการลงโทษที่รุนแรงสักปานใดก็ตาม พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในพระสูตรเดียวกันนี้ว่า รัฐตามอุดมคติของพุทธศาสนานั้นใช้ธรรมแทนอำนาจ ให้การป้องกันแทนการปราบปราม “ธรรม” คือ การจัดวางเงื่อนไขให้ประชาชนทำมาหากินและพัฒนาศักยภาพทั้งในทางศีลธรรมและทางสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน ส่วน “อำนาจ” คือ กฎหมายและการลงโทษ พุทธศาสนาไม่คิดว่าอำนาจจะช่วยให้เกิดความสงบสุขที่แท้จริง ถ้าคิดตามแนวข้อนี้ของพุทธศาสนา สิ่งที่รัฐจะต้องพิจารณาก็คือในบรรดาความผิดที่คนจำนวนหนึ่งในสังคมได้

⁵⁴ พระเทพเวที (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม: กฎธรรมชาติและคุณค่าสำหรับชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2531), หน้า 101.

⁵⁵ ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ, **คุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม: โทษประหารชีวิต** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 185-186.

⁵⁶ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 186-188.

กระทำลงไปนั้น ส่วนไหนเป็นความผิดที่เกิดจากความจำเป็นบีบบังคับ ส่วนไหนไม่ใช่ สำหรับความชั่วร้ายที่เกิดจากความจำเป็นบีบบังคับวิธีแก้ที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพที่สุดก็คือ “ธรรม” หาใช่ “อำนาจ” ไม่

2. แต่มีความชั่วร้ายบางอย่างที่อาจกล่าวได้ว่ามาจาก “คนผู้นั้น” แท้ ๆ ไม่ใช่ เพราะความจำเป็นหรือความขัดสนผิดเคืองบีบบังคับแต่อย่างใด หากแต่เกิดจากภายในของคนผู้นั้นล้วน ๆ เช่น เศรษฐีมีเงินมหาศาลแต่ยังทำมาหากินทุจริต เช่น ค่าของเถื่อนหรือหลบเลี่ยงภาษี

อย่างไรก็ดี หลักคำสอนพุทธศาสนาที่ให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติอันเป็นศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิตขึ้นพื้นฐานสำหรับดำรงรักษาสังคมให้มีความสุขเรียบร้อย ได้แก่ ศิลห่า (ศิลาบห่า) ศิลห่านี้ มีสาระสำคัญที่มุ่งเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดีโดยไม่เบียดเบียนกัน จะได้มีความสุขเรียบร้อยที่เป็นโอกาสพื้นฐานแห่งการพัฒนาชีวิตสู่ประโยชน์สุขที่สูงยิ่งขึ้นไป⁵⁷ ศิลห่า ประกอบด้วย

1. การเว้นจากปาณาติบาต คือ การไม่ละเมิดต่อชีวิตร่างกาย
2. การเว้นจากอทินนาทาน คือ การไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
3. การเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร คือ การไม่ละเมิดคู่ครองของหวง
4. การเว้นจากมุสาวาท คือ การไม่ละเมิดต่อกันทางวาจา
5. การเว้นจากสุรายาเมา คือ การไม่ดื่มสุราหรือเสพสิ่งเสพติด

จะเห็นได้ว่าศิลข้อแรกมีเนื้อหาเป็นการประทุษร้ายต่อชีวิตของผู้อื่น ซึ่งเป็นเนื้อหาที่แสดงถึงการไม่ยอมรับโทษประหารชีวิต ศิลข้อที่สองและที่สามทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนถือเป็นความชั่วที่เกิดจากความโลภ ความโกรธ และความหลง ส่วนศิลข้อสุดท้ายมีเนื้อหาเป็นการประทุษร้ายตนเองทำให้ตนเองเดือดร้อน ศิลเป็นหลักความประพฤติที่กำหนดขึ้นตามหลักเหตุผลของกฎธรรมชาติ เป็นหลักฝึกอบรมตนในการงดเว้นจากความชั่ว ไม่ใช่เป็นข้อห้ามหรือคำสั่งห้ามจากเบื้องบนเหมือนเช่นคำสอนทางศาสนาคริสต์ หรือศาสนาอิสลาม การรักษาศิลในความหมายพุทธศาสนาเป็นการฝึกตนในทางความประพฤติเริ่มแต่เจตนาที่จะละเว้นความชั่วจนถึงประพฤติความดีงามต่าง ๆ ที่ตรงข้ามกับความชั่วนั้น ๆ⁵⁸ หลักคำสอนตามแนวพุทธศาสนาไม่มีข้อเสนอเชิงปรัชญาใด ๆ เกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต การสอนให้รักษาศิลห่าเป็นข้อเสนอบุคคล ไม่เกี่ยวกับการปกครองรัฐ⁵⁹ ดังนั้น

⁵⁷ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), *นิติศาสตร์แนวพุทธ*, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 97.

⁵⁸ พระเทพเวที (ป. อ. ปยุตโต), *เรื่องเดิม*, หน้า 175.

⁵⁹ พงศกร ไพบูลย์, *การศึกษาวิเคราะห์เชิงจริยศาสตร์ เรื่อง ประเด็นจริยธรรมในการลงโทษประหารชีวิตตามทัศนะของพุทธจริยศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), บทคัดย่อ.

สังคมโดยเฉพาะรัฐจะต้องจัดวางมาตรการทางสังคม โดยเฉพาะการออกกฎหมายที่มาเป็นประกันให้คนดำรงอยู่ในศีลห้า⁶⁰

เมื่อพิจารณาหลักคำสอนตามแนวศาสนาอิสลาม อิสลามคือรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ถูกกำหนดขึ้นโดยพระอัลลอฮ์ผู้เป็นพระเจ้า ซึ่งเป็นผู้รู้รายละเอียดของมนุษย์มากที่สุด โดยคำสอนผ่านมาทางศาสนทูต ศาสนทูตของพระอัลลอฮ์ที่เรียกว่า ศาสดา องค์สุดท้ายที่ส่งผ่านคำสอนของพระเจ้าผู้เป็นเจ้านายังมวลมนุษยชาติก็คือ ท่านมุฮัมมัด ประกาศคำสอนของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าถูกรวบรวมขึ้นเป็นเล่มมีชื่อว่า อัลกุรอาน เป็นหนังสือที่ครอบคลุมความรู้ทุกด้านที่จำเป็นต่อมวลมนุษย์ กล่าวคือสอนเรื่องหลักการศรัทธาและการปฏิบัติ การมีชีวิตอยู่ในสังคม วิทยาการและการให้การอบรมศึกษา การพาณิชย์ การเกษตรกรรม การสมรสและวิถีชีวิตในครอบครัว การกุศลและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การเมืองการปกครอง การทหารและการป้องกัน ตลอดจนการสงครามและการรักษาสันติภาพ และตัวท่านศาสดาเองก็ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของมุสลิม จริยวัตรของท่านเรียกว่า ซุนนะฮ์ ซึ่งมุสลิมก็ได้ถือปฏิบัติสืบต่อมา โอวาทของท่านที่จดจำสืบต่อมาเรียกว่า หะดีษ⁶¹ จะเห็นได้ว่าอิสลามไม่ได้เป็นเพียงศาสนา แต่เป็นถึงวิถีชีวิตของมนุษยชาติ การยอมรับคำสอนของพระเจ้าจะต้องเกิดขึ้นด้วยความศรัทธาและจากนั้นผู้ที่มีความศรัทธาจะต้องปฏิบัติตามคำสอนในพระคัมภีร์อัลกุรอาน ศาสนาอิสลามมีแหล่งคำสอนทางคุณธรรมหลายแหล่ง ทั้งจากคัมภีร์โคราน หรือจากการปฏิบัติตนของศาสดามุฮัมมัดและสาวก และสุดท้ายคือการตีความที่แตกต่างกันไปจากสำนักคิดทางมุสลิม ตามความเชื่อทางศาสนาอิสลามการลงโทษเป็นที่ยอมรับในชาตินี้ การลงโทษจะไม่เกิดขึ้นอีกในชาติหน้า และการลงโทษประหารชีวิตก็เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายอิสลาม การยอมรับโทษประหารชีวิตของมุสลิมนั้นมีพื้นฐานมาจากคำพูดของพระอัลลอฮ์ที่ถูกบันทึกไว้ในคัมภีร์โครานซึ่งไม่สามารถยกเลิกได้ โทษประหารชีวิตเป็นของที่มาคู่กับการฆาตกรรมที่มีการไตร่ตรองไว้ล่วงหน้า เช่น การคบชู้กับบุคคลที่แต่งงานแล้ว การละทิ้งศาสนา และการเป็นสายให้กับศัตรูในช่วงเวลาสงคราม อย่างไรก็ตามกระบวนการได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิดต้องเป็นไปตามข้อบังคับอย่างเข้มงวด เช่น ต้องมีพยานบุคคลสี่คน หรือผู้กระทำไม่มีเจตนากระทำความผิด อาจทำให้นักโทษได้รับการปล่อยตัว ดังนั้น โทษประหารชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้คนตีดำเนินชีวิตได้และเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งความปลอดภัยของสังคม

เมื่อพิจารณาหลักคำสอนตามแนวศาสนาคริสต์ หลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาคริสต์เป็นหลักคำสอนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์และจริยธรรมทางสังคม หลัก

⁶⁰ พระเทพเวที (ป. อ. ปยุตโต), *เรื่องเดิม*, หน้า 98.

⁶¹ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, “อารยธรรมอิสลาม,” ใน *อารยธรรมตะวันออก*, พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้วไข่มุก (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 56.

ความรักเป็นหลักคำสอนทางจริยธรรมที่สำคัญที่สุดของศาสนาคริสต์ อย่างไรก็ตาม เรื่องการลงโทษ ประหารชีวิต คำสอน แนวความคิดรวมทั้งการกระทำของศาสนาจักรมีการปรับเปลี่ยนตามช่วงเวลา สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 4 ศาสนาคริสต์ต่อต้านการโทษประหารชีวิต แต่เมื่อรวมตัวเข้ากับอาณาจักรโรมันยอมรับสิทธิของรัฐในการดำเนินการลงโทษประหารชีวิต แม้บทบัญญัติของศาสนาจะกล่าวไว้ว่า “ห้ามฆ่าเพื่อนมนุษย์” (Exodus, 21, 23-25) แต่ในพระคัมภีร์เดิมและพระคัมภีร์ใหม่กล่าวถึงโทษประหารชีวิตสำหรับการกระทำผิดบางประการ “ใครก็ตามที่ทำให้เลือดมนุษย์ต้องหลั่ง เลือดของเขาก็ต้องหลั่งเช่นกัน” (Genesis 9, 1-6)⁶² นักกฎหมายในสมัยกลางไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบ้านเมืองหรือฝ่ายศาสนาเห็นด้วยกับหลักการนี้ ถึงขนาดนักบุญโทมัส อะควินัส (St. Thomas Aquinas) เห็นว่า ถ้าใครคนหนึ่งฆ่าเพื่อนมนุษย์เขาเป็นฆาตกร เป็นอันตรายต่อสังคมเป็นเรื่องที่น่ายกย่องชมเชยที่จะประหารชีวิตเขาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ผู้พิพากษาลงโทษประหารชีวิตต่อผู้กระทำผิด การประหารชีวิตสามารถกระทำได้โดยไม่เป็นบาป⁶³ ต่อมาในโลกสมัยใหม่มีแนวความคิดต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตไม่ว่าจะเป็นศาสนจักรนิกายโปรเทสแตนต์ ศาสนจักรโรมันคาทอลิก ศาสนจักรนิกายออร์ทอดอกซ์ ปัจจุบันศาสนาคริสต์ พระคัมภีร์เดิมและพระคัมภีร์ใหม่กล่าวไว้ว่า ไม่มีผู้ใดไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มคน รัฐ หรือประเทศ จะมีสิทธิทำลายชีวิต พวกเจ้าเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน แต่เราบอกต่อเจ้าว่าอย่าได้ต่อต้านคนทำชั่ว พวกเจ้าเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า ให้รักเพื่อนบ้าน แต่เราบอกต่อเจ้าว่า ให้รักศัตรูของเจ้า⁶⁴

สิทธิการมีชีวิตเป็นสิทธิที่จะละเมิดไม่ได้ เป็นสิทธิพื้นฐานของสิทธิอื่น ๆ ทั้งหมด แนวความคิดนี้เป็นไปตามหลักของศาสนาคริสต์ที่ว่าชีวิตเป็นของขวัญจากพระเจ้า มนุษย์ถูกสร้างขึ้นตามรูปแบบของพระเจ้า จึงมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงใหม่ได้เสมอ แต่การลงโทษประหารชีวิตไม่สามารถเปลี่ยนกลับได้ กลับเป็นการขัดขวางการเยียวยาและการกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง ดังนั้นเมื่อเข้าสู่สังคมโลกสมัยใหม่ศาสนาคริสต์จึงปฏิเสธการลงโทษประหารชีวิต⁶⁵

กล่าวโดยสรุประบบศาสนาส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม หรือศาสนาคริสต์ ต่างมีคำสอนเชื่อในเรื่องที่ว่า การเวียนว่ายตายเกิดมีจริง นรกสวรรค์มีจริง กฎแห่งกรรมมีจริง บาปบุญคุณโทษมีจริง นิพพานมีจริง พระเจ้ามีจริง การกระทำที่ไม่ดีจะนำไปสู่ผลที่ไม่ดี การกระทำที่ดีนำไปสู่ผลที่ดี กล่าวสั้น ๆ ได้ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แม้ว่าผลจะยังไม่ปรากฏขึ้นทันทีก็ตาม แต่มันเป็นธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าโลกนี้หรือโลกในภพหน้า ดังนั้น การลงโทษทั้งหลายจึงเกิดขึ้นจาก

⁶² Sylvie Bukhari de Pontual, *เรื่องเดิม*, หน้า 27.

⁶³ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 28.

⁶⁴ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 32.

⁶⁵ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 32.

แนวคิดพื้นฐานที่ว่าเมื่อมีการกระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษ ศาสนาทุกศาสนามีจุดร่วมทางศีลธรรมที่คล้ายคลึงกัน ไม่มีศาสนาใดเห็นว่าการทำร้ายผู้อื่นเป็นความดี การใช้ความรุนแรงเป็นการถูกต้อง จึงมีคำสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี ละเว้นการทำชั่ว รู้จักยับยั้งชั่งใจ เสียสละไม่เห็นแก่ตัว รู้จักรักและเมตตาคนอื่น เพื่อให้บรรลุของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสันติของสังคมมนุษย์

จากความเชื่อที่ว่าผู้ที่กระทำความผิดควรได้รับการลงโทษ ผู้ที่กระทำไม่ผิดก็ต้องได้รับผลไม่ดีด้วย สังคมในอดีตที่ผ่านมากำหนดความตายเป็นการลงโทษสำหรับทุกประเภทความผิด ต่อมาได้สงวนไว้สำหรับความผิดที่สังคมนำพิจารณาว่ามีความร้ายแรงที่สุด การกำหนดความตายที่เป็นการลงโทษเป็นการกำหนดโดยรัฐ ขณะเดียวกันหลักคำสอนทางศาสนาก็มีข้อ ยกเว้นไว้เช่นกันหากมีความจำเป็นต้องฆ่าถึงแม้ว่าระบบศาสนาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญให้มนุษย์ประพฤติตนเป็นคนดี กระทำแต่ความดี

เมื่อศาสนาทุกศาสนามีจุดร่วมทางศีลธรรมที่คล้ายคลึงกันกล่าวคือ ยอมรับหลักที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษ ประเด็นปัญหาว่ายอมรับการลงโทษประหารชีวิตมาน้อยเพียงใด ในทางศาสนาอิสลามไม่ปฏิเสธการลงโทษประหารชีวิตผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายแห่งศาสนาซึ่งมีข้อจำกัด ในขณะที่ศาสนาพุทธไม่ยอมรับการลงโทษประหารชีวิตมองว่าเป็นการทำผิดศีลและเป็นบาป ส่วนศาสนาคริสต์ถึงแม้ในอดีตมีแนวคิดทั้งยอมรับและไม่ยอมรับการลงโทษประหารชีวิตแต่ในปัจจุบันมีแนวคิดว่าหากมีความจำเป็นจะต้องประหารชีวิตก็ยอมรับได้ อย่างไรก็ตามหลักคำสอนทางศาสนาต่างก็มีข้อยกเว้นไว้เช่นกันโดยถูกต้องความว่ามีความจำเป็นต้องฆ่า ตัวอย่างเช่นกรณีศาสนาอิสลามที่สอนในเรื่องความสงบสันติ แต่กลับไม่สามารถปฏิบัติได้ เมื่อคนเผ่ากูรายช์ (Quraish) สาขามุฮัมมัด (Umayyah) ซึ่งเป็นคนร่วมเผ่าเดียวกับท่านมุฮัมมัดผู้ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม ปองร้ายท่าน และพยายามก่อสงคราม ท่านมุฮัมมัดจึงอ้างญihad (Jihad) หรือการต่อสู้เพื่ออัลลอฮ์ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควรกระทำ พวกมุสลิมมีสิทธิรบราฆ่าฟันเพื่อธำรงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพในการจงรัก รักดีต่อองค์อัลลอฮ์ ยิ่งกว่านั้นเพื่อป้องกันการเสียกำลังใจ หรือการกลัวตาย ท่านมุฮัมมัดก็ได้ประกาศ “กฎแห่งการกำหนดชะตากรรมล่วงหน้า” ว่าอัลลอฮ์ได้กำหนดไว้แล้วว่าใครจะตายเมื่อไร และถ้าตายเพราะต่อสู้เพื่ออัลลอฮ์ก็จะได้ไปสวรรค์ ดังนั้นจึงมีผู้เข้าร่วมสงครามอย่างกล้าหาญด้วยความเชื่อในอัลลอฮ์⁶⁶ นอกจากนี้ได้มีการตีความที่แตกต่างกันไปตามสำนักความคิดทางมุสลิม อย่างเช่น ชาเรียคือระบบของกฎซึ่งกำเนิดมาจากความเชื่อการยอมรับโทษประหารชีวิตของมุสลิมนั้นมีพื้นฐานมาจากคำพูดขององค์อัลลอฮ์ที่บันทึกไว้ในคัมภีร์โครานซึ่งมาสามารถยกเลิกได้ โทษประหารเป็นของที่มาคู่กับการฆาตกรรมที่มีการไตร่ตรองเอาไว้ล่วงหน้า การคบชู้ของคนที่แต่งงานแล้ว การละ

⁶⁶ เสรี พงศ์พิศ, ศาสนาคริสต์ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 54.

ทั้งศาสนา และการเป็นสายใยให้กับศัตรูในช่วงเวลาสงคราม⁶⁷ กรณีศาสนาคริสต์ที่สอนในเรื่องความรักและการให้อภัยก็ไม่อาจใช้ได้เช่นกัน ทั้งในอดีตศาสนาคริสต์เองก็กำหนดโทษประหารชีวิตสำหรับการกระทำความผิดบางอย่างที่เป็นการต่อต้านคำสอนของศาสนาคริสต์เอง ตัวอย่างเช่น ในคัมภีร์ไบเบิลบัญญัติให้ประหารชีวิตชายหรือหญิงที่มีเพศสัมพันธ์กับสัตว์⁶⁸ ถึงขนาดสำนักวาติกันมีมติล่าสุดเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาในรูปว่า หากรัฐสามารถแสดงได้ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีโทษประหารชีวิต ศาสนจักรคาทอลิกก็ไม่ได้คัดค้าน⁶⁹ ในขณะที่ศาสนาพุทธมีคติเรื่องเมตตาแฝงอยู่เป็นไปตามหลักพุทธธรรมที่สอนให้หลีกเลี่ยงการใช้อาชญาหรือการลงโทษให้น้อยที่สุดในการปกครองบ้านเมือง ซึ่งการฆ่าเป็นสิ่งขัดกับหลักคำสอนที่สำคัญอย่างชัดเจนตามศีลห้าข้อแรกที่ปฏิเสธการทำลายชีวิตใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายการลงโทษประหารชีวิตแม้จะกระทำต่อผู้ที่ก่อกรรมชั่วก็ตาม การลงโทษที่รุนแรงดังกล่าวย่อมมีโทษมิบาบในตัวเอง⁷⁰ ถือว่าผิดศีลและเป็นบาปทั้งสิ้น แม้แต่การตัดสินประหารชีวิตก็เป็นบาป

ดังนั้นในแง่ปรัชญาทางศาสนาเรื่องการลงโทษประหารชีวิต การเชื่อในเรื่องของการกระทำที่ไม่ดีจะนำไปสู่ผลที่ไม่ดี การกระทำที่ดีนำไปสู่ผลที่ดี หรือที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” นั้น ถ้าพิจารณาได้ว่าการกระทำนั้นไม่ดีหรือเป็นกระทำความผิดก็ต้องได้รับโทษเป็นการตอบแทน โดยถึงขั้นต้องลงโทษประหารชีวิตนั้น ขึ้นอยู่กับแนวความคิดและความเชื่อที่เปลี่ยนไป รวมทั้งการตีความเรื่องความจำเป็นที่เห็นว่าต้องฆ่าซึ่งถือเป็นหลักยกเว้นในปรัชญาทางศาสนา

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษประหารชีวิตเป็นการฆ่าคนหรือทำลายชีวิตความเป็นมนุษย์ให้หมดไปโดยรัฐซึ่งเชื่อว่ารัฐมีความชอบธรรมที่สามารถกระทำได้ มีข้อพิจารณาว่าการประหารชีวิตอันเป็นการทำลายชีวิตความเป็นมนุษย์นั้น เป็นการลิดลอนคุณค่าความเป็นมนุษย์หรือละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

⁶⁷ สราวุธ ศรีวรรณยศ, การลงโทษประหารชีวิตในทัศนะของศาสนาอิสลาม, ใน รายงานการสัมมนาศาสนากับโทษประหารชีวิต, วันที่ 15-16 กรกฎาคม 2551, ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร, หน้า 15.

⁶⁸ จรัญ โฆษณานันท์, ปรัชญากฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551), หน้า 125.

⁶⁹ ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ, เรื่องเดิม, หน้า 232.

⁷⁰ จรัญ โฆษณานันท์, เรื่องเดิม, หน้า 125.

หรือไม่ และรัฐมีความชอบธรรมที่จะลดลอนคุณค่าความเป็นมนุษย์หรือละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยการประหารชีวิตได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ในส่วนนี้ได้แบ่งเนื้อหาศึกษาออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ เรื่องหลักการศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักแห่งความได้สัดส่วนกับการลงโทษประหารชีวิต ความเกี่ยวพันของการลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

2.2.1 หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

คำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (Human Dignity) เป็นคำที่กล่าวถึงกันมากในปัจจุบัน บางประเทศได้บัญญัติคำนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญเลยทีเดียว เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็ได้ปรากฏคำนี้ไว้ในกฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในหมวด 1 สิทธิพื้นฐาน มาตรา 1 ที่บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (1) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะละเมิดมิได้ การเคารพและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐทั้งหมด . . .”⁷¹ ประเทศไทยเองก็มีการใช้คำนี้ครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (ปีพุทธศักราช 2560) ก็ยังบัญญัติคำนี้ไว้ในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง . . .” นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การได้ศึกษาถึงพัฒนาการแนวความคิดหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่มีมาในอดีตจะทำให้เกิดความเข้าใจในถึงความสำคัญที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้จึงแบ่งเนื้อหาที่ศึกษาเป็นหัวข้อย่อย คือ พัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สารัตถะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสถานะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษประหารชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1.1 พัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สังคมในอดีตมีระบบทาสเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นสังคมโลกตะวันตกหรือสังคมโลกตะวันออก ระบบทาสเป็นระบบที่ถือว่ามนุษย์ตกเป็นทรัพย์สินของมนุษย์ด้วยกันเอง ชีวิตและร่างกายของคนซึ่งเป็นทาสต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจหรืออยู่ในกำมือของอีกคนหนึ่งได้ ความเป็นมนุษย์เหมือนกันแต่สถานะทางสังคมแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ในความคิดของผู้มีอำนาจมองว่าทาสไม่ต่างจากสัตว์หรือสิ่งของทั่วไป ทาสจึงมักถูกกระทำให้อย่างทารุณโหดร้าย ในปลายศตวรรษที่ 18 เข้า

⁷¹ กฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี, แปลโดย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: พี. เพรส, 2555), หน้า 6.

สู่ต้นศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงอันยิ่งใหญ่ของโลก โลกสมัยใหม่ได้มีความคิดในการ เลิกทาส การเลิกทาสในโลกสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศทางตะวันตกได้เกิดการรับรู้ศักดิ์ศรี ของมนุษย์และความเท่าเทียมกันของมนุษย์ด้วยกันเอง การรับรู้หลักดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิวัติระบบ กฎหมายสมัยใหม่ว่า การรับรู้ว่ามนุษย์ทุกผู้ทุกคนเป็นบุคคล และเป็น “ตัวการของกฎหมาย” (Subject of Law) ความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นตัวการของกฎหมายนี้เป็นการรับรู้ศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่าจะ ตกต่ำกลายเป็นวัตถุหรือเป็นทรัพย์สินไม่ได้⁷² ดังนั้นมนุษย์ที่เกิดมาในโลกที่มีระบบกฎหมายสมัยใหม่ จึง มีศักดิ์ศรีของมนุษย์ความเป็นบุคคลตามกฎหมายโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทุกคนจะต้องให้ความนับ ถือต่อผู้อื่นปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่โดยธรรมชาติเขาย่อมมีความเท่าเทียมกับเรา คือมีฐานะเป็นคน เหมือนกันหลักการนี้เกิดจากหลักการที่กล่าวถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ตามที่เขาคควรจะเป็น ควรจะได้⁷³ การรับรู้ศักดิ์ศรีของมนุษย์ เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ร่วมกันเองผ่านประสบการณ์ทาง สังคมมนุษย์ที่สั่งสมอย่างยาวนาน กระบวนการการเรียนรู้นี้กล่าวได้ว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ที่นักปรัชญาสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law School) ที่สำคัญ ได้แก่ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes), จอห์น ล็อก (John Locke), จัง จ้าก รูโซ (Jean Jacques Rousseau) มีความเชื่อที่เกิดจากการที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และจักรวาล ซึ่งมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองโดยไม่มีผู้ใดบงการที่เรียกว่า “เหตุผลของเรื่อง” (Nature of Thing) และสิ่งเดียวกันนี้ก็มิอยู่ในตัวมนุษย์ด้วยเช่นกัน ทำให้มนุษย์สามารถที่จะใช้ เหตุผลที่ว่านี้ในการเรียนรู้ศึกษาธรรมชาติ และใช้กระบวนการเดียวกันนี้ในการศึกษาเพื่อเข้าใจตัว มนุษย์ และสังคมของมนุษย์นั่นเอง ตามแนวทางนี้ มนุษย์ก็สามารถที่จะรู้และเข้าใจถึงคำว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” ว่าเป็นสิ่งที่มีมาพร้อมกับการเกิดขึ้นและมีอยู่ของมนุษย์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สิทธิ และเสรีภาพเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ หรือเป็นสิทธิ ตามธรรมชาติ (Nature Right) นั่นเอง⁷⁴ ซึ่งจอห์น ล็อก (John Locke) ได้วางแนวคิดรากฐานที่ ก่อให้เกิดความคิดเรื่อง สิทธิธรรมชาติ และประชาธิปไตยว่า รัฐเกิดขึ้นเพราะสัญญาประชาคมที่มอบ อำนาจหน้าที่ให้แก่รัฐปกครองบ้านเมืองเพื่อรักษาชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย

⁷² ปรีดี เกษมทรัพย์, **นิติปรัชญา**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 172.

⁷³ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 192.

⁷⁴ อุดม รัฐอมฤต, นพนิติ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ, **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** (กรุงเทพมหานคร: นานาสีพิมพ์, 2544), หน้า 34.

เสรีภาพ และทรัพย์สินจึงเป็นสิทธิโดยธรรมชาติที่รัฐจะละเมิดมิได้⁷⁵ ซึ่งหลักแนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นแรงบันดาลใจสำหรับอุดมการณ์และหลักปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Right) ในปัจจุบัน รวมทั้งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับวิวัฒนาการทางรัฐธรรมนูญด้วย เห็นได้จากการเกิดเหตุการณ์ที่สำคัญที่ผลักดันในการกระตุ้นให้ต้องดำเนินการประเด็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมีสองเหตุการณ์ คือ เหตุการณ์แรก เกิดขึ้นในยุโรประหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ประมาณ ค.ศ.1944-1945 เมื่อพวกนาซีเยอรมันประกอบด้วย กองกำลังรักษาความปลอดภัยนาซี และตำรวจลับของรัฐภายใต้การนำของอดอล์ฟ ไฮชมาน หรือเรียกขานกันในนามอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ได้ดำเนินวิธีการต่าง ๆ ที่มนุษย์ไม่พึงปฏิบัติต่อกันแก่ชนชาวยิว⁷⁶ ตัวอย่างเช่น โทรมทรมแล้วเอาผมไปทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้เป็นเจ้าของผมเหล่านั้น จะหนาวเหน็บเพียงใดในฤดูหนาว หรือการใช้มนุษย์เป็นเครื่องทดลองยาโดยฉีดสารต่าง ๆ เข้าร่างกาย การทดลองที่นิยมมากคือ คัดเอามนุษย์ฝาแฝดมาใช้ทดลอง โดยความเชื่อว่าจะมีคุณสมบัติเหมือนกันมากกว่ามนุษย์อื่น ๆ ปรากฏการณ์ที่ได้จากการทดลองคงจะแสดงผลได้ใกล้ความจริงที่สุด ส่วนผลร้ายที่เกิดแก่มนุษย์เหล่านั้น ไม่ว่าจะความพิการหรือความตายเหล่านั้นไม่เคยสนใจ เป็นต้น ส่วนเหตุการณ์ที่สอง เกิดขึ้นในทวีปแอฟริกาใต้ ในช่วงราวศตวรรษที่ 20 ชนชาวมิซวาที่อาศัยอยู่ในแอฟริกาใต้ได้ปฏิบัติต่อชนมิซวาซึ่งอยู่ในสังคมเดียวกันเสมือนว่าชนมิซวาเหล่านั้นมิใช่คน ตัวอย่าง เช่น ที่อยู่อาศัยต้องแยกจากกันเด็ดขาดปะปนกันไม่ได้ การขึ้นรถประจำทาง ชนมิซวาเท่านั้นที่จะขึ้นประตูด้านหน้า ชนมิซวาอื่นจะต้องขึ้นประตูด้านหลัง และจะเดินมานั่งข้างหน้าไม่ได้ ในตัวอาคารส่วนใหญ่จัดไว้เฉพาะคนมิซวาโดยคนมิซวาเป็นผู้ให้บริการ ห้องน้ำสาธารณะก็ต้องแยกชนมิซวาจากชนมิซวา เป็นต้น และหากมีผู้ใดฝ่าฝืนกฎเหล็กดังกล่าวนี้จะถูกลงโทษอย่างหนัก

จากเหตุการณ์ทั้งสองเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ทั้งประเทศเยอรมันและประเทศแอฟริกาใต้มีบทบัญญัติรับรอง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมันบัญญัติไว้ในมาตรา 1 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่อาจล่วงละเมิดมิได้ เป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความเคารพและให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” และประเทศแอฟริกาใต้บัญญัติไว้ในหมวด 1 ข้อ 1 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าที่จะต้องยึดถือ” ด้วยแนวความคิดที่ว่า ทุกคนมีสิทธิในชีวิตและร่างกาย อันเป็นสิทธิที่แต่ละคนมีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ สิทธิในชีวิตและร่างกายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ จึงไม่อาจถูกพรากไปจากบุคคลได้ ทุกคนจึงต้องเคารพในสิทธิในชีวิตและร่างกายของแต่ละคน สิทธิในชีวิตและร่างกายเป็นจึงเป็นรากฐานสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

⁷⁵ ปรีดี เกษมทรัพย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 314.

⁷⁶ อุดม รัฐอมฤต, นพนิธิ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 64-66.

จะเห็นได้ว่าจากเหตุการณ์ของทั้งสองประเทศดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่ล้วนเกิดจากการกระทำของมนุษย์กลุ่มหนึ่งที่กระทำต่อมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งที่มองว่าคุณค่าของมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งมีคุณค่าด้อยกว่ากลุ่มของตน จึงเป็นที่มาของการยืนยันรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันในฐานะที่มีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน

สำหรับสังคมโลกตะวันออกก็มีแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเหมือนกัน ซึ่งอยู่ในรูปเชิงปรัชญาต่าง ๆ เช่น ปรัชญาขงจื้อ ปรัชญาทางศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ แนวความคิดปรัชญาทางสังคมตะวันออกเป็นต้นว่า ปรัชญาทางศาสนาพุทธ มองว่ามนุษย์ไม่ใช่จุดมุ่งหมายในตัวเอง และมนุษย์ก็ไม่ได้เป็นเครื่องมือวัดสำหรับสรรพสิ่งทั้งปวง หากแต่มองว่ามนุษย์เป็นผู้ที่จะถูกวัด ทศนคติเช่นนี้เกิดจากแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความเป็นจริงสูงสุด ซึ่งมองว่าธรรมชาติและปัญหาการหลุดพ้นและเสรีภาพของมนุษย์แตกต่างกันในชั้นมูลฐาน สิ่งที่เกิดขวางที่ไม่ให้มนุษย์บรรลุถึงเสรีภาพนั้นอยู่ที่อัตตาของตนและอกุศลมูลสามประการคือ โลก โภจร หลง มนุษย์เกิดมาในโลกของความทุกข์ความเศร้าโศกกับการเกิด แก่ เจ็บ และตายเท่านั้น มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อัตตานิยมซึ่งเป็นกรรมส่วนหนึ่งของมวลมนุษยชาติและฝังรากลึกอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์ เหล่านี้คือความจริงสากลที่เกี่ยวกับภาวะของมนุษย์⁷⁷ ดังนั้นการหลุดพ้นและเสรีภาพที่แท้ก็คือ การหลุดพ้นและเสรีภาพที่มาจากภายในของตนเอง และในความสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์ของตนเอง

2.2.1.2 ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

คำว่า ศักดิ์ศรี (Dignity) เป็นคำที่ปรากฏอยู่ในอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ว่า “โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน . . . โดยที่ประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันอีกครั้งไว้ในกฎบัตรถึงศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิที่เท่าเทียมกัน . . .” เมื่อค้นหาความหมายของคำว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ยังไม่ปรากฏความหมายอย่างชัดเจน แม้แต่ในพจนานุกรม อย่างไรก็ตามก็พอเข้าใจความหมายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้จากการแปลความหมายในแง่ของนักปรัชญา นักกฎหมาย ดังนี้

มุมมองจากกลุ่มคริสเตียนคาทอลิก มองว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีรากฐานแนวความคิดมาจากการไถ่บาปของพระคริสต์และความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่สูงส่งเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ มนุษย์ทุกคนได้รับการยอมรับว่า

⁷⁷ เสน่ห์ จามริก, พุทธศาสนากับสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2545), หน้า 19.

มีคุณค่าและเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะตัว สังคมหรือส่วนรวมต้องคำนึงถึงความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพราะมนุษย์เป็นบุตรของพระเจ้า⁷⁸

Immanuel Kant นักปรัชญาชาวเยอรมัน เขามีความเข้าใจคำว่า “ศักดิ์ศรี” ว่าหมายถึงความอิสระของมนุษย์ แต่ความเป็นอิสระอันเป็นพื้นฐานของมนุษย์มิได้มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่ตัวมนุษย์ หากแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อมนุษย์จะสามารถบรรลุสู่คุณค่าอันดีงามได้ เขามองว่า ไม่มีมนุษย์คนใดมีสิทธิที่จะใช้มนุษย์ด้วยกันเองให้เป็นดังเครื่องมือชิ้นหนึ่งเพื่อบรรลุจุดหมายเชิงอัตวิสัยของตนเอง หากแต่มนุษย์แต่ละคนจะต้องปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันในฐานะที่เป็นจุดหมายในตัวเองเสมอ โดยเหตุนี้เองการใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือเพื่อจุดหมายภายนอก จึงเป็นอาชญากรรมต่อศักดิ์ศรีที่มีอยู่ของเขาในฐานะที่เป็นมนุษย์⁷⁹

กลุ่มเสรีนิยม ถือสารัตถะแห่งความเป็นมนุษย์อยู่ที่โลกภายใน มีอิสรภาพในความคิดเห็น สิทธิของความเสมอภาคเท่าเทียมกับสิทธิแห่งเสรีภาพ⁸⁰ ดังกล่าวเป็นการให้ความหมายในเชิงสารัตถะทางด้านปรัชญา ส่วนการให้ความหมายในเชิงกฎหมายนั้นในคราวที่มีการร่างรัฐธรรมนูญมีผู้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่รับรองคุ้มครองแก่บุคคล มิให้ได้รับปฏิบัติที่ไม่สมกับความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้น โดยพิจารณาเชิงภาวะวิสัยว่า การกระทำใดที่เห็นโดยทั่วไปว่าละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีใช้การพิจารณาในลักษณะอัตวิสัยตามความคิดเห็นของแต่ละบุคคล บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการพัฒนาการแห่งการรับรองคุ้มครองสิทธิบุคคล และเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ ดังปรากฏ ตามรัฐธรรมนูญแอฟริกาใต้ รัฐธรรมนูญเยอรมัน ส่วนการใช้สิทธิศาลนั้น บุคคลที่ถูกกระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สามารถนำคดีมาฟ้องได้ ตามลักษณะการกระทำละเมิดว่าเป็นประการใด เช่น ข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับ

⁷⁸ Ascension Health, **Principle of Human Dignity**, p. 1, Retrieved November 10, 2012 from <https://www.ascensionhealth.org/index.php?option=comcontent&view=article&id=83>

⁷⁹ จรัญ โฆษณานันท์, **สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญากฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม** (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2545), หน้า 99.

⁸⁰ Allan S. Rosenbaum, ed., **The Philosophy of Human Rights International Perspective** (London: Aldwyeh, 1980), p. 18 อ้างถึงใน จรัญ โฆษณานันท์, **สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญากฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม**, หน้า 126-127.

เอกชนก็ฟ้องศาลยุติธรรม ฝ่ายปกครองกับเอกชนก็ฟ้องศาลปกครอง เป็นต้น ซึ่งการดำเนินคดีในชั้นศาลจะเป็นการสร้างบรรทัดฐานต่อไปว่า การกระทำใดเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁸¹

กลุ่มสังคมนิยม ถือสารัตถะของชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีทางวัตถุขั้นต่ำ แต่มิได้ถือเอาการมีสมบัติเป็นองค์ประกอบเดียวของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปัจจุบันจะมีศักดิ์ศรีต่อเมื่อเขาเป็นผู้กำหนดความเป็นตัวของตัวเอง (Self-Determining) และมีชีวิตที่ปรารถนาการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์⁸²

Klaus Stern ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นคุณค่าที่มีความผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนได้รับคุณค่าดังกล่าว โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือ คุณสมบัติอื่นๆ ของบุคคลนั้น⁸³

Guenter Duerig นักกฎหมายชาวเยอรมัน ได้อธิบายคำว่า “ศักดิ์ศรี” ว่า มนุษย์ทุกคนเป็นมนุษย์โดยอำนาจแห่งจิตวิญญาณของเขาเอง ซึ่งทำให้เขาแตกต่างจากความเป็นอยู่ในสภาวะธรรมชาติที่ปราศจากความเป็นส่วนบุคคล และการทำให้บรรลุเป้าหมายภายในขอบเขตส่วนบุคคลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลนั้นเองในอันที่จะกำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง⁸⁴

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ว่าหมายถึง การห้ามปฏิบัติต่อมนุษย์เยี่ยงสัตว์หรือเยี่ยงทาส⁸⁵

จากการให้มุมมอง ความเข้าใจ ของคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ทั้งในแง่ของนักปรัชญา และในแง่ของนักกฎหมายดังกล่าว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความหมายถึง คุณค่าในตัวของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณ

⁸¹ มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ, เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2542), หน้า 89.

⁸² จรัญ โฆษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญากฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม, หน้า 126.

⁸³ Das Klaus Stern, Staat recht der Bundesrepublik Deutschland, Band III /2. Allgemeine Lehren der Grundrechte, S 1113.; อุดม รัฐอมฤต และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 179-180.

⁸⁴ Duerig, Grundgesetz – Kommentar, Art. 1, Rdnr. 17; บรรเจิด สิงคะเนติ, *พื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 87.

⁸⁵ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *เรื่องเดิม*, หน้า 347.

ค่าที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น เงื่อนไขทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือเงื่อนไขทางคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคล ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจของตนเองในอันที่จะกำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นคุณค่าที่ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้

2.2.1.3 สารัตถะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สารัตถะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือหลักการสำคัญของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นการกล่าวถึง “คุณค่า” อันเป็นหลักการสูงสุด จากแนวความคิดคำว่า ศักดิ์ศรี ของ Guenter Duerig นักกฎหมายชาวเยอรมัน ที่ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นมนุษย์โดยอำนาจแห่งจิตวิญญาณของเขาเอง ซึ่งทำให้เขาแตกต่างจากความเป็นอยู่ในสภาวะธรรมชาติที่ปราศจากความเป็นส่วนบุคคล และการทำให้บรรลุเป้าหมายภายในขอบเขตส่วนบุคคลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจของบุคคลนั่นเองในอันที่จะกำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเองนั้นประกอบด้วยรากฐานอันเป็นสาระสำคัญ 2 ประการที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ คือ สิทธิในชีวิตร่างกายและสิทธิในที่จะได้รับความเสมอภาค⁸⁶ โดยที่สิทธิในชีวิตร่างกายเป็นสิทธิที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิดเป็นสิทธิที่มีมาโดยธรรมชาติ สิทธิในชีวิตร่างกายจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของความเป็นมนุษย์และไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้ ในทางตรงกันข้าม อาจทำให้ได้รับหลักประกันมากขึ้นโดยบทบัญญัติกฎหมายของรัฐ นอกจากนี้สิทธิในชีวิตร่างกายยังเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระที่จะกำหนดตนเองในอันที่จะสร้างสภาพแวดล้อมของตนเองหรือพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอันทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ สิทธิในชีวิตร่างกายจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงต้องเคารพในขอบเขตปริมณฑลส่วนบุคคลของแต่ละคน ส่วนสิทธิในที่จะได้รับความเสมอภาคหรือสิทธิเสมอภาคนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ถึงแม้มนุษย์ทุกคนจะมีสิทธิในชีวิตร่างกายของตนแต่ถ้าขาดหลักประกันในความเสมอภาคแล้ว บุคคลอาจได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม หรืออาจถูกเลือกปฏิบัติจากผู้ใช้อำนาจรัฐ ด้วยเหตุนี้ หลักความเสมอภาคจึงเป็นรากฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริงบุคคลแต่ละคนยังจะต้องมีหลักประกันในเรื่องความเสมอภาคด้วย⁸⁷ อย่างไรก็ตามการมองสถานะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในแง่ที่เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสารัตถะอันเป็นแก่นของสิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภท ในแง่ทางกายภาพมนุษย์ทุกคนไม่อาจที่จะมีความเท่าเทียมกันได้ทางสิทธิ

⁸⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 88.

⁸⁷ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 89.

และเสรีภาพ ความเท่าเทียมกันในทางสิทธิและเสรีภาพเกิดการรับรู้ในแง่ของนามธรรมเท่านั้น ดังนั้นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้ในแง่ของความเป็นจริงทุกคนไม่อาจเท่าเทียมกันได้แต่อย่างน้อยที่สุด มีความเป็นไปได้ในทางนามธรรมที่บุคคลแต่ละคนอาจจะทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายในทางกฎหมายได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้⁸⁸

1) คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น ยังดำรงอยู่ถึงแม้บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะไม่มีความสามารถที่จะกำหนดตนเองได้โดยอิสระตั้งแต่เริ่มต้น อันเนื่องมาจากความมีจิตบกพร่อง จิตผิดปกติ หรือจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ในทางกฎหมายบุคคลเหล่านี้มีความสามารถที่จะกำหนดตนเองได้ และบุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะใช้เสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน นั้นหมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ยังดำรงอยู่กับบุคคลนั้นอย่างสมบูรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความจริงว่าบุคคลนั้นสามารถที่จะใช้เสรีภาพนั้นได้หรือไม่

2) คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ยังดำรงอยู่ถึงแม้บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสร้างความเสื่อมเสียให้แก่ตนเอง

3) คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การทำให้บรรลุเป้าหมายที่เป็นจริงในทางปฏิบัติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้น การแทรกแซงของรัฐอาจเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ แม้ว่าบุคคลนั้นได้ตัดสินใจอย่างอิสระให้รัฐกระทำการแทรกแซงดังกล่าวได้ การแทรกแซงของรัฐนั้นต้องเป็นเรื่องป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

4) ด้วยเหตุที่คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การทำให้เป็นจริงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้น กรณีอาจเป็นการแทรกแซงในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ แม้ว่าบุคคลนั้นยังไม่ได้ถือกำเนิดหรือบุคคลนั้นตายไปแล้วก็ตาม ในกรณีนี้จึงไม่อาจอาศัยหลักสิทธิเรียกร้องในทางแพ่งมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สารัตถะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ประกอบด้วยรากฐานอันเป็นสาระสำคัญ 2 ประการ คือ สิทธิในชีวิตร่างกายและสิทธิในการที่จะได้รับความเสมอภาค ซึ่งรากฐานที่เป็นสาระสำคัญดังกล่าวนี้ไม่อาจแยกออกจากกันได้ และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของความเป็นมนุษย์ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง

⁸⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89-90.

2.2.1.4 สถานะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การพิจารณาสถานะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อาจพิจารณา ในแง่ที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ในแง่ที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และในแง่ที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิประการหนึ่ง⁸⁹ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สถานะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในแง่ที่เป็นคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

จากเหตุการณ์ของประเทศเยอรมันและประเทศแอฟริกาใต้ที่ยืนยันความเป็นมนุษย์เหมือนกัน และบัญญัติรับรอง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในรัฐธรรมนูญ ถือว่าศักดิ์ศรีความมนุษย์มีฐานะเป็นหลักการสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การกระทำทั้งหลายของรัฐจึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับคุณค่าอันสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ดั่งนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับมนุษย์ที่เป็นเอกชนด้วย เพราะมนุษย์นั้นเป็นเป้าหมายการดำเนินการของรัฐ มนุษย์มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการดำเนินการของรัฐ และการดำรงอยู่ของรัฐนั้นก็ดำรงอยู่เพื่อมนุษย์ ไม่ใช่มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรัฐ หมายความว่า รัฐมิได้มีอยู่เพื่อตัวรัฐเอง หากแต่การมีอยู่ของรัฐเป็นผลมาจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มนุษย์สามารถใช้ชีวิตอยู่ภายในรัฐนั้น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และอย่างมั่นคงปลอดภัย ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวนี้ ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กลายเป็นตัวกำหนดแนวทางสำหรับกิจกรรมหรือการกระทำทั้งหลายของรัฐ และเป็นมาตรฐานสำหรับการจัดระเบียบเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในรัฐ ทั้งยังเป็นการยกระดับความทุ่มเทของรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งการมีชีวิตอยู่ของสมาชิกในรัฐที่จะอยู่ได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁹⁰ ด้วยเหตุนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงถือว่าเป็นพื้นฐานสำหรับการวางรากฐานของหลักเสรีภาพและหลักความเสมอภาค⁹¹

สำหรับประเทศไทยเองก็รับแนวความคิดในเรื่องการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปีพุทธศักราช 2540 และฉบับปัจจุบันในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง . . .” อันเป็นการประกาศเจตนารมณ์ของรัฐที่จะถือเอาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุดในการกำหนดการใช้อำนาจรัฐทั้งปวงต่อประชาชน การบัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ

⁸⁹ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 91-93.

⁹⁰ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, “บทสรุปงานวิจัย หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ,” *บทบัณฑิต* 61, 3 (กันยายน 2548): 9.

⁹¹ บรรเจิด ลิงคะเนติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 91.

และความเสมอภาคของบุคคล ตามมาตรา 4 ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้⁹² (1) เป็นการกำหนดหลักพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกชนว่ารัฐจะให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นการกำหนดหลักพื้นฐานความสัมพันธ์ดังกล่าว จึงเปรียบเสมือนกับการกำหนดให้คุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีสถานะในระดับรัฐธรรมนูญ (2) การตีความสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งหมด จะต้องตีความว่าสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งหลายนั้นล้วนแต่มีผลมาจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น ดังนั้น จะต้องถือว่าเนื้อหาของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะต้องนำมาใช้ประกอบการตีความสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ด้วย

2) สถานะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในแง่ที่เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ การกำหนดเนื้อหาของสาระของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐเยอรมันได้วางแนวทางไว้ว่า แนวทางหนึ่งในการพิจารณาว่าการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ก็คือ เมื่อมีพฤติการณ์ที่มนุษย์ถูกทำให้กลายเป็นวัตถุโดยอำนาจรัฐ เท่ากับเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลง ย่อมถือได้ว่า มีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดขึ้นแล้ว⁹³ และการแทรกแซงใดที่เป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรณีย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ดังนั้น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในแง่ที่เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น ถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสารถะอันเป็นแก่นของสิทธิและเสรีภาพแต่ละประเภท ซึ่งภายในขอบเขตดังกล่าวรัฐมีอาจล่วงละเมิดได้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในแง่ที่เป็นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ จึงมีความมุ่งหมายที่จะปกป้องคุ้มครองการแทรกแซงของรัฐมิให้กระทบต่อสารถะแห่งสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน⁹⁴

3) สถานะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในแง่ที่เป็นสิทธิประการหนึ่ง การพิจารณาสถานะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในแง่ที่เป็นสิทธิ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐเยอรมันได้วินิจฉัยยอมรับว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสิทธิหนึ่ง และต่อมายังได้วินิจฉัยอีกว่า ถึงแม้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มิได้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการบัญญัติในมาตราที่ระบุให้ผูกพันอำนาจรัฐทั้งหลายก็ตาม แต่อำนาจรัฐทั้งหลายก็ยังคงผูกพันกับหลักสูงสุดของรัฐธรรมนูญก็คือหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁹⁵ ด้วย

⁹² อุดม รัฐอมฤต และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 151-152.

⁹³ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, *เรื่องเดิม*, หน้า 10.

⁹⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 93.

⁹⁵ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 93.

2.2.2 การลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

กฎหมายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีขึ้นมาเพื่อรักษาความเป็นระเบียบในสังคมให้ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข เมื่อมีผู้ละเมิดกฎหมายก็ถูกตัดสินด้วยกฎหมายอาญา ซึ่งโครงสร้างสังคมมีการทำงานที่ต้องทำตามกฎ เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎอันเป็นการกระทบความเป็นระเบียบในสังคม ผู้ฝ่าฝืนก็ต้องถูกลงโทษอันเป็นการรักษาการดำรงอยู่ของสังคม กฎหมายนั้นย่อมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์ที่ปรากฏในสังคม จนเกิดแนวความคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นในบริบทของสังคมถึงขั้นบัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของหลายประเทศ และยอมรับว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ ที่ไม่อาจถูกพรากไปจากบุคคลได้

เมื่อพิจารณาถึงเรื่องหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษประหารชีวิตด้วยแล้ว ย่อมเกิดคำถามว่าทั้งการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษประหารชีวิตจะมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันหรือไม่อย่างไร เมื่อพิจารณาแก่นสาระของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงอายุ ความสำเร็จระดับการพัฒนาหรือสถานะทางสังคม ดังนั้นจึงเป็นวิธีการที่เพียงพออย่างสมบูรณ์ในการสนับสนุนการเรียกร้องของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยไม่มีการจงใจฆ่ามนุษย์⁹⁶

ในเบื้องต้น หากพิจารณาในแง่หมวดหมู่ของกฎหมาย หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนการลงโทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษที่บัญญัติในกฎหมายอาญา ทั้งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญาต่างก็เป็นกฎหมายมหาชนเหมือนกัน ซึ่งกฎหมายมหาชน คือ บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดสถานะและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐหรือหน่วยงานของรัฐกับบุคคล หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในฐานะที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ปกครอง คำว่า “หรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ปกครอง” แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันกับบุคคลที่อยู่ในความปกครอง⁹⁷ และเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเท่านั้น

⁹⁶ Christopher O. Tollefsen, *Capital Punishment, Sanctity of Life, and Human Dignity*, p. 1, Retrieved November 10, 2012 from <https://www.thepublicdiscourse.com/2011/09/3985/>

⁹⁷ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และนนท์ชัย เพียรสนอง, *คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ* (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา, ม.ป.ป.), หน้า 1.

กฎหมายอาญา (Criminal Law) จัดเป็นกฎหมายมหาชน⁹⁸ ว่าด้วยความผิดและโทษอาญา เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องระหว่างเอกชนกับรัฐ แม้การกระทำบางอย่างจะได้กระทำโดยตรงต่อเอกชน ให้ได้รับอันตรายเสียหายก็ดี การกระทำนั้นก็ยังได้ชื่อว่ากระทบกระเทือนต่อมหาชนเป็นส่วนรวม ถึงขนาดที่รัฐต้องเข้าดำเนินการป้องกันและปราบปรามได้เอง โดยไม่ต้องให้ผู้ใดมาร้องทุกข์กล่าวโทษ ยกเว้นแต่ความผิดบางประเภทที่เรียกว่าความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น อันเป็นความผิดที่มีลักษณะประกอบด้วยเหตุผลอันเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายบางประการ ควรที่รัฐจะเข้าดำเนินการก็ต่อเมื่อเอกชนผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ขึ้นเสียก่อน⁹⁹ แหล่งกำเนิดของกฎหมายอาญามีที่มาจากทัศนคติในเชิงคุณค่าทาง จริยศาสตร์สังคม โดยทัศนคติดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสิ่งที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครอง เพื่อทำหน้าที่ที่จำเป็นแก่การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมให้เป็นไปโดยปกติสุข¹⁰⁰

รัฐธรรมนูญ (Constitution) จัดเป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยการปกครองรัฐ กฎเกณฑ์แบบแผนเกี่ยว กับการจัดตั้งองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ความสัมพันธ์กับประชาชนในฐานะเป็นพลเมืองของรัฐ ส่วนรัฐธรรมนูญ ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องรับรองและประกันสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย¹⁰¹

หลักกฎหมายที่สำคัญประการหนึ่งในรัฐประชาธิปไตยคือ “อำนาจรัฐต้องมีกฎหมายรับรอง” หมายความว่า การกระทำทั้งหลายของรัฐที่มีผลในทางบังคับหรือกระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในรัฐนั้นต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายรับรองให้อำนาจทำได้ หลักนี้เป็น “หลักประกันในทางรูปแบบ” ของหลักนิติรัฐ และ “หลักประกันในทางรูปแบบ” ของหลักนิติรัฐนี้ใช้ในกฎหมายอาญาด้วยเพราะกฎหมายอาญาเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายที่รัฐเข้าไปล่วงล้ำถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นจึงต้องใช้อย่างเข้มงวดเป็นพิเศษ เนื่องจากว่าเสรีภาพของปัจเจกชนถูกจำกัดโดยกฎหมายอาญานานยิ่งกว่าการปกครองของคณะรัฐบาลใดคณะรัฐบาลหนึ่งที่อาศัยอำนาจรัฐกดขี่คน

⁹⁸ ประเทศฝรั่งเศสถือว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายเอกชน สำหรับประเทศไทยถือว่ากฎหมายอาญา เป็นกฎหมายมหาชนตามแนวของประเทศเยอรมัน

⁹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, *กฎหมายอาญา ภาค 1*, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร, 2536), หน้า 2.

¹⁰⁰ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, *การกำหนดความรับผิดชอบตามกฎหมายเยอรมัน*, ค้นวันที่ 6 สิงหาคม 2556 จาก <http://www.combiolaw.de/article/25/>

¹⁰¹ สมยศ เชื้อไทย, *คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547), หน้า 110.

ในรัฐ¹⁰² หลักประกันในทางรูปแบบของกฎหมายอาญาที่สำคัญประการหนึ่งคือ “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย”¹⁰³ (No Crime No Punishment Without Law) หรือคำภาษาละตินที่ว่า Nullum Crimen, Nulla Poena, Sine Lege ซึ่งสืบเนื่องมาจากหลักที่ว่าอำนาจรัฐต้องมีกฎหมายรับรอง “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” นี้เป็นหลักสากลที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย และไม่เคยถูกยกเลิกไปตามรัฐธรรมนูญ และเมื่อมีรัฐธรรมนูญใหม่หลักดังกล่าวนี้ก็ยังคงได้รับการรับรองบัญญัติไว้อีกจนกระทั่งปัจจุบัน¹⁰⁴ และหลักประกันนี้ก็ยังคงบัญญัติรับรองอีกในเนื้อหาของกฎหมายอาญาด้วย¹⁰⁵ กฎหมายอาญานอกจากจะต้องคำนึงถึงหลักประกันในทางรูปแบบแล้วยังต้องคำนึงถึงหลักประกันในเนื้อหาด้วยว่าเนื้อหานั้นชอบด้วยความยุติธรรมหรือไม่ หากเนื้อหาไม่ยุติธรรมแม้จะชอบด้วยรูปแบบของกฎหมายแต่ส่วนบทบัญญัติไม่อาจกลายเป็นยุติธรรมไปได้ กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบต่อบุคคลมากกว่าสิ่งอื่นใด เพราะหากได้กระทำการใดที่กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ผลที่ตามมาคือ ผู้กระทำก็จะถูกลงโทษ ด้วยลักษณะกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและการลงโทษ ดังนั้นหลักประกันในทางอาญาต้องมีความแน่นอนชัดเจนของกฎหมาย นั้นหมายความว่า สิ่งที่รัฐมุ่งประสงค์จะคุ้มครองจะต้องบัญญัติให้ชัดเจน และกำหนดบทลงโทษให้ชัดเจนสำหรับการฝ่าฝืนหรือการละเมิดในสิ่งที่รัฐคุ้มครอง

สิ่งที่รัฐมุ่งประสงค์จะคุ้มครองที่เหมือนกันทุกรัฐคือ การคุ้มครองสิทธิในชีวิต สิทธิในร่างกาย ซึ่งยอมรับเป็นการทั่วไปว่าสิทธิในเรื่องเหล่านี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มาโดยธรรมชาติ เป็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐต้องเห็นคุณค่าในชีวิตของทุกคน ชีวิตของบุคคลทุกคนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จะกระทำการใด ๆ อันเป็นการทำลายชีวิต หรือกระทำการทารุณโหดร้ายต่อชีวิต ร่างกายมิได้ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้ามามีบทบาทต่อประชาคมโลกอย่างมากภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง

¹⁰² คณิศ ฌ นคร, *พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา* (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553), หน้า 81.

¹⁰³ จิตติ ดิงศภัทย์, *เรื่องเดิม*, หน้า 31.

¹⁰⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ . . .”

¹⁰⁵ มาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้ กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย . . .”

จากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2482-2488) ได้นำมาซึ่งการทำลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างกว้างขวาง และรุนแรง โดยเฉพาะการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวคาดว่ากว่าหกล้านคนของทหารนาซีโดยระบอบฮิตเลอร์ การใช้ระเบิดปรมาณูทำลายเมืองฮิโรชิมาและเมืองนางาซากิเมื่อปี พ.ศ.2488 ทำให้มีคนล้มตายนับแสนคน และเจ็บป่วยอีกเป็นจำนวนมาก นับได้ว่าเป็นโศกนาฏกรรมที่รุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งของมวลมนุษยชาติ จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงเกิดการรวมตัวกันของประเทศต่าง ๆ จนก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และกำหนดกติกาปฏิบัติร่วมกันเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) หรือ UDHR อันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในกรอบสากลถือว่า ทุกชีวิตมีคุณค่าและทุกคนมีศักดิ์ศรี กฎบัตรสหประชาชาติ ถือเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่ผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้น เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการปกป้องคุ้มครอง มิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน จึงประกาศไว้ในอารัมภบทที่ว่า “โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งมวลแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก . . . โดยที่ประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันอีกครั้งไว้ในกฎบัตรซึ่งครีธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิที่เท่าเทียมกัน โดยที่รัฐสมาชิกต่างปฏิญาณที่จะบรรลุถึงซึ่งการส่งเสริมการเคารพและยึดถือมนุษยชน และอิสรภาพขั้นพื้นฐานโดยสากล โดยความร่วมมือกับสหประชาชาติ . . . ” กฎบัตรข้อ 3 ที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่งคั่งแห่งบุคคล” และกฎบัตรข้อ 5 ที่ว่า “บุคคลใดจะถูกระงับการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้”¹⁰⁶

ภายใต้กรอบกติกากฎหมายระหว่างประเทศดังที่กล่าวมานี้ประเทศสมาชิกต้องคำนึงถึงหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน และสิทธิที่เท่าเทียมกัน เป็นฐานในการบัญญัติกฎหมายอาญา เนื่องจากรัฐเป็นผู้บังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติบทลงโทษทางอาญาต้องสอดคล้องตามกฎบัตรข้อ 3 และข้อ 5 นั้นหมายความว่า บทลงโทษต้องไม่ถึงขนาดให้อำนาจรัฐเข้ารุกรานถึงชีวิตของผู้กระทำความผิดกล่าวคือประหารชีวิต หรือกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี หากรัฐเข้ารุกรานถึงชีวิตของผู้กระทำความผิดโดยการประหารชีวิต รัฐก็จะกลายเป็นผู้กระทำการที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์เสียเอง ตัวอย่างประเทศที่บัญญัติกฎหมายอาญาภายใต้หลักศักดิ์ศรี

¹⁰⁶ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมองค์การระหว่างประเทศ, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, แปลโดย กรมองค์การระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ, 2551), หน้า 18-21.

ความเป็นมนุษย์ของกันและกันโดยยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอันเป็นโทษสูงสุดในอดีตสำหรับการกระทำความผิดที่รุนแรง แล้วเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน เช่น ประเทศฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร สหพันธรัฐเยอรมนี ซึ่งประเทศเหล่านี้เป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ส่วนประเทศไทยเองก็เป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ แต่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับกฎบัตรดังกล่าว

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษประหารชีวิตมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันในแง่ที่ว่าหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนการลงโทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษที่บัญญัติในกฎหมายอาญา ทั้งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญาต่างก็เป็นกฎหมายมหาชนเหมือนกัน ถึงแม้จะมีรากฐานแนวคิดที่มาแตกต่างกัน กล่าวคือ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีแนวคิดมุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ในขณะที่การลงโทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษที่บัญญัติในกฎหมายอาญา ซึ่งกฎหมายอาญามีแนวคิดว่ารัฐจะบัญญัติกฎหมายอาญาออกมาอย่างไรจึงจะเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและสันติ ซึ่งกฎหมายอาญาเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายที่รัฐเป็นผู้ใช้ ดังนั้นการที่รัฐจะบังคับใช้กฎหมายต้องอยู่ภายใต้หลักนิติรัฐอันเป็นหลักประกันในทางรูปแบบ ขณะเดียวกันหลักประกันในทางเนื้อหา รัฐต้องบัญญัติลักษณะสิ่งที่จะคุ้มครองและบทลงโทษให้ชัดเจน ซึ่งหลักประกันในทางเนื้อหาต้องอยู่ภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน อันเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานด้วย

2.2.3 หลักแห่งความได้สัดส่วนกับการลงโทษประหารชีวิต

กฎหมายอาญาเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายที่รัฐเข้าไปล่วงล้ำถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิด เป็นการทาลายชีวิตผู้กระทำความผิดอันเป็นการทาลายสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ถึงแม้จะเป็นผู้กระทำความผิดแต่เขาก็เป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นกัน แต่การที่รัฐมีอำนาจบัญญัติกฎหมายอันจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐจะบัญญัติกฎหมายออกมาตามความชอบใจไม่ได้ จึงมีหลักที่นำมาใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่สำคัญประการหนึ่งคือ หลักแห่งความได้สัดส่วนหรือหลักพอสมควรแก่เหตุ อันเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจนี้ บังคับให้ผู้ใช้อำนาจจำกัด

สิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างพอเหมาะพอประมาณ (Moderation)¹⁰⁷ ส่วนใหญ่แล้วรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติหลักแห่งความได้สัดส่วนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ถือเป็นหลักทั่วไปที่มีค่าบังคับเสมอกันกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทุกประการ¹⁰⁸ ในทางวิชาการได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของ “หลักความได้สัดส่วน” ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ตามหลักกฎหมายของเยอรมันถือเป็นหลักกฎหมายมหาชนทั่วไปที่มีได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นหลักพื้นฐานที่มาจากหลักความยุติธรรมอันเป็นพื้นฐานของหลักกฎหมายทั่วไป เป็นหลักที่คำนึงถึงความยุติธรรมทั้งในส่วนของผู้ปัจเจกบุคคลและความยุติธรรมต่อสังคมโดยรวมด้วย ทั้งนี้เพราะการอาศัยอยู่ด้วยกันในสังคมนั้น ผลประโยชน์ของผู้ปัจเจกบุคคลก็ดี ผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลที่ต่างกัันก็ดี รวมทั้งผลประโยชน์ของมหาชนก็ดี ย่อมมีผลกระทบต่อกันและกันเสมอ¹⁰⁹ หลักความได้สัดส่วนเป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลาย อันมีผลสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ¹¹⁰

ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ว่า หากฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากการละเมิดนั้นมีขนาดเกินสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและการใช้อำนาจนั้นต้องสัมพันธ์และได้สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป้าหมายและการตัดสินใจ โดยต้องพิจารณาวิธีการ เป้าหมาย และข้อเท็จจริงที่เป็นพื้นฐานของนิติกรรมทางปกครองนั้น ๆ ดังนั้น หลักความได้

¹⁰⁷ Paul Muller, “Le principe de la proportionnalite,” *Revue de droit suisses, Bale* 118 (1978): 198 อ้างถึงใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, **หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง** (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 38.

¹⁰⁸ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543), หน้า 70.

¹⁰⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 268-269.

¹¹⁰ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 274.

สัดส่วน จึงเป็นหลักกฎหมายที่เรียกร้องให้ฝ่ายปกครองต้องนำเกณฑ์ที่ดีที่สุดมาใช้บังคับกับเอกชน¹¹¹

หลักความได้สัดส่วนหรือหลักพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจของรัฐไม่ให้เกินขอบเขต หลักดังกล่าวประกอบด้วยหลักการย่อย 3 หลักการคือ หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of Suitability) หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity) และหลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in the Narrow Sense)¹¹²

1. หลักแห่งความเหมาะสม เป็นหลักความเหมาะสมของมาตรการหรือวิธีการอันใดอันหนึ่ง ที่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ หากมาตรการนั้นไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งได้หรือการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก¹¹³ ก็ไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าวอธิบายได้ว่า บังคับฝ่ายปกครองต้องใช้พิจารณาเลือกออกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้เท่านั้น หากไม่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายที่ให้อำนาจปรากฏเป็นจริงขึ้นมาได้ ย่อมเป็นมาตรการที่ขัดกับหลักการดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่มีผลใช้บังคับได้

2. หลักแห่งความจำเป็น เป็นหลักที่พิจารณามาตรการหรือวิธีการ ว่าบรรดามาตรการหลาย ๆ มาตรการซึ่งล้วนสามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ แต่ทว่าแต่ละมาตรการมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎรมากน้อยแตกต่างกัน ฝ่ายปกครองต้องตัดสินใจเลือกออกมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ฝ่ายปกครองมีอำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น¹¹⁴ นั้นหมายความว่ามาตรการเดียวเท่านั้นที่จะเป็นมาตรการที่จำเป็น

3. หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้เกิดภาวะสมดุลขึ้นระหว่างความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่เอกชนและหรือสังคมโดยรวมกับประโยชน์อันมหาชนจะพึงได้รับจากการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการใดมาตรการหนึ่งที่ฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับ หากมาตรการนั้นได้บังคับการให้เป็นไปตามนั้นแล้ว ยังให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนน้อยมาก

¹¹¹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, “หลักความได้สัดส่วน,” วารสารนิติศาสตร์ 20, 4 (ธันวาคม 2533): 99-100.

¹¹² วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, **หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง** (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 38.

¹¹³ บรรเจิด สิงคะเนติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 274.

¹¹⁴ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, **หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง**, หน้า 40.

ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เอกชนและหรือสังคมโดยรวม ถึงแม้ว่ามาตรการนั้นจะมีความเหมาะสมและจำเป็นแก่การดำเนินการให้ความประสงค์ของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ตาม ฝ่ายปกครองต้องห้ามมิให้ออกมาใช้บังคับ¹¹⁵

เมื่อกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติความผิดและกำหนดโทษ หลักประกันในทางเนื้อหา รัฐต้องบัญญัติลักษณะสิ่งที่จะคุ้มครองและบทลงโทษให้ชัดเจน ซึ่งหลักประกันในทางเนื้อหาต้องอยู่ภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน อันเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ สิ่งที่รัฐจะคุ้มครองและหากมีการกระทำต่อสิ่งทีรัฐจะคุ้มครองแล้วจะต้องถูกลงโทษ ตัวอย่างเช่น คุ้มครองป้องกันสิทธิในชีวิตร่างกาย คุ้มครองป้องกันสิทธิในทรัพย์สิน คุ้มครองป้องกันสิทธิในเสรีภาพ คุ้มครองป้องกันรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม เป็นต้น และอื่น ๆ อีกมากที่ควรจะคุ้มครองป้องกัน โดยการกำหนดเป็นพฤติกรรมลักษณะใดที่สมควรถูกควบคุมโดยกฎหมายอาญาหรือโดยกฎหมายพิเศษ ดังนั้นการที่รัฐจะบัญญัติลักษณะความผิดหรือกลุ่มฐานความผิดใดว่าหากมีการฝ่าฝืนที่สมควรถูกลงโทษประหารชีวิต การบัญญัติลักษณะความผิดดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนกับการลงโทษด้วย ตัวอย่างเช่น เมื่อรัฐมุ่งคุ้มครองสิทธิในชีวิต รัฐก็จะกำหนดว่าใครฆ่าผู้อื่นตายเป็นความผิดและกำหนดลงโทษประหารชีวิต ข้อที่พิจารณาคือความผิดฐานฆ่าคนตายผู้กระทำความผิดสมควรถูกลงโทษประหารชีวิตหรือไม่ การลงโทษประหารชีวิตได้สัดส่วนกับลักษณะความผิดหรือไม่ และการพิจารณาว่าการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดอาชญากรรมที่รุนแรงนี้ เป็นมาตรการหรือวิธีการที่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่ เนื่องการหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างใช้อำนาจกับผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจ หากฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากการละเมิดนั้นมีขนาดเกินสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและการใช้อำนาจนั้นต้องสัมพันธ์และได้สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป้าหมายและการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาการลงโทษประหารชีวิต จะเห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ของผู้กระทำความผิดเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน อันเนื่องมาจากการกระทำของรัฐผู้มีอำนาจกับปัจเจกชนผู้ที่ตกอยู่ใต้อำนาจ เมื่อจำเลยต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ผู้ประหารชีวิตคือรัฐ เมื่อตรวจสอบการกระทำของรัฐโดยหลักแห่งความได้สัดส่วนในเบื้องต้น ยังไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าว

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

2.2.4 ความเกี่ยวพันของการลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

เมื่อหลายศตวรรษที่ผ่านมา มีบรรดานักคิด นักปรัชญา และนักกฎหมายที่มีชื่อเสียง ต่างมีความรู้สึกต่อต้านที่ต้องเผชิญหน้ากับความไม่ยุติธรรม การใช้อำนาจโดยพลการ การกระทำทารุณกรรม การเอาคนไปเป็นทาส จึงพยายามต่อสู้ สร้างกฎเกณฑ์และบัญญัติเป็นกฎหมายขึ้นมาให้มีผลใช้บังคับกับบุคคลทั้งหลาย กระบวนการดังกล่าวเห็นปรากฏชัดที่ประเทศอังกฤษเพื่อต่อต้านอำนาจกษัตริย์ร่างกฎหมายจึงเน้นไปที่เรื่อง สิทธิเสรีภาพของบุคคล ที่เรียกว่า Magna Carta จากนั้นแนวความคิดที่ว่า สิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ก็แพร่หลายออกไป ต่อมานักคิดนักปรัชญาที่สำคัญเกิดแนวคิดว่า มนุษย์มีเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ในภาวะธรรมชาติ จึงเกิดการยอมรับเรื่องกฎแห่งธรรมชาติอย่างกว้างขวางว่า สิทธิโดยธรรมชาติเป็นสิทธิทางกฎหมาย จากการประกาศเอกราชของอเมริกา ที่ได้ประกาศรับรองสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ชน ซึ่งรัฐบาลต้องเคารพ หรือแม้แต่ปฏิญญาของฝรั่งเศสที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองเมื่อปี ค.ศ.1789 และที่สำคัญเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำมาซึ่งการทำลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างกว้างขวาง การใช้ระเบิดปรมาณูทำลายประเทศญี่ปุ่นที่เมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ นับเป็นโศกนาฏกรรมที่รุนแรงที่สุดอีกครั้งหนึ่งของมวลมนุษยชาติ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องมีบทบัญญัตินานาชาติเพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ด้วยแนวคิดที่เชื่อว่าการเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นหนทางที่สำคัญอันจะนำไปสู่ซึ่งความสันติภาพสันติสุขของมวลมนุษยชาติ จึงได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น โดยบรรดาผู้นำสมาชิกดั้งเดิม 50 ประเทศได้ร่วมลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติ และได้ประกาศเป้าหมายหลักขององค์การสหประชาชาติว่า เพื่อปกป้องที่จะช่วยชนรุ่นหลังให้พ้นจากภัยพิบัติแห่งสงคราม และยืนยันความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชน อันเป็นหลักมูลในเกียรติศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีและของประชาชาติใหญ่น้อย อันจะอ้างไว้ซึ่งความยุติธรรมและความเคารพต่อข้อผูกพันทั้งปวงอันเกิดมาจากสนธิสัญญา และที่มำอื่น ๆ ของกฎหมายระหว่างประเทศ¹¹⁶ ดังนั้น ในบทนี้เนื้อหาที่ทำการศึกษาเพื่อให้เข้าใจบริบทของกฎหมายระหว่างประเทศมีผลผูกพันแต่ละประเทศมากน้อยเพียงใด เฉพาะในส่วนการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ บ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ และการลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

¹¹⁶ สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร, กฎบัตรสหประชาชาติ, ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2560 จาก http://www.ongkarn-leio.org/images/news/pdf/Charter_UN_Thai.pdf

2.2.4.1 บ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศเป็นกฎหมายที่ผูกพันรัฐ เพื่อรักษาประโยชน์ร่วมกันของรัฐต่าง ๆ ในประชาคมโลก การพิจารณาหลักกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนของบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศนั้น นักนิติศาสตร์บางท่านได้อธิบายลักษณะของบ่อเกิด (Sources) ของกฎหมายว่า อาจหมายถึงบ่อเกิดของกฎหมายตามแบบพิธี (Formal Sources) และบ่อเกิดของกฎหมายตามเนื้อหา (Material Sources) ทั้งนี้ การจำแนกลักษณะของบ่อเกิดของกฎหมายเป็นสองลักษณะดังกล่าวเป็นการจำแนกโดยการพิจารณาจากบ่อเกิดของกฎหมายภายในของรัฐเป็นหลัก กล่าวคือ กรณีบ่อเกิดของกฎหมายตามรูปแบบ หมายถึง สิ่งที่ทำให้กฎหมายมีอำนาจบังคับและมีความสมบูรณ์ทางกฎหมาย อาจเป็นวิธีการและกระบวนการในการสร้างกฎเกณฑ์ที่สามารถใช้บังคับได้โดยทั่วไป และมีผู้ที่ถูกใช้บังคับ ส่วนบ่อเกิดของกฎหมายตามเนื้อหา หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดเนื้อหาสาระของกฎหมาย¹¹⁷

ส่วนตามระบบกฎหมายภายในของรัฐ บ่อเกิดตามรูปแบบของกฎหมายก็หมายถึง กลไกหรือกระบวนการ ทางนิติบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในการออกกฎหมายและสถานะของกฎหมายเช่นว่านั้นว่าจะมีผลใช้บังคับและผูกพันต่อบุคคลและกระทำใด ๆ ภายในรัฐนั้นอย่างไร ในขณะที่บ่อเกิดของกฎหมายตามเนื้อหาตามระบบกฎหมายภายในของรัฐ ก็หมายถึง กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร กฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร อันได้แก่ คำพิพากษาของศาลที่เป็นบรรทัดฐาน กฎหมายจารีตประเพณีและหลักกฎหมายทั่วไป¹¹⁸

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศจึงเป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึง บ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศตามเนื้อหาเป็นสำคัญในลักษณะที่เป็นหลักฐานอันแสดงถึงการมีอยู่ของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ หากมีข้อพิพาทที่ศาลจะต้องวินิจฉัย คำถามมีว่าแล้วศาลจะนำกฎหมายที่ได้ได้บ้างมาเป็นกฎหมายในการตัดสินคดี เป็นที่เข้าใจกันสำหรับกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ผู้พิพากษาศาลโลกมักจะอ้างอิงมาตรา 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of International Court of Justice) ที่กล่าวถึงบ่อเกิดของกฎหมายที่ศาลจะนำกฎหมายที่ได้มาตัดสิน รวมทั้งนักกฎหมายระหว่างประเทศก็อ้างอิง

¹¹⁷ C. Parry, *The Source and Evidence of International Law* (Great Britain: Manchester University Press, 1965), pp. 2-27.

¹¹⁸ ปรีดี เกษมทรัพย์, *กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2526), หน้า 17-27.

มาตราดังกล่าว เพื่อใช้ในการอธิบายบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ มาตรา 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ¹¹⁹ บัญญัติว่า

1. ศาลซึ่งมีหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเช่นที่เสนอต่อศาลตามกฎหมายระหว่างประเทศจะ ต้องใช้
 - ก. อนุสัญญาระหว่างประเทศ ไม่ว่าทั่วไปหรือโดยเฉพาะซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์อันเป็นที่รับรองโดยชัดแจ้งโดยรัฐคู่กรณี
 - ข. จารีตประเพณีระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นหลักฐานแห่งการถือปฏิบัติโดยทั่วไปซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมาย
 - ค. หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งอารยประเทศรับรอง
 - จ. ภายใต้อำนาจแห่งบทบัญญัติมาตรา 59 คำพิพากษาของศาลและคำสอนของผู้ทรงสูงคุณวุฒิอย่างสูงของประเทศต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณากำหนดหลักกฎหมาย
2. บทบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนต่ออำนาจของศาลในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยอาศัยหลักความยุติธรรมและความรู้สึกผิดชอบอันดี หากคู่ความตกลงตามนั้น

จะเห็นได้ว่า กฎเกณฑ์ในทางระหว่างประเทศที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะนำมาใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทตามมาตรา 38 (1) แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

¹¹⁹ ภาคผนวก ก. Statute of international court of justice Article 38

1. The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply: a. international conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states ; b. international custom, as evidence of a general practice accepted as law; c. the general principles of law recognized by civilized nations; d. subject to the provisions of Article 59, judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.

2. This provision shall not prejudice the power of the Court to decide a case ex aequo et bono, if the parties agree thereto.

ดังกล่าวข้างต้นนั้นประกอบด้วยกฎเกณฑ์ 2 ประเภทกล่าวคือ (1) กฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศตามเนื้อหาโดยตรง ได้แก่ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ จารีตประเพณีระหว่างประเทศ และหลักกฎหมายทั่วไป และ (2) แนวทางหรือสิ่งที่จะช่วยให้ศาลสามารถพิจารณา กำหนดกฎเกณฑ์อันจะเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศที่ศาลจะนำมาใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทต่อไป เช่น คำพิพากษาของศาลระหว่างประเทศและคำสอนของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างสูง จากมาตรา 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ สามารถแบ่งบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ บ่อเกิดที่เป็นลายลักษณ์อักษร และบ่อเกิดที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

1. บ่อเกิดที่เป็นลายลักษณ์อักษร บ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ สนธิสัญญา ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ.1969 (Vienna Convention on the Law of Treaties) มาตรา 2 อนุมาตรา 1 (A) ได้ให้คำนิยามว่า สนธิสัญญา หมายถึงความตกลงระหว่างประเทศที่สร้างขึ้นระหว่างรัฐที่เป็นลายลักษณ์อักษรและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะกระทำขึ้นเป็นเอกสารฉบับเดียวหรือสองฉบับหรือหลายฉบับ¹²⁰ โดยไม่ต้องคำนึงว่าความตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้นนั้นจะเรียกชื่ออย่างไร เช่น อนุสัญญา (Convention) พิธีสาร (Protocol) ปฏิญญา (Declaration) กฎบัตร (Charter) กติกา (Pact) กรรมสาร (Act) บันทึกแลกเปลี่ยน (Exchange of Note) ธรรมนูญ (Statute) ความตกลงชั่วคราว (Modus Vivendi) บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) หรือแม้คำว่า ความตกลง (Agreement) ก็ตาม ชื่อเรียกเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในแง่ของผลทางกฎหมาย ถึงแม้ชื่อเฉพาะบางชื่อจะพบเห็นได้บ่อยครั้งเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแห่งความตกลงระหว่างประเทศก็ตาม¹²¹ จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้น องค์ประกอบของสนธิสัญญาประกอบด้วย 1. เป็นความตกลงระหว่างประเทศระหว่างรัฐหรือกบองค์การระหว่างประเทศ 2. อยู่ในรูปของลายลักษณ์อักษร 3. ตก

¹²⁰ Article 2 of Vienna Convention on the Law of Treaties 1969 Use of terms 1. For the purposes of the present Convention: (a) “treaty” means an international agreement governed by international law and concluded in written form: (i) between one or more States and one or more international organizations; or (ii) between international organizations, whether that agreement is embodied in a single instrument or in two or more related instruments and whatever its particular designation;

¹²¹ L. Henkin et. al., **International Law: Cases and Materials** (Eagan, Minnesota: West, 1980), pp. 579-580.

อยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้นถึงแม้ มาตรา 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ จะใช้คำว่า อนุสัญญา (Convention) เมื่อเข้าองค์ประกอบของสนธิสัญญาทั้ง 3 ประการดังกล่าว ก็มีหมายถึง สนธิสัญญา (Treaty)

การนำสนธิสัญญามาใช้บังคับแก่ข้อพิพาทระหว่างประเทศถือเป็นบ่อเกิดในเบื้องต้นที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะนำมาใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทในลักษณะเดียวกับที่ศาลตามกฎหมายภายในของรัฐ ซึ่งจะต้องพิจารณาตามเจตนารมณ์ของคู่สัญญาในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทอันเกิดแต่สัญญาระหว่างคู่สัญญานั้นก่อน เพราะหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่แท้จริงอันก่อให้เกิดพันธกรณีระหว่างรัฐก็คือ หลัก “สัญญาต้องเป็นสัญญา” (Pactasuntservanda) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไป (General Principles of Law) ที่นำมาบังคับแก่สนธิสัญญาในลักษณะที่ว่าพันธกรณีตามสนธิสัญญาต้องได้รับการเคารพและปฏิบัติตาม ต่อเมื่อไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้นกำหนดไว้ โดยเฉพาะศาลจึงใช้กฎเกณฑ์อื่นอันมีลักษณะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น จารีตประเพณีระหว่างประเทศหรือหลักกฎหมายทั่วไป เป็นต้น

2. บ่อเกิดที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร กฎหมายระหว่างประเทศที่ไม่ได้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร สามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ จารีตประเพณีระหว่างประเทศ (International Custom) และหลักกฎหมายทั่วไป (General Principles of Law)¹²² โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) จารีตประเพณีระหว่างประเทศ จากข้อความมาตรา 38 (1) (b) จารีตประเพณีระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นหลักฐานแห่งการถือปฏิบัติโดยทั่วไปซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมาย นั้น สามารถแยกพิจารณาองค์ประกอบกฎหมายประเพณีระหว่างประเทศดังนี้ (1) การถือปฏิบัติโดยทั่วไป (2) การถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและในรูปแบบเดียวกัน (3) ระยะเวลา (4) ความเชื่อว่าการถือปฏิบัตินั้นถูกต้องอันควรการยอมรับว่าเป็นกฎหมาย¹²³ กล่าวโดยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1) การถือปฏิบัติโดยทั่วไป (General Practice) การพิจารณาว่ากฎเกณฑ์ใดจะถือเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศได้นั้นจะต้องปรากฏว่ามีองค์ประกอบภายนอกหรือองค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Element) คือการถือปฏิบัติกันโดยทั่วไปของรัฐต่าง ๆ การถือปฏิบัติกันโดยทั่วไป หมายความว่า เป็นกรณีที่มีรัฐจำนวนไม่น้อยหนึ่งเสียไม่ทำการคัดค้านการถือปฏิบัติของรัฐอื่น ๆ ซึ่งจะต้องสันนิษฐานในเบื้องต้นว่ารัฐที่หนึ่งเสียไม่คัดค้านนั้นเห็นด้วยกับการถือปฏิบัติ

¹²² ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, **คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศ** (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), หน้า 33.

¹²³ จุมพต สายสุนทร, **กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 1**, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552), หน้า 49-63.

โดยทั่วไปเช่นว่านั้นเพราะการยอมรับการถือปฏิบัติโดยทั่วไปย่อมแสดงออกได้ด้วยการถือปฏิบัติในทำนองเดียวกัน หรือหากรัฐใดไม่ได้มีโอกาสที่จะถือปฏิบัติเช่นนั้นได้ก็ไม่จำเป็นจะต้องแสดงออกว่าการรับรองการถือปฏิบัติเช่นนั้น เพียงแต่หนึ่งเฉยเสียโดยไม่ทำการคัดค้านการถือปฏิบัติเช่นนั้นอย่างชัดเจนก็เป็นการเพียงพอที่จะถือว่ามีการให้การรับรองแก่การถือปฏิบัติเช่นนั้นแล้ว ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่ไม่ยอมรับหรือไม่เห็นด้วยกับการถือปฏิบัติเช่นนั้นที่จะต้องทำการคัดค้านการถือปฏิบัติเช่นนั้นอย่างชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อมิให้การถือปฏิบัติโดยทั่วไปดังกล่าวมีผลผูกพันตนในฐานะที่เป็นกฎหมายปิดปาก (Estoppel) เพราะการนิ่งเฉยเสียไม่ทำการคัดค้าน

2) การถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและในรูปแบบเดียวกัน (Uniform and Consistent Practice) นอกจากการถือปฏิบัติกันโดยทั่วไปตาม 1. แล้ว ยังจะต้องปรากฏด้วยว่า การถือปฏิบัติโดยทั่วไปเช่นว่านั้นมีลักษณะสอดคล้องสม่ำเสมอ (Consistent) และมีรูปแบบเดียวกัน (Uniform) แต่ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดที่ว่าต้องรูปแบบเดียวกันโดยสิ้นเชิง เพียงแต่มีรูปแบบเดียวกันในสาระสำคัญก็เพียงพอแล้ว

3) ระยะเวลา (Duration) ส่วนระยะเวลาของการถือปฏิบัติไม่ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการก่อให้เกิดจารีตประเพณีระหว่างประเทศ เพราะระยะเวลาเป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการถือปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นมีความสอดคล้องสม่ำเสมอต่อเนื่อง หรืออยู่ในรูปแบบเดียวกันหรือไม่เท่านั้น ในทางปฏิบัติก็มีหลายกรณีที่มีการถือปฏิบัติของรัฐเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นไปในรูปแบบเดียวกันและมีความสม่ำเสมอแม้เพียงภายในระยะเวลาอันสั้น เช่น ในกรณีเรื่องไหล่ทวีปที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินของรัฐชายฝั่ง และรัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตย (Sovereign Rights) เหนือทรัพยากรทั้งปวง ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตบนและใต้ไหล่ทวีปดังกล่าวโดยที่รัฐไม่จำเป็นต้องประกาศหรือกล่าวอ้างเขตไหล่ทวีปแต่ประการใด แม้กระทั่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะซึ่งรัฐส่วนใหญ่กล่าวอ้างก็เป็นที่ยุติว่ารัฐชายฝั่งมีทั้งสิทธิอธิปไตย (Sovereign Rights) เหนือทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในห้วงน้ำ (Water Column) บนพื้นดินท้องทะเล (Sea-Bed) และดินใต้ผิวดิน (Subsoil) ของเขตเศรษฐกิจจำเพาะตลอดจนมีเขตอำนาจ (Jurisdiction) เหนือการสร้างเกาะเทียม สิ่งติดตั้งหรือโครงสร้างต่าง ๆ เหนือการคุ้มครองและการรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลและเหนือการวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลในเขตเศรษฐกิจจำเพาะตลอดจนมีสิทธิอื่น ๆ ที่กฎหมายระหว่างประเทศอนุญาตไว้ เช่น การปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด (Piracy) การขนส่งทาส (Transport of Slaves) หรือการแพร่ภาพแพร่เสียงโดยไม่ได้รับอนุญาต (Unauthorized Broadcasting) จากรัฐชายฝั่ง เป็นต้น

4) ความเชื่อว่าการถือปฏิบัตินั้นถูกต้องและควรยอมรับว่าเป็นกฎหมาย (Opinio Juris Sive Necessitatis) ส่วนนี้เป็นองค์ประกอบภายในหรือองค์ประกอบทางจิตใจ (Psychological Element) ที่สำคัญของจารีตประเพณีระหว่างประเทศ คือ ความเชื่อว่าการถือปฏิบัติโดยทั่วไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นเป็นสิ่งถูกต้องควรแก่การยึดถือเป็นกฎหมาย (Opinio Juris

Sive Necessitatis) อันจะส่งผลให้เกิดพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้เพราะการถือปฏิบัติใดก็ตามที่รัฐไม่เห็นว่ามีความสำคัญถึงขนาดที่ตนจะต้องยอมรับว่าเป็นกฎหมายอันก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่แล้ว การถือปฏิบัติเช่นนั้นก็ขาดองค์ประกอบที่จะเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศได้ ในกรณีเช่นว่านี้ การถือปฏิบัติเช่นนั้นอาจเป็นเพียงธรรมเนียมปฏิบัติ (Usage) อ้อยาศัยไมตรี (Courtesy) หรือเป็นเพียงการกระทำในทางศีลธรรมหรือมนุษยธรรม (Morality and Humanitarian) เช่น การเข้าร่วมในพิธีสำคัญของรัฐอื่น การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้ประสบภัยพิบัติหรือภัยสงครามของรัฐอื่น การอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในดินแดนเพราะหนีภัยสงคราม เป็นต้น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดพันธกรณีใด ๆ ที่รัฐจะต้องกระทำและหากละเว้นเสียก็ไม่ถือว่ารัฐนั้นมีความรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ

ผลการผูกพันของจารีตประเพณีระหว่างประเทศ เมื่อองค์ประกอบการเกิดจารีตประเพณีระหว่างประเทศครบถ้วนตามมาตรา 38 ดังกล่าวแล้ว โดยปกติจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้นจะผูกพันรัฐทุกรัฐ โดยรัฐนั้นไม่ต้องแสดงเจตนายอมรับแต่ประการใด เว้นเสียแต่รัฐนั้นจะพิสูจน์ได้ว่า ตนได้คัดค้านทางปฏิบัติในเรื่องนั้นอย่างชัดแจ้งตั้งแต่เริ่มแรก และคัดค้านมาโดยตลอด ก่อนที่ทางปฏิบัตินั้นจะตกผลึกกลายเป็นจารีตประเพณี อย่างไรก็ตามก็รัฐที่เพิ่งเกิดใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการล่มสลายของสหภาพโซเวียต เป็นต้น ประเทศใหม่เหล่านี้ไม่มีโอกาสคัดค้านจารีตประเพณีระหว่างประเทศหลายเรื่อง ดังนั้น รัฐใหม่จึงผูกพันและต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีระหว่างประเทศในเรื่องต่าง ๆ นั้น นอกจากนี้ ความผูกพันของจารีตประเพณีระหว่างประเทศยังขึ้นอยู่กับประเภทของจารีตประเพณีอีกด้วยว่าเป็นจารีตประเพณีแบบสากล (Universal) หรือแบบภูมิภาค (Regional) หากเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศแบบสากลแล้ว ก็ผูกพันทุกรัฐเป็นการทั่วไป (erga omnes) แต่หากเป็นกฎหมายประเพณีแบบภูมิภาคหรือท้องถิ่นก็จะมีผลผูกพันเฉพาะรัฐที่อยู่ในภูมิภาคนั้นเท่านั้น¹²⁴

2. หลักกฎหมายทั่วไป (General Principles of Law) ธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มาตรา 38 (1) (c) หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งอารยประเทศรับรอง ว่าเป็นกฎหมายที่ศาลโลกสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีได้ ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่า หมายถึงหลักกฎหมายอันมีลักษณะทั่วไปจนถึงขนาดที่มีการยอมรับและใช้กันในทุกระบบกฎหมายไม่ว่าจะเป็นระบบ Common Law ระบบ Civil Law หรือแม้แต่ว่าระบบ Socialist Law ก็ตามซึ่งถือว่าเป็นระบบกฎหมายที่ “อารยประเทศ” (Civilized Nations) ใช้กันอยู่ ซึ่งหลักกฎหมายที่ศาลโลกนำไปใช้ในการตัดสินข้อพิพาทนั้นส่วนใหญ่เป็นหลักกฎหมายในทางแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความ นั้นหมายความว่าหลักกฎหมายทั่วไปที่ศาลนำมาใช้อาจมีที่มาจากกฎหมายสารบัญญัติหรือกฎหมายวิธีสบัญญัติก็ได้ เพราะ

¹²⁴ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, *เรื่องเดิม*, หน้า 35-36.

ถือว่ามีความเก่าแก่มากและมีวิวัฒนาการที่ยาวนานพอที่จะก่อให้เกิดหลักกฎหมายทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับและใช้อยู่ในระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้ เช่น หลักที่ว่าคำพิพากษาย่อมผูกพันเฉพาะคู่ความเท่านั้น (Res Judicata) หลักสุจริต (Good Faith) หลักการใช้สิทธิในทางที่ผิด (Abuse of Rights) หลักกฎหมายปิดปาก (Estoppel) หรือหลักที่ถือว่าการนิ่งเฉยไม่ทักท้วงคือการยินยอม (Acquiescence)¹²⁵ หลักการมีอำนาจพิจารณาเขตอำนาจของตนเอง (Competence De La Competence) หลักความรับผิดชอบของรัฐอันเกิดจากการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ หรือหลักไม่มีรัฐใดสามารถใช้อำนาจอธิปไตยเหนือกว่าอีกรัฐหนึ่งได้ (Par In Parem Non Habet Imenum)¹²⁶ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป หากมีข้อพิพาทที่ศาลจะต้องวินิจฉัย ผู้พิพากษาศาลโลกมักจะอ้างอิง มาตรา 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of International Court of Justice) ที่กล่าวถึงบ่อเกิดของกฎหมายที่ศาลจะนำกฎหมายที่ใดมาตัดสิน ตามมาตรา 38 (1) แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้แสดงถึงแหล่งที่มาของกฎเกณฑ์กฎหมายระหว่างประเทศที่ศาลจะนำมาใช้ตัดสิน กฎเกณฑ์ดังกล่าวที่มีลักษณะเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศตามเนื้อหาโดยตรง ได้แก่ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ จารีตประเพณีระหว่างประเทศ และหลักกฎหมายทั่วไป นอกจากนี้ มาตรา 38 ยังมีตัวช่วยอื่นอีกที่ให้ศาลใช้เป็นแนวทางหรือสิ่งที่จะช่วยให้ศาลสามารถพิจารณากำหนดกฎเกณฑ์อันจะเป็นบ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศที่ศาลจะนำมาใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทต่อไป เช่น คำพิพากษาของศาลระหว่างประเทศและคำสอนของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างสูง บ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศตามเนื้อหาเป็นสำคัญในลักษณะที่เป็นหลักฐานอันแสดงถึงการมีอยู่ของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.4.2 การลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

จากคำอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า “โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งมวลแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก”¹²⁷ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 1 ที่ว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและ เสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างในตน มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วย จิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ”¹²⁸ ข้อ 3 ที่ว่า

¹²⁵ จุมพต สายสุนทร, *เรื่องเดิม*, หน้า 76-77.

¹²⁶ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, *เรื่องเดิม*, หน้า 39.

¹²⁷ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมองค์การระหว่างประเทศ, *เรื่องเดิม*, หน้า 18-19.

¹²⁸ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 20.

“ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล”¹²⁹ และข้อ 5 ที่ว่า “บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้”¹³⁰ จากคำในอารัมภบทและปฏิญญาข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จะพบว่า มุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ สิทธิในการมีชีวิต

สำหรับสิทธิในการมีชีวิต (Right to Life) เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นต้นกำเนิดของสิทธิด้านต่าง ๆ การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ซึ่งปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 ที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล” กล่าวคือ บุคคลทุกคนต่างย่อมได้รับการรับรองสิทธิที่จะมีชีวิตของแต่ละคน การลงโทษประหารชีวิตโดยรัฐย่อมถือเป็นการย่ำยีศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง ซึ่งประเทศทั่วโลกส่วนใหญ่โดยเฉพาะแถบยุโรปได้ยกเลิกประหารชีวิตมากที่สุด โดยมองว่าการประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เพราะเห็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ ที่มนุษย์พึงมีสิทธินี้เสมอกันโดยไม่คำนึงถึงเพศ ศาสนา สถานะ ชาติพันธุ์ หรือชาติกำเนิด เป็นสิทธิไม่อาจถูกพรากไปจากบุคคลได้ โดยถือเสมือนเป็นสิทธิประจำตัวของทุกคน ที่มองว่าการประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนนั้น ด้วยเหตุที่ว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) หรือ UDHR เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการขยายความจากกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งกฎบัตรสหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่ผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลกเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

ต่อมามีความชัดเจนมากขึ้นโดยมีการขยายข้อความในรายละเอียดทำให้การปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำภายใต้หลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติรับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (International Covenant on Civil and Political Right 1966) หรือ ICCPR ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 6 ดังนี้

¹²⁹ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 21.

¹³⁰ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 21.

(1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ

(2) ในประเทศที่ยังมีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับ ในขณะที่กระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้อีกแต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ

(3) ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มิได้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์

(4) บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษหรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี

(5) บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้

(6) รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้¹³¹

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 6 (2) ดังกล่าว มีข้อจำกัดที่ยังคลุมเครืออยู่ ได้แก่ คำว่า “บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (The Human Right Committee) ตีความหมายดังกล่าวว่า ในการพิจารณาคดีที่มีโทษประหารชีวิตทุก ๆ คดี การพิจารณาคดีที่เป็นธรรมต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทั้งปวงของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) การตีความดังกล่าวเพื่อการตรวจสอบรัฐภาคีในการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นต้นว่า การได้รับการแจ้งรายละเอียดข้อกล่าวหาโดยพลัน การจัดให้มีการแปล

¹³¹ ภาคผนวก ข; คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ม.ป.ป.), หน้า 30-32.

ความในภาษาของตนเอง การสันนิษฐานก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การปรึกษาบุคคลที่ไว้วางใจ การมีเวลาเพียงพอที่จะเตรียมคำให้การต่อสู้คดี การพิจารณาต้องไม่ล่าช้าเกินควร การนั่งพิจารณาต้องได้รับการพิจารณาโดยศาลที่เป็นอิสระและเป็นกลาง รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบโดยศาลสูง ส่วนคำว่า “กระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” มีการตีความหมายที่แตกต่างกัน บ้างก็ให้ความหมายว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับยา ความผิดที่ไม่มีผู้เสียหาย การกระทำที่เกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม การทำชู้ การละทิ้งศาสนา การกระทำรักร่วมเพศ ความผิดทางการเมือง เป็นต้น เป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด จากการใช้ความหมายคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดหรืออาชญากรรมที่ร้ายแรงดังกล่าวยังมีเสียงคัดค้านจากหลายประเทศอยู่เป็นจำนวนมาก การวางข้อกำหนดคุณลักษณะในการกระทำผิดที่ร้ายแรงที่ต้องโทษประหารชีวิตยังมีประเด็นที่โต้เถียงกันอยู่ อย่างไรก็ตาม มีการตีความที่เห็นได้ชัดเจนว่า บทบัญญัตินี้จำกัดการนำโทษประหารชีวิตไปใช้กับอาชญากรรมที่จำกัดจำนวนหนึ่ง ดังนั้นภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ โทษประหารชีวิตจะต้องนำมาใช้ในฐานะที่เป็นมาตรการยกเว้นเท่านั้นและต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่เคร่งครัด¹³²

และเพื่อตอกย้ำการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ ในกติกาข้อ 6 (6) ที่ว่า “รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้” จึงได้มีการประกาศใช้พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, Aiming at the Abolition of Death Penalty) เพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และมีประเทศภาคี 81 ประเทศให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 มี 88 ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอาชญากรรมทุกประเภท และมี 7 ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอาชญากรรมปกติในขณะที่ 57 ประเทศยังมีการลงโทษประหารชีวิต สำหรับประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบัน เลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าว จึงยังคงบดลงโทษประหารชีวิตไว้อยู่

ดังนั้น ถึงแม้ปัญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษร จะพยายามผลักดันให้เกิดการยอมรับและยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ปัญญาดังกล่าวเองก็ไม่ได้กำหนดเป็นข้อห้ามอย่างเด็ดขาดให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต เพียงแต่กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และ

¹³² International Bar Association, *The Death Penalty under International Law: A Background Paper to the IBAHRI Resolution on the Abolition of the Death Penalty*, pp. 4-6, Retrieved August 4, 2017 from <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid...b9bc...>

ต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำ
ได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ ในหลายประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกจึงไม่จำเป็นต้อง
ผูกพันหากเห็นว่าประเทศของตนยังมีความจำเป็นก็ยังคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ ก็ไม่เป็นการ
ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศนั้นเป็นภาคี

อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากข้อจำกัดตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กระแสการ
เคลื่อนไหวต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตได้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว มีรัฐจำนวนมากเริ่มต้นเดินทางสู่
การยกเลิกโทษประหารชีวิต โลกกำลังเข้าสู่การสิ้นสุดโทษประหารชีวิตอย่างรวดเร็ว และยังมีการ
ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน การสนับสนุนการยกเลิกโทษประหารชีวิตแผ่ขยายโตขึ้นอย่างสม่ำเสมอ
กฎหมายจารีตประเพณีไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต กระแสการยกเลิกโทษประหารชีวิตมี
แนวโน้มไปสู่การปฏิบัติของรัฐในการพัฒนาบรรทัดฐานสากลและในคุณค่าขั้นพื้นฐานของความเป็น
มนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตในเวทีสิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเพียงเรื่องนโยบายความ
ยุติธรรมทางอาญาระดับประเทศอีกต่อไป แต่กลับมองว่า ไม่มีอาชญากรรมใดที่ร้ายแรงและโหดเหี้ยม
พอที่จะให้อำนาจลงโทษประหารชีวิตได้ในปัจจุบัน¹³³

กล่าวโดยสรุป กฎหมายระหว่างประเทศในรูปของสนธิสัญญามีความชัดเจนในเรื่องการไม่
อนุญาตลงโทษประหารชีวิตตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนให้มีการยกเลิกการ
ลงโทษประหารชีวิต ขณะเดียวกันประเพณีระหว่างประเทศก็มีกระแสนิยมให้ยกเลิกการลงโทษ
ประหารชีวิต อันเป็นแรงกดดันให้หลาย ๆ ประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต ให้หันมาให้ความ
เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกันที่จะไม่ทำลายชีวิตคนอื่น เพราะทุกชีวิตมีคุณค่าในตัว
ของตนเอง ซึ่งแนวโน้มในอนาคตจะมีอีกหลายประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิตมีทิศทางที่จะ
ล้มเลิกประหารชีวิตเพิ่มขึ้น

¹³³ *Ibid.*, p. 9.

บทที่ 3

การลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

การลงโทษประหารชีวิต เป็นการฆาตกรรมหรือทำลายชีวิตมนุษย์โดยรัฐ ในขณะที่รัฐได้กำหนดกฎหมายการมีสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้เพื่อเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานว่ารัฐจะไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดในเรื่องดังกล่าว กฎเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิในชีวิตปรากฏอยู่ในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ และในระดับภูมิภาค ซึ่งเนื้อหาในบทนี้จะกล่าวถึงเรื่องการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ และในระดับภูมิภาคว่าได้มีกติกาอย่างไรบ้าง การลงโทษประหารชีวิตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และตัวอย่างประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต มีกรอบกฎหมายภายในอย่างไรกับการลงโทษประหารชีวิต ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกรอบ กฎหมายระหว่างประเทศ และในระดับภูมิภาค

หากย้อนไปในอดีต ในระหว่างประเทศ ภายหลังจากรัฐบาลใหม่ของเยอรมนีประกาศยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ฝ่ายสัมพันธมิตรมหาอำนาจได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และสหราชอาณาจักร ได้ตกลงกันในเรื่องรูปแบบของการลงโทษสำหรับผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบต่ออาชญากรรมสงครามระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง และผลพวงจากการดำเนินคดีอาชญากรรมสงครามของศาลทหารระหว่างประเทศ ณ กรุงนูเรมเบิร์ก (International Military Tribunal at Nueremberg) รัฐบาลเวีย ประเทศเยอรมนี พิจารณาคดีผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้นำคนสำคัญสี่สิบสี่คนของนาซีเยอรมนีที่ถูกจับได้ แต่บุคคลสำคัญที่อยู่เบื้องหลังสงคราม เป็นต้นว่า อ돌ฟ์ ฮิตเลอร์, เฮนริก ฮิมม์เลอร์, โจเซฟ เกิบเบลส์ นั้น ได้กระทำการอัตวินิบาตกรรมไปก่อนหน้าแล้ว ได้มีอิทธิพลต่อการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก หลักการพิจารณาคดีนูเรมเบิร์ก ดังกล่าวเป็นแม่แบบของอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมพันธุชาติ ค.ศ.1948 ปฏิญญาสากลว่า

ด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 หลักการนูเรมเบิร์ก ค.ศ.1950 อนุสัญญาว่าด้วยการไม่ใช้บังคับของอายุ ความตามกฎหมายในเรื่องอาชญากรรมสงครามและอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ค.ศ.1968 อนุสัญญา เจนีวาว่าด้วยกฎหมายและธรรมเนียมสงคราม ค.ศ.1949 และพิธีสารเพิ่มเติมอีกหลายฉบับค.ศ.1977 ถึงขนาดมีการกำหนดกติกาที่เกี่ยวกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ ประหารชีวิตที่ปรากฏชัดได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 กติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติกา ระหว่างประเทศดังกล่าวประเทศไทยมีความสัมพันธ์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขอย่างน้อยเพียงใด ดังนั้น เนื้อหาที่ทำการศึกษาในหัวข้อนี้ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 กติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี อันเป็นกรอบกฎหมายระหว่าง ประเทศ อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950 อนุสัญญาอเมริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1969 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็น กรอบกฎหมายในระดับภูมิภาค รวมถึงการดำเนินคดีตามศาลอาญาระหว่างประเทศ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

3.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) หรือ UDHR ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่สำคัญในการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในกรอบสากลถือว่า ทุก ชีวิตมีคุณค่าและทุกคนมีศักดิ์ศรี ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้มีมติรับรองและประกาศ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)” เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 (พ.ศ.2491) เป็นการขยายความจากกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งกฎบัตร สหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่ผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐที่เป็นสมาชิกขององค์การ สหประชาชาติ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสี่สิบแปดประเทศแรกที่ลงคะแนนเสียงร่วมรับรองปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ในการประชุมดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เพื่อ แสดงความมุ่งมั่นในการปกป้องคุ้มครอง มิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของกันและกัน ดังที่ปรากฏในอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า

โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความ

ยุติธรรมและสันติภาพในโลก . . . โดยที่ประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันอีกครั้งไว้ในกฎบัตรถึงศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิที่เท่าเทียมกัน โดยที่รัฐสมาชิกต่างปฏิญาณที่จะบรรลุถึงซึ่งการส่งเสริมการเคารพและยึดถือมนุษยชน และอิสรภาพขั้นพื้นฐานโดยสากล โดยความร่วมมือกับสหประชาชาติ . . .¹³⁴

นอกจากนี้ยังปรากฏในปฏิญญาข้อ 1 ที่ว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและ เสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างในตน มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วย จิตวิญญูณแห่งภราดรภาพ”¹³⁵ ข้อ 3 ที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล”¹³⁶ และข้อ 5 ที่ว่า “บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้”¹³⁷ จากคำในอารัมภบทและปฏิญญาข้อกำหนดดังกล่าวเมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จะพบว่า มุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ สิทธิในการมีชีวิต

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ จึงผูกพันต้องตามกฎบัตรสหประชาชาติ และการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธะของสนธิสัญญา ซึ่งพันธกรณีมีผลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในมาตรา 247 โดยให้มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน¹³⁸ สิทธิมนุษยชนในบริบทของสังคมไทยได้ถูกนิยามในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3 ว่า “สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่ง

¹³⁴ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมองค์การระหว่างประเทศ, *เรื่องเดิม*, หน้า 18-19.

¹³⁵ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 20.

¹³⁶ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 21.

¹³⁷ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 21.

¹³⁸ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา* 134, 40ก (6 เมษายน 2560), หน้า 73.

ราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายของไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม”¹³⁹

อย่างไรก็ดี แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ และผูกพันตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ อีกทั้งการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธะของสนธิสัญญา ประเทศไทยได้มีการปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน แต่ก็มีบางเรื่องในประเทศไทยยอมรับเป็นเพียงหลักการโดยยังไม่ให้สัตยาบัน สิ่งที่ปรากฏให้เห็นชัดว่ายังมีกฎหมายภายในบางฉบับมีบทลงโทษที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในชีวิต คือการลงโทษประหารชีวิต อยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมาย ทหาร พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี และยังปรากฏในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ที่บัญญัติว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด มีดังนี้ (1) ประหารชีวิต. . .” ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” นั้นหมายความว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยอมรับอย่างชัดเจนว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมได้รับความคุ้มครอง การที่ประเทศไทยยังมีบทลงโทษประหารชีวิตอันเป็นการลงโทษที่มีลักษณะโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี ถึงแม้สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีอันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ จะไม่ได้มีข้อห้ามอย่างเด็ดขาดว่าห้ามประหารชีวิตก็ตาม แต่ก็ยังไม่สอดคล้องตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองคุ้มครองไว้

3.1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966

ต่อมาได้มีความพยายามในการทำให้การปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำภายใต้หลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีความชัดเจนมากขึ้นโดยมีการขยายข้อความให้รายละเอียดมากยิ่งขึ้น และสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติรับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (International Covenant on Civil and Political Right 1966) หรือ ICCPR เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2509 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2519 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีศึกษา

¹³⁹ “พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา 116, 118ก (25 พฤศจิกายน 2542), หน้า 1.

ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยการภาคยานุวัติ¹⁴⁰ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2539 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2540 โดยมีการทำถ้อยแถลงตีความไว้ 4 ประเด็น แต่เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประเด็นที่สอง ที่แถลงตีความคือ ข้อ 6 วรรคห้า การห้ามประหารชีวิตผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ประเทศไทยแถลงตีความว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทย กำหนดว่าเด็กอายุ 14 ปี ไม่ต้องรับโทษ เด็กอายุ 14-17 ปี ศาลสามารถลดโทษลงกึ่งหนึ่ง ส่วนผู้ที่มีอายุเกิน 17 ปีแต่ไม่เกิน 20 ปี ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจลดโทษหรือไม่ก็ได้ รวมถึงโทษประหารชีวิต¹⁴¹

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 ที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่งคั่งแห่งบุคคล” หลักการดังกล่าวถูกขยายความให้ละเอียดมากขึ้นในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 6 ดังนี้

(1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ

(2) ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิต อาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ

(3) ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีไว้ให้อำนาจอธิปไตยแห่งกติกานี้ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์

¹⁴⁰ ภาคยานุวัติ หมายถึง การเข้าเป็นภาคี (ผู้มีส่วน) ในสัญญาหลายฝ่ายหรือพหุภาคี หรือในสนธิสัญญาระหว่างชาติ (Accession) ในกรณีที่รัฐนั้นมิได้เข้าร่วมในการเจรจาทำสนธิสัญญาและมีได้ลงนามในสนธิสัญญานั้นมาก่อน แต่สนธิสัญญาหรือรัฐที่ทำการเจรจาเปิดโอกาสให้รัฐซึ่งมิได้เข้าร่วมในการเจรจาทำสนธิสัญญาและมีได้ลงนามในสนธิสัญญา สามารถให้ความยินยอมเพื่อเข้าผูกพันตามสนธิสัญญาในภายหลังได้ด้วยการแสดงเจตนาโดยการประกาศฝ่ายเดียว และแจ้งต่อเลขาธิการสหประชาชาติเป็นลายลักษณ์อักษร

¹⁴¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 18.

- (4) บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี
- (5) บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้
- (6) รัชกาลใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้¹⁴²

จากกติกาข้อ 6 (5) ที่ว่า “บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้” ประเทศไทยก็ได้แก้ไขกฎหมายภายในตามพันธกรณีที่จะไม่ดำเนินการลงโทษประหารชีวิตหญิงขณะมีครรภ์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 247 วรรคสอง ว่า “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดแล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว . . .”¹⁴³ และแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการลงโทษให้สอดคล้องตามกติกาข้อ 6 (5) ว่าไม่มีการลงโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดที่มีบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีไว้ในมาตรา 18 วรรคสอง และวรรคสาม ว่า

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี¹⁴⁴

¹⁴² *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 30-32.

¹⁴³ แก้ไขโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2550

¹⁴⁴ เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2546

ซึ่งการแก้ไขว่าไม่มีการลงโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดที่มีบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีนี้ยังได้ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ.2532 ที่ประเทศไทยได้ให้การรับรองเมื่อ พ.ศ.2535¹⁴⁵ ด้วย

ส่วนกติกาข้อ 6 (2) ที่ว่า “การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” จากกติกาข้อนี้ ไม่ห้ามการโทษประหารชีวิต กำหนดไว้เพียงแต่เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดที่จะลงโทษประหารชีวิตได้ จึงมีประเทศภาคีหลายประเทศยังคงการลงโทษประหารชีวิตไว้อยู่รวมถึงประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตามเพื่อตอกย้ำการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ ในกติกาข้อ 6 (6) ที่ว่า “รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้” จึงได้มีการประกาศใช้พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, Aiming at the Abolition of Death Penalty) เพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และมีประเทศภาคี 81 ประเทศให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 มี 88 ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอาชญากรรมทุกประเภท และมี 7 ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตอาชญากรรมปกติ ในขณะที่ 57 ประเทศยังมีการลงโทษประหารชีวิต¹⁴⁶ สำหรับประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบัน¹⁴⁷ เลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าว จึงยังคงบทลงโทษประหารชีวิตไว้อยู่

ส่วนกติกาข้อ 7 ที่ว่า “บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์ หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้” กติกาตามข้อ 7 นี้เมื่อพิจารณาในแง่สิทธิในชีวิตจะเห็นได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า แต่ประเทศไทยไม่ได้ให้ถ้อยคำแถลงไว้

¹⁴⁵ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37 (a) บัญญัติว่า “เด็กจะไม่ถูกทรมานหรือถูกทำร้ายใด ๆ ที่ผิดมนุษยธรรมจะด้วยการลงโทษใด ๆ ก็ตาม การประหารชีวิตและการจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสถูกปล่อยออกจากคุกจะต้องไม่ลงโทษกับผู้เยาว์ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี”

¹⁴⁶ ภาคผนวก ค ตารางรัฐภาคีที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

¹⁴⁷ การให้สัตยาบัน เป็นกระบวนการตรวจสอบสนธิสัญญาอีกครั้งหนึ่งหลังจากการเจรจาและ/หรือลงนามแล้ว ผลของการให้สัตยาบันคือ รัฐต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาทุกประการตั้งแต่วันที่มีการให้สัตยาบัน หรือหลังการส่งมอบสัตยาบันสารตามระยะเวลาที่สนธิสัญญากำหนด และรัฐต้องดำเนินการออกกฎหมายอนุวัติการหรือแก้กฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา

จากกติการะหว่างประเทศดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาประเด็นสิทธิในชีวิต อันถือได้ว่าสิทธิในชีวิตเป็นสิทธิตามธรรมชาติอันเป็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐต้องปกป้องคุ้มครองเพื่อประชาชนทุกคนในสังคม เมื่อประเทศไทยยังมีบทบัญญัติลงโทษประหารชีวิต เท่ากับรัฐไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตอย่างแท้จริง อันเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการขัดต่อหลักสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ถึงแม้ว่าประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ และผูกพันตามกฎบัตรสหประชาชาติ อีกทั้งการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธะของสนธิสัญญาก็ตาม แต่กติการะหว่างประเทศดังกล่าวไม่ได้กำหนดเป็นข้อห้ามอย่างเด็ดขาดว่าประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามพันธะกรณี ในเรื่องห้ามลงโทษประหารชีวิต เพียงแต่กำหนดเป็นข้อจำกัดว่าหากมีการลงโทษประหารชีวิตให้กระทำได้เฉพาะเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้น

3.1.3 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) หรือ CAT ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2550 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ซึ่งการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ส่งผลให้ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีมีพันธะผูกพันที่จะต้องดำเนินการตามพันธกรณี แต่ประเทศไทยยังไม่ได้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จเป็นกฎหมายภายใน อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานฯ ดังกล่าวได้พิจารณาตามหลัก การที่ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติว่า โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก ยอมรับว่าสิทธิเหล่านั้นมาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ โดยคำนึงถึงข้อ 5 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และข้อ 7 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งทั้งสองฉบับต่างบัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดตกอยู่ภายใต้การทรมาน หรือการประติบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “การทรมาน” ที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานฯ ว่า เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ คำว่า “การทรมาน” หมายถึง ไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นการกระทำใดก็ตามโดยเจตนา ที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส หรือจากบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้น สำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ หรือเป็นการข่มขู่ให้กลัว หรือ

เป็นการบังคับขู่เข็ญบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม หรือเพราะเหตุผลใดใด บนพื้นฐานของการเลือกประติบัติ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด เมื่อความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานนั้นกระทำโดย หรือด้วยการยุยง หรือโดยความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานของรัฐ หรือของบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจาก หรืออันเป็นผลปกติจาก หรืออันสืบเนื่องมาจากการลงโทษทั้งปวงที่ชอบด้วยกฎหมาย¹⁴⁸ ถึงแม้จะไม่หมายรวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจากลงโทษทั้งปวงที่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่เมื่อได้พิจารณาความหมายของคำว่า “การกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี” ในความหมายอย่างกว้างน่าจะหมายความรวมถึงการลงโทษประหารชีวิตด้วย เพราะการลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีเช่นกัน แต่เป็นการกระทำที่ไม่อยู่ในความหมายของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

3.1.4 อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950

ภายหลังที่องค์การสหประชาชาติได้ออกกฎบัตรสหประชาชาติอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก ยอมรับว่าสิทธิเหล่านั้นมาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีโดยธรรมชาติ ไม่ว่าจะอยู่ ณ สถานที่ใดในโลกทุกคนมีสิทธิมนุษยชนนี้ติดตัวไปตลอด แนวความคิดที่มุ่งคุ้มครองสิทธิดังกล่าวได้ขยายเนื้อหาออกไปในระดับภูมิภาคด้วย เช่น ภูมิภาคยุโรป คณะมนตรีแห่งยุโรปได้จัดทำสนธิสัญญาเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชนในภูมิภาคที่มีความพิเศษ โดยมีการจัดตั้งองค์กรศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights)¹⁴⁹ จัดตั้งเมื่อปี ค.ศ.1959 โดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเปิดโอกาสให้ปัจเจกชนที่เป็นผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องทุกข์ต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้โดยตรง แต่ต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาได้ อนุสัญญาที่ว่าคือ อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการ

¹⁴⁸ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, คำแปลกติกา CAT, หน้า 3, ค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/International_HR/2557/CAT.pdf

¹⁴⁹ Council of Europe, European Court of Human Rights, p. 6, Retrieved February 25, 2017 from https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/Convention_ENG.pdf

คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.1950 (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) อนุสัญญานี้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคใช้เฉพาะแต่ในภูมิภาคยุโรปเท่านั้นซึ่งไม่ถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ประเทศไทยจึงไม่ใช่รัฐภาคีที่มีพันธะต้องปฏิบัติตาม ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ 47 ประเทศ ในอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดกรอบคุ้มครองสิทธิในชีวิตไว้ในข้อ 2 วรรคแรก ที่ว่า “สิทธิในชีวิตของทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่มีใครจะถูกพรากชีวิตของเขาไปได้ เว้นแต่คำพิพากษาของศาลที่ตัดสินว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายซึ่งต้องโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ”¹⁵⁰ และมีข้อกำหนดห้ามประเทศที่เป็นสมาชิกลงโทษประหารชีวิต¹⁵¹ ตามพิธีสารฉบับที่ 6 และฉบับที่ 13 ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

3.1.5 อนุสัญญาอเมริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1969

จากอิทธิพลแนวความคิดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก ยอมรับว่าสิทธิเหล่านั้นมาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีโดยธรรมชาติ ไม่ว่าจะอยู่ ณ สถานที่ใดในโลกทุกคนมีสิทธิมนุษยชนนี้ติดตัวไปตลอดทวีปอเมริกาเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่น่าแนวความคิดหลักการด้านสิทธิมนุษยชนมา กำหนดเป็นกติการะดับภูมิภาค โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการประการชีวิต ได้แก่ อนุสัญญาแห่งอเมริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (American Convention on Human Rights) อนุสัญญาแห่งอเมริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ได้กำหนดว่า ข้อ 4 สิทธิในการมีชีวิต 1) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในชีวิต โดยทั่วไปสิทธินี้จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายตั้งแต่แรก ไม่มีใครจะถูกเอาชีวิตไปโดยพลการ 2) ประเทศที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิตอาจใช้บังคับเฉพาะคดีที่ร้ายแรงที่สุดและตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจลงโทษประหารชีวิตสำหรับการกระทำความผิดอาญา การบังคับใช้การลงโทษดังกล่าวจะไม่ถูกขยายออกไปยังอาชญากรรมที่ไม่ได้บังคับใช้ในปัจจุบันแล้ว และเพื่อให้การยกเลิกโทษประหารชีวิตบังเกิดขึ้นจริงในภูมิภาคจึงได้ขยายความออกไปเป็น พิธีสารอนุสัญญาอเมริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต (Protocol to The American Convention on Human Rights on the Abolition of Death Penalty) ซึ่งกำหนดให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่อนุญาตให้รัฐภาคีสามารถใช้โทษประหารชีวิตได้ในภาวะสงคราม หรือกรณีที่มีการประกาศ

¹⁵⁰ European Convention on Human Rights, p. 6, Retrieved February 25, 2017 from http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

¹⁵¹ *Ibid.*, p. 38.

ข้อสงวนไว้ รัฐภาคี ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี คอสตาริกา สาธารณรัฐโดมินิกัน เอกวาดอร์ ฮอนดูรัส เม็กซิโก นิการากัว ปานามา ปารากวัย อุรุกวัย เวเนซุเอลา

ประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะได้ชื่อว่าเป็นประเทศสัญลักษณ์แห่งความเป็นประชาธิปไตย แต่ยังมี การลงโทษประหารชีวิตอยู่ ปัจจุบันมี 33 มลรัฐยังคงโทษประหารชีวิตอยู่รวมถึงในเขตอำนาจของ รัฐบาลกลางและศาลทหาร โดยมี 17 มลรัฐและ District of Columbia ที่ไม่มีโทษประหารชีวิตแล้ว รัฐแมริแลนด์ เป็นรัฐล่าสุดที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตเมื่อปี ค.ศ.2013 สาเหตุที่เป็นข้อกั่วงวลเกี่ยวกับการใช้โทษประหารชีวิตอย่างเลือกปฏิบัติ และมีความเป็นไปได้สูงที่จะประหารชีวิตผู้ที่ถูกตัดสินลงโทษ ผิดคน จึงทำให้หลายมลรัฐยกเลิกโทษประหารชีวิต¹⁵² รัฐที่มีการใช้โทษประหารชีวิตและมีการ ประหารชีวิตมากที่สุดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศ มลรัฐที่มีการประหารชีวิตมาก 3 ลำดับ แรก ได้แก่ รัฐแคโรไลน์เนีย รัฐฟลอริดา และรัฐเทกซัส และรัฐเทกซัส เป็นรัฐที่มีการประหารชีวิตมาก ที่สุดในปี ค.ศ.2008 มีการประหารชีวิตนักโทษสูงถึงจำนวน 422 คน¹⁵³ ศาลสูงเคยตัดสินลงโทษ ประหารชีวิตอาชญากรที่มีภาวะสมองเสื่อม ปัญญาอ่อน ผู้หญิง รวมถึงผู้ต้องหาที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างหนัก จนเป็นเหตุให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 8 และครั้งที่ 14 ที่ไม่อนุญาตให้ประหารชีวิตบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อน ผู้ต้องหาที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นอกจากนี้ศาล เคยตัดสินประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์เป็นจำนวนมากโดยไม่มีพยานหลักฐานที่บ่งบอกว่าเขาเหล่านั้นเป็น ผู้กระทำความผิด เช่น การประหารชีวิตที่ได้รับเสียงโห่ร้องจากนานาประเทศเป็นอย่างมาก คดี Troy Davis ชายผิวดำที่ถูกกล่าวหาว่าฆ่าเจ้าหน้าที่ตำรวจผิวขาวนอกเครื่องแบบโดยที่เขาไม่มีอาวุธสังหาร เลย ในปี ค.ศ.2011 แต่ก็ถูกประหารชีวิตในข้อหาฆาตกรรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น

สหภาพเสรีภาพพลเรือนอเมริกัน (The American Civil Liberties Union) เชื่อว่า การ ประหารชีวิตไม่ใช่รูปแบบของการควบคุมอาชญากรรมแต่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้ ให้ความคุ้มครองเท่าเทียมกันและไม่สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐานของระบบประชาธิปไตย โทษ ประหารชีวิตไม่มีเหตุผลทางทฤษฎีและไม่ยุติธรรมในทางปฏิบัติ จึงเสนอให้มีการยกเลิกประหารชีวิต ด้วยข้อกั่วงวลพื้นฐานที่ว่า ระบบการประหารชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกาถูกนำไปใช้อย่างไม่ยุติธรรม และไม่ยุติธรรมต่อผู้คนส่วนใหญ่โดยขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่พวกเขาที่มีที่สามารถจ้างทนายมาต่อสู้กับ เหี้ยอและความผิดที่เกิดขึ้น คนสีผิวมีแนวโน้มถูกประหารชีวิตมากกว่าคนผิวขาวโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้า

¹⁵² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, *เรื่องเดิม*, หน้า 6-7.

¹⁵³ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ, *บทสรุปทางวิชาการ เรื่อง แนวทางความเป็นไป ได้ของการเปลี่ยนแปลงการโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล* (นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557), หน้า 27.

เหยื่อเป็นคนผิดชาว นอกจากนี้โทษประหารชีวิตเป็นการสูญเสียเงินภาษีอากรและไม่เป็นประโยชน์ด้านความปลอดภัยสาธารณะ¹⁵⁴ อย่างไรก็ตามแนวโน้มจำนวนการลงโทษประหารชีวิตกำลังลดลง

3.1.6 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration) หรือ AHRD เกิดจากเจตนารมณ์ร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน¹⁵⁵ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของอาเซียนที่มีความแตกต่างในด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรม แนวความคิดที่มุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้ขยายเนื้อหาจากกฎบัตรสหประชาชาติอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องรักษามาตรฐานสิทธิมนุษยชนตามหลักสากลที่ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นภาคี ทั้งนี้เพื่อความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชนในภูมิภาคอันจะเกิดประโยชน์ในระยะยาวของประชาชนและภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจึงเป็นกฎเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิในชีวิตในระดับภูมิภาค ประเทศอาเซียนประสงค์ให้ปฏิญญาฉบับนี้ เป็นพื้นฐานในการพัฒนา ไปสู่การเป็นกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านสิทธิมนุษยชน เช่น อนุสัญญา สนธิสัญญา รวมทั้งตราสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในอนาคต ปฏิญญาอาเซียนฉบับนี้เป็นเอกสารทางการเมืองที่ได้แสดงเจตนารมณ์ร่วมกันในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเท่านั้น จึงไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ผู้นำอาเซียนจึงได้ให้การรับรองปฏิญญาอาเซียนด้านสิทธิมนุษยชน ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2555 ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา ในหลักการทั่วไปของปฏิญญาฉบับนี้ ข้อ 1 ได้กำหนดว่า “บุคคลทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรี และสิทธิ มีเหตุผลและมโนธรรมและควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นมนุษย์” และในส่วนสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ 11 ได้กำหนดว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิในชีวิตที่มีมาแต่กำเนิดอันเป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลใดจะถูกพราก

¹⁵⁴ The Case against the Death Penalty, Retrieved February 22, 2016 from <https://www.aclu.org/other/case-against-death-penalty>

¹⁵⁵ ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ชีวิตมิได้ เว้นแต่เป็นไปตามกฎหมาย”¹⁵⁶ จากปฏิญญาทั้งสองข้อดังกล่าวได้ยอมรับเป็นหลักการเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในชีวิต และไม่ได้แสดงเจตนาธรรมเนียมในเรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิตแต่อย่างใด ดังนั้นประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ยังคงมีบทลงโทษประหารชีวิต มีเพียง 2 ประเทศที่มีกฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภท คือ ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประกาศยกเลิกโทษประหารชีวิตก่อนมีความร่วมมือกันเป็นประชาคมอาเซียนและก่อนมีปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยราชอาณาจักรกัมพูชาได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภทในปี ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภทในปี ค.ศ.2006 (พ.ศ.2549) ด้วยเหตุผลด้านสิทธิมนุษยชนทั้ง 2 ประเทศ

3.1.7 ศาลอาญาระหว่างประเทศ

ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) หรือ ICC นั้น เป็นองค์การระหว่างประเทศที่เกิดจากความพยายามในอดีตที่จะดำเนินคดีอาญาต่อผู้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงต่อมวลมนุษยชาติ ซึ่งผู้กระทำการก่ออาชญากรรมร้ายแรงต่อมวลมนุษยชาติดังกล่าวอาจเป็นการกระทำของรัฐเอง หรือการกระทำของปัจเจกชนก็ได้ ในเบื้องต้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการจัดตั้งศาลอาญาเฉพาะกิจ คือ ศาลทหารระหว่างประเทศ ณ กรุงนูเรมเบิร์ก (International Military Tribunal at Nueremberg) และศาลทหารระหว่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว (International Military Tribunal at Tokyo) ซึ่งผลคำพิพากษาทั้งสองแสดงออกถึงแนวความคิดที่สำคัญประการหนึ่งว่าบุคคลไม่สามารถที่จะอ้างอำนาจอธิปไตยของรัฐเพื่อเป็นเกราะคุ้มกันตนให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบของตนได้เนื่องจากความผิดที่ทำไปนั้นเป็นความผิดต่อมวลมนุษยชาติ จากการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคคลมีความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้นำประเทศ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือในฐานะใดก็ตาม แสดงให้เห็นถึงความมุ่งประสงค์ที่จะให้บุคคลหรือปัจเจกชนมีความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศ และต่อมาได้มีการจัดตั้งศาลอาญาเฉพาะกิจ คือ ศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับอดีตยูโกสลาเวีย (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia) หรือ ICTY และศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดา (International Criminal Tribunal for Rawanda) หรือ ICTR ศาลดังกล่าวนี้เป็นที่มาสำคัญในการก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ

¹⁵⁶ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมอาเซียน, ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, ค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.mfa.go.th/Asean/Contents/Files/Asean-Media-Center-20130614-163951-210860.pdf>

สมัชชาสหประชาชาติได้มีมติให้มีการประชุมทางการทูตเพื่อพิจารณาธรรมนูญศาลและให้มีการพิจารณาการรับเอาอนุสัญญาว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ ขึ้นระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน – 17 กรกฎาคม ค.ศ.1998 ที่สำนักงานอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ณ กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี ซึ่งตามธรรมนูญศาลนี้คือ ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) เมื่อองค์การสหประชาชาติได้เปิดให้ประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมฯ ณ สำนักงานใหญ่ องค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในธรรมนูญกรุงโรมฯ กำหนดให้ประเทศต่าง ๆ จำนวน 60 ประเทศ ให้สัตยาบันก่อนจึงจะสามารถบังคับใช้ ปรากฏว่ามีรัฐให้สัตยาบันครบตามจำนวนทำให้ธรรมนูญกรุงโรมฯ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.2002 และมีที่ตั้งถาวรของศาลอาญาระหว่างประเทศอยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

สำหรับประเทศไทยได้สนับสนุนการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ เมื่อองค์การสหประชาชาติได้เปิดให้ประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีธรรมนูญกรุงโรมฯ ณ สำนักงานใหญ่ องค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยเป็นหนึ่งในบรรดา 124 ประเทศ ที่ได้ร่วมลงนามรับรองธรรมนูญกรุงโรมฯ ด้วยเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ.2000 (พ.ศ.2543) แต่ประเทศไทยยังมิได้ให้สัตยาบัน¹⁵⁷ เนื่องจากธรรมนูญกรุงโรม ข้อ 27 กำหนดว่า

ให้ใช้ธรรมนูญบังคับแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ บนพื้นฐานของสถานะทางการโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานะทางการเมืองในสถานะประมุขของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล สมาชิกของรัฐบาลหรือของรัฐสภา ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่รัฐบาล ไม่ได้รับการยกเว้นจากความรับผิดชอบอาญาตามธรรมนูญศาลฯ นี้ไม่ว่ากรณีใด และจะไม่มีเหตุผลเหตุลดหย่อนโทษ . . .¹⁵⁸

ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีบทบัญญัติเป็นข้อสำคัญไว้ในมาตรา 2 ว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และข้อสำคัญในมาตรา 6 ที่ว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้” จากข้อสำคัญดังกล่าวจะ

¹⁵⁷ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, หนังสือคำแปลธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: เอร่าวิณการพิมพ์, 2547), หน้า 3.

¹⁵⁸ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 90.

ทำให้พระมหากษัตริย์อ้างความคุ้มกันตามกฎหมายไทยไม่ได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการแนวความคิดที่ว่าบุคคลไม่สามารถที่จะอ้างอำนาจอธิปไตยของรัฐเพื่อเป็นเกราะคุ้มกันตนให้หลุดพ้นจากรับผิดชอบของตนได้เนื่องจากความผิดที่ทำไปนั้นเป็นความผิดต่อมวลมนุษยชาติตามธรรมนูญกรุงโรมข้อ 27 ด้วยเหตุผลนี้ประเทศไทยจึงยังมีได้ให้สัตยาบัน

เมื่อพิจารณาเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ ตามธรรมนูญกรุงโรมฯ พบว่า ข้อ 4 และข้อ 12 กำหนดให้ศาลอาญาระหว่างประเทศมีเขตอำนาจเหนือดินแดนแห่งรัฐภาคี และเหนือดินแดนอื่นใดที่ไม่ได้เป็นรัฐภาคีแต่ได้ยอมรับอำนาจของศาล ข้อ 11 กำหนดให้มีเขตอำนาจกับอาชญากรรมที่กระทำขึ้นหลังจากที่ธรรมนูญกรุงโรมฯ มีผลบังคับใช้ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ.2002 และข้อ 16 กำหนดให้ศาลอาญาระหว่างประเทศไม่มีเขตอำนาจเหนือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีในขณะที่ประกอบอาชญากรรมตามที่ถูกกล่าวหา และข้อ 5 กำหนดให้มีเขตอำนาจจำกัดเพียงอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด 4 ประการ¹⁵⁹ คือ อาชญากรรมอันเป็นการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (The Crime of Genocide) อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (Crimes Against Humanity) อาชญากรรมสงคราม (War Crimes) และอาชญากรรมอันเป็นการรุกราน (The Crime of Aggression)

ส่วนการกำหนดโทษสำหรับความผิด ธรรมนูญกรุงโรมฯ ไม่ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดแต่ลักษณะแยกต่างหาก โทษสำหรับความผิดได้กำหนดไว้โดยรวมในข้อ 77 ว่าโทษสำหรับอาชญากรรมตามข้อ 5 ให้จำคุกไม่เกิน 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต¹⁶⁰ จะเห็นได้ว่าธรรมนูญกรุงโรมฯ ด้ยศาลอาญาระหว่างประเทศแม้จะเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาที่ร้ายแรงที่กระทำต่อมวลมนุษยชาติ โทษสูงสุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเพียงจำคุกตลอดชีวิต ไม่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นไปตามหลักการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั่นเอง

3.2 การลงโทษประหารชีวิตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันต่อประเทศภาคีที่สำคัญ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (International Covenant on Civil and Political Right 1966) หรือ ICCPR ไม่ได้มีข้อห้ามการลงโทษประหารชีวิต มีเพียงพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, Aiming at the Abolition

¹⁵⁹ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 77.

¹⁶⁰ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 116.

of Death Penalty) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และมีประเทศภาคีหลายประเทศได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 เพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และในทำนองเดียวกันในปัจจุบันกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่จารีตประเพณีที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อจุดยืนให้มีการยอมรับการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างแพร่หลายทั่วโลก เนื้อหาในส่วนนี้แบ่งเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ สนธิสัญญาและจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และทิศทางการยกเลิกโทษประหารชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 สนธิสัญญาและจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

บทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาที่สำคัญที่สุดที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิตในระดับระหว่างประเทศคือ กติกาข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR ที่ระบุว่า

(1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ

(2) ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิดและไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ

(3) ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีไว้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์

(4) บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี

(5) บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้

(6) รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้

จากบทบัญญัติดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดอย่างเคร่งครัดในการวางข้อกำหนดการลงโทษประหารชีวิตในเรื่องต่อไปนี้

1. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมก่อนที่จะมีการกำหนดการลงโทษประหารชีวิต
2. การจำกัดการลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีที่ร้ายแรงที่สุดเท่านั้น
3. ห้ามมิให้มีการกำหนดโทษประหารชีวิตเมื่อมีการละเมิดสิทธิประการอื่น ๆ ของกติการะหว่างประเทศ
4. ห้ามมิให้มีการกำหนดการลงโทษประหารชีวิตชีวิตย้อนหลัง
5. สิทธิในการที่จะขอให้มีการอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษจากการลงโทษประหารชีวิต
6. ห้ามมิให้มีการประหารชีวิตบุคคลผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีในขณะที่กระทำผิด
7. ห้ามมิให้มีการประหารชีวิตสตรีมีครรภ์

จะเห็นได้ว่าข้อจำกัดสามประการแรกยังมีความคลุมเครือและก่อให้เกิดการโต้แย้งกันในการกำหนดขอบเขตหรือความหมาย จากกติกาข้อ 6 ข้อจำกัดที่เรียกร้องการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมก่อนที่จะมีการกำหนดการลงโทษประหารชีวิต ภายใต้ข้อกำหนดที่ว่าบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ และข้อ กำหนดว่าต้องไม่มีการกำหนดให้ลงโทษประหารชีวิตเมื่อมีการละเมิดสิทธิประการอื่น ๆ ของกติการะหว่างประเทศ ในกรณีนี้ได้รับการตีความโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (the Human Right Committee) ซึ่งเป็นองค์ที่รับผิดชอบเพื่อการตรวจสอบรัฐภาคีในการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR ให้ความหมายว่าในการพิจารณาคดีที่มีโทษขั้นออกฤทธิ์ทุก ๆ คดี (โทษประหารชีวิต) การพิจารณาคดีที่เป็นธรรมที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทั้งปวงของ ICCPR นั้นจะต้องได้รับการยึดถือโดยไม่มีกำหนดโทษประหารชีวิตใด ๆ¹⁶¹ รวมทั้งข้อกำหนดระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับในเรื่องต่อไปนี้เป็น การได้รับการแจ้งรายละเอียดในข้อกล่าวหาโดยพลัน การจัดให้มีการแปลความในภาษาของตน การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ การปรึกษาบุคคลที่ไว้วางใจ การมีเวลาเพียงพอที่จะเตรียมคำให้การต่อสู้คดี การพิจารณาคดีที่ต้องกระทำโดยปราศจากความล่าช้าอันเกินควร และการนั่งพิจารณาต้องได้รับการพิจารณาโดยศาลที่อิสระและเป็นกลางรวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบโดยศาลสูงขึ้นไป¹⁶² ซึ่งการตีความดังกล่าวนี้ได้รับการสนับสนุนและขยายความโดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Right) ที่ได้กล่าวไว้เมื่อปี ค.ศ.2005 (พ.ศ.2548) ในมุมมองของศาลว่าการกำหนดโทษประหารชีวิตต่อบุคคลหลังจากการพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรมเท่ากับเป็นควบคุมบุคคลนั้นโดยมิชอบ

¹⁶¹ International Bar Association, *op. cit.*, p. 4.

¹⁶² Reid v Jamaica Communication No.250/1987, view adopted on 20 July 1990 at para 11.5, U.N. Doc. CCPR/C/51/D/355/1989 (1994); *Ibid.*, p. 5.

ด้วยกฎหมายให้ติดกัณฑ์ต่อหวาดกลัวว่าจะถูกประหารชีวิต ความทุกข์ทรมานเช่นนี้ไม่สามารถแยกออกจากความไม่เป็นธรรมของกระบวนการพิจารณาที่มีโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาที่กำหนดให้ชีวิตมนุษย์ตกอยู่ในความเสี่ยง กลายเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายภายใต้อนุสัญญาในประเด็นที่พิจารณาถึงการไม่ยอมรับการลงโทษประหารชีวิตของรัฐภาคี และไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายในสังคมประชาธิปไตย การกำหนดโทษประหารชีวิตในสถานการณ์เช่นนี้จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาว่ามีค่าเท่ากับรูปแบบของการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมด้วยตัวของมันเอง

จากกติกาข้อ 6 ข้อจำกัดที่มีต่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด แม้ว่าข้อจำกัดของการกำหนดบทลงโทษประหารชีวิตต่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดคือหลักการที่กำหนดขึ้นของกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ไม่ได้คำนึงหรือขอบเขตความหมายของข้อกำหนดอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ถึงแม้สภาเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council) จะได้ประกาศมาตรการคุ้มครองที่ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกลงโทษประหารชีวิตโดยพยายามกำหนดขอบเขตอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดว่าไม่ควรไปไกลกว่าการก่ออาชญากรรมโดยเจตนาที่ก่อผลร้ายร้ายแรงขนาดถึงแก่ความตายหรือร้ายแรงอย่างที่สุดอื่น ๆ และได้รับการรับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติ (UN General Assembly) ซึ่งแสดงถึงการสนับสนุนระหว่างประเทศที่เข้มแข็ง แต่การคุ้มครองนี้ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายประเทศภาคีแต่อย่างใด ในขณะที่มีผู้เสนอรายงานพิเศษสรุปวิสามัญฆาตกรรมหรือประหารชีวิตตามอำเภอใจว่าการกำหนดลงโทษประหารชีวิตควรจะต้องออกสำหรับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คดียาเสพติด อาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย และการกระทำที่เกี่ยวกับคุณค่านิยมทางศีลธรรม รวมการทำซู่การค้าประเวณี และวิถีทางเพศ¹⁶³ แต่อย่างไรก็ดี การตีความนี้ได้รับการคัดค้านจากหลายประเทศและไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น ประเทศอิสลามบางประเทศถือว่าการผิดประเวณีหรือการทำซู่และการละทิ้งศาสนาเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ขณะที่บางประเทศเชื่อว่าอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ได้แก่ ความผิดทางการเมืองและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนประเทศสิงคโปร์ถือว่าการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด บรรดามุมมองเหล่านี้ไม่ได้รับการสนับสนุนในระดับนานาชาติ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการกำหนดโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่สามารถระบุได้ว่าร้ายแรงที่สุด ให้รวมถึงการละทิ้งศาสนา การกระทำรักร่วมเพศ การมีเพศสัมพันธ์ที่มีขอบด้วยกฎหมาย การยกยอกทรัพย์โดยเจ้าหน้าที่ และการลักทรัพย์โดยใช้กำลัง เป็นสิ่งที่ขัดแย้งเข้ากับกติกาข้อ 6 แห่งกติกา อย่างไรก็ตามความเห็นของ

¹⁶³ Eric Prokosch, 'The Death Penalty versus Human Right' in *Death Penalty: Beyond Abolition* (Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2004), pp. 23-35, 27; International Bar Association, *op. cit.*, p. 5.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนจะไม่มีผลผูกพันก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถืออย่างมากในการตีความ ICCPR โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้พิจารณาควบคู่กับมาตรการป้องกันที่รับรองโดยสมาชิกใหญ่แห่งสหประชาชาติและผู้เสนอรายงานพิเศษขององค์การสหประชาชาติดังที่กล่าวมาแล้ว และเป็นที่ยอมรับได้ชัดเจนเรื่องการตีความว่าบทบัญญัตินี้จำกัดการนำโทษประหารชีวิตไปใช้กับอาชญากรรมที่จำกัดจำนวนหนึ่ง ดังนั้นภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศการลงโทษประหารชีวิตจะต้องนำมาใช้ในฐานะมาตรการยกเว้นเท่านั้นและจะต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่เคร่งครัดเท่านั้น

ส่วนวิธีการลงโทษประหารชีวิตมีการยืนยันว่าโทษประหารชีวิตถือเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการทรมาน เป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรมอย่างป่าเถื่อน เป็นการเหยียบย่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การละเมิดสิทธิมนุษยชนเหล่านี้อาจเกิดขึ้นได้ในช่วงหลังการพิจารณาพิพากษาและก่อนการประหารชีวิต ซึ่งเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปในสหรัฐอเมริกาว่าเป็น “ปรากฏการณ์การตายของผู้ตาย” ในวิธีการดำเนินการประหารชีวิต โดยที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมีความเห็นว่าการปรากฏการณ์ประหารชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรมอย่างป่าเถื่อน หรือเหยียบย่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ วิธีการประหารชีวิตต่าง ๆ ไม่สามารถยอมรับได้ในกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การใช้ห้องแก๊ส (Gas Chamber) สำหรับประหารนักโทษ การใช้ก้อนหินขว้างให้ตาย (Throwing Stone) การนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า (Electrocution) การตัดศีรษะ (Beheading) วิธีการเหล่านี้เป็นวิธีการที่ทำให้นักโทษทรมานทุกข์ทรมานก่อนตายมาก จึงมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่าเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรม รวมถึงวิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดสารพิษ (Lethal Injection) ที่กังวลกันว่าการผสมยาอาจเป็นผลทำให้ตายอย่างเจ็บปวดมากและเป็นไปอย่างช้า ๆ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการใช้วิธีการฉีดยานี้ถือว่าถูกกฎหมายที่ได้รับการยอมรับตามกฎหมายระหว่างประเทศ นอกจากนี้การประหารชีวิตในที่สาธารณะ เช่น การแพร่ภาพข่าวการประหารชีวิต ชัตดัม ฮุนเซน และพวกของเขาในปี ค.ศ.2006 (พ.ศ.2549) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเห็นว่า เป็นสิ่งตรงข้ามกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการเหยียบย่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์¹⁶⁴ ปัญหาที่ว่าเส้นแบ่งระหว่างการกระทำอย่างโหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรม และเหยียบย่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อาจจะยังไม่ชัดเจน นักวิจารณ์บางคนเห็นว่าการประหารชีวิตคล้ายคลึงกับการทรมานเนื่องจากเป็นการก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจและทางด้านร่างกายอย่างรุนแรงต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลภายใต้ข้อ 1 ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, In Human or Degrading Treatment or Punishment) หรือ CAT อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ได้ให้คำนิยามคำว่า การทรมาน หมายถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่ทำ

¹⁶⁴ International Bar Association, *op. cit.*, p. 6.

ให้เกิดความเจ็บปวดรุนแรงหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือจิตใจเป็นการกระทำโดยเจตนาต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อวัตถุประสงค์การลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำที่บุคคลนั้นได้กระทำ อย่างไรก็ตามคำนิยามนี้ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจากหรือเป็นผลอันสืบเนื่องมาจากการลงโทษทั้งปวงที่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ จึงไม่เป็นการห้ามโทษประหารชีวิตที่ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย การเปรียบเทียบการทรมานกับโทษประหารชีวิตก่อให้เกิดคำถามมากมายเกี่ยวกับตรรกะของกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบัน เนื่องจากการข่มขู่ว่าจะประหารชีวิตนักโทษอาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่การพิพากษาและการประหารชีวิตตามความเป็นจริงอาจเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในปัจจุบันภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศการพิจารณาโทษประหารชีวิตมีแนวโน้มว่าในอนาคตอันใกล้วิธีการดำเนินการประหารชีวิตส่วนใหญ่จะถือว่าเป็นการละเมิดการคุ้มครองป้องกันต่อต้านการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และเหยียดย่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และในที่สุดก็จะได้รับการพิจารณาว่าเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิต

3.2.2 ทิศทางการยกเลิกโทษประหารชีวิต

จะเห็นได้ว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR ภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนได้สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนิน การยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งปวง การยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนามากที่สุดในระดับระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามกติกาข้อ 6 ที่ไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต จึงไม่ได้ทำให้การยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นข้อบังคับภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ถึงแม้ว่าการขาดข้อกำหนดแห่งกฎหมายที่เป็นการบังคับดังกล่าวจะกระแสการเคลื่อนไหวเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับแต่สหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The United Nations Declaration on Human Right) ในช่วงเริ่มต้นของศตวรรษที่ 20 มีเพียงคอซตาริกา ซานมารีโนและเวเนซุเอลาเท่านั้นที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างถาวร ในปัจจุบันมีประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติมีจำนวน 141 ประเทศ และประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติมีจำนวน 30 ประเทศ¹⁶⁵

การสนับสนุนจากประชาชนเป็นจำนวนมากในการยกเลิกโทษประหารชีวิตเกิดขึ้นจากการสูญเสียชีวิตครั้งใหญ่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองและหลายประเทศเริ่มเคลื่อนไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต ในยุค 1980 ได้มีการยกวางตราสารระหว่างประเทศขึ้น 3 ฉบับเพื่อเป็นเครื่องมือในการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างสมบูรณ์ ในขณะที่เดียวกันโลกกำลังก้าวไปสู่การสิ้นสุดการลงโทษประหาร

¹⁶⁵ ดูภาคผนวก ง แสดงรายชื่อประเทศที่ยกเลิกประหารชีวิต

ชีวิตอย่างรวดเร็ว และประเทศที่นิยมลัทธิการยกเลิกโทษประหารชีวิตก็มีจำนวนมากกว่าประเทศที่ยังคงรักษาโทษประหารชีวิตไว้ ความคืบหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตยังคงดำเนินต่อมาเรื่อย ๆ จนถึงทุกวันนี้ กระแสที่มีการเคลื่อนไหวสนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตได้แผ่ขยายเป็นวงกว้างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่แนวโน้มในการปฏิบัติของประเทศในการพัฒนากฎหมายแบบแผนระหว่างประเทศและในคุณค่าขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ใกล้จะเป็นความจริง และที่สำคัญประเด็นการลงโทษประหารชีวิตได้มีการดำเนินการเข้าสู่เวทีสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน และไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเพียงประเด็นนโยบายเรื่องความยุติธรรมทางอาญาของประเทศอีกต่อไป อย่างไรก็ตามมีข้อโต้แย้งว่าให้การยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยศาลระหว่างประเทศสำหรับอาชญากรรมร้ายแรงที่สุด พอที่จะบอกเป็นนัยเท่าที่จะเป็นไปได้ว่า จะไม่มีอาชญากรรมใดที่ร้ายแรงพอที่จะให้อำนาจลงโทษประหารชีวิตได้ในปัจจุบัน

ประเทศต่าง ๆ ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วยเหตุผลหลายประการ อย่างไรก็ตามวาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนก็ยังมีบทบาทสำคัญอย่างสม่ำเสมอ เมื่อประเทศสเปนได้มีมติการยอมรับการยกเลิกโทษประหารชีวิตเมื่อปี ค.ศ.1995 (พ.ศ.2538) ได้มีการแถลงว่า โทษประหารชีวิตไม่มีอีกต่อไปแล้วในระบบกฎหมายอาญาทั่วไปของสังคมที่มีอารยธรรมขั้นสูงและสังคมที่เจริญก้าวหน้าแล้ว จะมีการลงโทษใดที่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นเหตุให้เจ็บปวด เศร้าหมอง หรือทำให้ลดคุณค่าได้มากไปกว่าการลิดลอนชีวิตของบุคคลหรือพรากชีวิตไปจากบุคคล ศาลรัฐธรรมนูญของแอฟริกาใต้ตัดสินว่าโทษประหารชีวิตนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญผู้พิพากษา Chaskalson ได้กล่าวว่าสิทธิในชีวิตและศักดิ์ศรีเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของสิทธิ หลายประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตตามข้อกำหนดของการเป็นสมาชิกแทนที่จะเป็นเพราะความกังวลเรื่องสิทธิมนุษยชนของตนเองโดยตรง อย่างไรก็ตามท่าทีที่สำคัญของสหภาพยุโรปในด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ไม่สามารถละเลยได้เนื่องจากเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้การห้ามประหารชีวิตเป็นเงื่อนไขในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป

ประเทศที่ยังคงบทลงโทษประหารชีวิตและมีการลงโทษประหารชีวิตเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ประเทศจีน อิหร่าน ปากีสถาน อิรัก ซูดาน และสหรัฐอเมริกา ประเทศเหล่านี้คัดค้านการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยอ้างเรื่องอธิปไตยของชาติ และอ้างว่ามีผลยับยั้งและจำเป็นสำหรับการควบคุมอาชญากรรม และบรรดาผู้ที่อ้างว่าจำเป็นต้องใช้ภายใต้ศาสนาของพวกเขาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามหลักศาสนาอิสลามประเทศจีนได้กล่าวว่า แต่ละประเทศควรตัดสินใจว่าจะยังคงไว้หรือยกเลิกโทษประหารชีวิตบนพื้นฐานของสถานการณ์จริงและความปรารถนาของประชาชนของตนเอง เมื่อตรินิแดดและโตเบโกถอนตัวจากอนุสัญญาอเมริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยมองว่าโทษประหารชีวิตไม่ใช่ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน ขณะที่ประเทศสิงคโปร์ได้แถลงการณ์ที่คล้ายกัน ซึ่งทัศนคติที่

แพร่หลายทั่วทั้งรัฐองค์ระหว่างประเทศและนักคิดชั้นนำต่างถือว่าโทษประหารชีวิตเป็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก ประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิตมักจะทำให้เหตุผลว่าโทษประหารชีวิตยับยั้งการเกิดอาชญากรรมและป้องกันไม่ให้เกิดความผิดอีกครั้ง อย่างไรก็ตามการอ้างเหล่านี้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาที่ได้รับการยอมรับใด ๆ และหลายประเทศยอมรับว่าที่คิดว่าโทษประหารชีวิตไม่มีผลยับยั้งในทางปฏิบัติ ขณะที่ประเทศอิสลามยังให้เหตุผลว่าโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นภายใต้กฎหมายอิสลาม อย่างไรก็ตามความเชื่อดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนจากนักกฎหมายระหว่างประเทศของประเทศอิสลามจำนวนมาก และเห็นได้ชัดว่าประเทศอิสลามบางประเทศส่วนใหญ่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต¹⁶⁶

กล่าวโดยสรุปกฎหมายระหว่างประเทศมีความชัดเจนในเรื่องการลงโทษประหารชีวิต สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR ที่สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ยกเลิกโทษประหารชีวิตถึงแม้ไม่ห้ามการลงโทษประหารชีวิตก็ตาม และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนก็ได้สนับสนุนการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต รวมถึงจารีตประเพณีระหว่างประเทศกำลังเป็นที่นิยมลัทธิการล้มเลิกการลงโทษประหารชีวิตมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ด้วยเหตุที่การลงโทษประหารชีวิตไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการมีสิทธิในชีวิตอันเป็นสิทธิที่มีมาโดยธรรมชาติ การประหารชีวิตเป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่ากับเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในขณะที่โทษประหารชีวิตยังคงเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่มีความเป็นไปได้สูงในภายหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตจะถูกดำเนินการภายใต้การยอมรับโดยจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

3.3 ตัวอย่างประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษประหารชีวิตยังคงเป็นประเด็นที่พิจารณาอย่างต่อเนื่องในระหว่างประเทศและในภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในข้อมูลรายงานล่าสุดของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (Amnesty International) เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2559 แบ่งกลุ่มประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมทุกประเภท (Abolitionist for all Crimes) มีจำนวน 104 ประเทศ กลุ่มประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมปกติ (Abolitionist for Ordinary Crimes Only) มีจำนวน 7 ประเทศ

¹⁶⁶ International Bar Association, *op. cit.*, pp. 13-14.

และกลุ่มประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ (Abolitionist in Practice) มีจำนวน 30 ประเทศ รวมประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติมีจำนวน 141 ประเทศ ในขณะที่มีจำนวน 57 ประเทศซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วยที่ยังคงมีโทษประหารชีวิต ในหัวข้อนี้จะศึกษาประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตและประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิตว่าประเทศดังกล่าวมีกรอบกฎหมายภายใต้การยกเลิกและการคงอยู่ของโทษประหารชีวิต โดยเลือกศึกษาประเทศแถบภูมิภาคยุโรปอันเป็นพื้นที่ที่เกิดการสูญเสียจากสงครามโลก ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทย ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต

ประเทศที่ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

3.3.1.1 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในอดีตประเทศฝรั่งเศสก็มีการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายถึงขั้นประหารชีวิตตั้งแต่มุขกลางจนถึงปี ค.ศ.1977 (พ.ศ.2520) เดิมวิธีการลงโทษประหารชีวิตมีลักษณะทารุณโหดร้ายมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความโหดร้ายของอาชญากรรมและสถานะของบุคคลผู้กระทำ เช่น ถ้าเป็นโจร และฆาตกร จะผูกแขวนให้ผู้ต้องโทษติดกับม้านี่แล้วบังคับม้าให้ตั้งร่างของผู้ต้องโทษจนขาดออกจากกัน ซึ่งวิธีการลงโทษลักษณะนี้จะใช้สำหรับความผิดที่มีความร้ายแรง ถ้าเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายองค์พระมหากษัตริย์ หรือการดูหมิ่นหรือลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็จะใช้วิธีเผาทั้งเป็น กระบวนการพิจารณาคดีของศาลมีความป่าเถื่อนปราศจากหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจของศาล การดำเนินคดีและการลงโทษจึงที่ไม่เป็นธรรม เป็นเหตุให้เกิดมีความเคลื่อนไหวของนักต่อต้านให้เลิกระบบการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ซีซาร์ เบ็คคาเรีย นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีผู้ก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School of Criminology) ได้จุดประกายแนวความคิดของการพัฒนาการลงโทษที่มีความเป็นมนุษยธรรมและได้สัดส่วนกับการกระทำ ความผิดไว้ในงานเขียนของเขาเองเรื่อง “อาชญากรรมและการลงโทษ” เบ็คคาเรีย เห็นว่า บทลงโทษควรมีความเหมาะสมกับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ การกำหนดความหนักเบาของการลงโทษโดยต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรมโดยต้องกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะของความผิดนั้น โดยไม่มากจนโหดร้ายทารุณ และต้องไม่น้อยเกินไปจนทำให้ผู้กระทำผิดคิดว่าคุ้มค่าที่จะได้ประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรม การกระทำผิดนั้นเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคมโดยส่วนรวม โดยให้ความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษ การพิจารณา

คติธรรมมีลักษณะรวดเร็วและเป็นธรรม การลงโทษไม่เกินกว่าความจำเป็นเพื่อการยับยั้งบุคคลจากการประกอบอาชญากรรม ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต และการลงโทษที่ใช้วิธีทรมาน หรือกระทำการทรมานกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้รับสารภาพ¹⁶⁷ จากอิทธิพลแนวความคิดการลงโทษดังกล่าวจึงมีการรณรงค์เสนอร่างกฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิตครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ.1791 แต่ประเทศฝรั่งเศสก็ได้ออกกฎหมายเพื่อยกเลิกโทษที่มีลักษณะทรมานและทารุณโหดร้ายคือ รัฐบัญญัติฉบับลงวันที่ 28 เมษายน ค.ศ.1832 ซึ่งเป็นเพียงการกำจัดการลงโทษที่ทรมานเท่านั้น แต่การลงโทษประหารชีวิตยังคงมีอยู่ เพียงแต่กระทำโดยไม่ทรมานนักโทษทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1810¹⁶⁸ มาตรา 12 บัญญัติว่า “ผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้นำไปตัดศีรษะ” ซึ่งลักษณะความผิดที่ผู้กระทำจะถูกลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1810 ได้แก่ การจารกรรม การฉ้อโกง การฆาตกรรมที่รุนแรง การลักพาตัวด้วยการทรมาน การวางระเบิด การลอบวางเพลิง รวมทั้งความผิดทางทหารบางอย่าง เช่น การกบฏ การสมรู้ร่วมคิด หรือความพยายามที่จะกระทำความผิดทางอาญา เป็นต้น

ต่อมาประเทศฝรั่งเศสได้รับอิทธิพลจากกฎหมายระหว่างประเทศทั้งที่เป็นกลไกของสหประชาชาติและกลไกระดับภูมิภาคด้วยความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1950 (European Convention on Human Right 1950) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right 1966) ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่วางหลักการห้ามลงโทษประหารชีวิต การห้ามลงโทษที่ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า หรือที่เป็นการบังคับใช้แรงงาน ถึงแม้ในประเทศฝรั่งเศสจะมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องของกลุ่มต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตและกลุ่มที่สนับสนุนให้มีโทษประหารชีวิตและจำนวนผู้สนับสนุนให้คงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตมีมากกว่าก็ตาม อิทธิพลของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ต้องการรักษาและคุ้มครองทุกชีวิต โดยถือว่าทุกชีวิตมีคุณค่าและทุกคนมีศักดิ์ศรี จึงทำให้ประเทศฝรั่งเศสต้องเคารพหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว โดยการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเด็ดขาดสำหรับการกระทำความผิดทั้งหมด (ยกเว้นในยามสงครามหรือการฉ้อโกง) ในปี ค.ศ.1981 (พ.ศ.2524) ที่เสนอโดยนายโธมัสแบร์ต บาแดงแตร์ (Robert Badinter) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในสมัยนั้น และได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1994 แทนประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1810 เมื่อเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1994 (พ.ศ.

¹⁶⁷ Cesare Beccaria, *op. cit.*, pp. 3-50.

¹⁶⁸ ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1810 ถูกยกเลิกโดยประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ค.ศ.1994 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1994 (พ.ศ.2537) แทน

2537) ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1994 ไม่มีบทบัญญัติลงโทษประหารชีวิตอีกต่อไป ตามมาตรา 131-1 บัญญัติโทษสูงสุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต เท่านั้น จากนั้นประเทศฝรั่งเศสได้ลงนามพิธีสารหมายเลข 13 แห่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1950 เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ.2002 ที่ห้ามการประหารชีวิตในทุกสถานการณ์แม้ในยามสงคราม ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.2003 และได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2007 เพิ่มเติมมาตรา 66-1 ว่าด้วยการห้ามใช้การลงโทษประหารชีวิต

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าประเทศฝรั่งเศสยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเด็ดขาดโดยบัญญัติกฎหมายอาญาใหม่ที่ไม่มีโทษประหารชีวิต โทษสูงสุดมีเพียงการจำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1994 มาตรา 131-1 การยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเด็ดขาดเกิดจากการได้รับอิทธิพลทางความคิดจากซีชาร์ เบ็คคาเรีย ที่ว่าการลงโทษที่รุนแรงไม่ใช่วิธีที่จะยับยั้งไม่ให้บุคคลกระทำความผิด ขณะเดียวกันยังขัดกับหลักความยุติธรรมและลักษณะของสัญญาประชาคมที่ประเทศฝรั่งเศสเป็นภาคี แสดงให้เห็นว่าประเทศฝรั่งเศสยอมรับว่าทุกชีวิตมีคุณค่าและทุกคนมีศักดิ์ศรี ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้ ทั้งนี้ตามหลักมาตรฐานขั้นต่ำในการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

3.3.1.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในอดีตการลงโทษประหารชีวิตในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีวิธีการไม่แตกต่างไปจากวิธีการที่กระทำในแถบทวีปยุโรป ที่มีลักษณะเป็นการทรมานและทรมานโหดร้าย และเล็ดเย็นมากที่สุดโดยเฉพาะในยุคนาซีเยอรมนีที่มีอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (ค.ศ.1933-1945) เป็นผู้นำที่อยู่เหนือกฎหมายใด ๆ ภายใต้อุดมการณ์คตินิยมเชื้อชาติ นาซีมีความเชื่อว่ากลุ่มชนเจอร์มานิก หรือเชื้อชาตินอร์ดิก เป็นตัวแทนที่บริสุทธิ์ของเชื้อชาติอารยัน มีการแบ่งแยกว่าใครเป็นสายเลือดอารยันและใครไม่ใช่สายเลือดอารยัน ดังนั้นชุมชนชาวยิวในเยอรมนีซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยจึงเป็นเป้าหมายแห่งความเกลียดชัง รวมทั้งชนกลุ่มน้อยอื่น ได้แก่ โรมานีหรือยิปซี วิธีการที่นาซีกำจัด พวกยิวและพวกต่อต้านนาซีออกมาในรูปแบบ การย้ายประชากร การกักกัน การกำจัดประชากรประมาณสิบล้านคน ประมาณครึ่งหนึ่งเป้าหมายเป็นชาวยิว วิธีการกำจัดเป็นผลของสงคราม และพันธุฆาต เช่น ฆ่าด้วยการยิงเป้าแบบประชิดเป็นกลุ่ม หรือให้เข้าห้องรมควันท็อกซิก นอกจากนี้มีการตั้งศาลประเภทใหม่ขึ้นในปี ค.ศ.1934 เพื่อจัดการกับคดีที่มีความสำคัญทางการเมืองเท่านั้น ในช่วงปี ค.ศ.1934-1944 ศาลมีคำสั่งประหารชีวิตคดีทางการเมืองจำนวน 5,375 คน และช่วงปี ค.ศ.1944-1945 ก็ประหารชีวิตไปอีกประมาณ 2,000 คน หลังจากรัฐบาลเยอรมนีประกาศแพ้สงครามต่อฝ่ายพันธมิตรในเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง ความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ได้เกิดขึ้นในเยอรมนี

จากเหตุการณ์ฆ่าทำลายล้างเผ่าพันธุ์ชุมชนชาวยิวรวมทั้งชนกลุ่มน้อยที่นาซีเยอรมนีจัดว่าไม่ใช่สายเลือดอารยันบริสุทธิ์ถือเป็นการก่ออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติในยุคนาซีเยอรมนีทำให้เกิดการผลักดันต่อต้านอย่างหนักทั้งภายในและภายนอก ฝ่ายประเทศผู้ชนะสงครามโลกครั้งที่สองที่เรียกว่าฝ่ายพันธมิตรที่เป็นประเทศมหาอำนาจได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหภาพโซเวียต รวมทั้งประเทศฝรั่งเศสได้ใช้อำนาจในฐานะผู้ชนะสงครามโดยการจัดตั้งศาลอาญาเฉพาะกิจคือ ศาลทหารระหว่างประเทศ ณ กรุงนูเรมเบิร์ก (International Military Tribunal at Nueremberg) พิจารณาฟ้องดำเนินคดีทางทหารเอาผิดกับสมาชิกชั้นผู้ใหญ่ในคณะผู้นำทางการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจของนาซีเยอรมนีในข้อกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการวางแผนการทั่วไปหรือแผนสมคบคิดในการก่ออาชญากรรมต่อสันติภาพ ข้อหารีเริ่มและดำเนินการสงครามเพื่อรุกราน ข้อหาอาชญากรรมสงครามและข้อหาอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ โดยมีบทลงโทษสูงสุดคือการประหารชีวิตด้วยวิธีแขวนคอ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษา ได้แก่ มาร์ติน บอร์มันน์ ผู้สืบทอดตำแหน่งเลขาธิการพรรคนาซี ฮันส์ ฟรังค์ ผู้นำกฎหมายของจักรวรรดิไรช์ วิลเฮล์ม ฟริค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย วิลเฮล์ม ไคเทิล หัวหน้ากองบัญชาทหารสูงสุด เป็นต้น

การจัดตั้งศาลทหารระหว่างประเทศ ณ กรุงนูเรมเบิร์ก (International Military Tribunal at Nueremberg) ในการพิจารณาคดีครั้งนี้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักการกฎหมายระหว่างประเทศ เกิดการเรียกร้องและให้ยอมรับสิทธิพื้นฐานของบุคคลที่มีมาโดยธรรมชาติได้แก่ สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในร่างกาย ชีวิตทุกคนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีจะกระทำการเหยียดหยามหรือย่ำยีเหมือนสัตว์เดรัจฉานไม่ได้ การเรียกร้องและความร่วมมือในระหว่างประเทศก่อให้เกิดองค์การสหประชาชาติเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ซึ่งประเทศภาคีสมาชิกมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติภายใต้กรอบของปฏิญญาฯ ดังกล่าว

จากหลักการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลภายใต้กรอบของปฏิญญาฯ และกฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม ค.ศ.1949 (พ.ศ.2492) ได้บัญญัติให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในมาตรา 102¹⁶⁹ และได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมทุกประเภทในปี ค.ศ.1987 (พ.ศ.2530) ทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญา¹⁷⁰ และมาตรา 38 ได้กำหนดโทษสูงสุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเพียงจำคุกตลอด

¹⁶⁹ กฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, หน้า 162.

¹⁷⁰ ปัจจุบันใช้ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี ค.ศ.1998 (German Criminal Code) ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ.1998 (พ.ศ.2541) และฉบับแก้ไขปี ค.ศ.2009

ชีวิต โดยมีข้อความคิดของความผิดอาญาในทางเนื้อหาที่มุ่งคุ้มครองนิติสมบัติในวิถีทางสุดท้าย เช่น¹⁷¹ ชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง ซึ่งหลักการคุ้มครองนิติสมบัติในวิถีทางสุดท้าย มาจากหลักสัดส่วนอันมีรากฐานแนวคิดมาจากหลักนิติรัฐ เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นมาตรการทางกฎหมายที่รัฐล่วงล้ำเข้าไปในเสรีภาพของประชาชนที่มีผลรุนแรงที่สุด ดังนั้นกฎหมายอาญาจะถูกนำมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อวิธีการอื่น ๆ ที่มีความรุนแรงน้อยกว่าใช้ไม่ได้ผลแล้ว มิฉะนั้นจะเป็นการขัดต่อข้อห้ามของการเกินสัดส่วนการที่รัฐใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายอาญาในกรณีที่มาตราการบังคับอื่น ๆ ยังคงสามารถที่จะคุ้มครองนิติสมบัติได้ดีพอหรือดีกว่าการใช้มาตรการทางกฎหมายอาญา ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมการที่กฎหมายอาญามีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองนิติสมบัติหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครองนั้นทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นจริงขึ้นมาได้ จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายอาญาเป็นระเบียบแห่งการคุ้มครองและระเบียบแห่งสันติภาพ ที่มีรากฐานมาจากระเบียบแห่งคุณค่าในทางจริยธรรมสังคมของรัฐธรรมนุญ จากรากฐานความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้กฎหมายอาญามีภารกิจในการที่จะให้ความคุ้มครองแก่คุณค่าพื้นฐานของการมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม¹⁷²

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าประเทศสหพันธรัฐเยอรมนียกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเด็ดขาดโดยบัญญัติกฎหมายอาญาใหม่ที่ไม่มีโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกับของประเทศฝรั่งเศส โทษสูงสุดมีเพียงการจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์ที่เยอรมันต้องสูญเสียจากการเข้าทำสงครามโลกทั้งสองครั้งและเป็นฝ่ายแพ้สงครามทั้งสองครั้ง โดยเฉพาะในยุคนาซีเยอรมันที่ทำลายล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวอันเป็นการก่ออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติที่รุนแรงที่สุด ทำให้แนวคิดเรื่องสิทธิในชีวิตและร่างกาย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นหลักการพื้นฐานของมนุษย์ที่มีมาโดยธรรมชาติต้องได้รับความคุ้มครอง สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันจึงได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญ และการลงโทษตามมาตรการทางกฎหมายอาญาของรัฐเป็นผู้ใช้มาตรการดังกล่าว รัฐจะต้องไม่กระทำการใดลงไปเพื่อกระทบต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่รัฐประกาศคุ้มครองเสียเอง

¹⁷¹ มาตรา 221 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี ที่ว่า “ผู้ใดกระทำการฆาตกรรมภายใต้เงื่อนไขของบทบัญญัติ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต” มาตรา 223 ที่ว่า “ผู้ใดข่มขืนทางร่างกายหรือก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือสุขภาพของบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี” และมาตรา 185-201 เป็นความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพชื่อเสียง

¹⁷² สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์วัฒน์, *เรื่องเดิม*.

3.3.1.3 ราชอาณาจักรกัมพูชา

ราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย กว่าจะเป็นราชอาณาจักรกัมพูชาในปัจจุบัน ภายหลังจากที่กัมพูชาได้เอกราชกลับคืนจากฝรั่งเศส สงครามกลางเมืองก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและมีความซับซ้อน แม้เขมรแดงได้ประกาศตั้งกัมพูชาประชาธิปไตย ความขัดแย้งและการสู้รบในประเทศยังคงมีอยู่ สงครามกลางเมืองนำไปสู่การสังหารหมู่ ซึ่งต่อมามีการประกาศให้การสังหารหมู่ในสมัยกัมพูชาประชาธิปไตยเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวกัมพูชา สงครามกลางเมืองหลัง ค.ศ.1980 (พ.ศ.2523) ได้มีการเจรจาสันติภาพตั้งแต่ ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) อันนำไปสู่การประชุมสันติภาพที่ปารีสเพื่อสงบศึกสงครามกลางเมืองใน ค.ศ.1991 (พ.ศ.2534) ในที่สุดมีการจัดการเลือกตั้งโดยสหประชาชาติใน ค.ศ.1993 (พ.ศ.2536) และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (Cambodia's Constitution of 1993) เมื่อ 24 กันยายน พ.ศ.2536 เพื่อเริ่มต้นฟื้นฟูประเทศ เป็นระบอบรัฐสภามีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระนโรดม สีหนุกลับมาเป็นกษัตริย์ พระนโรดม รณฤทธิ์เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่หนึ่งและฮุน เซนเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่สอง มีการจัดตั้งรัฐบาลผสม หลังจากมีการเลือกตั้งโดยปกติใน ค.ศ.1998 (พ.ศ.2541) การเมืองมีความมั่นคงขึ้น หลังการล่มสลายของเขมรแดง ผู้นำเขมรแดงและพวกถูกดำเนินคดีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวกัมพูชาโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC)

จากความขัดแย้งทางการเมืองของผู้นำกัมพูชาเองที่นำไปสู่การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวกัมพูชา จนจำนวนประชากรมีจำนวนเหลือน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมายและความเกี่ยวข้องกับการกระทำฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ซึ่งมีโทษประหารชีวิตตามกฎหมายเดิม และเพื่อให้เกิดการยอมรับจากนานาชาติ และด้วยเหตุผลด้านสิทธิมนุษยชน กัมพูชาจึงได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภทในปี ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาจึงมีบทบัญญัติห้ามลงโทษประหารชีวิต¹⁷³ และนอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญากัมพูชา ค.ศ.1956 (พ.ศ.2499) และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดบทลงโทษสูงสุดสำหรับการกระทำความผิดอย่างร้ายแรง¹⁷⁴ เพียงแค่จำคุกตลอดชีวิต เช่น ความผิดต่อ

¹⁷³ มาตรา 32 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ค.ศ.1993 บัญญัติว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงส่วนตัว การลงโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งต้องห้าม”

¹⁷⁴ มาตรา 52 แห่งประมวลกฎหมายอาญากัมพูชา ค.ศ.1956 บัญญัติว่า “การกระทำความผิดอย่างร้ายแรงถือว่าเป็นความผิดทางอาญาที่ต้องโทษจำคุกสูงสุดที่กำหนดคือ 1. จำคุกตลอดชีวิต . . .”

มนุษยชาติ¹⁷⁵ ประมวลกฎหมายอาญากัมพูชา ค.ศ.1956 ได้บัญญัติลักษณะการกระทำความผิดต่อมนุษยชาติไว้ในมาตรา 188 ได้แก่ ฆ่า การเอาตัวไปเป็นทาส การทรมาน การข่มขืน ความรุนแรงทางเพศ การแบ่งแยกสีผิว การทำร้ายร่างกาย การกระทำอันไร้มนุษยธรรมอื่น ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ทรมาน เป็นต้น ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสงคราม¹⁷⁶ ประมวลกฎหมายอาญากัมพูชา ค.ศ. 1956 ได้บัญญัติลักษณะการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามไว้ในมาตรา 193 และมาตรา 194 ได้แก่ การกระทำต่อบุคคลหรือทรัพย์สินที่ได้ รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาเจนีวาเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2491 ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม เช่น ฆ่า การทรมานหรือการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมทุกประเภทรวมทั้งการทดลองทางชีววิทยา เจตนาก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานอันยิ่งใหญ่หรือได้รับบาดเจ็บสาหัสต่อความสมบูรณ์ของแต่ละบุคคลหรือสุขภาพ การจับตัวประกัน เป็นต้น หรือการกระทำใด ๆ ในระหว่างการสู้รบระหว่างประเทศ เช่น ใช้อาวุธที่มีพิษหรืออาวุธที่ออกแบบมาเพื่อก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานที่ไม่จำเป็น จงใจโจมตีหรือถูกทิ้งระเบิดโดยไม่คำนึงถึงเมืองหมู่บ้าน บ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่ไม่ได้รับการป้องกันและไม่ใช่วัตถุประสงค์ของทหาร เป็นการจงใจโจมตีมนุษย์หรือวัสดุที่ใช้ในการกิจด้านมนุษยธรรมตามกฎหมายบัตรของสหประชาชาติ จงใจก่อให้เกิดความเสียหายของพลเรือนโดยการกีดกันของวัตถุที่ขาดไม่ได้ต่อการอยู่รอดของพวกเขา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าราชอาณาจักรกัมพูชา แม้จะเกิดสงครามกลางทาง การเมืองอย่างรุนแรงมากกว่าทศวรรษ ภายหลังจากที่สหประชาชาติเข้ามาจัดการการปกครองของรัฐที่เป็นเอกราชเพื่อจัดการเลือกตั้ง จนกระทั่งการเมืองราชอาณาจักรกัมพูชามีความมั่นคงขึ้น มีการส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดทุกประเภทรวมถึงอาชญากรรมสงครามด้วย และกำหนดโทษสูงสุดสำหรับการกระทำความผิดที่รุนแรงเพียงจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น

3.3.1.4 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยอีกประเทศหนึ่งที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตและเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วยเหตุผลด้านสิทธิมนุษยชน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เคยเป็นประเทศอาณานิคมของประเทศสเปนมายาวนานกว่า 300 ปี ต่อมาเป็นรัฐอารักขาของสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ฟิลิปปินส์ก็ได้รับการรับรองให้เป็นประเทศเอกราช ถึงกระนั้น

¹⁷⁵ มาตรา 189 แห่งประมวลกฎหมายอาญากัมพูชา ค.ศ.1956 บัญญัติว่า “ความผิดต่อมนุษยชาติ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต”

¹⁷⁶ มาตรา 195 แห่งประมวลกฎหมายอาญากัมพูชา ค.ศ.1956 บัญญัติว่า “ความผิดอาชญากรรมสงคราม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต”

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ก็ยังประสบความวุ่นวายทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่บ่อยครั้ง อย่างไรก็ตามสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้ตระหนักถึงสิทธิที่สำคัญที่ต้องได้รับความคุ้มครอง เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพหรือทรัพย์สิน และได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิที่สำคัญ¹⁷⁷ ดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Philippines's Constitution of 1987) และที่สำคัญเกี่ยวกับการลงโทษ ผู้กระทำความผิด ในห้วงเวลาที่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นเมืองอาณานิคมของประเทศสเปน ประมวลกฎหมายอาญาของสเปนนำมาบังคับใช้ในฟิลิปปินส์ บทลงโทษสูงสุดเป็นโทษประหารชีวิต วิธีการประหารชีวิตที่นิยม คือ การยิงหมู่ การแขวนคอ ลักษณะความผิดที่ต้องถูกลงโทษประหารชีวิตเป็นอาชญากรรมทางทหาร การทรยศ และในห้วงเวลาที่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นเมืองอารักขาของสหรัฐอเมริกา วิธีการประหารชีวิตเปลี่ยนไปตามอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่นำเอาวิธีการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้ามาใช้แทนวิธีการเดิม แม้ต่อมาจะได้มีการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาในปี ค.ศ.1932 (พ.ศ. 2475) ก็ยังคงโทษประหารชีวิตไว้ โทษประหารชีวิตไม่ได้บัญญัติเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ยังมีบัญญัติอยู่ในกฎหมายอาญาพิเศษเฉพาะความผิดด้วย เช่น พระราชบัญญัติยาอันตราย พระราชบัญญัติต่อต้านการข่มขืน พระราชบัญญัติยาเสพติดที่เป็นอันตราย เป็นต้น สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เคยยกเลิกโทษประหารชีวิตเมื่อปี ค.ศ.1987 (พ.ศ.2530) แต่ก็ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ในปี ค.ศ. 1993 (พ.ศ.2536) และเพิ่มประเภทความผิดที่ต้องรับโทษประหารชีวิต ซึ่งรวมถึงความผิดจากการค้า ยาเสพติด การที่รัฐบาลนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่ เพื่อต้องการที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการยับยั้งและข่มขู่ให้สมาชิกในสังคมกระทำผิดในลักษณะเดียวกัน แต่ผลที่ได้กลับกลายเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติและความเป็นจริง ระบบการโทษประหารชีวิตเป็นไปด้วยความยากลำบากระบบไม่สามารถดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้แค้นทดแทนให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษอย่างสามสมไม่เป็นจริง ไม่มีการโทษประหารชีวิตจริง อีกทั้งระบบดังกล่าวยังถูกนำไปใช้อย่างมีอคติ ผิดพลาดและเป็นไปตามอำเภอใจ นำความผิดหวังมาสู่ของเจ้าหน้าที่และผู้สนับสนุนอย่างมาก ทำให้ผู้สนับสนุนการใช้โทษประหารชีวิตหันกลับมาสนับสนุนให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสิ้นเชิง¹⁷⁸ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์จึงยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภทอย่างเป็นทางการ¹⁷⁹

¹⁷⁷ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ.1987 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิ มาตรา 1 บัญญัติว่า “ไม่มีบุคคลใดที่จะถูกลิดรอนชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินโดยปราศจากวิถีทางที่ถูกต้องแห่งกฎหมาย . . .”

¹⁷⁸ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 21.

¹⁷⁹ ดูภาคผนวก ค พระราชบัญญัติห้ามนำโทษประหารชีวิตมาใช้ในฟิลิปปินส์ Republic Act No. 9346 สภาองเกรสฟิลิปปินส์ 24 มิถุนายน 2006

ในปี ค.ศ.2006 (พ.ศ.2549) และกำหนดให้การจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษสูงสุด โดยไม่มีการนิรโทษกรรม

ลักษณะความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต อันเป็นโทษสูงสุด ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฆ่าโดยให้รับทุกข์ทรมาน ช่มชืดโดยใช้อาวุธร้ายแรงหรือกระทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือช่มชืดเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปี ลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่นายโรดริโก ดูเตอร์เต เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้มีนโยบายกวาดล้างอาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเข้มงวด ถึงขนาด ประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต ผลักดันให้รื้อฟื้นโทษประหารชีวิตขึ้นมาใช้บังคับสำหรับผู้กระทำความผิดในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกครั้ง ซึ่งร่างกฎหมายดังกล่าวได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎร แล้วเมื่อวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ.2017 (พ.ศ.2560) ด้วยคะแนนเสียงเห็นชอบร่างดังกล่าว 216 ต่อ 54 เสียง ถ้ากฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็จะจะมี ราชอาณาจักรกัมพูชาเพียงประเทศเดียวที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภท

3.3.2 ประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต

3.3.2.1 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศประชาธิปไตยและเป็นประเทศที่ร่ำรวยประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นได้รับเข้าเป็นสมาชิกในสหประชาชาติเมื่อปี พ.ศ.2499 แต่ก็ยังมีการลงโทษประหารชีวิต แนวคิดการลงโทษประหารชีวิตมาจากระบบการปกครองและศาสนาทำให้ไม่แยกแยะระหว่างศีลธรรมกับปกครองออกจากกันได้ ต่อมาแนวคิดพักการลงโทษประหารชีวิตด้วยอิทธิพลของพุทธศาสนา รวมถึงอิทธิพลจากประเทศตะวันตกทำให้อัตราการประหารชีวิตมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ภายหลังจากญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม การเข้ายึดครองญี่ปุ่นของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1945-1952 ทำให้นายพล Douglas Macarthur ต้องเร่งจัดระเบียบการปกครองของญี่ปุ่นให้สมดุลลดความศักดิ์ของจักรพรรดิให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ความเป็นที่เคารพของประชาชน สร้างระบบประชาธิปไตย แต่ไม่มีแนวคิดยกเลิกโทษประหารชีวิตออกไป เนื่องจากเป็นนโยบายที่ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอาชญากรรมสงคราม เพราะสหรัฐอเมริกาเองต้องการให้คงโทษประหารชีวิตไว้เพื่อประหารชีวิตผู้กระทำความผิดอันเนื่องจากสงคราม จึงทำให้ญี่ปุ่นคงโทษประหารชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบัน¹⁸⁰ ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1880 ถือเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศฝรั่งเศสได้ถูกยกเลิกโดยประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1907 (พ.ศ.2450) และยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการลงโทษทางอาญาของญี่ปุ่นตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี

¹⁸⁰ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 22.

กฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) และหลักกฎหมายศาสนาประกอบกัน ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นดังกล่าวรวมทั้งที่แก้ไขล่าสุดเมื่อปี ค.ศ.2004 ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายเยอรมนี และนักวิชาการชาวเยอรมนี ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตตามกรอบกติการะหว่างประเทศอันเป็นการรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่ประเทศญี่ปุ่นกลับไม่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องการลงโทษประหารชีวิต ทั้งที่ประเทศญี่ปุ่นก็เป็นสมาชิกในกติการะหว่างประเทศแต่ก็ไม่ปรับกฎหมายเรื่องโทษประหารชีวิตให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศ โทษประหารชีวิตยังคงเป็นโทษสูงสุดตามประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ประชาชนส่วนใหญ่ยังสนับสนุนให้คงโทษประหารชีวิต และสถานการณ์ปัจจุบันอัตราการก่ออาชญากรรมอันโหดเหี้ยมยังไม่ลดลง แม้จะถูกคัดค้านจากรัฐบาลของประเทศยุโรปและกลุ่มเรียกร้องสิทธิมนุษยชนก็ตาม ผู้นำของประเทศญี่ปุ่นก็ยังไม่เห็นแผนที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1907 ได้บัญญัติประเภทการลงโทษหลายประเภทในมาตรา 9 เช่น จำคุกและต้องทำงานด้วย ปรึบ กักขัง ริบทรัพย์สิน เป็นต้น แต่โทษสูงสุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเป็นโทษประหารชีวิต ซึ่งวิธีการประหารชีวิตใช้วิธีการแขวนคอ¹⁸¹ ลักษณะความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษถึงประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่¹⁸² การเผาอาคารที่อยู่อาศัย รถไฟ รถราง การทำให้เกิดความเสียหายต่ออาคารสิ่งปลูกสร้าง รถไฟ รถราง ที่อยู่อาศัย การทำลายรถไฟ รถราง เรือที่มีคนอาศัยเดินทางถึงแก่ความตาย การทำให้มลพิษทางน้ำที่ประชาชนใช้บริโภคถึงแก่ความตาย การฆ่าโดยเจตนา การชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้คนตาย การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นเหตุถึงแก่ความตาย เป็นต้น

3.3.2.2 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เป็นประเทศเอกราชอีกประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยที่ยังคงมีบทลงโทษประหารชีวิตเหมือนประเทศไทย ภายหลังสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษอย่างสมบูรณ์เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ.1948 (พ.ศ.2491) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ก็ยังมีการต่อสู้กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่รุนแรง กลุ่มชาติพันธุ์มากมายของพม่าเกี่ยวข้องกับสงครามกลางเมืองที่ดำเนินอยู่ยาวที่สุดสงครามหนึ่งของโลกจนกระทั่งปัจจุบัน ถึงแม้จะเปลี่ยนรัฐบาลทหารเป็นรัฐบาลที่มาจาก

¹⁸¹ มาตรา 11 แห่งประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ค.ศ.1907 บัญญัติว่า “การลงโทษประหารชีวิตกระทำโดยการแขวนคอ ณ สำนักคดีอาญา”

¹⁸² มาตรา 108, มาตรา 119, มาตรา 126 (3), มาตรา 146, มาตรา 199, มาตรา 240, มาตรา 241 แห่งประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ค.ศ.1907

พลเรือนก็ตามการต่อสู้กับกลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อย
โรฮีนจาของรัฐบาลและการปะทะกันทางศาสนา

อย่างไรก็ดี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์พยายามที่จะปรับปรุงไม่ละเมิดสิทธิ
มนุษยชน โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ (Myanmar's Constitution
ค.ศ.2008) (พ.ศ.2551) เกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของประชาชนว่า “สหภาพรับประกันว่าบุคคลจะได้รับ
สิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย”¹⁸³ นอกจากนี้ยังได้กำหนดว่า
“ไม่มีสิ่งใดที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อชีวิตและเสรีภาพส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นไปตามกฎหมาย”¹⁸⁴ และ
“ผู้ใดกระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามจะไม่ถูกลงโทษหนักกว่าโทษที่ใช้
บังคับตามกฎหมายนั้น”¹⁸⁵ ในขณะที่มีกฎหมายอาญาบัญญัติบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดอย่าง
สูงคือการประหารชีวิต¹⁸⁶ วิธีการประหารชีวิตใช้วิธีแขวนคอ ลักษณะความผิดที่ต้องถูกลงโทษ
ประหารชีวิตตามกฎหมายอาญา ได้แก่¹⁸⁷ การสมรู้ร่วมคิดกระทำความผิดกฎหมายอาญา ความผิดต่อความ
มั่นคงแห่งรัฐ การกระทำต่อกองทัพเรือกองทัพอากาศ การฆาตกรรม เป็นต้น และตามกฎหมาย
เฉพาะ เช่น กฎหมายยาเสพติด กฎหมายการค้ามนุษย์ เป็นต้น และที่สำคัญสาธารณรัฐแห่งสหภาพ
เมียนมาร์หยุดการประหารชีวิตในทางปฏิบัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 ผู้ต้องโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิต
จะไม่มีการประหารชีวิต แต่จะได้รับการลดหย่อนโทษ ซึ่งเป็นอำนาจของประธานาธิบดีที่จะลดหย่อน
โทษในรูปแบบอื่นตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้กระทำ
ความผิด¹⁸⁸ แม้สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ แต่ยังไม่ได้ให้
สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2
ของกติการะหว่างประเทศหรืออนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่
โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรีแต่ประการใด

¹⁸³ มาตรา 347 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ค.ศ.2008

¹⁸⁴ มาตรา 353 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ค.ศ.2008

¹⁸⁵ มาตรา 373 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ค.ศ.2008

¹⁸⁶ มาตรา 53 แห่งประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

¹⁸⁷ มาตรา 120B (1), มาตรา 122, มาตรา 132, มาตรา 299-300 แห่งประมวลกฎหมาย
อาญาสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

¹⁸⁸ มาตรา 54 แห่งประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

3.3.2.3 ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศสหพันธรัฐราชาธิปไตยประกอบด้วยรัฐ 13 รัฐอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ เป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีพรมแดนทางบกและทางทะเลติดกับประเทศไทยทางตอนใต้ เป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยที่ยังคงมีพหุวัฒนธรรมอาหารชีวิตเหมือนประเทศไทย ประเทศมาเลเซียเคยเป็นประเทศอาณานิคมของประเทศอังกฤษ และได้รับเป็นประเทศเอกราชตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ.1957 (พ.ศ.2500) ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ของประเทศนับถือศาสนาอิสลาม รัฐธรรมนูญแห่งประเทศมาเลเซีย ค.ศ.1957 (พ.ศ.2500) และแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2007 ได้กำหนดให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ¹⁸⁹ และมีศาลศาสนาที่พิจารณาคดีที่เกี่ยวกับครอบครัวและมรดกโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะเลือกนับถือศาสนาใดก็ได้ รัฐทั้ง 13 รัฐอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญเดียวกัน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิไว้ว่า “ไม่มีใครจะถูกลิดรอนชีวิต หรือเสรีภาพส่วนบุคคล เว้นแต่ที่กฎหมายบัญญัติไว้”¹⁹⁰ และบัญญัติหลักการทางอาญาว่า “บุคคลจะไม่ถูกลงโทษสำหรับการกระทำหรือการละเลยไม่กระทำซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้เป็นความผิด และไม่มีบุคคลใดที่จะได้รับการลงโทษสำหรับการกระทำผิดนั้นมากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ในขณะกระทำความผิด”¹⁹¹ รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติห้ามการลงโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตจึงยังปรากฏในกฎหมายอาญาทั่วไป และกฎหมายเฉพาะ

ประมวลกฎหมายอาญามาเลเซีย (Act 574 Penal Code) ค.ศ.1936 บัญญัติใช้ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1936 (พ.ศ.2479) และแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อปี ค.ศ.1997 (พ.ศ.2540) บัญญัติบทลงโทษการประหารชีวิตเป็นโทษสูงสุดสำหรับผู้กระทำความผิด วิธีการลงโทษใช้วิธีแขวนคอ ลักษณะความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันที่จะกระทำความผิดกฎหมาย (อั้งยี่)¹⁹² กบฏ¹⁹³ การฆาตกรรม¹⁹⁴ เป็นต้น และความผิดตามกฎหมายเฉพาะ เช่น กฎหมายความมั่นคงภายในมาเลเซีย กฎหมายจับตัวเรียกค่าไถ่ กฎหมายค้ายาอันตราย กฎหมายอาวุธปืน เป็นต้น ในทางปฏิบัติประเทศมาเลเซียยังคงลงโทษประหารชีวิตอยู่ และไม่ได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศหรืออนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่

¹⁸⁹ มาตรา 3 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศมาเลเซีย ค.ศ.1957 และแก้ไขเพิ่มเติม

¹⁹⁰ มาตรา 5 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศมาเลเซีย ค.ศ.1957 และแก้ไขเพิ่มเติม

¹⁹¹ มาตรา 7 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศมาเลเซีย ค.ศ.1957 และแก้ไขเพิ่มเติม

¹⁹² มาตรา 120B แห่งประมวลกฎหมายอาญามาเลเซีย (Act 574 Penal Code) ค.ศ.1936

¹⁹³ มาตรา 132 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาเลเซีย (Act 574 Penal Code) ค.ศ.1936

¹⁹⁴ มาตรา 302 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาเลเซีย (Act 574 Penal Code) ค.ศ.1936

โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรีแต่ประการใด อย่างไรก็ตามก็รัฐธรรมนูญแห่งประเทศมาเลเซียมีบทบัญญัติไม่ลงโทษประหารชีวิตหญิงมีครรภ์ เด็ก และบุคคลจิตไม่ปกติ และในการยกโทษโดยระบุให้ตี เปตวน อากอง มีอำนาจจะยกโทษ ยกเลิกโทษ และพักโทษในทุกความผิดที่ก่อในรัฐของตน¹⁹⁵

3.3.2.4 สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นรัฐสมัยใหม่ที่แยกตัวออกจากประเทศมาเลเซียภายหลังหลุดพ้นจากการเป็นประเทศอาณานิคมของประเทศอังกฤษ และได้ประกาศเป็นเอกราชตั้งแต่วันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ.1965 (พ.ศ.2508) นับแต่นั้นสิงคโปร์พัฒนาอย่างรวดเร็ว จนได้รับการรับรองว่าเป็นหนึ่งในสี่เสือแห่งเอเชีย สิงคโปร์เป็นประเทศเกาะที่มีขนาดเล็กที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติมากเหมือนประเทศอื่น แต่กลับมีฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินที่มั่งคั่งที่สุดประเทศหนึ่งในโลก และยังเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ถึงแม้ว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์จะเป็นประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดถึงขั้นประหารชีวิต สิงคโปร์ได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ กฎบัตรสหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่ผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ และยังได้เข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน ซึ่งสิงคโปร์ก็ต้องปฏิบัติตามพันธะของสนธิสัญญา พันธกรณีดังกล่าวมีผลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงกติการะหว่างประเทศ ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม สิงคโปร์ไม่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, Aiming at the Abolition of Death Penalty) เพื่อการยกเลิกการประหารชีวิต แต่ประการใด ในขณะที่หมวดว่าด้วยเสรีภาพขั้นพื้นฐานของรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ค.ศ.1965 (พ.ศ.2508) (Constitution of the Republic of Singapore 1965) มาตรา 9 (1) ได้ระบุว่า “ไม่มีบุคคลใดที่จะถูกลิดรอนชีวิตและเสรีภาพส่วนบุคคล ยกเว้นที่เป็นไปตามกฎหมาย”¹⁹⁶ ที่กล่าว “ยกเว้นที่เป็นไปตามกฎหมาย” หมายถึงประมวลกฎหมายอาญาสิงคโปร์ ค.ศ. 1871 (พ.ศ.2414) ที่ได้บัญญัติบทลงโทษที่หนักถึงขั้นประหารชีวิตไว้ในมาตรา 53 a) และวิธีการประหารชีวิตกระทำโดยการแขวนคอ การควบคุมอาชญากรรมโดยบทลงโทษที่รุนแรงดังกล่าวเป็นผลให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีอาชญากรรมที่ร้ายแรงต่ำ สิงคโปร์จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีระเบียบวินัยและมีความปลอดภัยสูงมาก

¹⁹⁵ มาตรา 42 ของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศมาเลเซีย ค.ศ.1957 และแก้ไขเพิ่มเติม

¹⁹⁶ *Costitution of the Republic of Singapore*, Retrieved February 19, 2015 from http://asean-law.senate.go.th/files/Singapore_2015.pdf

การที่สิงคโปร์ยังคงมีโทษประหารชีวิตแม้ภายหลังประกาศตัวเป็นเอกราชแล้วก็ตาม สืบเนื่องจากการที่สิงคโปร์เคยตกเป็นประเทศอาณานิคมของประเทศอังกฤษ เดิมประเทศอังกฤษมีการลงโทษประหารชีวิต และการประหารชีวิตใช้วิธีแขวนคอ ซึ่งต่อมาประเทศอังกฤษได้ประกาศยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมทุกประเภท ด้วยระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษส่งผลต่อระบบกฎหมายของสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศอาณานิคม และอิทธิพลของกฎหมายประเทศอังกฤษยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีความรุนแรง เช่น การฆาตกรรม โจรสลัด การลักพาตัวเรียกค่าไถ่ ยาเสพติด อาวุธปืน การก่อการร้าย เป็นต้น ลักษณะความผิดเหล่านี้ที่กำหนดโทษผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอ แต่อย่างไรก็ดี การลงโทษประหารชีวิตจะไม่ใช้บังคับแก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หญิงมีครรภ์ และผู้มีจิตไม่สมประกอบ ตามรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ค.ศ.1965 มาตรา 22P กรณีผู้ต้องคำพิพากษาโทษประหารชีวิตให้อำนาจประธานาธิบดีในการยกโทษและให้อัยการสูงสุดทำความเห็นรายงานในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา 333 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสิงคโปร์ ค.ศ.2010 (พ.ศ.2553) ยังได้ให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีในการยกโทษระงับ หรือยกเลิกคำตัดสินกรณีผู้ต้องคำพิพากษาโทษประหารชีวิตอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าถึงแม้สาธารณรัฐสิงคโปร์จะเป็นประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม ก็ยังมีการมีบทลงโทษประหารชีวิต ซึ่งจะบังคับใช้กับลักษณะความผิดที่มีความร้ายแรงเท่านั้น เช่น การฆาตกรรม การค้ายาเสพติด เป็นต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องถูกประหารชีวิตตามคำพิพากษาเสมอไป รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐสิงคโปร์และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสิงคโปร์ ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีในการยกโทษ ระงับ หรือยกเลิกคำตัดสินได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญคุณค่าในชีวิตของผู้ต้องโทษ และแนวโน้มในอนาคตสาธารณรัฐสิงคโปร์มีแนวคิดที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตเช่นกัน

จากภาวะความรุนแรงสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 และความรุนแรงภายในของประเทศที่มีความขัดแย้งทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในหลายประเทศ ส่งผลให้เกิดความสูญเสียของประชาชนเป็นจำนวนมาก เพื่อการคงอยู่ของมนุษยชาติด้วยความมั่นคงและสันติภาพจึงได้ก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การสหประชาชาติขึ้น เพื่อความมุ่งหมายในการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงขึ้นอีก รวมทั้งได้กำหนดกติกาที่เกี่ยวข้องกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษประหารชีวิตภายใต้หลักสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิตที่ปรากฏชัดไว้ ได้แก่ ปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี อันเป็นกรอบกติการะหว่างประเทศ อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ.

1950 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็นกรอบกติกาในระดับภูมิภาค รวมถึงการดำเนินคดีตามศาลอาญาระหว่างประเทศ ถึงแม้จะได้พยายามรักษาและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากการต้องถูกลงโทษประหารชีวิตโดยผ่านกติกาให้ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกถือปฏิบัติ แต่ไม่อาจเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศที่เป็นสมาชิกได้ เพราะประเทศสมาชิกยังมีอธิปไตยเหนือดินแดนและคนในชาติได้ ประเทศสมาชิกยังคงเป็นผู้ทรงสิทธิ ประชาชนไม่มีสถานภาพใด ๆ ที่จะเรียกร้องหรือคุ้มครองสิทธิของตนภายใต้กลไกของกฎหมายระหว่างประเทศได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ายังมีประเทศภาคีสมาชิกกว่า 50 ประเทศยังคงการลงโทษประหารชีวิตอยู่ภายใต้บริบทที่แตกต่างของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศแถบทวีปอเมริกา ยุโรปบางประเทศ แอฟริกา ตะวันออกกลาง ก็ยังคงให้มีการลงโทษประหารชีวิต โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยมีเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้มีการลงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภท ในขณะที่รูโนดาร์สซาลาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และราชอาณาจักรไทย ยังคงมีบทลงโทษประหารชีวิต

บทที่ 4

โทษประหารชีวิตกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการกำหนดโทษที่รุนแรงถึงขั้นประหารชีวิตมาแต่ในอดีต ปัจจุบันกฎหมายหลายฉบับยังปรากฏการลงโทษประหารชีวิตอยู่ กฎหมายแต่ละยุคสมัยได้บัญญัติการกระทำความผิดลักษณะใดจะต้องถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต ลักษณะความผิดก็มีความแตกต่างกัน ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็เป็นเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมที่มีความรุนแรงและกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่ทำให้เกิดความหวาดกลัว กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจึงยังคงมีแนวความคิดลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการประหารชีวิต โดยรัฐมองว่าการลงโทษดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม อีกทั้งเพื่อความมั่นคงความคงอยู่ของรัฐ ขณะเดียวกันการมองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตยังไม่ปรากฏชัดว่าได้รับความคุ้มครองมากน้อยเพียงใด ดังนั้น เนื้อหาในบทนี้จึงศึกษาถึงหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกฎหมายไทย แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายไทย และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกฎหมายไทย

ปลายศตวรรษที่ 18 เข้าสู่ต้นศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงอันยิ่งใหญ่ของโลก โลกสมัยใหม่ได้มีความคิดในการรับรู้ศักดิ์ศรีของมนุษย์และความเท่าเทียมกันของมนุษย์ด้วยกันเอง การรับรู้หลักการดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิวัติระบบกฎหมายสมัยใหม่ว่า ความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นตัวการของกฎหมายเป็นการรับรู้ศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์ความเป็นบุคคลตามกฎหมายโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทุกคนจะต้องให้ความนับถือต่อผู้อื่นปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่โดยธรรมชาติเขาย่อมมีความเท่าเทียมกับเรา คือมีฐานะเป็นคนเหมือนกันหลักการนี้เกิดจากหลักการที่กล่าวถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ การยอมรับศักดิ์ศรีของมนุษย์เป็นบุคคลตามกฎหมายปรากฏเห็นชัดในคำปรารภของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ว่า “โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งมวลแห่งครอบครัวมนุษยชาติเป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความ

ยุติธรรมและสันติภาพโลก”¹⁹⁷ จากคำปรารภดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศักดิ์ศรีประจำตัวของทุกคนเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เป็นสิทธิที่ติดตัวทุกคนมาตั้งแต่เกิด ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่อื่นได้ สิทธิที่ว่าเป็นนี้คือ สิทธิในชีวิต สิทธิในชีวิตนี้ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับก็สามารถดำรงอยู่ได้ เพราะทุกคนรู้สำนึกได้เองว่าการทำลายชีวิตคนหรือการฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการยืนยันการมีสิทธิในชีวิตดังกล่าวปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3 ระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งตัวคน”¹⁹⁸ ซึ่งคำว่า “ดำรง” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายว่า ทรงไว้, ชูไว้, ทำให้คงอยู่¹⁹⁹ เมื่อสิทธิในการมีชีวิตอยู่เป็นสิทธิที่สำคัญที่สุดของความเป็นมนุษย์ และเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ จึงควรยอมรับว่าสิทธิดังกล่าวอยู่เหนือกฎหมายหรือเหนืออำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ

โครงสร้างสังคมมีการทำงานที่ต้องทำตามกฎตามกติกา กฎหมายจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่มีขึ้นมาเพื่อรักษาความเป็นระเบียบ ความสงบสุขในสังคมให้ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายอันเป็นการกระทบความเป็นระเบียบและความสงบสุขในสังคม ผู้ฝ่าฝืนก็ต้องถูกลงโทษ อันเป็นการรักษาการดำรงอยู่ของสังคม ซึ่งกฎหมายย่อมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม การพัฒนาดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์ที่ปรากฏในสังคม จนเกิดแนวความคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขึ้นในบริบทของสังคมถึงขั้นบัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของหลายประเทศ และยอมรับว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นสิทธิที่มาแต่การเกิด อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ การทำลายหรือการฆ่าคนจึงต้องห้ามโดยปริยาย แม้ไม่มีกฎหมายห้ามก็ตาม สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธะของสนธิสัญญา ซึ่งพันธกรณีมีผลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ และภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวประเทศไทยได้ดำเนินการตามพันธกรณีในเรื่องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมาน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดการกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตผู้กระทำ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

¹⁹⁷ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมองค์การระหว่างประเทศ, *เรื่องเดิม*, หน้า 18.

¹⁹⁸ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 21.

¹⁹⁹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556), หน้า 434.

4.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในกฎหมายไทย

สิทธิเสรีภาพของคนในสังคมไทยดั้งเดิมนั้น มีสถานะที่แตกต่างกัน สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายก็แตกต่างกันย่อมแสดงให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคมเพราะการแบ่งวรรณะและการมีอภิสิทธิ์เนื่องจากตระกูลต้นกำเนิด คนไทยในอดีตถูกแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ พวกผู้ดีหรือชนชั้นปกครอง ได้แก่ เจ้าประเทศ พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ข้าราชการ กับอีกพวกหนึ่งที่เรียกว่า พวกไพร่²⁰⁰ พวกทาส²⁰¹ คนพวกเหล่านี้มีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับฐานะคนพวกไหน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศตะวันตกเข้ามา มีอิทธิพลในแถบประเทศเอเชียอย่างมาก ประเทศไทยได้เปิดรับแนวความคิดหลายประการของประเทศตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพและสิทธิเสรีภาพของบุคคล และระเบียบแบบแผนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับและทัดเทียมสมัยอย่างอารยธรรมตะวันตก โดยถือเอาหลักความยุติธรรมเป็นสำคัญแทนหลักแห่งพระธรรมศาสตร์ในการบัญญัติกฎหมาย กฎหมายของประเทศไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดมีการออกประกาศอย่างมากมายเพื่อแก้ปัญหาเป็นกรณีไป ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงพร้อมกันไปทุกส่วนอย่างสมบูรณ์เชิงกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงจากกฎหมายเดิมมาเป็นกฎหมายสมัยใหม่อย่างสมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายสมัยใหม่ในเรื่องที่เกี่ยวกับสถานภาพของบุคคล การลงโทษคน เป็นต้น

เรื่องเกี่ยวกับสถานภาพของบุคคล จากที่กล่าวในตอนต้นแล้วว่าในสังคมไทยดั้งเดิม มีระบบไพร่ มีทาส มีเจ้าแผ่นดิน เจ้าขุนมูลนาย อันมีสถานะที่แตกต่างกัน ในสายตาของชาวต่างชาติและตามหลักกฎหมายใหม่ถือว่าสถานะดังกล่าวเป็นความไม่เท่าเทียมกันในสถานภาพของการเป็นมนุษย์ ดังนั้นการปฏิรูปกฎหมายในยุคนี้จึงต้องคำนึงถึงเรื่องความเท่าเทียมกันในสถานภาพของการเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ แต่การเปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจกระทำได้ง่ายเนื่องจากชนชั้นปกครองทั้งหลายต่างมีไพร่และทาสในสังกัดเป็นจำนวนมาก แต่ด้วยพระปรีชาแห่งรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมราโชบายของพระองค์มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยการเลิกทาสสิ้นไถ่ก่อน ต่อมาในปี พ.ศ.2417 จึงได้มีประกาศให้เจ้าของทาสจดทะเบียนแยกทาสไว้ และประกาศพระราชบัญญัติพิทักษ์เกษียณอายุลูกทาสลูกไทขึ้นโดยกำหนดให้ลูกทาสทุกคนที่เกิดในปี พ.ศ.2411 ซึ่ง

²⁰⁰ ไพร่ คือ ระบบการเกณฑ์แรงงานจากราษฎรโดยรัฐไม่ต้องจ่ายค่าจ้าง แต่รัฐจะให้ความคุ้มครองทางกฎหมายเป็นการตอบแทน

²⁰¹ ทาส คือ ผู้ที่ขายตัวลงเป็นคนรับใช้หรือที่นายเงินไถ่ตัวมา เรียกว่า ทาสน้ำเงิน ผู้ที่เป็นลูกของทาสน้ำเงิน เรียกว่า ทาสในเรือนเบี้ย ส่วนทาสที่เอาเงินไปซื้อมา เรียกว่า ทาสสินไถ่ ซึ่งทาสจะตกอยู่ภายใต้อำนาจอิสรระอย่างเด็ดขาดของนายเงิน

เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ ให้มีค่าตัวเต็มเมื่ออายุ 8 ปี และเกษียณอายุเป็นไทแก่ตัวเมื่ออายุได้ 21 ปี และห้ามลูกไทยชายตัวเป็นทาสอีก ขณะเดียวกันก็ได้มีการผ่อนผันให้ลดเวลารับราชการของไพร่ลงมีการกำหนดเกษียณอายุที่ 60 ปี นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดให้ทางการจ่ายค่าตอบแทนแก่ราษฎรที่ถูกเกณฑ์ไปช่วยราชการ สถานะของไพร่และทาสจึงค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ จนกระทั่งในปี ร.ศ.124 (พ.ศ.2448) ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติทาส เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2448 บังคับให้นายเงินต้องปล่อยลูกทาสของตนทุกคนเป็นอิสระ ส่วนทาสที่มีค่าตัวให้ลดค่าตัวเดือนละ 4 บาท ตั้งแต่ พ.ศ.2448 จนกว่าจะหมด และในปีเดียวกันทางการได้ออกพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124 (พ.ศ.2448) ตามแนวทางสมัยใหม่ด้วย²⁰² โดยกำหนดให้บรรดาชายฉกรรจ์ที่มีอายุครบ 18 ปีแล้วต้องรับราชการทหาร เมื่อได้ประจำการครบ 2 ปีแล้วผู้นั้นย่อมพ้นจากการเสียเงินค่าราชการอย่างใด ๆ ไปตลอดชีวิตการตราพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124 นี้จึงนับเป็นการยกเลิกฐานันดรไพร่ที่มีมาแต่โบราณไปในที่สุด

ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาคดีและการลงโทษผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายเดิมจะใช้วิธีการทรมานร่างกายเพื่อให้รับสารภาพที่เรียกว่าจารีตนครบาล เพราะมีความเชื่อว่าผู้ที่ถูกจับตัวมาคือผู้กระทำความผิดแต่เป็นผู้ร้ายปากแข็ง ไม่ยอมรับสารภาพจึงต้องใช้วิธีการทรมานให้รับสารภาพ ซึ่งการกระทำตามความเชื่อดังกล่าวย่อมขาดหลักประกันในเรื่องความยุติธรรมเพราะธรรมชาติของคนที่ได้รับวิธีการทรมานร่างกายย่อมต้องรับสารภาพแม้ไม่ได้กระทำความผิดเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทรมานร่างกาย และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดก็น่ากลัวน่าสยดสยอง ดังที่ปรากฏอยู่ในพระไอยการกระบดศึกว่า

. . . ถ้าผู้ใดใจทงองอาจมักใหญ่ใฝ่สูงศักดิ์ คึดกระบถประทสร้ายต่อสมเด็จพระพุทธิเจ้าอยู่หัว จะปลงพระองค์ลงจากเสวตรฉัตรก็ดี แลโจรคุมพักพวกถือสรรพสาตราวุธเข้าปล้นตีเมืองเผาจนก็ดี ปล้นตีพระนครเผาพระราชนิเวศมนเทียรสถานวังคลังฉางก็ดี ปล้นตีเจ้าอาวาสเผาพระอุโบสถและสังฆาราม จับพระสงฆสามเณรแลกระหัดชาวบ้าน มัดผูกพันแทงลนด้วยเพลิงปั้งย่าง เอาแหลนหลาวเสียบร้อยกระทำ กำมสาหัสเร่งรัดเอาทรัพย์สิ่งของ โดยทารุณทาระกำหยาบซ้ำ ซ้ำสามณสามเณร แลเจ้าทรัพย์ด้วยประการใดก็ดี ผู้ใดใจฉกรรจ์ฆ่าบิดามารดา คณาญาติ ครูอุปัชฌายาจนตายดีดี แลคนร้ายใจเปนมฤคชาติฐิเอเองคพระพุทธรูป พระธรรมมาทุบตีเหยียบยำ ทำทุราจารการลามกประการใดก็ดี แลโจรลักทารกไปมิได้กลัว

²⁰² แสวง บุญเฉลิมวิภาส, “การปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดิน,” วารสารวิชาการศาลปกครอง ฉบับพิเศษ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2546): 125-126.

แก่บาปหยาบเข้าสาหัส ตัดมือ เท้า ตัดคอทารก ถอดเอากำไรแลเครื่องประดับก็ดี ท่านว่ามันจำพวกนี้เป็นผู้ร้ายยิ่งโจรให้ลงโทษกรรมกร 21 สถาน ๆ หนึ่ง คือ ให้อ้อย กระบานตีตะเล็กลอกเสียแล้ว เอาคีมคีบเหล็กแดงใหญ่ใส่ลง ให้มันระหมองตีตะ พลุ่ฟูขึ้นตั้งม่อเคียวน้ำส้มพะอูม สถานหนึ่งคือให้ตัดแต่หนังจ่าระเบื่องหน้า ถึงไพโร ปากเบื่องบนทั้งสองข้างเปนกำหนด ถึงหมวกหูทั้งสองข้างเปนกำหนด ถึงเกลียวตอ ชายผมเบื่องหลังเปนกำหนด แล้วให้มันกระหมวดผมเข้าทั้งสิ้น เอาท่อนไม้สอด เข้าข้างละคนโยกถอนคลอนสั้น เพิกหนังทั้งผมนั้นออกเสียแล้วเอากรวดทรายหยาบ ขัดกระบานตีตะชำระให้ขาวเหมือนพรรณศรีสังข์ สถานหนึ่งคือให้อาขอเกี่ยวปาก ให้อ้าไว้แล้วตามประทีปไว้ในปาก ไนยหนึ่งเอาปากสีวอันคมแสะแหวกผ่าปากจน หมวกหูทั้งสองข้าง แล้วเอาขอเกี่ยวให้ปากอ้าไว้ให้โลหิตไหลออกเต็มปาก สถาน หนึ่งคือเอาผ้าชุบน้ำมันพันให้ทั่วกายแล้วเอาเพลิงจุด สถานหนึ่งคือให้อาผ้าชุบ น้ำมันพันนิ้วมือทั้ง 10 นิ้วแล้วเอาเพลิงจุด สถานหนึ่งคือเชือดเนื้อให้เปนแรง รื้ออย่า ให้ขาดให้เนื่องด้วยหนังตั้งแต่ใต้คอลงไปถึงข้อเท้าแล้วเอาเชือกผูกจำให้เดิรเหยียบ ย่ำรื้อเนื้อ หนึ่งแห่งตน ให้ฉุดคร่าตีจำให้เดิรไปจนกว่าจะตาย . . .²⁰³

จากวิธีการทำให้ผู้ถูกจับรับสารภาพ วิธีการลงโทษผู้ที่ถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดเป็น ปัญหาที่ชาวต่างชาติตั้งข้อรังเกียจไม่ยอมขึ้นศาลไทย ซึ่งในช่วงเวลาขณะนั้นประเทศไทยต้องรับ ดำเนินการปฏิรูปทั้งด้านการศาลและระบบกฎหมายให้ทันสมัยเป็นที่ยอมรับของนานาชาติโดย เฉพาะประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่ได้รุกรานเข้ามาในเอเชีย เพื่อให้หลุดพ้นจากข้อเสียเปรียบใน เรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต และการคุกคามจากชาติมหาอำนาจตะวันตก

อาจกล่าวได้ว่ากระแสความคิดด้านมนุษยธรรมและความยุติธรรมเป็นกระแสความคิดที่เข้า มาปรุงแต่งและแก้ไขกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปในทางคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของราษฎรเพิ่มมากขึ้น การปรับปรุงสถานะภาพและสิทธิเสรีภาพของบุคคลในฐานะเป็น พลเมืองสมัยใหม่ได้ปรากฏให้เห็นในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและ พยานิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่ง กฎหมายทั้ง 4 ฉบับได้กระแสนวคิดแบบตะวันตก คือ ยกย่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทางแพ่งและ ทางอาญา โดยการรับรองสภาพบุคคลตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพยานิชย์เท่ากับ เป็นการรับรองให้บุคคลมีเป็นตัวการสำคัญในกฎหมาย มีสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย อนามัย

²⁰³ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 2, หน้า 457-458.

เกียรติยศ ชื่อเสียง ให้ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือหลักที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ” และหลักที่ว่า “ผู้ต้องหาถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะการพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดและศาลตัดสินว่ากระทำความผิด” อันเป็นหลักประกันที่อยู่ภายใต้กฎหมาย จนในเวลาต่อมาการยกย่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และรับรองการมีสิทธิของบุคคลได้กำหนดเป็นหลักประกันในรูปของสิทธิขั้นพื้นฐานในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พ.ศ.2475 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญหลายฉบับด้วยเหตุผลทางการเมืองการปกครอง กระแสความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นเหตุอ้างถึงความชอบธรรมของผู้ปกครองมากกว่าที่ต้องการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนยังไม่สามารถเข้าถึงความเป็นชอบธรรมที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่ขาดโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง กระแสความเรียกร้องให้ประชาชนได้มีสิทธิและเสรีภาพอย่างเต็มที่ได้ขยายวงกว้างอย่างแพร่หลาย ไม่ได้จำกัดเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาสอีกต่อไป หากขยายไปถึงประชาชนทุกย่อมนิยามไม่ว่าจะเป็น พวกพ่อค้าวานิช นักธุรกิจนักลงทุน เป็นต้น กระแสความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองได้ปรากฏให้เห็นในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ.2540 (ฉบับที่ 17) และได้ทำให้เกิดปรากฏการณ์กิจกรรมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ มีกิจกรรมเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมทางการเมือง ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

เป็นที่สังเกตก็คือว่า ปรากฏข้อความว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาแต่การเกิด ได้เริ่มนำมาบัญญัติครั้งแรกไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นี้ แต่ประชาชน นักวิชาการ หรือแม้แต่ นักกฎหมายเองยังไม่เข้าใจบริบทของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งข้อความว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นข้อความที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ (กฎหมายพื้นฐาน) ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน²⁰⁴ เป็นชาติแรกด้วยเหตุจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2482-2488) ที่ได้นำมาซึ่งการทำลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างกว้างขวาง และรุนแรง โดยเฉพาะการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวคิดว่ากว่าหกล้านคนของ

²⁰⁴ Basic Law for the Federal Republic of Germany 1949 Article 1 Human dignity (1) Human dignity shall be inviolable. To respect and protect it shall be the duty of all state authority.

ทหารนาซีโดยระบอบฮิตเลอร์ แนวความคิดที่ว่า สิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จึงบัญญัติรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ด้วยแนวคิดที่เชื่อว่าการเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นหนทางที่สำคัญอันจะนำไปสู่ซึ่งความสันติภาพสันติสุขของมวลมนุษยชาติ

สำหรับประเทศไทยแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนยังไม่แพร่หลายในสังคม ได้นำข้อความ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามแบบอย่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จนกระทั่งปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ฉบับที่ 20) ยังตระหนักถึงความสำคัญสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวจึงบัญญัติคุ้มครองไว้ในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” นั้นหมายความว่ากฎหมายหลักของประเทศได้ยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีมาแต่เกิด เป็นสิ่งที่ต้องคุ้มครองอย่างเสมอภาคกันทุกคน และเป็นตามกรอบกติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก และได้ตอกย้ำให้เห็นการยอมรับและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เป็นต้นว่า

มาตรา 27 ที่ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน . . .”

มาตรา 28 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย . . .

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ . . .”

เมื่อประเทศไทยได้ทำการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พ.ศ.2475 ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยอยู่ท่ามกลางความโหดร้ายรุนแรงหลายเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ช่วงชิงอำนาจทางการเมือง เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่ปรากฏในสังคม เช่น การพบผู้ประสบอุบัติเหตุจากรถที่เปลี่ยนแล้วไม่กล้าเข้าช่วยเหลือผู้ประสบเหตุเพราะเกรงว่าจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อเหตุเสียเอง ประชาชนเข้ายื่นข้อเรียกร้องสิทธิของผู้ประสบเหตุถึงแก่ความตาย การขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎจราจรจนเกิดอุบัติเหตุแล้วมีผู้บาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายในแต่ละวัน มีการฆาตกรรมรูปแบบที่โหดร้าย มีการสังหารเหยื่อในที่สาธารณะโดยไม่มีผู้ขัดขวาง หรือแม้แต่พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐเองทำร้ายร่างกายผู้ถูกกล่าวหาให้รับสารภาพบางรายถึงแก่ชีวิตเหล่านี้เป็นต้น เป็นความรุนแรงที่ขาดการจัดการทางสังคมที่มีความวุ่นวายและซับซ้อน ผู้คนปราศจากความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขาดมนุษยธรรมหรือศีลธรรม อันเป็นผลพวงจาก

สิทธิอำนาจนิยมที่มีมาแต่ในอดีตที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ บริหารประเทศต้อง จัดการบริหารประเทศภายใต้การยอมรับและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่มีมาโดยธรรมชาติ การบริหารจัดการประเทศจึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย การบัญญัติกฎหมายออกมา เพื่ออันเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของรัฐจึงถูกจำกัดภายใต้หลักแนวคิดเรื่องสถานภาพและ สิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 26 ที่ว่า “ การตรา กฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” แสดงให้เห็นว่ามีการรับรองสิทธิเสรีภาพขั้น พื้นฐานของประชาชนอย่างชัดเจน การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมี เหตุผลสมควร แต่จะจำกัดเกินกว่าเหตุหรือถึงขนาดเสมือนเป็นการลบล้างสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของ ประชาชนไม่ได้ อย่างไรก็ดี ไม่ปรากฏคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ในมาตรา 26 นั้นหมายความว่า การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นไม่รวมถึงการจำกัดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นสิทธิที่มีโดย ธรรมชาติ เพราะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่อยู่เหนือรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยยังวางระบบคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตุลาการไว้ในมาตรา 25 ที่ว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำ การนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่ กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกรตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชน ย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยก บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิด อาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

4.1.2 การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับการลงโทษทางอาญา

จากวิธีการทำให้ผู้ถูกจับรับสารภาพ วิธีการลงโทษผู้ที่ถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเดิมของไทย เป็นปัญหาที่ชาวต่างชาติตั้งข้อรังเกียจไม่ยอมขึ้นศาลไทยเพราะเป็นวิธีการที่ป่าเถื่อน อันเป็นเหตุให้มีการปรับปรุงสถานภาพและสิทธิเสรีภาพของบุคคลในฐานะเป็นพลเมืองสมัยใหม่ และได้ปรากฏให้เห็นในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญาอันเป็นรูปแบบระบบกฎหมายสมัยใหม่ ดังปรากฏในมาตรา 7 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 (พ.ศ.2451) ที่ว่า “บุคคลควรรับอาญาต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และอาญาที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ก็ไม่ควรใช้อาญาอย่างอื่นนอกจากอาญาที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ข้อความที่ว่า “บุคคลควรรับอาญาต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด” ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายไว้ในคำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา

. . . ประสงค์จะแสดงหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายอาญาทั่ว ๆ ไปว่า “จะไม่มี ความผิดเมื่อไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen sine lege) ทั้งนี้เป็นการจำกัด อำนาจศาลยุติธรรม และเป็นการคุ้มครองเอกชน กล่าวคือ เอกชนจะไม่ถูกพิพากษา ลงโทษ เว้นแต่จะมีกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดและ กำหนดโทษไว้ด้วย. . .²⁰⁵

และโทษสูงสุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดบัญญัติอยู่ในมาตรา 12 ที่ว่า “อาญาสำหรับ ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้นท่านกำหนดไว้ 6 สถาน ดังนี้ สถานหนึ่ง ให้ประหารชีวิต. . .” ซึ่งการ ลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดยังเป็นแนวความคิดตามกฎหมายเก่า แต่เปลี่ยนวิธีการลงโทษผู้ ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตด้วยการเอาไปยิงเสียให้ตาย²⁰⁶ วิธีการลงโทษตามกฎหมายสมัยใหม่ไม่ สยดสยองเหมือนกฎหมายเก่า และแม้ในขณะนั้นประเทศไทยยังไม่มีรัฐธรรมนูญ อำนาจการจัดการ บริหารประเทศยังอยู่ที่พระมหากษัตริย์ จึงยังไม่มีหลักการคุ้มครองดังกล่าวบัญญัติไว้ในกฎหมาย สูงสุดของประเทศ แต่ก็แสดงให้เห็นได้ว่ารัฐได้ตระหนักถึงสถานภาพและสิทธิเสรีภาพของประชาชน และมุ่งคุ้มครองสิทธิดังกล่าวโดยผ่านทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง ดังเช่นกฎหมายอาญา ต่อมาเมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 แทนกฎหมายลักษณะ

²⁰⁵ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบาย กฎหมายลักษณะอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548), หน้า 62.

²⁰⁶ มาตรา 13 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 (พ.ศ.2451)

อาญาเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 ตามหลักการมุ่งคุ้มครองสิทธิดังกล่าวยังคงมีอยู่ ดังปรากฏใน มาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการ อันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย . . .” และโทษสูงสุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดยังเป็นแนวความคิดเดิมตามกฎหมายเก่า คือ ประหารชีวิต ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต . . .” ส่วนวิธีการลงโทษประหารชีวิตเปลี่ยนไปเพื่อไม่ให้ผู้ต้องโทษทรมานด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตายตามมาตรา 19 ที่ว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย. . .” วิธีการลงโทษด้วยการฉีดยานี้เชื่อว่าจะทำให้ผู้ต้องโทษไม่ต้องทุกข์ทรมานเหมือนในอดีต นอกจากนี้ยังแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของการลงโทษประหารชีวิตในมาตรา 18 วรรคสองและวรรคสาม ที่ว่า

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

ซึ่งการแก้ไขกฎหมายอาญาโดยไม่ลงโทษประหารชีวิตผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีดังกล่าว เป็นตามมติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 6 วรรคห้า ที่กำหนดการห้ามประหารชีวิตผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีและสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ.2532 ที่ประเทศไทยได้ให้การรับรองเมื่อ พ.ศ.2535 จะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาของไทยยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่

ด้วยลักษณะของกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดว่าการกระทำหรือการไม่กระทำการใดเป็นความผิด และหากมีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืนนั้นจะถูกลงโทษ และการลงโทษประหารชีวิตเป็นลักษณะของโทษทางอาญาที่กระทบต่อสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ยอมรับและได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต . . .” แต่กฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติ ยังคงมีบทบัญญัติการลงโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ทำลายสิทธิในการมีชีวิต จึงไม่เป็นไปตามหลักการ

คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม การฝ่าฝืนกฎหมายอาญารวมทั้งกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคม ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายของบุคคล กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ รวมถึงกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ การบัญญัติกฎหมายออกมาเพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของรัฐดังกล่าวจึงถูกจำกัดภายใต้หลักแนวคิดเรื่องสถานภาพและสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 26 ที่ว่า

การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะมีบทบัญญัติมีรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้อย่างชัดเจน แต่เพื่อการบริหารจัดการประเทศให้ดำรงอยู่อย่างสถาพรรัฐธรรมนูญจึงให้อำนาจแก่รัฐที่จะบัญญัติกฎหมายขึ้นมา ถึงแม้จะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนก็ตามย่อมจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุผลสมควร แต่จะจำกัดเกินกว่าเหตุหรือถึงขนาดเสมือนเป็นการลบล้างสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไม่ได้ ดังนั้น กฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติ ได้บัญญัติจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะบทบัญญัติการลงโทษประหารชีวิต เพื่อความคุ้มครองอาชญากรรมในสังคม ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ทำลายสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานความเป็นมนุษย์ แต่ด้วยเหตุภาระหน้าที่ของรัฐต้องดูแลความสงบสุขของสังคม ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงของประเทศ รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้อำนาจแก่รัฐที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สาธารณะคือความปลอดภัยจากอาชญากรรมต่าง ๆ

อย่างไรก็ดี การควบคุมอาชญากรรม การดำเนินการเพื่อให้ได้มาผู้ซึ่งกระทำความผิดทางอาญามาลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้ถูกหาว่ากระทำความผิด รัฐก็มีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิในชีวิตร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้มี

รับรองหลักประกันความยุติธรรมภายใต้หลักความเป็นอิสระของ ตุลาการซึ่งทำหน้าที่พิจารณาตัดสิน การกระทำความผิด

หลักที่ว่า “จะไม่มีผิดเมื่อไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen sine lege) “ไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” (nulla poena sine lege) เป็นภาษิตละตินทางกฎหมายและหลักกฎหมายที่ยอมรับและถือปฏิบัติอันเป็นหลักสากล และหลักนี้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หลักการทางกฎหมายดังกล่าวแสดงถึงการยอมรับและคุ้มครองสิทธิในชีวิตร่างกายของบุคคลจะไม่ถูกลิดรอนถ้าไม่มีกฎหมาย หลักการดังกล่าวนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันในมาตรา 29 ที่ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ . . .” นั้นหมายความว่า ถ้ามีบทบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้นด้วยโทษประหารชีวิต ก็ย่อมบังคับใช้ได้ ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ยอมรับและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยมีปรากฏในกฎหมายมาแต่ในอดีต กฎหมายแต่ละยุคสมัยได้บัญญัติลักษณะความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมมาน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันรัฐจึงยังคงมีแนว ความคิดลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการประหารชีวิต และได้บัญญัติการลงโทษประการชีวิตไว้อย่างชัดเจน ทั้งในประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายในรูปพระราชบัญญัติอื่น ๆ ได้แก่ ประมวลกฎหมายทหาร พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 ถึงแม้กฎหมายจะเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อรักษาความเป็นระเบียบความสงบสุขในสังคมให้ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายใดอันเป็นการกระทบความเป็นระเบียบในสังคม ผู้ฝ่าฝืนก็ต้องถูกลงโทษอันเป็นการรักษาการดำรงอยู่ของสังคม ซึ่งกฎหมายย่อมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม การพัฒนาดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์ที่ปรากฏในสังคม จนเกิดแนวความคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระดับสากล และประเทศไทยเองถึงขั้นบัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และยอมรับว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังเห็นว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการประหารชีวิตอันเป็นการทำลายสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติดัง

มีความจำเป็นอยู่ในบริบทสังคมไทย ดังนั้นจึงยังคงโทษประหารชีวิตในกฎหมายหลายฉบับที่เห็นปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

4.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายไทย

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของคนในสังคม ทุกคนย่อมเกิดความวิตกกังวลและเกรงกลัวถึงความไม่ปลอดภัย รัฐต้องจัดการกับผู้ประกอบอาชญากรรม การที่รัฐจะจัดการกับผู้กระทำผิดอย่างไรขึ้นอยู่กับความเชื่อและเหตุผลของสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งสังคมแต่ละยุคสมัยมีจุดเน้นในการที่จะปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำผิดแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ารัฐมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการลงโทษไว้อย่างไรจากทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ รัฐก็จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดปัญหาอาชญากรรมในสังคมให้หมดไป การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยมีปรากฏในกฎหมายมาแต่ในอดีตเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน เป็นวัตถุประสงค์ที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีมาแต่สมัยโบราณและแพร่หลายที่สุด จนกระทั่งในปัจจุบัน หลักการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นชัดเจนของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น และเชื่อว่ามีคุณธรรม ซึ่งผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับการโต้ตอบด้วยการลงโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำไป เช่น ฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาผู้ฆ่านั้นสมควรจะได้รับโทษให้ตายตกไปตามกัน กฎหมายไทยแต่ละยุคสมัยได้บัญญัติลักษณะความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมอย่างใดก็ตาม ในปัจจุบันรัฐจึงยังคงมีแนวความคิดลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการประหารชีวิต การกำหนดโทษประหารชีวิตที่ปรากฏในกฎหมายไทยโดยศึกษากฎหมายที่กำหนดโทษประหารชีวิตก่อนมีประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และกฎหมายที่กำหนดโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายพิเศษในรูปพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 กฎหมายที่กำหนดโทษประหารชีวิตก่อนมีประมวลกฎหมาย

กฎหมายที่กำหนดโทษประหารชีวิตก่อนประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 อันมีการบัญญัติลักษณะความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนี้

4.2.1.1 กฎหมายตราสามดวง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช องค์ปฐมบรมกษัตริย์แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการชำระสะสางกฎหมายขึ้นใช้ในราชอาณาจักร แล้ว

ประทับตรา 3 ดวง จึงเรียกว่ากฎหมายตรา 3 ดวง ในกฎหมายตราสามดวงนี้มีการบัญญัติบทลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตไว้ในพระไอยการกระบดศึก²⁰⁷ ว่าการกระทำที่ผู้กระทำจะถูกลงโทษประหารชีวิตได้แก่ ผู้ที่คิดกบฏ คิดจะฆ่าหรือประทุษร้ายต่อพระเจ้าแผ่นดิน เป็นพรรคพวกโจรถือสรรพสาตราวุธเข้าปล้นตีเมืองเผาจวน ปล้นตีพระนครเผาพระราชนิเวศมนเทียรสถานวังคลังฉาง ปล้นตีเจ้าอาวาสเผาพระอุโบสถ จับพระสงฆ์จับเณรและฆราวาสมัดไว้แล้วฟันแทงลงด้วยไฟ เอา آهن หลาว เสียบกระทำ โดยทารุณแล้วเอาทรัพย์สิน ฆ่าพระสงฆ์ ฆ่าเณร ฆ่าเจ้าทรัพย์ ฆ่าบิดามารดา ญาติ ครูอาจารย์ให้ตาย ประพฤติชั่วเลวทรามเอาพระพุทธรูป พระธรรมมาทุบตีเหยียบย่ำ ลักทากรก ตัดมือตัดเท้า ตัดคอทากรก แล้วถอดเอากำไรและเครื่องประดับ การกระทำดังกล่าวเหล่านี้ผู้กระทำจะถูกลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งใน 21 วิธี วิธีการลงโทษประหารชีวิตที่กำหนดไว้ในพระไอยการกระบดศึกมีทั้งหมด 21 วิธี²⁰⁸ มีดังนี้

1. ต่อยกระบานศึรชะให้เปิดออกแล้วเอาคีมคีบเหล็กแดงใหญ่ใส่ลงไปให้มันสมองศึรชะพุ่งขึ้นตั้งหม้อเคียนน้ำส้มพะอุม
2. ให้ตัดแต่หนังจ่าระเบื่องหน้าถึงไพรปากเบื่องบนทั้งสองข้างเป็นกำหนด ถึงใบหูทั้งสองข้างเป็นกำหนด ถึงเกลียวคอ (กล้ามเนื้อที่คอสำหรับทำให้เอี้ยวคอได้สะดวก) ชายผมเบื่องหลังเป็นกำหนด แล้วให้มันกระหมวดผมเข้าด้วยกัน เอาท่อนไม้สอดเข้าข้างละคนโยกถอนคลอนสั้น เพิกหนังทั้งมันนั้นออกเสียแล้วเอากรวดทรายหยาบขัดกระบานศึรชะชำระให้ขาวเหมือนพรรณศรีสังข์
3. ให้เอาขอเกี่ยวปากให้อ้าไว้แล้วตามประทีป (ดวงไฟที่มีเปลวสว่าง) ไว้ในปาก นัยหนึ่งเอาปากลิ่วที่คมแสะแหวกผ่าปากจนใบหูทั้งสองข้าง แล้วเอาขอเกี่ยวให้ปากอ้าไว้ให้โลหิตไหลออกเต็มปาก
4. เอาผ้าชุบน้ำมันพันให้ทั่วร่างกายแล้วเอาเพลิงจุด
5. ให้เอาผ้าชุบน้ำมันพันนิ้วมือทั้ง 10 นิ้วแล้วเอาเพลิงจุด
6. เชือดเนื้อให้เป็นแรงเป็นรื้ออย่าให้ขาดจากกันตั้งแต่ใต้คอลงไปถึงข้อเท้าแล้วเอาเชือกผูกจำ ให้เดินเหยียบย่างรื้อเนื้อรื้อหนังแห่งตน ให้หลุดคร่าตีจำให้เดินไปจนกว่าจะตาย
7. เชือดเนื้อให้เป็นแรงเป็นรื้ออย่าให้ขาดจากกันตั้งแต่ใต้คอลงมาถึงเอว แล้วเชือดตั้งแต่เอวให้เป็นแรงเป็นรื้อลงมาถึงข้อเท้า กระทำเนื้อเบื่องบนให้เป็นรื้อตกคลุ้มลงมาเหมือนนุ่งผ้าคากกรอง (เครื่องปกปิดร่างกายที่ทำด้วยหญ้า)
8. เอาห่วงเหล็กสวมข้อศอกทั้งสองข้างข้อเข่าทั้งสองข้างให้มัน แล้วเอาหลักเหล็กสอดลงในวงเหล็กแย่งชิงตรึงลงไว้กับแผ่นดินอย่าให้ไหวตัวได้ แล้วเอาเพลิงเผาให้รอบตัวจนกว่าจะตาย

²⁰⁷ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 2, หน้า 457.

²⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 457-460.

9. เอาเบ็ดใหญ่มีคมสองข้างเกี่ยวทั่วร่างกาย เปิดหนังเนื้อและเอ็นน้อยเอ็นใหญ่ให้หลุดขาดออกมาจนกว่าจะตาย

10. ให้เอาเม็ดที่คมเชือดเนื้อให้ตกออกมาจากกาย แต่ที่ละตำลึงจนกว่าจะสิ้นมังสะ (เนื้อ)

11. ให้แล่สับฟันทั่วร่างกายแล้วเอาแปลงหวีชุบน้ำแสบกริดครูดชุดเซาะหนังและเนื้อและเอ็นน้อยเอ็นใหญ่ให้ลอกออกมาให้สิ้นให้เหลือแต่ร่างกระดูก

12. ให้นำนอนลงโดยข้าง ๆ หนึ่งแล้วให้เอาหลาวเหล็กตอกลงไปโดยช่องหูให้แน่นกับแผ่นดิน แล้วจับเท้าทั้งสองหันเวียนไปดั่งบุคคลทำบังเวียน

13. ทำมิให้เนื้อพังหนังขาด เอาลูกศิลา (ลูกหิน) บดทุบกระดูกให้แหลกย่อยแล้วรวบผมเข้าทั้งสิ้น ยกขึ้นหย่อนลงทำให้เนื้อเป็นกองเป็นลอม แล้วพับห่อเนื้อหนึ่งกับทั้งกระดูกทอดวางไว้ทำดั่งตั้ง (ที่สำหรับนั่งหรือวางของ ทรงเตี้ยไม่มีพนัก) อันทำด้วยฟางซึ่งวางไว้เช็ดเท้า

14. เคียน้ำมันให้เดือดพลุ่งพล่าน แล้วรดสาดลงมาแต่ศีรษะจนกว่าจะตาย

15. ให้กักขังสุนัขร้ายทั้งหลายไว้ ให้อุดอาหารหลายวันให้เต็มอยาก แล้วปล่อยออกให้กัดทั้งเนื้อหนังกินให้เหลือแต่ร่างกระดูกเปล่า

16. ให้เอาขวานผ่าอกเป็นแหงออกตั้งโครงเนื้อ

17. ให้แทงด้วยหอกทีละน้อย ๆ จนกว่าจะตาย

18. ให้ชุดหลุมฝังเพียงเอาแล้วเอาฟางปกคลุมด้วยเพลิงพองใหม่ แล้วไถด้วยไถเหล็กให้เป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่ เป็นรื้อน้อยรื้อใหญ่

19. ให้เชือดเนื้อล่าออกทอดด้วยน้ำมันเหมือนทอดขนมให้กินเนื้อตนเอง

20. ให้ตีด้วยไม้ตะบองสั้นตะบองยาว

21. ให้ทวนด้วยไม้หวายทั้งนาม

นอกจากนี้ หากมีการล่วงละเมิดพระราชอำนาจ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด บทพระโอัยการกฎหมายประการใด หรือเป็นโจรปล้นบ้านเรือน สะดมย่องเบา ตีชิง ลักทรัพย์สิ่งของ ประการใด การกระทำดังกล่าวผู้กระทำจะถูกลงโทษที่แตกต่างกัน วิธีการลงโทษสำหรับความผิดดังกล่าวกำหนดไว้ในพระโอัยการกระบดศึกมีทั้งหมด 11 วิธี²⁰⁹ ซึ่งรวมถึงการลงโทษประหารชีวิตด้วยเช่นกัน มีดังนี้ 1. ให้ทวนด้วยหวาย 2. ให้ตัดนิ้ว 3. ให้ตัดเท้าทั้ง 2 ข้าง 4. ให้ตัดมือ 2 ข้างตัดเท้า 2 ข้าง 5. ให้ตัดหูทั้ง 2 ข้าง 6. ให้ตัดจมูกเสีย 7. ให้ตัดหูทั้ง 2 ข้างเสีย ตัดจมูกเสีย 8. ให้ตัดปากแหวะปากเสีย 9. ให้เสียเป็น 10. ให้ตัดศีรษะเสีย 11. ให้จำคุก

²⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 460.

บทบัญญัติความผิดที่ปรากฏในพระไอยการกระบดศึก ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ ประหารชีวิต มีหลายลักษณะความผิด ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานเป็นกบฏ²¹⁰ ผู้ใดใจใหญ่ใฝ่สูงศักดิ์ ประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวด้วยยาพิษ ด้วยเครื่องศาสตราสรรพยุทให้ถึงสิ้นพระชนม์ ผู้ใดเอาใจไปแผ่ เพื่อเข้าศึกศัตรูนัดแนะให้ยกเข้ามาตีพระนคร ผู้ใดเอากิจการบ้านเมืองและกำลังเมืองแจ้งให้ข้าศึกฟัง การกระทำดังกล่าวนี้เป็นอุกฤษฏ์โทษ 3 สถาน คือ ให้ประหารชีวิตโดยฆ่าให้สิ้นทั้งโคตรสถานหนึ่ง ฆ่า เสีย 7 ชั่วโมงโคตรสถานหนึ่ง และฆ่าเสียโคตรนั้นอย่าให้เลี้ยงสืบไปอีสถานหนึ่ง โดยให้ประหารให้ได้ 7 วันจึงให้สิ้นชีวิต และไม่ให้เกิดตกลงในแผ่นดินให้ใส่เปลลอยตามกระแสน้ำไป หรือในการสงคราม²¹¹ ผู้ใดอยู่ในทัพบกไม่รักษาข้างม้าไว้ให้มั่นคงให้หลุดจากหลักแหล่ง ให้ฆ่า ศีกปลอมตัวเข้ามาได้ ให้ไฟ ไหม้ค่าย ทำให้ผู้คนข้างม้าตื่นจากหลักแหล่ง การกระทำเหล่านี้ ผู้กระทำจะถูกลงโทษประหารรอบ ทัพบกแล้วตัดเท้าตัดศีรษะเสียไว้หน้าทัพบก เป็นต้น

4.2.1.2 กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งพระบรม ราชวงศ์จักรี มีเหตุการณ์ที่ต้องปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากนานาชาติอารยประเทศ กฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ.127 เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทยที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2451 แทนกฎหมายเก่า กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 แม้ จะเป็นประมวลกฎหมายสมัยใหม่แต่ก็ยังคงมีบทบัญญัติความผิดที่ลงโทษผู้กระทำความผิดถึงขั้น ประหารชีวิต²¹² อยู่หลายลักษณะความผิด และบัญญัติวิธีการลงโทษประหารชีวิตไว้อย่างชัดเจน คือ ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย²¹³ ลักษณะฐานความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่ผู้กระทำ ต้องโทษประหารชีวิต มีดังนี้

1) ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล ตามมาตรา 97 อัน เป็นการประทุษร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมหาลีก็ดี มกุฎราชกุมารก็ดี ต่อ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในเวลารักษาราชการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี หรือเตรียมการ พยายาม สมคบกันเพื่อประทุษร้าย หรือสมรู้เป็นใจด้วยประทุษร้ายผู้พยายามจะประทุษร้ายก็ดี

²¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 462-463.

²¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 472-475.

²¹² มาตรา 12 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 บัญญัติว่า “อาญาสำหรับลงโทษแก่ ผู้กระทำความผิดนั้นท่านกำหนดไว้ 6 สถาน ดังนี้ สถานหนึ่ง ให้ประหารชีวิต . . .”

²¹³ มาตรา 13 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลง อาญาประหารชีวิต ท่านให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”

2) ความผิดฐานกบฏภายในพระราชอาณาจักร ตามมาตรา 101 ถึง มาตรา 103 อันเป็นการประทุษร้ายอย่างใดใด เพื่อจะทำลายรัฐบาลเสีย เพื่อจะเปลี่ยนแปลงราช ประเพณีการปกครองพระราชอาณา จักรก็ดี เพื่อจะแย่งชิงเอาพระราชอาณาจักรแม้แต่ส่วนใดส่วน หนึ่งก็ดี หรือพยายามจะก่อการกบฏ สะสมกำลังหรือเครื่องอาวุธ หรือตระเตรียมการหรือสมคบกันคิด การเพื่อจะกบฏ หรือยุยงไพร่บ้านพลเมืองให้เป็นกบฏ หรือยุยงทหาร ตำรวจให้ขาดหนีราชการ ให้ กำเริบ ให้ละเลยไม่กระทำการตามหน้าที่

3) ความผิดฐานกบฏภายนอกพระราชอาณาจักร ตามมาตรา 105 ถึง มาตรา 109 อันเป็นการกระทำการใด ๆ เพื่อให้ราชอาณาจักรหรือส่วนใดส่วนหนึ่งแห่งราชอาณาจักร ตกไปอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศ หรือคนไทยคนใดกระทำการรบต่อประเทศ หรือเข้า ร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นอุปการะแก่การปฏิบัติการรบของข้าศึก หรือ รับหรือตกลงจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างใด ๆ สำหรับตนเองหรือผู้อื่นจากต่างประเทศ เพื่อ กระทำการใด ๆ อันเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ หรือเปิดเผยสิ่งใด ๆ อันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความ ปลอดภัยของประเทศ หรือเพื่อให้เกิดเหตุร้ายแก่ประเทศจากภายนอก

4) ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ ตามมาตรา 112 อันเป็น ความผิดฐานฆ่า หรือ พยายามจะฆ่าพระราชอาธิบดี หรือพระมเหสี พระราชสามี หรือต่อผู้ที่จะมี สืบราชสมบัติแห่งราชอาณาจักรใด ซึ่งมีพระราชไมตรี หรือต่อประธานาธิบดีของประเทศใด ซึ่งมีพระ ราชไมตรี

5) ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต ตามมาตรา 249 ถึงมาตรา 250 อัน เป็นการฆ่าคนโดยเจตนา ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าบิดามารดา ฆ่าญาติที่สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป ฆ่าเจ้า พนักงาน หรือฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยายามทรมานหมาย ฆ่าคนด้วยกระทำทรมาน ฆ่าเพื่อ ประโยชน์ที่จะตระเตรียมการ หรือให้ความสะดวกในการที่มันจะกระทำผิดอย่างอื่น ฆ่าคนเพื่อจะเอา ประโยชน์อันเกิดแต่การกระทำผิดอย่างอื่น หรือฆ่าเพื่อจะปกปิดการกระทำผิดอย่างอื่น หรือเพื่อจะหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอย่างอื่น

6) ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสราภาพ ตามมาตรา 272 อันเป็นการ กระทำให้ผู้อื่นปราศ จากความเป็นอิสระ ทำให้เขาได้รับบาดเจ็บโดยทรมาน หรือการแสดงความมดู ร้ายให้ได้รับความลำบากอย่างสาหัส หรือทำให้เขาถึงแก่ความตาย

7) ความผิดฐานปล้นทรัพย์สิน ตามมาตรา 301 อันเป็นการปล้นทำให้เขาตาย

4.2.2 กฎหมายที่กำหนดโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน

การบัญญัติกฎหมายอาญา รัฐอาศัยเหตุผลใดที่ทำให้กฎหมายที่บัญญัติถึงความผิดและ กำหนดโทษไว้เป็นกฎหมายที่ชอบด้วยเหตุผล แนวความคิดที่นำมาสนับสนุนความชอบด้วยเหตุผล

ดังกล่าวเกิดจากทฤษฎีหลายทฤษฎีซึ่งพอแบ่งได้เป็น 2 ทฤษฎีใหญ่ คือ ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute Theory) และทฤษฎีไม่เด็ดขาดหรือทฤษฎีสัมพัทธ์ (Relative Theory) โดยที่ทฤษฎีเด็ดขาด ถือว่า การกระทำความผิดเป็นต้นเหตุอันเดียวแห่งการลงโทษ การที่มีการลงโทษก็เพราะมีการกระทำความผิด การลงโทษจึงเป็นการตอบแทนแก้แค้นอันเที่ยงธรรม ในขณะที่ทฤษฎีไม่เด็ดขาดหรือทฤษฎีสัมพัทธ์ ไม่ได้พิจารณาในแง่ของการกระทำความผิด แต่พิจารณาในแง่ของวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษ ที่มีการลงโทษก็เพราะคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดอาญาและเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ ว่าโทษอาญาควรจะมีผลเป็นการทำให้มนุษย์เกรงกลัว มีผลเป็นการทำให้มนุษย์ประพฤติตัวดีขึ้น และเป็นการประกันว่าสังคมจะพ้นจากการถูกรบกวนของผู้กระทำความผิดอันร้ายแรงซึ่งการกระทำความผิดจะไม่เกิดขึ้นอีก ดังเช่น โทษประหารชีวิต จะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาได้นำทั้ง 2 ทฤษฎีมาใช้ร่วมกัน กล่าวคือ พิจารณาในแง่ของการกระทำความผิด และในแง่ของวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษ โดยถือว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำไว้เป็นการตอบแทนแก้แค้นการกระทำ ความผิด ขณะเดียวกันการลงโทษก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ในกาลภายหน้าด้วย เช่น ทำให้ผู้ถูกลงโทษเองเข็ดหลาบ ทำให้ผู้อื่นเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด และทำให้สังคมพ้นจากการถูกรบกวนจาก ผู้กระทำผิดด้วย²¹⁴

กฎหมายที่บัญญัติการกระทำความผิดและกำหนดโทษประหารชีวิตในปัจจุบัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายพิเศษในรูปพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน²¹⁵ ซึ่ง ลักษณะความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายตราสามดวง และ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่กฎหมายในรูปพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่ บังคับใช้ในปัจจุบันจะมีบทบัญญัติลักษณะความผิดที่ต่างกันไปตามความมุ่งหมายของ พระราชบัญญัตินั้น ๆ ว่าต้องการมุ่งคุ้มครองเรื่องใดถึงขนาดกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนต้องโทษประหารชีวิต ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.2.1 ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เป็นประมวลกฎหมายที่มีความชัดเจนและสมบูรณ์ มาก และเป็นกฎหมายหลักทั่วไปของประเทศที่มีความสำคัญมากฉบับหนึ่งที่มีบังคับใช้มากกว่า 50 ปี จนกระทั่งมีการประกาศยกเลิกบังคับใช้และให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2550 แทน และยังคงบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยที่ เนื้อหาสาระของประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ก็ไม่แตกต่างไปจากกฎหมายลักษณะอาญามากนัก ถึงแม้บริบทสภาพทางสังคม สภาพทางการเมืองจะเปลี่ยนไป แต่แนวความคิดการลงโทษประหารชีวิต

²¹⁴ หยุด แสงอุทัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 4-6.

²¹⁵ ภาคผนวก ง

ผู้กระทำความผิดยังคงมีอยู่ ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดด้วยการประหารชีวิต²¹⁶ อันเป็นบทลงโทษที่หนักที่สุด และได้บัญญัติวิธีการลงโทษประหารชีวิตไว้ด้วย แต่เดิมว่าให้เอาไปยิงเสียให้ตาย ต่อมาปี พ.ศ.2546 ได้เปลี่ยนวิธีการลงโทษประหารชีวิตจากเดิมเสียใหม่ โดยให้ดำเนินด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย²¹⁷ ลักษณะฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษประหารชีวิต มีดังนี้

1) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 107 ถึงมาตรา 110 อันเป็นการปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ พระราชินีหรือรัชทายาท หรือฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ พระราชินีหรือรัชทายาท หรือต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

2) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักรอันเป็นความผิดฐานกบฏตามมาตรา 113 โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือแบ่งแยกราชอาณาจักรหรือยึดอำนาจปกครองในบางส่วนใดแห่งราชอาณาจักร

3) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 119 มาตรา 121 มาตรา 122 มาตรา 124 และมาตรา 127 อันเป็นการกระทำเพื่อให้ราชอาณาจักรหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรตกไปอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศ หรือเพื่อให้เอกราชของรัฐเสื่อมเสียไป หรือเป็นคนไทยกระทำการรบต่อประเทศ หรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ หรือกระทำการใดเพื่ออุปการะแก่การดำเนินการรบหรือการเตรียมการรบของ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้ผู้อื่นล่วงรู้หรือได้ไปซึ่งข้อความ เอกสารหรือสิ่งใด ๆ อันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้เกิดเหตุร้ายแก่ประเทศจากภายนอก

4) ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ตามมาตรา 132 เป็นการฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธ์ไมตรีหรือผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก

²¹⁶ มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต . . .”

²¹⁷ มาตรา 19 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย . . .”

5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 148 และมาตรา 149 เป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานกรรโชกทรัพย์ และเป็นเจ้าพนักงาน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้น จะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ อันเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานรับสินบน

6) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามมาตรา 201 และมาตรา 202 เป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ อันเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานรับสินบน และกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น

7) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 218 และมาตรา 224 เป็นการวางเพลิงเผาโรงเรือน เรือ หรือแพที่คนอยู่อาศัย หรือเป็นที่เก็บหรือที่ทำสินค้า โรงมหรสพหรือสถานที่ประชุม โรงเรือนอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นสาธารณสถาน หรือเป็นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมตามศาสนา สถานีรถไฟ ท่าอากาศยานหรือที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ อันมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป อากาศยาน หรือรถไฟที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ และการวางเพลิงเผาดังกล่าวเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย รับอันตรายสาหัส

8) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 277 ทวิ และมาตรา 277 ตรี ถ้าการช่มชู้กระทำความชำเราเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย หรือรับอันตรายสาหัส

9) ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 288 และมาตรา 289 เป็นการฆ่าผู้อื่น ฆ่าบุพการี ฆ่าเจ้าพนักงานฆ่า ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการที่เจ้าพนักงาน ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฆ่าโดยทรมาณหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย ฆ่าเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือฆ่าเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้กระทำไว้

10) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 312 ทวิ และมาตรา 313 เป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย หรือเป็นการเรียกค่าไถ่

11) ความเกี่ยวกับทรัพย์ ตามมาตรา 339 มาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 และมาตรา 340 ทวิ อันเป็นผิดฐานชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และการชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์นั้น เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบฐานความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตระหว่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 กับประมวลกฎหมายอาญา

ฐานความผิด	กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127	ประมวลกฎหมายอาญา
1. ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	มาตรา 97	มาตรา 107 ถึงมาตรา 110
2. ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ภายในราชอาณาจักร (กบฏ)	มาตรา 101 ถึงมาตรา 103	มาตรา 113
3. ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ภายนอกราชอาณาจักร (กบฏ)	มาตรา 105 ถึงมาตรา 109	มาตรา 119 มาตรา 121 มาตรา 122 มาตรา 124 และมาตรา 127
4. ความผิดต่อความสัมพันธ์ไมตรี กับต่างประเทศ	มาตรา 112	มาตรา 132
5. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต	มาตรา 249 ถึงมาตรา 250	มาตรา 288 และมาตรา 289
6. ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย อิศรภาพ	มาตรา 272	มาตรา 312 ทวิและมาตรา 313
7. ความผิดฐานปล้นทรัพย์	มาตรา 301	มาตรา 339 มาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 และมาตรา 340 ทวิ
8. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการ	ไม่มี	มาตรา 148 และมาตรา 149
9. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ใน การยุติธรรม	ไม่มี	มาตรา 201 และมาตรา 202
10. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิด ภัยอันตรายต่อประชาชน	ไม่มี	มาตรา 218 และมาตรา 224
11. ความผิดเกี่ยวกับเพศ	ไม่มี	มาตรา 277 ทวิและมาตรา 277

4.2.2.2 กฎหมายอื่น ๆ

นอกจากประมวลกฎหมายอาญาอันเป็นกฎหมายหลักทั่วไปที่มีการบังคับใช้เป็นการทั่วไปแล้ว ยังมีกฎหมายพิเศษที่บัญญัติใช้เป็นการเฉพาะเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง และหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายพิเศษนั้นผู้ฝ่าฝืนจะได้รับโทษทางอาญา ลักษณะโทษทางอาญาตามกฎหมายพิเศษได้แก่

ประหารชีวิต จำคุก และปรับ การบัญญัติกฎหมายพิเศษให้มีโทษทางอาญาจะกระทำได้อต่อเมื่อรัฐเห็นว่ามีความจำเป็นถึงขนาดที่ต้องใช้มาตรการการลงโทษทางอาญาบังคับ หากว่าการกระทำนั้นส่งผลอันกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ ความมั่นคงทางสังคมของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของประชาชน รัฐจะบัญญัติมาตรการการลงโทษทางอาญาที่รุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต ทั้งนี้เพราะรัฐมีความมุ่งหวังเพื่อป้องปรามมิให้มีการกระทำที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและส่วนรวม จึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายพิเศษเฉพาะขึ้น กฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญาถึงขั้นประหารชีวิต ได้แก่ ประมวลกฎหมายทหาร พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายพิเศษดังกล่าวมานี้เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันโดยมีบทบัญญัติลักษณะความผิดที่เป็นการเฉพาะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ประมวลกฎหมายทหาร เป็นพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในปีพระพุทธศักราช 2454 หรือรัตนโกสินทรศก 129 ได้กำหนดลักษณะโทษแห่งความผิดต่าง ๆ อันเป็นฐานล่วงละเมิดต่อกฎหมายและหน้าที่ฝ่ายทหารโดยเฉพาะดังพระราชปรารภว่า

การกระทำผิดต่อกฎหมายและหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น แม้เป็นการซึ่งเกิดจากความประพฤติของบุคคลที่เป็นทหารเสียเป็นพื้นก็จริงแต่มีบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นจากความประพฤติของบุคคลสามัญก็ได้ . . . ควรมีบทกฎหมายบางอย่าง ให้ใช้ได้ตลอดทั้งบุคคลที่เป็นทหารและบุคคลสามัญ . . .²¹⁸

และด้วยเพราะเหตุแห่งการเป็นทหารที่ต้องตั้งอยู่ภายใต้วินัยทหาร เมื่อกระทำผิดกฎหมายและหน้าที่ฝ่ายทหารก็ควรต้องถูกลงโทษหนักกว่าคนธรรมดาทั่วไป ดังพระราชปรารภว่า “เมื่อกระทำผิดขึ้นต่อพระราชกำหนดกฎหมายอย่างคนสามัญ ความผิดนั้นย่อมมีลักษณะการละเว้น ความควรประพฤติในฝ่ายทหารเจือไปด้วย สมควรมีโทษหนักยิ่งกว่าผู้กระทำผิด

²¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, **ประมวลกฎหมายทหาร** (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549), หน้า 1-2.

เช่นเดียวกันซึ่งเป็นคนสามัญ”²¹⁹ ด้วยความจำเป็นและเหตุผลดังกล่าวประมวลกฎหมายอาหารจึงมีบทลงโทษทหารที่กระทำความผิดหนักกว่าคนธรรมดาทั่วไปถึงขั้นประหารชีวิต และวิธีการประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย²²⁰ ลักษณะความผิดตามประมวลกฎหมายทหารที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษประหารชีวิต มีดังต่อไปนี้

(1) ความผิดที่กระทำต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามมาตรา 13 ถึงมาตรา 15 มาตรา 18 และมาตรา 36 เป็นการกระทำของพลยศที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว กลับกระทำการรบต่อราชอาณาจักรอีก หรือเป็นศัตรูเข้ามาลักลอบสอดแนม หรือปิดบังซ่อนเร้น หรือช่วยพลยศหรือศัตรู หรือยุยงหรือข่มขืนใจ หรือสมคบกันให้ผู้บังคับกองทหารยอมแพ้แก่ศัตรู หรือกำลังทำร้ายแก่ทหารยามต่อหน้าศัตรู

(2) ความผิดที่ทหารกระทำต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามมาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 19 มาตรา 27 มาตรา 29 ถึงมาตรา 31 มาตรา 38 มาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 46 และมาตรา 52 เป็นกรณีที่ทหารเกลี้ยกล่อมคนให้ไปเข้าเป็นพวกศัตรู ยอมแพ้ยกกองทหารให้แก่ศัตรู ละทิ้งหน้าที่ซัดขื่นหรือละเลยมิกระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ ต่อหน้าศัตรู ทำร้ายผู้บังคับบัญชาต่อหน้าศัตรู เป็นต้น

2) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 รวมทั้งฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัตินี้และต้องรับโทษประหารชีวิตปรากฏอยู่ในมาตรา 78 ที่ลงโทษประหารชีวิตผู้ใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด นอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 55 ในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 มาตรา 313 มาตรา 337 มาตรา 339 หรือมาตรา 340

3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2465 ด้วยเหตุผลที่ว่าพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับเก่าใช้มานานแล้วและมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย และเพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นรวมทั้งให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ จากนั้นได้มีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ.2560 ปรับปรุงบทกำหนดโทษเพื่อให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมยิ่งขึ้นกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม ยาเสพติดเป็นภัยคุกคามต่อความ

²¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

²²⁰ มาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายทหาร บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาศาลทหารให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”

มั่นคงทางสังคม กระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในวงกว้าง เพื่อให้การลงโทษผู้กระทำความผิด มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น รัฐจึงยังคงใช้มาตรการการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถึงขั้นประหารชีวิต และวิธีการประหารชีวิตก็เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักทั่วไป คือ ใช้วิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษประหารชีวิต มีดังต่อไปนี้

(1) เป็นการผลิต นำเข้า หรือส่งออก หรือจำหน่าย หรือมีไว้ครอบครอง เพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามมาตรา 65 และมาตรา 66

(2) เป็นการใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ให้หญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ เสพเฮโรอีน ตามมาตรา 93

4) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540 ที่บทบัญญัติลักษณะความผิดยังไม่ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น ปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญา กรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ รัฐจึงมีความจำเป็น ต้องบัญญัติกฎหมายพิเศษ เฉพาะนี้ขึ้น และได้บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2558 โดยมีบทลงโทษรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต วิธีการลงโทษเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 ที่ใช้วิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษประหารชีวิต เป็นการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ที่ได้กระทำแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี หรือเกินสิบห้าปี แต่ไม่ถึงสิบแปดปี หรือเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล การกระทำค้ามนุษย์นั้น เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 53/1

5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มีผลใช้บังคับแทนกฎหมายที่เกี่ยวข้องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีอยู่หลายฉบับ โดยมุ่งไปที่คุณสมบัติของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ การกระทำอัน เป็นการร้ายวยผิดปกติและการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และได้มีแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ.2558 ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมในปัจจุบันที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ.2003 (พ.ศ.2546) (United Nations Convention

against Corruption: UNCAC) เมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.2011 (พ.ศ.2554) เพื่ออนุวัติการตามพันธกรณีตามอนุสัญญาดังกล่าวโดยเฉพาะการกำหนดความผิดการให้หรือรับสินบนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวรัฐจึงกำหนดบทลงโทษสูงสุดให้ประหารชีวิตด้วย วิธีการลงโทษเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ที่ใช้วิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ผู้กระทำผิดต้องโทษประหารชีวิต เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ตามมาตรา 123/2

6) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 มีผลใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2521 และฉบับที่แก้ไข รัฐมีความจำเป็นต้องตรากฎหมายพิเศษฉบับนี้ขึ้นด้วยเหตุผลที่ว่ายังมีบทบัญญัติไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดที่กำหนดในอนุสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยความผิดและการกระทำอื่น ๆ บางประการที่กระทำบนอากาศยานซึ่งทำขึ้นที่กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 14 กันยายน ค.ศ.1963 (พ.ศ.2506) อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำขึ้นที่กรุงเฮก เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ.1970 (พ.ศ.2513) และอนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน ทำขึ้นที่กรุงมอนตรียอล เมื่อวันที่ 23 กันยายน ค.ศ.1971 (พ.ศ.2514) พร้อมทั้งพิธีสาร ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1988 (พ.ศ.2531) ตลอดจนพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดบางประการที่ผู้โดยสารได้กระทำในอากาศยานในระหว่างการบินต่อผู้ควบคุมอากาศยาน เจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานหรือผู้โดยสาร และต่อทรัพย์สินในอากาศยาน จึงกำหนดให้เป็นความผิดด้วย และได้กำหนดบทลงโทษถึงประหารชีวิตด้วย วิธีการลงโทษเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ที่ใช้วิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศที่ผู้กระทำผิดต้องโทษประหารชีวิต มีดังต่อไปนี้

(1) ในระหว่างการบิน ผู้อยู่ในอากาศยานฆ่าผู้อื่น หรือยึด หรือเข้าควบคุมอากาศยานโดยใช้กำลัง ประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น ตามมาตรา 16 และมาตรา 17

(2) ในระหว่างบริการ ทำให้อากาศยานนั้นไม่สามารถทำการบินได้ หรือเป็นเหตุหรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน ตามมาตรา 18

(3) ความปลอดภัยของท่าอากาศยาน เป็นการฆ่า หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นในท่าอากาศยาน ทำลายหรือทำให้เสียหายอย่างร้ายแรงต่อท่าอากาศยาน ต่อสิ่งอำนวยความสะดวกของท่าอากาศยาน หรือต่ออากาศยานที่จอดอยู่ในท่าอากาศยานซึ่งไม่ใช่อากาศยานในระหว่างบริการ หรือทำให้การให้บริการของท่าอากาศยานหยุดชะงัก ตามมาตรา 19 ถึงมาตรา 21

7) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 มีผลใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ที่ได้ประกาศใช้บังคับมาเป็นเวลานานบทบัญญัติที่มีอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทกำหนดโทษไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน รัฐมีความจำเป็นต้องบังคับใช้พระราชบัญญัติเพื่อปราบปรามการค้าประเวณีและเพื่อคุ้มครองบุคคลโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อาจถูกล่อลวงหรือชักพาไปเพื่อการค้าประเวณี โดยกำหนดโทษถึงขั้นประหารชีวิต วิธีการลงโทษเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 19 ที่ใช้วิธีฆาตกรรมหรือสารพิษให้ตาย ลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีที่ผู้กระทำความผิดต้องโทษประหารชีวิต กฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพ หากมีหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย มาตรา 12

จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันอาชญากรรมลักษณะที่ต้องโทษประหารชีวิตก็ยังเกิดขึ้นอยู่โดยพิจารณาเปรียบเทียบจากสถิติคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในศาลจากตารางที่ 4.2 ข้อหาสูงสุด 5 อันดับที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในคดีอาญาโดยแยกตามประเภทชั้นศาลประจำปี พ.ศ. 2557 และตารางที่ 4.3 ข้อหาสูงสุด 5 อันดับที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในคดีอาญาโดยแยกตามประเภทชั้นศาลประจำปี พ.ศ.2558 พบว่า แนว โนมของประเภทข้อหาสูงสุดอันดับที่ 1-3 ของศาลฎีกามีประเภทข้อหาเหมือนกัน ส่วนประเภทข้อหาอันดับที่ 4-5 มีประเภทข้อหาสลับตำแหน่งกันกับปี พ.ศ. 2557 ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค 1-9 มีข้อหาอันดับที่ 1-3 และ 5 มีประเภทข้อหาเหมือนกัน ส่วนข้อหาอันดับที่ 2 และ 4 มีประเภทข้อหาแตกต่างกันกับปี พ.ศ.2557 และศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรมีข้อหาอันดับที่ 1-4 มีประเภทข้อหาเหมือนกัน ส่วนข้อหาอันดับที่ 5 มีประเภทข้อหาแตกต่างกันกับปี พ.ศ.2557 และข้อที่สำคัญประเภทข้อหาอันดับที่ 1 ปี พ.ศ.2557 และปี พ.ศ.2558 ความผิดต่อชีวิต ยังเป็นข้อหาสูงสุดลำดับแรกที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในศาล

ตารางที่ 4.2 ข้อหาสูงสุด 5 อันดับ ที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในคดีอาญาโดยแยกตามประเภทชั้นศาล ประจำปี พ.ศ.2557²²¹

ระดับชั้นศาล	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4	อันดับที่ 5
ศาลฎีกา	ความผิดต่อชีวิต	พ.ร.บ.อาวุธปืน	ลหุโทษ	ความผิดฐานลัก ทรัพย์	พ.ร.บ.ยาเสพติด
ศาลอุทธรณ์และ ศาลอุทธรณ์ภาค 1-9	พ.ร.บ.อาวุธ ปืน	ความผิดฐานลัก ทรัพย์	ความผิดต่อชีวิต	ลหุโทษ	พ.ร.บ.จรรยา ทางบก
ศาลชั้นต้น	พ.ร.บ.ยาเสพติด	พ.ร.บ.จรรยา ทางบก	พ.ร.บ.การพนัน	พ.ร.บ.อาวุธ ปืน	ลหุโทษ

ตารางที่ 4.3 ข้อหาสูงสุด 5 อันดับ ที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในคดีอาญาโดยแยกตามประเภทชั้นศาล ประจำปี พ.ศ.2558²²²

ระดับชั้นศาล	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4	อันดับที่ 5
ศาลฎีกา	ความผิดต่อชีวิต	พ.ร.บ.อาวุธ ปืน	ลหุโทษ	พ.ร.บ.ยาเสพติด	ความผิดฐานลัก ทรัพย์
ศาลอุทธรณ์และ ศาลอุทธรณ์ ภาค 1-9	พ.ร.บ.อาวุธ ปืน	ลหุโทษ	ความผิดต่อชีวิต	ความผิดฐานลัก ทรัพย์	พ.ร.บ.จรรยา ทาง บก
ศาลชั้นต้น	พ.ร.บ.ยาเสพติด	พ.ร.บ.จรรยา ทางบก	พ.ร.บ.การพนัน	พ.ร.บ.อาวุธ ปืน	พ.ร.บ.คนเข้าเมือง

และเมื่อพิจารณาจำนวนนักโทษประหารชีวิตจากสถิตินักโทษประหาร
เด็ดขาดประหารชีวิตตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2558 จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปี พ.ศ.2548 และปี
พ.ศ.2549 มีจำนวนนักโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2547 พอในปี พ.ศ.2550
ถึงปี พ.ศ.2555 มีจำนวนนักโทษประหารชีวิตลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2549 แต่ถ้า
เปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2547 จำนวนนักโทษประหารชีวิตมีเพิ่มขึ้น และในปี พ.ศ.2556 ปี พ.ศ.2557
เพิ่มขึ้นเป็น 147 คน และ 136 คน ถึงแม้ในปี พ.ศ.2558 จะลดลงเหลือ 86 คน แต่เมื่อพิจารณาใน
ภาพรวมแล้ว พบว่า จำนวนนักโทษประหารชีวิตไม่ได้ลดลงกลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น

²²¹ สำนักศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วประเทศประจำปี พ.ศ.
2558, ค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2560 จาก http://www.coj.go.th/home/file/Annual_Tha_2558.pdf

²²² เรืองเดียวกัน.

ตารางที่ 4.4 สถิตินักโทษประหารเด็ดขาดประหารชีวิต²²³

ลำดับ	ปี	ชาย	หญิง	รวม	บังคับโทษ	หมายเหตุ
1	2547	26	3	29		
2	2548	38	3	41		
3	2549	72	3	75		
4	2550	39	2	41		
5	2551	45	3	48		
6	2552	58	9	67	2	ได้บังคับโทษประหารชีวิต
7	2553	47	2	49		
8	2554	28	1	29		
9	2555	32	2	34		
10	2556	135	12	147		
11	2557	126	10	136		
12	2558	81	5	86		
รวม		727	55	782	2	

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนจำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศที่ราชอาณาจักรตัดสินลงโทษประหารชีวิต โดยพิจารณาจากจากตารางที่ 4.5 สถิติคดีแสดงจำนวนจำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศที่ราชอาณาจักรตัดสินลงโทษ จำแนกตามกำหนดโทษ พบว่า จำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศที่ราชอาณาจักรตัดสินลงโทษประหารชีวิตปี พ.ศ.2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 201 คน ใน ปี พ.ศ.2558 จำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศที่ราชอาณาจักรตัดสินลงโทษประหารชีวิตมีถึง 233 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2557 จำนวน 32 คน จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่ศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตจำเลย ไม่เป็นเหตุให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมได้ดีพอ ยังคงมีผู้กระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิต ดังนั้น การลงโทษประหารชีวิต เป็นวิธีการที่ไม่ทำให้ผู้คิดที่จะกระทำความผิดเกรงกลัวต่อผลร้ายที่จะได้รับมากกว่าความต้องการหรือความพึงพอใจที่จะกระทำความผิด นั้นหมายความว่า การเลือกกระทำความผิดผู้กระทำได้ประโยชน์มากกว่าผลร้ายที่ตนจะได้รับจากการกระทำ จึงเลือกที่จะกระทำความผิด

²²³ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, สถิตินักโทษประหารชีวิตประเทศไทย, ค้นวันที่ 3 มิถุนายน 2560 จาก <https://uclthailand.blogspot.com/2016/06/blog-post.html>

ตารางที่ 4.5 สถิติคดีแสดงจำนวนจำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรตัดสินลงโทษ จำแนกตามกำหนดโทษ²²⁴

ปี พ.ศ.	ประเภทของการกำหนดโทษที่มีค่าพิพาท														รวม
	ประหารชีวิต		จำคุก		ปรับ		กักขัง		รับทรัพย์		รอการลงโทษ		อื่น		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ปี 2557	201	0.03	121,082	17.04	281,400	39.60	1,893	0.27	381	0.05	299,558	42.16	6,016	0.85	710,531
ปี 2558	233	0.03	103,231	14.25	301,757	41.64	1,923	0.27	2,583	0.36	303,861	41.93	11,018	1.52	724,606

ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมตามกฎหมายอาญา หรือตามกฎหมายพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พระราชบัญญัติอาวุธปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ เมื่อพิจารณาอายุตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจากตารางที่ 4.6 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 ถึงปี พ.ศ.2557 จำนวนเด็กที่กระทำความผิดมีอายุเกิน 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปีมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2554 และมากที่สุดในปี พ.ศ.2557 มีจำนวนถึง 10,776 คน ต่อมาปี พ.ศ.2558 จำนวนเด็กที่กระทำความผิดกลับลดลงกว่าครึ่งเหลือเพียง 4,383 คน ในขณะที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 15 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปีมีจำนวนสูงกว่าเด็กที่กระทำความผิดมีอายุเกิน 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปีกระทำความผิดเท่าตัว ปี พ.ศ.2555 ถึงปี พ.ศ.2557 ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 15 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปีมีจำนวนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2554 และปี พ.ศ.2558 กลับเพิ่มขึ้นกว่าสามพันคนเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2557

เมื่อพิจารณาจากฐานความผิดที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดตามตารางที่ 4.7 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 – 2558 พบว่า ฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มีจำนวนคดีมากที่สุดและมากสุดในปี พ.ศ.2557 มีจำนวนคดีถึง 16,508 คดี แม้ในปี พ.ศ. 2558 จำนวนคดีลดลงกว่าสามพันคดีก็ตามแต่สถิติฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษสูงกว่าฐานความผิดอื่น ๆ มาก

และเมื่อเปรียบเทียบข้อหาสูงสุด 5 อันดับที่ยื่นสู่การพิจารณาตามตารางที่ 4.8 ประเภทข้อหาสูงสุด 5 อันดับที่ยื่นสู่การพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร ในคดีอาญาระหว่างปี พ.ศ.2557 และปี พ.ศ.2558 ของศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร

²²⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม, *เรื่องเดิม*.

ในส่วนอาญา พบว่า ปี พ.ศ.2558 ข้อหาอันดับที่ 1-5 มีประเภทข้อหาเหมือนกันกับปี พ.ศ.2557 และคดีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษสูงเป็นอันดับที่ 1 ทั้งสองปี

ตารางที่ 4.6 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558²²⁵

หน่วย : คน

อายุ	ปี พ.ศ.				
	2554	2555	2556	2557	2558
รวม	35,049	34,276	36,763	36,537	33,121
เกิน 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี	5,082	6,108	10,672	10,776	4,383
เกิน 15 ปีแต่ไม่ถึง 18 ปี	29,967	28,168	26,091	25,761	28,738

ตารางที่ 4.7 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปี พ.ศ.2554-2558²²⁶

หน่วย : คดี

ฐานความผิด	ปี พ.ศ.				
	2554	2555	2556	2557	2558
รวม	35,049	34,276	36,763	36,537	33,121
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	7,078	6,800	7,260	7,208	7,027
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	4,051	4,086	4,263	3,759	4,296
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	1,482	1,576	1,636	1,383	1,473
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขเสรีภาพ ชื่อเสียง และการปกครอง	1,615	1,034	1,241	866	850
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	13,845	14,773	15,530	16,508	13,125
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	2,282	2,274	2,613	3,252	2,864
ความผิดอื่นๆ	4,696	3,733	4,220	3,561	3,486

²²⁵ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ, สถิติคดีย้อนหลังระหว่างปี พ.ศ.2553 - 2558, ค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2560 จาก http://www.djop.go.th/stat/statbetween2008-2011/item/download/18708_aa724cdb33a1d70ba815a12ce1c8923b

²²⁶ เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ 4.8 ประเภทข้อหาสูงสุด 5 อันดับ ที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว
ทั่วราชอาณาจักร ในคดีอาญา²²⁷

ปี พ.ศ.	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4	อันดับที่ 5
ปี 2557	พ.ร.บ.ยาเสพติด	พ.ร.บ.จราจร ทางบก	ความผิดฐานลัก ทรัพย์	พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ	ลหุโทษ
ปี 2558	พ.ร.บ.ยาเสพติด	พ.ร.บ.จราจร ทางบก	ความผิดฐานลัก ทรัพย์	พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ	ลหุโทษ

กล่าวโดยสรุป การกำหนดโทษประหารชีวิตที่ปรากฏในกฎหมายไทยก่อนประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และกฎหมายที่กำหนดโทษประหารชีวิตหลังประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายในรูปพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ ประมวลกฎหมายทหาร พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 แสดงให้เห็นว่า มาตรการการกำหนดโทษทางอาญาโดยการประหารชีวิตผู้กระทำความผิด ยังมีความจำเป็น หากว่าการกระทำนั้นส่งผลอันกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ ความมั่นคงทางสังคมของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของประชาชน รัฐจะบัญญัติมาตรการการลงโทษทางอาญาที่รุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต ทั้งนี้เพราะรัฐมีความมุ่งหวังเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและส่วนรวม

4.3 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการสำหรับการดำเนินการแก่ผู้ที่เป็นผู้ผิดกฎหมายโดยมีองค์การและบุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่เฉพาะควบคุมขั้นตอนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย อันเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม อาจเป็นกรณีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนด้วยกันเอง เช่น ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โทษถึงขั้นประหารชีวิต หรือกรณีที่มีผู้ละเมิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญา เช่น ครอบครองยาเสพติดประเภทที่หนึ่งไว้เพื่อจำหน่าย

²²⁷ สำนักงานศาลยุติธรรม, *เรื่องเดิม*.

โทษถึงขั้นประหารชีวิต เช่นกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ รวมถึงทนายความด้วย ในส่วนนี้แยกศึกษากระบวนการยุติธรรมทางอาญาออกเป็นกระบวนการพิจารณาคดีก่อนการบังคับตามคำพิพากษา และกระบวนการบังคับตามคำพิพากษากรณีโทษประหารชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 กระบวนการพิจารณาคดีก่อนการบังคับตามคำพิพากษา

การดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งออกได้เป็น 3 กระบวนการ คือ กระบวนการก่อนยื่นฟ้องคดี กระบวนการระหว่างพิจารณาคดี และกระบวนการขึ้นบังคับคดีซึ่งกระบวนการดังกล่าวบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการค้น หาความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมายอาญา และการนำตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญามาดำเนินการพิจารณาและลงโทษ หลักเกณฑ์ดังกล่าวประกอบด้วย การร้องทุกข์ การกล่าวโทษ การสืบสวน การสอบสวน การชันสูตรพลิกศพ การสังคดี การฟ้องร้อง การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณา การพิพากษา การอุทธรณ์ ฎีกา และการบังคับคดีตามคำพิพากษา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในส่วนที่เป็นกระบวนการเพื่อให้รู้ถึงการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิด การติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด เป็นกระบวนการก่อนการพิจารณาคดีของศาล เมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องและพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องต่อศาล ศาลประทับรับฟ้องและเข้าสู่กระบวนการสืบพยาน จนกระทั่งก่อนศาลมีคำพิพากษา กระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการพิจารณาคดีก่อนบังคับตามคำพิพากษา อาจแยกกระบวนการพิจารณา ได้ดังนี้

4.3.1.1 ปรากฏว่ามีผู้กระทำความผิดหรือล่วงละเมิดกฎหมายอาญาเกิดขึ้น และรัฐหรือเอกชนเป็นผู้เสียหาย

4.3.1.2 ผู้เสียหาย ซึ่งหมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้²²⁸ ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้เอง โดยผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้โดยไม่ต้องมีการสอบสวนความผิดนั้นก่อน แต่ศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนว่าคดีมีมูลหรือไม่ เพราะถือว่าคำฟ้องนั้นยังไม่ได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากรัฐ กล่าวคือขั้นตอนในชั้นพนักงานอัยการนั่นเอง ส่วนคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่าต้องเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนได้ทำการ

²²⁸ ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: จีระรัชการพิมพ์, 2548), หน้า 7.

สอบสวนความผิดนั้นแล้ว พนักงานอัยการจึงสามารถยื่นฟ้องต่อศาลได้ แต่โดยปกติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นผู้เสียหายจะดำเนินการผ่านหน่วยงานของรัฐโดยเริ่มจากการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ในส่วนนี้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าเสียหาย มีสิทธิได้รับความคุ้มครองในฐานะพยาน มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางการเงินในฐานะผู้เสียหาย เป็นต้น

4.3.1.3 พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน อาจเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร นอกจากนี้การสอบสวนยังรวมถึงการดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา²²⁹ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ดังนั้น พนักงานสอบสวนสามารถทำได้ทุกอย่างเพื่อให้ได้พยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร เช่น ตรวจสอบสถานที่ซึ่งสงสัยว่าจะมีหลักฐาน สิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิด ตรวจสอบที่เกิดเหตุ ทำบันทึก ถ่ายภาพ พิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ พาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ แต่การให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน จะต้องได้มาโดยชอบ ปราศจากการบังคับขู่เข็ญ การหลอกลวง หรือทำร้ายร่างกาย ผู้ต้องหาให้ทนทุกข์ทรมานจนกว่าจะทนไม่ได้จึงรับสารภาพ ดังนี้ เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนก็มีความผิด

4.3.1.4 ผู้ต้องหา หมายถึง ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาและต้องถูกนำตัวมาลงโทษตามกฎหมาย กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถร้องขอต่อศาลให้ออก “หมายค้น” เพื่อค้นหาตัวผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด หรือค้นหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และขอให้ศาลออก “หมายเรียก” เพื่อเชิญตัวผู้รู้เห็นเหตุการณ์มาเป็นพยานให้ปากคำและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ หลังจากการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว ตำรวจก็จะดำเนินการจับกุมผู้ต้องหา โดยเรียกผู้ต้องหามารับทราบข้อกล่าวหาภายในเวลาที่กำหนด หากเลยกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วยังไม่มา ตำรวจจะร้องขอให้ศาลออก “หมายจับ” เพื่อจับตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดี

การจับนั้น เริ่มแรกต้อง “แจ้งว่าจะต้องถูกจับ” ให้ผู้ถูกจับทราบ หลังจากจับแล้วต้อง “แจ้งข้อกล่าวหา” และ “แสดงหมายจับ (ถ้ามี)” ต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า “ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ ถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ”

²²⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการ ดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2551), หน้า 415.

หลังจากนั้นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับกุมก็จะส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน โดยก่อนทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจทราบว่าตนถูกจับ และถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ที่ใด สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความโดยลำพัง สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร สิทธิที่จะได้รับการรักษาทันทีเมื่อเจ็บป่วย ซึ่งผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดีเท่านั้น หากมีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจร้องขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้

กรณีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใดให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี

อย่างไรก็ดี การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายอย่างอื่น ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนหรือการดำเนินคดีในศาล

หลังจากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เสร็จสิ้นแล้วก็จะทำการสรุปผลการสอบสวนประกอบความเห็นในทางใดทางหนึ่ง หากเห็นควรสั่งฟ้อง จะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป

4.3.1.5 พนักงานอัยการ หมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่ในการฟ้องคดีต่อศาลในฐานะโจทก์ ภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้อง จะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีอาญา แต่ก่อนฟ้อง พนักงานอัยการจะทำหน้าที่พิจารณาและให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า เห็นควรมีคำสั่งฟ้องคดี ไม่ฟ้องคดี หรืองดการสอบสวน คำสั่งดังกล่าวไม่กระทบถึงสิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีเอง เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานและการสอบสวนที่มาจากตำรวจมีเพียงพอ ก็จะดำเนินการร่างคำฟ้องและยื่นฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ในเวลาใด ๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ และหากผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีก่อน พนักงานอัยการก็สามารถยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับ

ผู้เสียหายในเวลาใด ๆ ก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้ และเมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ต้องใช้การดำเนินคดีของพนักงานอัยการเป็นหลัก ดังนั้นหากผู้เสียหายจะกระทำการใด ๆ ให้คดีเสียหาย พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามมิให้ผู้เสียหายกระทำการนั้น ๆ ได้ ในชั้นของพนักงานอัยการ ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายสามารถยื่นขอปล่อยชั่วคราวได้

4.3.1.6 จำเลย คือผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกฟ้องต่อศาลในคดีอาญา เมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลย จำเลยมีสิทธิได้รับการพิจารณาโดยเร็วต่อเนืองและเป็นธรรม มีสิทธิปรึกษาทนาย มีสิทธิแต่งตั้งทนายแทน มีสิทธิตรวจสำเนาการไต่สวนการพิจารณาของศาล มีสิทธิให้การหรือไม่ให้การ มีสิทธินำพยานเข้าสืบ มีสิทธิได้ รับการปล่อยตัวชั่วคราว มีสิทธิอุทธรณ์ ฎีกา และมีสิทธิอื่นอีกหลายประการ

4.3.1.7 ศาล คือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาท ในคดีอาญา ภายหลังจากที่พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้น แล้วศาลชั้นต้นจะต้องตรวจดูคำฟ้องว่าถูกต้องหรือไม่ และพิจารณาด้วยว่าศาลของตนมีเขตอำนาจที่จะรับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ เมื่อศาลได้รับคำฟ้องคดีอาญาไว้แล้ว ก่อนที่จะพิจารณาสืบพยานต่อไป ศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน ซึ่งเป็นกระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา กระบวนการนี้เป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับศาลที่จะไต่สวนถึงความน่าจะเป็นหรือน่าเชื่อว่าฟ้องโจทก์เป็นเรื่องจริง ทั้งนี้เพื่อที่จะกลับกรองมิให้มีการกลับแกลังฟ้องคดีอาญากันอันจะทำให้จำเลยได้รับความเดือดร้อน

เมื่อศาลสั่งประทับฟ้องในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ หรือรับฟ้องโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์แล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการชั้นพิจารณาคดีของศาล คือการสืบพยานเพื่อพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดจริงหรือไม่ และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงดังที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ โดยหลักในการพิจารณาสืบพยานคือจะต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย และโจทก์มีหน้าที่นำพยานเข้าสืบก่อนจนหมดแล้ว จำเลยจึงนำพยานเข้าสืบ แต่หากจำเลยรับสารภาพ ศาลจะพิพากษาโดยไม่ต้องสืบพยานก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีอัตราโทษตามกฎหมายอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

การพิจารณาในศาลชั้นต้น เป็นการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานที่โจทก์หรือจำเลยนำเสนอเพื่อให้ได้ความตามที่โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และมีข้อแก้ตัวที่จะไม่ต้องรับผิดเพียงใด ซึ่งการพิจารณานี้โจทก์ก็มีหน้าที่นำสืบพิสูจน์จนสิ้นสงสัย ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เพราะกฎหมายสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์

4.3.1.8 การพิพากษา หลังจากสิ้นสุดการสืบพยานฝ่ายโจทก์และจำเลย ศาลซึ่งหมายถึงศาลชั้นต้นจะพิจารณาพยานฝ่ายโจทก์ว่ามีหลักฐานน่าเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ถ้าไม่น่าเชื่อหรือเป็นที่สงสัย ศาลจะยกฟ้องโจทก์โดยไม่ต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานฝ่ายจำเลย แต่ถ้าพยานหลักฐานของโจทก์น่าเชื่อถือว่าต้องพิจารณาหลักฐานที่จำเลยนำสืบหักล้างพยานฝ่ายโจทก์ว่าเป็น

อย่างไร ถ้าหักล้างได้ศาลจะยกฟ้องโจทก์ ถ้าหักล้างไม่ได้ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลย เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ ฎีกาได้ตามเงื่อนไขของกฎหมาย กระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เป็นกระบวนการของศาลอุทธรณ์ที่พิจารณาคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ซึ่งคู่ความอุทธรณ์คัดค้านขึ้นมา อุทธรณ์นี้อาจเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย หรือปัญหาข้อเท็จจริงก็ได้ โดยหลักแล้วการอุทธรณ์หรือฎีกานั้น กฎหมายอนุญาตให้คู่ความอุทธรณ์ฎีกาได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

การยื่นอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีนั้นภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่อ่านคำพิพากษา แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ถูกขังหรือถูกจำคุกอยู่ให้ยื่นต่อพ่คดี พ่คดีจะออกใบรับให้แล้วส่งอุทธรณ์ให้ศาลชั้นต้นพิจารณา กระบวนการชั้นฎีกา เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพิจารณาพิพากษาของศาล โดยศาลฎีกาจะพิจารณาคำฟ้องฎีกาที่คู่ความยื่นคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ซึ่งอาจเป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายหรือปัญหาข้อเท็จจริง หลังจากที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นเช่นใดแล้ว ถือว่าคดีถึงที่สุดจะนำฟ้องร้องกันอีกไม่ได้

4.3.2 กระบวนการบังคับตามคำพิพากษากรณีโทษประหารชีวิต

ภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษประหารชีวิตจำเลย ต่อจากนั้นเป็นกระบวนการขึ้นบังคับคดี อันเป็นกระบวนการบังคับคดีตามคำพิพากษา เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ไม่ว่าจะถึงที่สุดศาลชั้นใด และคำพิพากษานั้นได้ตัดสินให้ลงโทษจำเลยในคดีนั้นต้องบังคับตามคำพิพากษาโดยไม่ชักช้า²³⁰ อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษยังมีสิทธิที่จะขอรับพระราชทานอภัยโทษ²³¹ ก่อนมีการบังคับตามคำพิพากษา กรณีจำเลยต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ถ้าเป็นคำพิพากษาศาลชั้นต้นและไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ศาลชั้นต้นต้องส่งสำนวนคดีไปให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาและถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจึงจะถือว่าคดีถึงที่สุด²³² และเมื่อคดีที่สุดให้จำเลยต้องคำพิพากษาให้

²³⁰ มาตรา 245 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 246, 247 และมาตรา 248 เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้า”

²³¹ มาตรา 259 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่าง ใด ๆ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าจะทูลเกล้าฯ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษจะยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก็ได้”

²³² มาตรา 245 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต . . . ไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นนี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน”

ประหารชีวิต จะลงโทษทันทีไม่ได้ต้องรอไว้ให้มีการขอพระราชทานอภัยโทษก่อน²³³ การพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์²³⁴ ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางฝ่ายบริหารในการที่จะมีพระราชวินิจฉัยเรื่องราวที่ทูลเกล้าฯ ขึ้นมา หรือมาจากการถวายคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งการพระราชทานอภัยโทษนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดผลต่อความมั่นคงของชาติ ก่อให้เกิดความรู้สึกสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณและความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และที่สำคัญยังเป็นการแก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม เป็นเครื่องมือ และแรงจูงใจให้ผู้ต้องโทษประพฤติปฏิบัติตนดีลดความเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม ก่อให้เกิดสำนึก ในการทำความดี รวมทั้งเพื่อประโยชน์ต่อสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ

เมื่อจำเลยต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต จำเลยยังไม่ถูกลงโทษทันที กฎหมายได้บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ บิดามารดา บุตร คู่สมรส ผู้ปกครอง ผู้อนุบาลของผู้ที่ต้องโทษตามคำพิพากษานั้น เพราะเป็นญาติโดยตรงกับผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาหรือสถานทูต (กรณีผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาเป็นชาวต่างชาติ) เป็นผู้ยื่นเรื่องราวทูลเกล้าฯ ถวายต่อพระมหากษัตริย์ขอรับการพระราชทานอภัยโทษภายใน 60 วันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด โดยยื่นเรื่องราวต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือต่อพ่อดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้ และให้พ่อดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำรีบส่งเรื่องราวไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 และมาตรา 260 ในกรณีไม่มีผู้ใดยื่นเรื่องราวทูลเกล้าฯ ถวาย ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษก็ได้ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 วรรคสอง

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถวายความเห็นว่าจะพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 แล้ว ส่งผลให้ทูลเกล้าฯ ประหารชีวิตไว้ จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขึ้นไป ส่วนจะได้รับพระราชทานอภัยโทษหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับพระบรมราชวินิจฉัยขององค์พระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 179 ถ้าพระมหากษัตริย์มีพระราชวินิจฉัยยกเรื่องราวที่ทูลเกล้าฯ ขึ้นมา ก็ให้จัดการประหารชีวิตทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 และหากพระมหากษัตริย์มีพระราชวินิจฉัย

²³³ มาตรา 247 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “คดีที่จำเลยต้องประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษา จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้ว”

²³⁴ มาตรา 179 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ”

พระราชทานอภัยโทษ ก็ให้ยกเลิกการประหารชีวิต อย่างไรก็ตาม โบราณราชวินิตประเพณี โดยปกติจะมีพระราชวินิจฉัยให้ลดโทษเหลือกำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิต

หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตไม่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษ เจ้าพนักงานเรือนจำจะดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษตามระเบียบของกระทรวงยุติธรรมด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษต่อไป

กล่าวโดยสรุป เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายอาญาและมีการแจ้งความร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานสอบสวน การดำเนินคดีอาญาได้เริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา การดำเนินกระบวนการยุติธรรมสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจะได้รับการปกป้องสิทธิมิให้ถูกล่วงละเมิดต่อเสรีภาพในร่างกาย และสิทธิที่ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจะได้รับการปล่อยชั่วคราว และถึงแม้คดีถึงที่สุดแล้วศาลพิพากษาลงโทษ ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใด ๆ ซึ่งรวมถึงโทษประหารชีวิตด้วย ยังคงมีสิทธิยื่นเรื่องร้องขอรับพระราชทานอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบาและลดโทษ ทั้งนี้ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษต้องยื่นเรื่องร้องขอรับพระราชทานอภัยโทษภายใน 60 วันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด หากไม่ดำเนินการขอรับพระราชทานอภัยโทษก็ต้องบังคับตามคำพิพากษา เว้นแต่มีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ และกรณีผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต กฎหมายได้บัญญัติปกป้องสิทธิจากการบังคับตามคำพิพากษา โดยห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษานัยมาตรา 245 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้วทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคหนึ่ง

โทษประหารชีวิตในประเทศไทยมีมาแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความหวาดกลัวว่าจะเกิดภัยอันตรายต่อชีวิต ต่อร่างกาย กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ มีกฎหมายหลายฉบับปรากฏการลงโทษประหารชีวิต กฎหมายแต่ละยุคสมัยได้บัญญัติการกระทำความผิดลักษณะใดจะต้องถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต ลักษณะความผิดก็มีความแตกต่างกัน รัฐจึงยังคงมีแนวความคิดลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการประหารชีวิต โดยรัฐมองว่าการลงโทษดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม อีกทั้งเพื่อความมั่นคงความคงอยู่ของรัฐ ขณะเดียวกันการมองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องโทษประหารชีวิต กระแสความคิดด้านมนุษยธรรมและความยุติธรรมแบบตะวันตกเป็นกระแสความคิดที่เข้ามาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปในทางคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของราษฎรเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้จากการยกย่องศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ในทางแพ่งและทางอาญาโดยการรับรองสภาพบุคคลตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่ากับเป็นการรับรองให้บุคคลมีเป็นตัวการสำคัญในกฎหมาย มีสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย อนามัย เกียรติยศ ชื่อเสียง ได้รับการคุ้มครองโดย

กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือหลักที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ” และหลักที่ว่า “ผู้ต้องหาถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะการพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดและศาลตัดสินว่ากระทำความผิด” อันเป็นหลักประกันที่อยู่ภายใต้กฎหมาย จนในเวลาต่อมาการยกย่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และรับรองการมีสิทธิของบุคคลได้กำหนดเป็นหลักประกันในรูปของสิทธิขั้นพื้นฐานในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดีในแง่ของการตระหนักรับรู้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนในสังคมไทย คนไทยยังขาดแนวคิดในเรื่องนี้ จะเห็นได้จากเมื่อรับรู้ถึงการก่ออาชญากรรมที่รุนแรงและส่งผลให้เหยื่อได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต หรือรับอันตรายสาหัส เช่น การข่มขืนแล้วฆ่าเหยื่อหรือกระทำการทารุณโหดร้ายต่อเหยื่อ เมื่อสังคมรับรู้การกระทำนั้นก็เกิดอารมณ์ร่วมจากความรู้สึกภายในที่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษประหารชีวิต ในลักษณะตาต่อตา ฟันต่อฟัน โดยไม่ได้คำนึงถึงผลการลงโทษนั้นเกิดประโยชน์ต่อสังคมมาน้อยเพียงใด ถึงแม้ผู้กระทำความผิดต้องโทษประหารชีวิต แต่ก็ไม่ได้ถูกบังคับตามคำพิพากษาด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้สิทธิที่ผู้ต้องโทษยื่นขอพระราชทานอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบาได้ โบราณราชินิติประเพณี โดยปกติพระมหากษัตริย์จะมีพระราชวินิจฉัยให้ลดโทษเหลือกำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิต การที่ประเทศไทยมีการอภัยโทษการขอพระราชทานอภัยโทษทำให้ผู้ต้องโทษไม่ต้องถูกประหารชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประเทศไทยแตกต่างจากประเทศอื่น

บทที่ 5

การศึกษาวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย กับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการที่ได้ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงความผูกพันทั้งตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน ในเบื้องต้นพิจารณาได้ว่าประเทศไทยยังมีบทกำหนดโทษประหารชีวิตอยู่ในกฎหมายไทย การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุดที่กระทำโดยรัฐ การกระทำดังกล่าวจะเป็นฝ่าฝืนหลักรัฐธรรมนูญที่มุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกหรือไม่ ซึ่งในบทนี้จะได้วิเคราะห์ว่าการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ประเทศไทยมีความชอบธรรมมาน้อยเพียงใดทั้งในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายใน โดยแยกหัวข้อวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์การลงโทษกับการลงโทษประหารชีวิต เงื่อนไขตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศกับการลงโทษประหารชีวิต หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการลงโทษประหารชีวิตภายใต้รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายภายใน และการลงโทษประหารชีวิตกับหลักแห่งความได้สัดส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์การลงโทษกับการลงโทษประหารชีวิต

วิวัฒนาการของทฤษฎีการลงโทษตามแนวความคิดของประเทศตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในแถบทวีปยุโรป สมัยศตวรรษที่ 18 เป็นยุคที่ปราศจากความยุติธรรมประชาชนถูกกดขี่ข่มเหงโดยรัฐ รัฐมีอำนาจเบ็ดเสร็จ กฎหมายอาญาจึงเป็นเสมือนอาวุธทางการเมืองของรัฐที่เป็นเครื่องมือในการใช้ปราบปรามผู้ที่มีความคิดเห็น มีอุดมคติที่ขัดแย้งกับผู้ปกครองรัฐแบบถอนรากถอนโคนกลุ่มบุคคลที่รัฐคิดว่าเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของผู้ปกครองรัฐ ดังนั้น กระบวนการพิจารณาความผิดทางอาญาในยุคนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาตัวผู้กระทำความผิด ค้นหาตัวผู้สนับสนุนด้วยวิธีการข่มขู่ การทรมานให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสจนผู้ถูกกล่าวหาไร้ความสามารถ ส่วนโทษที่จะลงนั้นมีเพียงประหารชีวิตเท่านั้น ฉะนั้นไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะไร้ความสามารถหรือไม่ก็ตามโทษที่จะลงก็ไม่แตกต่างกัน การลงโทษรุนแรงถึงประหารชีวิตทำให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชนเป็นอย่างยิ่งเพราะรัฐใช้อำนาจ

เด็ดขาดโดยขาดกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรมการลงโทษประหารชีวิตในสมัยนี้จึงไม่ใช่เพื่อความยุติธรรมแต่เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเท่านั้น และผู้ปกครองรัฐย่อมมองว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้อง

เหตุการณ์โหดร้ายรุนแรงทางสังคมดังกล่าวไม่ได้เกิดแต่ในประเทศแถบทวีปยุโรปเท่านั้น ในห้วงเวลาเดียวกันในแถบประเทศเอเชียก็เกิดความรุนแรงทางสังคมเช่นกัน แม้แต่ประเทศไทยก็เกิดเหตุการณ์โหดร้ายรุนแรงทางสังคมเช่นกัน นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พ.ศ.2475 ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยอยู่ท่ามกลางความโหดร้ายรุนแรงหลายเหตุการณ์ เหตุการณ์ช่วงชิงอำนาจทางการเมืองที่มีการใช้กำลังทางทหารในการทำรัฐประหารหลายครั้ง มีการใช้อาวุธปืน วัตถุระเบิด ทำร้ายฝ่ายต่อต้านที่เป็นประชาชนอย่างรุนแรงและโหดร้าย มีการสูญเสียชีวิตของประชาชนมากมาย เป็นความรุนแรงที่ขาดการจัดการทางสังคมที่มีความนุ่มนวลและซับซ้อน ผู้คนปราศจากความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขาดมนุษยธรรม ขาดศีลธรรม อันเป็นผลพวงจากลัทธิอำนาจนิยมที่มีมาแต่ในอดีต การใช้กฎหมายอาญาในการป้องกันและปราบปรามเป็นเครื่องมือในการไม่ให้เกิดอาชญากรรมด้วยการใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงก็ไม่อาจทำให้อาชญากรรมลดลงได้ จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่นักปรัชญานักวิชาการเป็นอย่างยิ่ง นักปรัชญามีความเห็นพ้องกันว่า มนุษย์นั้นมีความสามารถในการให้เหตุผล ซึ่งเป็นเหตุให้มนุษย์เลือกได้ระหว่างผิดและถูก ถ้ามนุษย์เลือกที่จะทำผิดกฎหมาย นั่นหมายความว่าเขาได้ให้เหตุผลกับตัวเองแล้วว่า การกระทำดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ต่อตัวเขามากกว่าถูกลงโทษ ดังนั้นจุดประสงค์ของการลงโทษก็เพียงเพื่อชี้ให้มนุษย์เห็นถึงสถานะอันไม่พึงปรารถนา หากมนุษย์จะเลือกกระทำผิดนั่นเอง²³⁵

การที่จะให้มีการลงโทษทางอาญาเป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียวในการปราบปรามการกระทำผิดอาญาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเกิดแนวคิดที่จะค้นหาต้นเหตุแห่งการกระทำผิดทั้งภายในและภายนอกตัวผู้กระทำความผิด เดิมทีเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นเพราะผู้กระทำมีจิตใจชั่วร้ายขาดคุณธรรม ผู้กระทำความผิดมีเจตจำนงอิสระ ที่สามารถเลือกจะกระทำอะไรหรือไม่ทำอะไรก็ได้ การเลือกนั้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขการชั่งน้ำหนักระหว่างความสุขกับความเจ็บปวด ซึ่งความสุขหมายถึงความเพลินเพลินความพอใจ เมื่อวิทยาศาสตร์ในทางธรรมชาติได้เจริญมากขึ้นสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ก็ได้ถือว่าการกระทำผิดมีต้นเหตุในทางชีวะ (Biological) และในทางสังคม (Social) เหล่านี้เป็นความเห็นของนักคิดแต่ละยุคสมัย

กลุ่มความคิด (School of Thought) ที่รวมตัวกันขึ้นมาโดยใช้ชื่อว่า “Classical School” ริเริ่มแสดงความคิดเห็นให้มีการปรับปรุงแก้ไข และปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในสังคมให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค ผู้นำแนวคิดสมัยศตวรรษที่ 18 ที่สำคัญคือ ซีซาร์ เบ็คเคเรีย (Cesare

²³⁵ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, **ทฤษฎีอาญา** (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548), หน้า 32.

Beccaria) แนวความคิดการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมผ่านงานเขียนว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ (Crimes and Punishments) และที่สำคัญคือเรื่อง การลงโทษควรให้เหมาะสมกับอาชญากรรม บทลงโทษควรมีความเหมาะสมกับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ “Equal Punishment for the Same Crime” เพราะถือว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่ตัดสินใจเองว่าเลือกที่จะกระทำความผิดหรือไม่ การกำหนดความหนักเบาของการลงโทษโดยต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรมโดยต้องกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะของความผิดนั้น โดยไม่มากจนโหดร้ายทารุณ และต้องไม่น้อยเกินไปจนทำให้ผู้กระทำความผิดคิดว่าคุ้มค่าที่จะได้ประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรม ขณะที่เจอเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) ก็มีแนวความคิดในทำนองเดียวกันว่า มนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ การบัญญัติกฎหมายต้องกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับอาชญากรรม การลงโทษเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อข่มขวัญยับยั้งการกระทำความผิด และเพื่อป้องกันการกระทำ ความผิดซ้ำ นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดต่อต้านการลงโทษด้วยวิธีที่รุนแรง ทารุณ โหดร้าย และไร้มนุษยธรรม การลงโทษต้องไม่เกินความจำเป็นและต้องไม่ลงโทษน้อยกว่าลักษณะแห่งการกระทำ ความผิด

สมัยศตวรรษที่ 19 ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) ได้ศึกษาถึงต้นเหตุแห่งการกระทำความผิดจากลักษณะของอาชญากรโดยนำแนววิชาด้านจิตแพทย์และมานุษยวิทยา มาอธิบาย โดยการผ่าตัดเปรียบเทียบสภาพทางสรีรวิทยาของมนุษย์ระหว่างผู้ที่เป็นอาชญากรด้วยตนเอง เขาเชื่อว่าความผิดปกติต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์จะมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในทางที่จะประกอบอาชญากรรมรูปพรรณที่ผิดปกติจะบ่งบอกว่าบุคคลนั้นเป็นอาชญากร ดังนั้นบุคคลประเภทนี้เกิดมาเป็นอาชญากรเสมอไป แนวความคิดนี้ย่อมเป็นการสนับสนุนความคิดเรื่องเชื้อชาติ เพราะบุคคลที่มีเชื้อชาติเดียวกันย่อมมีรูปพรรณที่คล้ายคลึงกัน แนวความคิดนี้จึงไม่ได้รับการนิยมมากนัก ต่อมาเกิดมีลัทธิเสรีนิยม (Liberalism) และสังคมนิยม (Socialism) ขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 20 เกิดสำนักอาชญาวิทยาสังคมนิยมใหม่ ที่สำคัญคือสำนักชิคาโก (Chicago School) โรเบิร์ต เอซรา พาร์ก (Robert Ezra Park) เออร์เนสต์ ดับเบิลยู เบอร์กส์ (Ernest W. Burgess) และ หลุยส์ เวิร์ท (Louis Wirth) โรเบิร์ต เค เมอร์ตัน (Robert K. Merton) กลุ่มนี้มีแนวความคิดที่ยึดกลุ่มชุมชนหรือสังคมน โดยถือว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะมีรูปพรรณอย่างไรย่อมมีค่าเท่าเทียมกัน ลัทธิเสรีนิยม และสังคมนิยม ถือว่าการกระทำความผิดมีต้นเหตุแห่งการกระทำความผิดในทางสังคม เช่น ความยากจนย่อมเป็นเหตุให้เกิดการลักทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมไม่ดี เช่น อาศัยอยู่ในย่านสลัมที่มีแต่ความสกปรก แออัดยัดเหยียด เห็นเพื่อนทำไม่ดี หรือยึดติดค่านิยมทางวัตถุ ยากมีเครื่องโทรศัพท์ที่ทันสมัยแต่มีเงินซื้อไม่พอ เหล่านี้ก็เป็นเหตุจูงใจให้กระทำความผิดได้ ซึ่งความคิดที่ว่า การกระทำ ความผิดย่อมมีต้นเหตุในทางสังคม เป็นช่วงเวลาที่เกิดการยอมรับเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคล ยอมรับว่าชีวิตทุกคนมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีมาแต่การเกิด การลงโทษที่กระทบต่อคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ยอมกระทำไม่ได้ ดังนั้น สำนักอาชญาวิทยาสังคมสมัยใหม่ เห็นว่าการลงโทษที่เป็นทางการโดยรัฐไม่สามารถป้องกันและควบคุมอาชญากรรมได้ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแทน ถ้าชุมชนจะยอมรับเขาก็กลับคืนสู่สังคม ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาเป็นคนคนดีของสังคมได้ในที่สุด

จากแนวความคิดเกี่ยวกับอาชญาวิทยาที่ส่งผลต่อการลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว ก่อให้เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษที่สำคัญ ดังนี้

1. ทฤษฎีการแก้แค้นตอบแทน (Retributive Theory) หลักการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน โดยโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นควรจะต้องเป็นสัดส่วนกับความผิดที่เกิดขึ้น การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนเน้นการลงโทษที่สาสม โดยโทษที่จะได้รับควรจะทำกับความเจ็บปวด และมีความยากลำบาก หรือมีความทรมานทุกข์ทรมาน เช่นเดียวกับที่ผู้เสียหาย

2. ทฤษฎีการตัดโอกาสของผู้กระทำความผิด (Incapacitation Theory) เป็นการกำจัดโอกาสการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดโดยการแยกให้อยู่ต่างหากจากสังคมไม่ว่าชั่วคราวหรือถาวร สังคมจะมีความปลอดภัย

3. ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) หลักพื้นฐานของความคิดที่เชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผล และมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำการใดก็ได้ ถ้าเห็นว่าทำให้ตนได้รับประโยชน์และความสุขความพึงพอใจก็จะเลือกกระทำ แต่ถ้าตนได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานมากกว่าความสุขความพึงพอใจ เขาก็จะเลือกไม่กระทำ เท่ากับเป็นการป้องกันยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้น

4. ทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitative Theory) มีความเชื่อว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ป่วย จึงใช้วิธีการปฏิรูปหรือแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด แก้ไขผู้กระทำความผิดทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นรายกลุ่ม

5. ทฤษฎีการบูรณะ (Restoration Theory) ทฤษฎีหลักการลงโทษนี้ จะมุ่งเน้นที่การกระทำความผิดปกติมากกว่าตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สำหรับการกระทำความผิดและการชดเชยความเสียหายให้กับเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย โดยที่เหยื่อและผู้กระทำความผิดจะถูกลำนำเข้าโครงการพัฒนาผลประโยชน์ซึ่งกันและกันว่าจะช่วยเหยื่อเข้าสู่กระบวนการกู้คืน และให้ผู้กระทำความผิดใช้วิธีที่ลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำอีก

6. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) โดยวิธีแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้นอีก สำหรับการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมนั้น มีหลักการสำคัญคือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และอบรมบ่มนิสัยมากกว่าการลงโทษ โดยเน้นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ส่วนการลงโทษจะเน้นให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดี

เมื่อสังเคราะห์ทฤษฎีการลงโทษ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความประสงค์ที่รัฐมุ่งหมายในการลงโทษ คือ

1. เป็นแก้แค้นตอบแทน อันเป็นวิสัยของคนธรรมดาทั้งหลายที่รู้สึกเช่นนี้
2. เป็นการยับยั้งหรือป้องกัน ไม่ให้มีการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นอีก
3. เป็นการคุ้มครองป้องกันสังคม ให้สังคมปลอดจากอาชญากรรม
4. เป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองที่ดี และสามารถอยู่ในสังคมได้

การที่รัฐจะบัญญัติความผิดทางอาญาและการกำหนดโทษโดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการป้องกันปราบปรามต้องชอบด้วยเหตุผลที่จะให้สังคมมีความสงบสุข และการลงโทษต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษ กฎหมายอาญาของไทยมีการกำหนดโทษอย่างสูงสำหรับการกระทำความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของสังคมความปลอดภัยของคนในสังคม กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ถึงขั้นประหารชีวิต จึงเกิดคำถามว่าการลงโทษประหารชีวิตดังกล่าวทำให้สังคมมีความปลอดภัยมากขึ้นหรือไม่ อาชญากรรมลดลงหรือไม่ โดยพิจารณาจากลักษณะอาชญากรรมวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และผู้กระทำความผิด ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะอาชญากรรม อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ต้องโทษอาญาประหารชีวิตตามกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก เช่น การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ การกบฏ การชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์แล้วฆ่า การฆ่า เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีอยู่อย่างต่อเนื่องทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง จำนวนประชากรมีเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันจำนวนประชากรทั่วราชอาณาจักรไทยตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559 รวมทั้งสิ้น 65,931,550 คน ยังไม่รวมถึงแรงงานชาวต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยทำงานอยู่ในประเทศไทยกว่าสามล้านคน และรัฐบาลกำลังดำเนินการจัดทำทางทะเบียนให้เป็นแรงงานถูกต้องตามกฎหมายเพื่อควบคุมและดูแล การที่จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อสภาพสังคมหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว อาชญากรรมที่ส่งผลต่อหวาดกลัวของคนในสังคม เช่น การชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์แล้วฆ่า การฆ่า อาชญากรรมดังกล่าวกฎหมายบัญญัติบทลงโทษประหารชีวิต ดังนั้นไม่ว่าผู้กระทำจะมีเหตุจูงใจอย่างไรก็ตามเมื่อกระทำผิดผู้กระทำก็ต้องโทษประหารชีวิต เมื่อย้อนดูกฎหมายไทยเองจะพบว่าการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางสังคมทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายที่กำหนดลักษณะความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตขยายออกไป เป็นต้นว่า การกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ที่ได้กระทำแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี หรือเกินสิบห้าปี แต่ไม่ถึงสิบแปดปี กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ กระทำการใดให้อากาศยานนั้นไม่สามารถทำการบินได้ หรือเป็นเหตุ

หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน กระทำด้วย ประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือขู่เชือดด้วยประการใด ๆ ว่าจะ ใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ ความตาย รวมถึงการค้ายาเสพติด ลักษณะอาชญากรรมที่ต้องโทษประหารชีวิตดังกล่าวไม่ได้มุ่งที่ ลักษณะการกระทำที่ร้ายแรงเหมือนเช่นการฆาตกรรม การชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์ การข่มขืน หากแต่มุ่ง ไปที่ว่าอาชญากรรมดังกล่าวเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางสังคม กระทบต่อคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในวงกว้างหรือไม่ หากเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางสังคม หรือกระทบต่อคุณภาพชีวิต ของประชาชนแล้ว การกระทำนั้นสมควรลงโทษประหารชีวิต

2. วัตถุประสงค์ของการลงโทษ การกำหนดบทลงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมตาม ดังที่กล่าวในข้อ 1. เป็นมาตรการควบคุมอาชญากรรมโดยใช้วิธีการลงโทษประหารชีวิตอันเป็นกลไก เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวโดยมุ่งหวังให้อาชญากรรมลดลง การปรามไม่ให้คนกระทำความผิดด้วยการ ลงโทษประหารชีวิต มีความเชื่อว่า ความกลัวตายเท่านั้นที่จะยับยั้งไม่ให้เกิดการฆ่าผู้อื่น หรือยับยั้งการ กระทำที่รัฐต้องการปราบปรามภัยคุกคามที่ต่อความมั่นคงทางสังคม หรือกระทบต่อคุณภาพชีวิตของ ประชาชน และเชื่อว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นทางออกสุดท้าย เพราะอาชญากรที่ถูกประหารชีวิต ไม่มีทางที่จะกระทำผิดได้อีก การลงโทษประหารชีวิตจึงมีวัตถุประสงค์เป็นการแก้แค้นทดแทนอยู่ใน ตัว ไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีกต่อไป และขณะเดียวกันก็เป็นการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้ผู้อื่นกระทำ ความผิดนั้นอีก โดยใช้บทลงโทษประหารชีวิตให้เกิดความเกรงกลัวให้ไม่กล้ากระทำความผิด แต่ใน ความเป็นจริง การที่ศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตจำเลยไม่เป็นเหตุให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้ เกิดอาชญากรรมได้ดีพอ ยังคงมีผู้กระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิตอยู่ และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุที่การตัดสินใจที่อิสระของอาชญากรเองที่จะเลือกกระทำความผิดหรือไม่ หากเห็นว่าการ กระทำความผิดนั้นตนได้ประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ ก็เลือกที่จะกระทำความผิด ดังนี้ แสดงให้ เห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ใช่วิธีการที่จะลดอาชญากรรมลงได้อีก

และเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560 นายกอบเกียรติ กสิวิวัฒน์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ได้ให้ สัมภาษณ์ประเด็นโทษประหารชีวิตต่อสื่อมวลชนว่า กรมราชทัณฑ์ได้คุมขังนักโทษที่ต้องโทษประหาร ชีวิต ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2560 มีนักโทษต้องโทษประหารชีวิตทั้งหมด 447 ราย จำแนกเป็นคดี ยาเสพติดให้โทษ ระหว่างชั้นอุทธรณ์ เป็นนักโทษชาย 105 ราย หญิง 51 ราย ระหว่างชั้นฎีกา เป็น ชาย 12 ราย หญิงไม่มี และในชั้นเด็ดขาด เป็นชาย 55 ราย หญิง 13 ราย

ส่วนผู้ต้องขังในคดีความผิดทั่วไป เช่น คดีฆ่าคนตาย อยู่ระหว่างชั้นอุทธรณ์ เป็นชาย 110 ราย หญิง 6 ราย ระหว่างชั้นฎีกา เป็นชาย 6 ราย หญิงไม่มี และนักโทษชั้นเด็ดขาด เป็นชาย 85 ราย และหญิง 4 ราย จากสถิติดังกล่าว พบว่า โทษประหารชีวิตในคดีทั่วไปมีจำนวนมากกว่าคดียาเสพติด ให้โทษ ทั้งนี้ นักโทษประหารจะถูกควบคุมตามเรือนจำต่าง ๆ ดังนี้ เรือนจำกลางบางขวาง 275 คน

เรือนจำกลางคลองเปรม 2 คน เรือนจำกลางเขาบิน 19 คน เรือนจำกลางสงขลา 31 คน เรือนจำกลางพิษณุโลก 6 คน เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช 46 คน ทัณฑสถานหญิงกลาง 57 คน ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา และทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ 7 คน²³⁶

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการที่ไม่ทำให้ผู้คิดที่จะกระทำความผิดเกรงกลัวต่อผลร้ายที่จะได้รับมากกว่าความต้องการหรือความพึงพอใจที่จะกระทำความผิด นั่นหมายความว่า การเลือกกระทำความผิดหากผู้กระทำคิดว่าตนได้ประโยชน์มากกว่าผลร้ายที่ตนจะได้รับจากการกระทำ ก็ตัดสินใจเลือกที่จะกระทำความผิดนั่นเอง

3. ผู้กระทำความผิด สังคมไทยในอดีตผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่แทบทั้งสิ้น สังคมไทยในปัจจุบันผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีเพิ่มจำนวนมากขึ้นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมตามกฎหมายอาญา หรือตามกฎหมายพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พระราชบัญญัติอาวุธปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ตามที่ปรากฏข่าวสารผ่านสื่อในปัจจุบันจะเห็นว่าผู้กระทำความผิดเป็นเด็กเยาวชน เมื่อพิจารณาอายุตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจากที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่แล้วจะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษสูงกว่าฐานความผิดอื่น ๆ มาก

จากข้อพิจารณาทั้ง 3 ประเด็น ลักษณะอาชญากรรม วัตถุประสงค์ของการลงโทษ และผู้กระทำความผิดดังกล่าว ประเทศไทยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือของรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยกำหนดอาชญากรรมที่มีความรุนแรง เช่น การฆ่า ให้ผู้กระทำต้องโทษประหารชีวิต การกำหนดบทลงโทษที่สูงนั้นไม่ได้ทำให้อาชญากรรมลดลงแต่อย่างใด กลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในขณะที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน ก็ยังมีการมีบทลงโทษประหารชีวิต แต่การควบคุมอาชญากรรมโดยบทลงโทษที่รุนแรงเป็นผลให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีอาชญากรรมที่ร้ายแรงลดต่ำลง สิงคโปร์จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีระเบียบวินัยและมีความปลอดภัยสูงมาก และพิจารณาในบริบทของประเทศไทย อาชญากรรมไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะสังคมในจังหวัดที่เจริญเท่านั้น ยังได้ขยายไปสู่สังคมชนบท หมายความว่า อาชญากรรมในสังคมปัจจุบันสามารถเกิดขึ้นได้ทุกพื้นที่ แม้แต่ในบ้านพักอาศัยที่ทุกคนไว้วางใจว่าเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยที่สุดก็เกิดเหตุฆาตกรรมบ่อยครั้ง ต้นเหตุที่ทำให้เกิดอาชญากรรมส่วนใหญ่มีเหตุจูงใจจากภายนอกมากกว่าเหตุที่เกิดจากจิตใจชั่วร้าย เช่น ความอยากมี อยากได้ อยากเป็น สภาพทางสังคม เป็นต้น และที่สำคัญคือ ผู้กระทำความผิดจากสถิติพบว่า มีเด็กและเยาวชน

²³⁶ กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์, *เรื่องเดิม*.

กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้เห็นว่าสังคมควรต้องดูแลเด็กและเยาวชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมายไม่ว่า จะเป็นยาเสพติดหรือการลักทรัพย์ซึ่งปัญหาต่างๆเหล่านี้จะเป็นผลพวงจากปัญหาทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจด้วย แม้ศาลจะ พิพากษาลงโทษประหารชีวิต แต่ก็ยังมีการกระทำความผิดแบบเดียวกันเกิดขึ้นอีกและเพิ่มจำนวนมากขึ้น นอกจากกฎหมายอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิตแล้ว ยังมีกฎหมายพิเศษอื่น ๆ อีกที่มีบทลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดกฎหมายพิเศษนั้น ๆ ได้แก่ ประมวลกฎหมายทหาร พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 แสดงให้เห็นได้ว่า การพิพากษาลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นอีก การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาของรัฐที่ปลายเหตุ รัฐไม่ได้ทำการศึกษาค้นหาต้นเหตุแห่งการกระทำความผิดว่าทำไมถึงเกิดอาชญากรรม และที่สำคัญไม่สามารถลดอาชญากรรมได้จริง ถึงแม้รัฐยอมรับและคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตไว้ในรัฐธรรมนูญ การลงโทษประหารชีวิตซึ่งเห็นเป็นประจักษ์ว่าเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็ยิ่งเกิดมีขึ้น ด้วยแนวความคิดที่คนไทยยังขาดความตระหนักถึงการต้องยอมรับและเคารพสิทธิในการมีชีวิตของทุกคนว่าชีวิตของทุกคนมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างจริงจัง

5.2 เจื่อนไขตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศกับการลงโทษประหารชีวิต

กรอบกฎหมายระหว่างประเทศ ก็มีผลต่อการกำหนดโทษประหารชีวิตตามกฎหมายภายในประเทศ การที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติ กฎบัตรสหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่ผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) หรือ UDHR สนธิสัญญาพหุภาคีและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นบ่อเกิดกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ประเทศไทยมีความผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้นด้วย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นการขยายความจากกฎบัตรสหประชาชาติ ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่สำคัญในการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในกรอบสากลถือว่า ทุกชีวิตมีคุณค่าและทุกคนมีศักดิ์ศรี เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการปกป้องคุ้มครอง มิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน ดังที่ปรากฏในอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า

โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งมวลแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก . . . โดยที่ประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันอีกครั้งไว้ในกฎบัตรถึงศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิที่เท่าเทียมกัน โดยที่รัฐสมาชิกต่างปฏิญาณที่จะบรรลุถึงซึ่งการส่งเสริมการเคารพและยึดถือมนุษยชน และอิสรภาพขั้นพื้นฐานโดยสากล โดยความร่วมมือกับสหประชาชาติ . . .

กรอบกฎหมายระหว่างประเทศ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กำหนดหลักการให้รัฐสมาชิกรับไปเป็นกรอบในทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติกฎหมายภายในหรือการปรับแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว คือ “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและ เสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างในตน มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วย จิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ” “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่งคั่งแห่งบุคคล” และ “บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้” เมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้น มุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ สิทธิในการมีชีวิต

เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ จึงผูกพันต้องตามกฎบัตรสหประชาชาติ และการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธะของสนธิสัญญา ซึ่งพันธกรณีดังกล่าวมีผลเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังมีบทกำหนดโทษประหารชีวิตอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายทหาร พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี และยังปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาอันเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาทั่วไปอีกด้วย ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศก็ได้มีบัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในมาตรา 4 ที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” การที่ประเทศไทยยังมีบทลงโทษประหารชีวิต ถึงแม้เป็นการลงโทษที่โหดร้าย

ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ไม่มีข้อห้ามการประหารชีวิตในสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี อย่างไรก็ตามก็ยังไม่สอดคล้องตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองคุ้มครองไว้

นอกจากนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีความชัดเจนมากขึ้นได้มีการขยายข้อความให้มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น โดยมีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR มารองรับอีกชั้นหนึ่ง ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 6 มีดังนี้

(1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ

(2) ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดี อุญจกรรมที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ

(3) ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มิได้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์

(4) บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี

(5) บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้

(6) รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้²³⁷

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยการภาคยานุวัติ ประเทศไทยได้ปรับแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องหลักการเรื่องการลงโทษที่ว่า “บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะ

²³⁷ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, *เรื่องเดิม*, หน้า 30-32.

ดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้” ประเทศไทยก็ได้แก้ไขกฎหมายภายในตามพันธกรณีที่จะไม่ดำเนินการลงโทษประหารชีวิตหญิงขณะมีครรภ์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคสอง ว่า “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดแล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว . . .”²³⁸ และแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการลงโทษให้สอดคล้องตามกติกาข้อ 6 (5) ว่าไม่มีการลงโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดที่มีบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีไว้ในมาตรา 18 วรรคสอง และวรรคสาม ว่า

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี²³⁹

นอกจากนี้ ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษประหารชีวิตยังมีสิทธิที่จะขอรับพระราชทานอภัยโทษ²⁴⁰

ส่วนกติกาข้อ 6 (2) กำหนดเงื่อนไขว่า “ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ” จะเห็นได้ว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR นั้น ไม่มีข้อห้ามเรื่องการลงโทษประหารชีวิต เพียงแต่กำหนดเงื่อนไขว่า “การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” ทำให้ประเทศไทยยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ แต่จะมีปัญหาในการตีความว่าการกระทำความผิดลักษณะใดที่เรียกว่าเป็น “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” เนื่องจากไม่ได้กำหนดบท

²³⁸ แก้ไขโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) ค.ศ.2550

²³⁹ เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) ค.ศ.2546

²⁴⁰ มาตรา 247 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “คดีที่จำเลยต้องประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษา จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้ว”

นิยามไว้ สภาเศรษฐกิจและสังคมของสหประชาชาติได้ประกาศมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูก ลงโทษประหารชีวิต โดยกำหนดว่าอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดไม่ควรไกลไปกว่าการก่ออาชญากรรม โดยเจตนาที่ก่อให้เกิดผลถึงแก่ความตายหรือที่ร้ายแรงอย่างที่สุดอื่น ๆ มาตรการดังกล่าวแม้ไม่ผล ผูกพันทางกฎหมายแต่ก็ได้รับการรับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติ²⁴¹ ดังนั้นถ้ามองในแง่ของเหยื่อที่ ถูกกระทำ หากเหยื่อได้รับผลกระทบต่อชีวิตถึงแก่ความตาย เช่น การฆ่าโดยเจตนาตามกฎหมาย อาญาของไทย ก็อาจพิจารณาว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษประหารชีวิต อย่างไรก็ตามการตีความดังกล่าวมีหลายประเทศได้โต้แย้งและไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น ประเทศอิสลามบางประเทศถือว่าการผิดประเวณีหรือการละทิ้งศาสนาเป็นอาชญากรรม ที่ร้ายแรงที่สุด ในขณะที่บางประเทศมองว่าความผิดทางการเมืองและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็น อาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด นั้นหมายความว่า การกระทำผิดฐานเป็นกบฏตามกฎหมายอาญาของไทย เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด จึงมีบทลงโทษผู้กระทำการกบฏถึงขั้นโทษประหารชีวิต บางประเทศ เช่นสิงคโปร์มองว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ถึงแม้จะมี การตีความว่าการกระทำความผิดลักษณะใดที่เรียกว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับใน ระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามการตีความกติกาคำ 6 (2) นี้เป็นที่เห็นชัดเจนว่าบทบัญญัตินี้จำกัดการใช้ โทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมที่จำกัดจำนวนหนึ่ง กล่าวคือเฉพาะอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด เท่านั้น ดังนั้นภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศโทษประหารชีวิตจะต้องนำมาใช้ในฐานที่เป็น มาตรการยกเว้นเท่านั้นและต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่เคร่งครัด

นอกจากนี้ในกติกาคำ 6 (6) ที่ว่า “รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือ ชัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้” ดังนั้นเพื่อไม่ให้รัฐภาคีใช้กติกาคำ 6 (2) เป็นข้ออ้างการ ยกเลิกโทษประหารชีวิต ICCPR จึงได้มีการประกาศใช้พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, Aiming at the Abolition of Death Penalty) เพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต เงื่อนไขพิธี สารเลือกรับฉบับที่ 2 นี้จะมีผลต่อประเทศสมาชิกที่ต้องดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิตก็ต่อเมื่อ ประเทศสมาชิคนั้นได้ให้สัตยาบัน สำหรับประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าว จึงยังคงโทษประหารชีวิตไว้

ดังนั้น ถึงแม้ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่ เป็นลายลักษณ์อักษร ถึงแม้จะพยายามผลักดันให้เกิดการยอมรับและยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ ปญญาดังกล่าวเองก็ไม่ได้กำหนดเป็นข้อห้ามอย่างเด็ดขาดให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต เพียงแต่ กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้

²⁴¹ International Bar Association, *op. cit.*

เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นว่านี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ ในหลายประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกจึงไม่จำเป็นต้องผูกพันหากเห็นว่าประเทศของตนยังมีความจำเป็นก็ยังคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ อย่างเช่นประเทศไทย การลงโทษประหารชีวิตก็ไม่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศนั้นเป็นภาคี

การลงโทษประหารชีวิตภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก และมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามนั้น ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 กติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 และการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในมาตรา 4 ที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และมาตรา 28 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย . . .” อันเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ การที่ประเทศไทยยังมีบทลงโทษประหารชีวิตอันเป็นการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรียังไม่เป็นไปตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ถึงแม้สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนไม่ได้กำหนดข้อห้ามลงโทษประหารชีวิตก็ตาม ก็ด้วยเหตุที่กฎหมายระหว่างประเทศนั้นไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ประเทศไทยไม่ยอมรับและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีมาตั้งแต่กำเนิด เพียงแต่ประเทศไทยเห็นว่าสถานการณ์ในสังคมไทยยังมีความจำเป็นที่คงโทษประหารชีวิตอยู่ และในทางปฏิบัติที่สำคัญ แม้ศาลจะพิพากษาประหารชีวิต กระบวนการไม่ได้บังคับตามคำพิพากษาทันที ต้องผ่านกระบวนการขอพระราชทานอภัยโทษตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้เสียก่อน การพิจารณาอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ และโดยโบราณราชประเพณี ก็จะพระราชทานอภัยโทษให้ และข้อเท็จจริงที่สำคัญคือ การประหารชีวิตในประเทศไทยได้กระทำครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ.2552 เป็นการประหารชีวิตนักโทษชายคดียาเสพติด 2 คนด้วยวิธีการฉีดยาพิษ หลังจากนั้นจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ.2560 มีนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษประหารชีวิตกว่า 500 คน และไม่ได้ถูกประหารชีวิตจะด้วยเหตุที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือเหตุอื่นใด นั้นหมายความว่า ในทางปฏิบัติประเทศไทยว่างเว้นจากการประหารชีวิตมากกว่า 8 ปี แสดงให้เห็นชัดเจนถึงทิศทางที่จะพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตในอนาคตข้างหน้าว่ามีแนวโน้มที่จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต ขณะเดียวกันกฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดเป็นหลักการ และเงื่อนไขที่ประเทศภาคีสมาชิกผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามเท่านั้น ไม่มีบทลงโทษแก่ประเทศภาคีสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตาม หากประเทศภาคีสมาชิกเห็นควรดำเนินปฏิบัติตามก็ต้องแสดงออกโดยการให้สัตยาบันเสียก่อน ดังนั้น เมื่อมีการ

ประกาศใช้พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มุ่งหมายเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต トラบไตที่ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าว ก็ยังคงให้มีโทษประหารชีวิตได้

อย่างไรก็ดี สถานการณ์โลกในปัจจุบัน นอกเหนือจากข้อจำกัดตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กระแสการเคลื่อนไหวต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตได้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว มีประเทศจำนวนมากเริ่มต้นเดินทางสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต โลกกำลังเข้าสู่การสิ้นสุดโทษประหารชีวิตอย่างรวดเร็ว และยังมีการดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน การสนับสนุนการยกเลิกโทษประหารชีวิตแผ่ขยายโตขึ้นอย่างสม่ำเสมอ กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต กระแสการยกเลิกโทษประหารชีวิตมีแนวโน้มไปสู่การปฏิบัติของรัฐในการพัฒนาบรรทัดฐานสากล และในคุณค่าขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตในเวทีสิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเพียงเรื่องนโยบายความยุติธรรมทางอาญาระดับประเทศอีกต่อไป แต่กลับมองว่าไม่มีอาชญากรรมใดที่ร้ายแรงและโหดเหี้ยมพอที่จะให้อำนาจลงโทษประหารชีวิตได้ในปัจจุบัน

5.3 หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการลงโทษประหารชีวิตภายใต้รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายภายใน

เหตุการณ์ที่สำคัญที่ผลักดันในการกระตุ้นให้ต้องดำเนินการประเด็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมีสองเหตุการณ์ คือ เหตุการณ์แรก เกิดขึ้นในยุโรประหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ประมาณ ค.ศ. 1944-1945 เมื่อพวกนาซีเยอรมันประกอบด้วย กองกำลังรักษาความปลอดภัยนาซี และตำรวจลับของรัฐ ภายใต้การนำของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ได้ดำเนินวิธีการต่าง ๆ ที่มนุษย์ไม่พึงปฏิบัติต่อกันแก่ชนชาวยิว ตัวอย่างเช่น โกงหัวสตรี แล้วเอาผมไปทอเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้เป็นเจ้าของผมเหล่านั้นจะหนาวเหน็บเพียงใดในฤดูหนาว หรือการใช้มนุษย์เป็นเครื่องทดลองยาโดยฉีดยาต่าง ๆ เข้าร่างกาย การทดลองที่นิยมมากคือ คัดเอามนุษย์ฝาแฝดมาใช้ทดลอง โดยความเชื่อว่าน่าจะมีคุณสมบัติเหมือนกันมากกว่ามนุษย์อื่น ๆ ปรากฏการณ์ที่ได้จากการทดลองคงจะแสดงผลได้ใกล้ความจริงที่สุด ส่วนผลร้ายที่เกิดแก่มนุษย์เหล่านั้น ไม่ว่าจะความพิการหรือความตายเหล่านั้นไม่เคยสนใจ เป็นต้น ส่วนเหตุการณ์ที่สอง เกิดขึ้นในทวีปแอฟริกาใต้ ในช่วงราวศตวรรษที่ 20 ชนชาวมิซซาที่อาศัยอยู่ในแอฟริกาใต้ได้ปฏิบัติต่อชนผิวดำซึ่งอยู่ในสังคมเดียวกันเสมือนว่าชนผิวดำนั้นมิใช่คน ตัวอย่าง เช่น ที่อยู่อาศัยต้องแยกจากกันเด็ดขาดปะปนกันไม่ได้ การขึ้นรถประจำทางชนผิวขาวเท่านั้นที่จะขึ้นประตูด้านหน้า ชนผิวอื่นจะต้องขึ้นประตูด้านหลัง และจะเดินมานั่งข้างหน้าไม่ได้ ในตัวอาคารส่วนใหญ่จัดไว้เฉพาะคนผิวขาวโดยคนผิวดำเป็นผู้ให้บริการ ห้องน้ำสาธารณะก็ต้องแยกชนผิวขาวกับชนผิวดำ เป็นต้น และหากมีผู้ใดฝ่าฝืนกฎเหล็กดังกล่าวนี้จะถูกลงโทษอย่างหนัก

จากเหตุการณ์ทั้งสองเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ทั้งประเทศเยอรมันและประเทศแอฟริกาได้อันเป็นประเทศต้นแบบได้มีบทบัญญัติรับรอง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ด้วยแนวความคิดที่ว่า ทุกคนมีสิทธิในชีวิตและร่างกาย อันเป็นสิทธิที่แต่ละคนมีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ สิทธิในชีวิตและร่างกายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ จึงไม่อาจถูกพรากไปจากบุคคลได้ ทุกคนจึงต้องเคารพในสิทธิในชีวิตและร่างกายของแต่ละคน สิทธิในชีวิตและร่างกายเป็นจึงเป็นรากฐานสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความเข้าใจ ของคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ทั้งในแง่ของนักปรัชญา และในแง่ของนักกฎหมายมีความเข้าใจว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความหมายถึง คุณค่าในตัวของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น เงื่อนไขทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือเงื่อนไขทางคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคล ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจของตนเองในอันที่จะกำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นคุณค่าที่ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้ โดยที่หลักการอันเป็นสาระสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วยรากฐานอันเป็นสาระสำคัญ 2 ประการ คือ สิทธิในชีวิตร่างกายและสิทธิในการที่จะได้รับความเสมอภาค ซึ่งรากฐานที่เป็นสาระสำคัญดังกล่าวนี้ไม่อาจแยกออกจากกันได้ และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของความเป็นมนุษย์ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง โดยที่สิทธิในชีวิตร่างกายเป็นสิทธิที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิดเป็นสิทธิที่มีมาโดยธรรมชาติ สิทธิในชีวิตร่างกายจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของความเป็นมนุษย์และไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้ ในทางตรงกันข้ามสิทธิในชีวิตร่างกายอาจทำให้ได้รับหลักประกันมากขึ้นโดยบทบัญญัติกฎหมายของรัฐ ส่วนสิทธิในที่จะได้รับความเสมอภาคหรือสิทธิเสมอภาคนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ถึงแม้มนุษย์ทุกคนจะมีสิทธิในชีวิตร่างกายของตนแต่ถ้าขาดหลักประกันในความเสมอภาคแล้ว บุคคลอาจได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม หรืออาจถูกเลือกปฏิบัติจากผู้ใช้อำนาจรัฐ ด้วยเหตุนี้ หลักความเสมอภาคจึงเป็นรากฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นเพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริงบุคคลแต่ละคนยังจะต้องมีหลักประกันในเรื่องความเสมอภาคด้วย ประเทศแอฟริกาใต้ในยุคแห่งการแบ่งแยกสีผิวการลงโทษประหารชีวิตถูกใช้กับคนผิวดำอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับคนผิวขาว ต่อมาในปี ค.ศ.1995 (พ.ศ.2538) ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่า โทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเนื่องจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทยจะพบว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดังกล่าวได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองไว้ใน มาตรา 4 ที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความ

คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเหมือนกัน” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการประกาศเจตนารมณ์ของรัฐที่จะถือเอาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุดในการกำหนดการใช้อำนาจรัฐทั้งปวงต่อประชาชน

โดยที่สิทธิในชีวิตร่างกายเป็นสิทธิที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิดเป็นสิทธิที่มีมาโดยธรรมชาติและไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้ สิทธิในชีวิตร่างกายจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของความเป็นมนุษย์ ในทางตรงกันข้ามอาจทำให้ได้รับหลักประกันมากขึ้นโดยบทบัญญัติกฎหมายของรัฐ ซึ่งรัฐได้มีบทบัญญัติกฎหมายอันเป็นหลักประกันในสิทธิในชีวิตร่างกายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญนอกจากมาตรา 4 ดังกล่าวแล้วยังปรากฏในมาตรา 28 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย . . .” บทบัญญัติดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นชัดว่าสิทธิในชีวิตร่างกายได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายสูงสุดของประเทศ เมื่อสิทธิในร่างกายได้รับหลักประกันมากขึ้นย่อมแสดงให้เห็นว่าสิทธิในชีวิตร่างกายนั้นไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้นั้นหมายความว่าบุคคลจะไม่ถูกฆ่าให้ตาย การลงโทษประหารชีวิตเป็นการฆ่าเป็นการทำลายชีวิตของบุคคล การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นพรากสิทธิในชีวิตร่างกายไปจากบุคคลอันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีมาแต่การเกิดและมีมาโดยธรรมชาติ เท่ากับเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของเขาหมดไป

หากพิจารณามาตรการทางกฎหมายอาญาที่เรียกว่า สภาพบังคับ จะเกิดมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำละเมิดกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ผลของการกระทำละเมิดก็คือการถูกลงโทษ และการลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการลงโทษที่รุนแรงที่สุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากความเชื่อที่ว่าผู้ที่กระทำความผิดควรได้รับการลงโทษตามกฎหมายการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ผู้ที่กระทำผิดก็ควรต้องได้รับผลไม่ดีกว่า และการกำหนดความตายที่เป็นการลงโทษเป็นการกำหนดโดยรัฐ

หลักกฎหมายที่สำคัญประการหนึ่งในรัฐประชาธิปไตยคือ “อำนาจรัฐต้องมีกฎหมายรับรอง” หมายความว่า การกระทำทั้งหลายของรัฐที่มีผลในทางบังคับหรือกระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในรัฐนั้นต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายรับรองให้อำนาจทำได้ เมื่อพิจารณาในเบื้องต้นกฎหมายอาญาจะพบว่ามาตรา 2 ที่ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย. . .” เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนว่าไม่ต้องรับผิดทางอาญาถ้าไม่มีกฎหมายและไม่ถูกลงโทษถ้าไม่บทกำหนดโทษไว้ ทั้งนี้หลักคุ้มครองสิทธิดังกล่าวได้รับการบัญญัติคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 29 ด้วยว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ . . .” อันเป็นหลักประกันในทางรูปแบบของกฎหมายอาญาที่สำคัญ ที่ว่า “หลัก

“ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” (No Crime No Punishment without Law) หรือคำภาษาลาตินที่ว่า Nullum crimen, nulla poena, sine lege ซึ่งสืบเนื่องมาจากหลักที่ว่าอำนาจรัฐต้องมีกฎหมายรับรอง “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” นี้เป็นหลักสากลที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเสมอมา ไม่เคยถูกยกเลิกไปตามรัฐธรรมนูญ และเมื่อมีรัฐธรรมนูญใหม่หลักดังกล่าวนี้ก็ยังคงได้รับการรับรองบัญญัติไว้อีกจนกระทั่งปัจจุบัน ส่วนของบทกำหนดโทษทางอาญาที่รุนแรงที่สุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดพบว่าตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายอาญา คือ โทษประหารชีวิต นั่นหมายความว่า ถ้ามีการกระทำความผิดในฐานความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิต ผู้นั้นก็จะถูกลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษ และกระทำการประหารชีวิตโดยรัฐ จะเห็นได้ว่าการประหารชีวิตเป็นลักษณะของโทษทางอาญาที่กระทบต่อสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับและได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตามที่กล่าวมาแล้วว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต . . .” จึงเกิดคำถามว่าบทลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอาญารวมทั้งกฎหมายอื่นที่มีโทษประหารชีวิตเป็นความชอบธรรมตามหลักนิติธรรมหรือไม่ และการที่รัฐบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพและละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กระทำได้มาน้อยเพียงใด

เมื่อพิจารณากฎหมายอาญารวมถึงกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิตนั้น ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะให้การยอมรับและรับรองคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาแต่การเกิด และไม่อาจถูกพรากออกไปได้ก็ตาม หากเพื่อคุ้มครองปกป้องสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนส่วนรวม และรัฐเห็นว่าเกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ปัจเจกชน รัฐก็มีความชอบธรรมที่จะทำลายสิทธิในการมีชีวิต แต่การกระทำดังกล่าวรัฐจะมีอำนาจจัดการได้ต้องมีบทกฎหมายรับรองให้อำนาจกระทำได้ อำนาจจัดการดังกล่าวพบว่ารัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ที่ว่า

การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย . . .

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะมีบทบัญญัติมีรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้อย่างชัดเจน แต่เพื่อการบริหารจัดการประเทศให้ดำรงอยู่อย่างสถาพรรัฐธรรมนูญจึงให้อำนาจแก่รัฐที่จะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาถึงแม้จะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนก็ตามย่อมจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุผลสมควร แต่จะจำกัดเกินกว่าเหตุหรือถึงขนาดเสมือนเป็นการลบล้างสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไม่ได้ ดังนั้น เกณฑ์ที่เป็นข้อจำกัดอำนาจรัฐในการตรากฎหมายที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้นั้นมีอยู่ 3 ประการที่สำคัญ ได้แก่ การตรากฎหมายต้องไม่ขัดหลักนิติธรรม การตรากฎหมายต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และการตรากฎหมายจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ หากกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิตนั้นเป็นกฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติ บทลงโทษประหารชีวิตเป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิในชีวิตของประชาชน การประหารชีวิตเป็นการทำลายชีวิตของผู้กระทำความผิด เพื่อควบคุมอาชญากรรมในสังคม การลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ทำลายสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานความเป็นมนุษย์เป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำลายคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ถึงแม้ด้วยเหตุภาระหน้าที่ของรัฐต้องดูแลความสงบสุขของสังคม ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงของประเทศ และรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้อำนาจแก่รัฐที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็ตาม แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นการจำกัดสิทธิในชีวิตของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ เพราะรัฐธรรมนูญยอมรับและรับรองว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในชีวิตร่างกาย และเป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลซึ่งขัดต่อหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายสูงสุดของประเทศ การบัญญัติบทลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายลำดับรองดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม ถึงแม้จะเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยรวมคือความปลอดภัยจากอาชญากรรมต่าง ๆ ก็ตาม

การที่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้อำนาจรัฐในการบริหารจัดการประเทศเพื่อคุ้มครองปกป้องสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนส่วนรวม รัฐมีความชอบธรรมที่จะกระทำได้อย่างได้ข้อจำกัดอำนาจรัฐตามมาตรา 26 แห่งรัฐธรรมนูญ ทำลายสิทธิในการมีชีวิตโดยการลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ถึงแม้จะขัดต่อหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็ตาม จะพบว่าในทางปฏิบัติประเทศไทยกลับว่างเว้นจากการประหารชีวิตมากกว่า 8 ปี (นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 ที่มีการประหารชีวิต) แสดงให้เห็นชัดเจนถึงทิศทางที่จะพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตในอนาคตข้างหน้าว่ามีแนวโน้มที่จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิตซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายภายใน และเป็นไปตามสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เนื่องจากกระแสการเคลื่อนไหวต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตได้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว มีประเทศจำนวนมากเดินทางไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต โลกกำลังเข้าสู่

การสิ้นสุดโทษประหารชีวิตอย่างรวดเร็ว ขณะที่กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ไม่ได้ห้าม การลงโทษประหารชีวิต แต่กระแสรยกเลิกโทษประหารชีวิตมีแนวโน้มไปสู่การปฏิบัติของรัฐในการ พัฒนาบรรทัดฐานสากลและในคุณค่าขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และที่สำคัญในเวทีสิทธิ มนุษยชนไม่รับการยอมรับการลงโทษประหารชีวิตระดับประเทศอีกต่อไป

5.4 การลงโทษประหารชีวิตกับหลักแห่งความได้สัดส่วน

การที่ประเทศไทยยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดบางประเภททั้งนี้เพื่อการบริหารจัดการประเทศให้ดำรงอยู่อย่างสถาพร รัฐธรรมนูญจึงให้อำนาจแก่รัฐที่จะบัญญัติกฎหมาย ขึ้นมาถึงแม้จะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนก็ตามย่อมจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมี เหตุผลสมควรและเหมาะสมกับฐานความผิด จึงเกิดคำถามว่าโทษประหารชีวิตที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย อาญาและกฎหมายพิเศษหลายฉบับนั้นเป็นการให้อำนาจรัฐในการทำลายสิทธิในชีวิตของบุคคลอื่น เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อำนาจกระทำการดังกล่าวมีความชอบธรรมมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้มีแนวความคิดเห็นของนักปรัชญาสำนักต่าง ๆ ในเรื่องกำหนดโทษประหารชีวิต เป็นต้น ว่า ซีซาร์ เบ็คเคเรีย มีแนวความคิดว่า การบัญญัติกฎหมายต้องถือหลักพื้นฐานเพื่อประโยชน์สูงสุด ของประชาชน ควรให้ความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษ การกำหนดความ หนักเบาของการลงโทษโดยต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรม ต้องกำหนดให้เหมาะสม กับลักษณะของความผิดนั้น ไม่มากจนโหดร้ายทารุณ และต้องไม่น้อยเกินไปจนทำให้ผู้กระทำ ความผิดคิดว่าคุ้มค่าที่จะได้ประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรม เจอเรมี เบนแธม เห็นว่า การ ลงโทษต้องไม่เกินความจำเป็นและต้องไม่ลงโทษน้อยกว่าลักษณะแห่งการทำความผิด ซีซาร์ ลอมโบรโซ เห็นว่า สังคมไม่ควรลงโทษผู้ทำความผิดรุนแรงเกินกว่าผลร้ายจากการกระทำที่มีต่อ สังคมของบุคคลนั้น ขณะที่ Immanuel Kant เห็นว่า โทษที่ผู้กระทำได้รับจะต้องได้สัดส่วนพอดีทั้ง สภาพ และความหนักเบาของความผิดของเขา สภาพและความหนักเบาของความผิดนี้พิจารณาได้ จาก ความร้ายแรงทางศีลธรรมของความผิดแต่ละฐาน และพิจารณาจากความน่าตำหนิจาก พฤติการณ์ของการกระทำผิดในแต่ละเรื่อง ดังนั้น หลักการพิจารณาในเรื่องสัดส่วนของโทษจะต้อง พิจารณาถึงสภาพ และความหนักเบาของความผิดซึ่งประกอบด้วยความร้ายแรงของความเสียหาย ในทางการกระทำและผลต่อสังคมอันเกิดจากการกระทำผิดนั้น กล่าวโดยสรุป แนวความคิดเห็นของ นักปรัชญาสำนักต่าง ๆ ในเรื่องกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้ทำความผิด ต่างเห็นว่า การลงโทษ ผู้ทำความผิดต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรม จึงเกิดคำถามขึ้นอีกว่าลักษณะ ความผิดฐานใดเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงหรืออุกฉกรรจ์ โดยพิจารณาจากหลักแห่งความได้สัดส่วนหรือ หลักความพอสมควรแก่เหตุ และคุณธรรมทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้

5.4.1 หลักแห่งความได้สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ

หลักแห่งความได้สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุได้รับการยอมรับเป็นหลักกฎหมายทั่วไป รากฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วนมีพื้นฐานมาจากความยุติธรรมอันเป็นพื้นฐานของหลักกฎหมายทั่วไป เป็นหลักที่คำนึงถึงความยุติธรรมทั้งในส่วนปัจเจกบุคคลและความยุติธรรมต่อสังคมโดยรวม ทั้งนี้เพราะการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลก็ดี ผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลที่แตกต่างก็ดี รวมทั้งผลประโยชน์ของมหาชน ย่อมมีผลกระทบต่อกันและกันและความขัดแย้งเสมอ การคลี่คลายความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ดังกล่าวอาศัยหลักแห่งความได้สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุในการแก้ไขความขัดแย้งส่งผลให้แก้ไขความขัดแย้งเป็นไปอย่างสันติ ทั้งนี้บนหลักการของกฎหมายที่คำนึงถึงความยุติธรรมของทุกฝ่าย²⁴² มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ซึ่งได้ให้อำนาจแก่รัฐที่จะบัญญัติกฎหมายในทางที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ แต่จะจำกัดเกินกว่าเหตุหรือถึงขนาดเสมือนเป็นการลบล้างสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไม่ได้ตามมาตรา 26 ที่ว่า

การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย . . .

ที่กล่าวมาข้างต้นไม่ต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หมายความว่า การบัญญัติกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นต้องไม่เกินสมควรแก่เหตุถึงจะเกิดความชอบธรรม ด้วยเหตุภาระหน้าที่ของรัฐต้องดูแลความสงบสุขของสังคม ความปลอดภัย สาธารณะ ความมั่นคงของประเทศ รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้อำนาจแก่รัฐที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวมคือความปลอดภัยจากอาชญากรรมต่าง ๆ

ไม่เกินสมควรแก่เหตุ อธิบายได้จากหลักแห่งความได้สัดส่วนหรือหลักพอสมควรแก่เหตุ เป็นหลักทั่วไปที่มีค่าบังคับเสมอกันกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เป็นหลักการขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ที่ถูกอยู่ภายใต้อำนาจ บังคับให้ผู้ใช้อำนาจจำกัดสิทธิและ

²⁴² บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560), หน้า 126-127.

เสรีภาพของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างพอเหมาะพอประมาณ หากฝ่ายปกครองจะใช้ อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น การละเมิดสิทธิและ เสรีภาพของประชาชนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากการละเมิดนั้นมีขนาดเกินสมควรเมื่อเปรียบ เทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและการใช้อำนาจนั้นต้องสัมพันธ์และได้สัดส่วนที่ เหมาะสมระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป้าหมายและการตัดสินใจ

หลักความได้สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ ในเรื่องนี้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะความผิดกับบทลงโทษว่าพฤติกรรมลักษณะใดที่สมควรถูกควบคุมโดยกฎหมายอาญา เช่น การฆ่าคน การทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ และอื่น ๆ อีกมากที่ควรถูกควบคุมโดยกฎหมายอาญา กับบทลงโทษโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงโทษประหารชีวิตสำหรับพฤติกรรมที่ถูกควบคุมโดยกฎหมาย อาญา เช่น การฆ่าคน นั้นมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่อย่างไร หลักที่นำมาพิจารณาว่าลักษณะ ความผิดกับการลงโทษประหารชีวิตมีความเหมาะสมหรือไม่ คือ หลักความได้สัดส่วนหรือหลักความ พอสมควรแก่เหตุ

หลักความได้สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบ ควบคุมการใช้อำนาจของรัฐไม่ให้เกินขอบเขต หลักดังกล่าวประกอบด้วยหลักการย่อย 3 ประการ คือ

1. หลักแห่งความเหมาะสม เป็นหลักความเหมาะสมของมาตรการหรือวิธีการอันใดอันหนึ่ง ที่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ หากมาตรการนั้นไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งได้หรือ การบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก ก็ไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าว อธิบายได้ว่า บังคับฝ่ายปกครองต้องใช้วิจรรย์ญาณเลือกออกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้ เจตนาธรรมหรือความมุ่งหมายของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้เท่านั้น หากไม่สามารถดำเนินการให้ เจตนาธรรมหรือความมุ่งหมายของกฎหมายที่ให้อำนาจปรากฏเป็นจริงขึ้นมาได้ ย่อมเป็นมาตรการที่ ขัดกับหลักการดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่มีผลใช้บังคับได้

2. หลักแห่งความจำเป็น เป็นหลักที่พิจารณามาตรการหรือวิธีการ ว่าบรรดามาตรการ หลาย ๆ มาตรการซึ่งล้วนสามารถดำเนินการให้เจตนาธรรมหรือความมุ่งหมายของกฎหมายสำเร็จ ลุล่วงไปได้ แต่ทว่าแต่ละมาตรการมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎรมาก น้อยแตกต่างกัน ฝ่ายปกครองต้องตัดสินใจเลือกออกมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ฝ่ายปกครอง มีอำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น²⁴³ นั้นหมายความว่า มีมาตรการเดียวเท่านั้นที่จะเป็น มาตรการที่จำเป็น

²⁴³วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 40.

3. หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้เกิดภาวะสมดุลขึ้นระหว่างความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่เอกชนและหรือสังคมโดยรวมกับประโยชน์อันมหาชนจะพึงได้รับจากการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการใดมาตรการหนึ่งที่ฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับ หากมาตรการนั้นได้บังคับการให้เป็นไปตามนั้นแล้ว ยังให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนน้อยมาก ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เอกชนและหรือสังคมโดยรวม ถึงแม้ว่ามาตรการนั้นจะมีความเหมาะสมและจำเป็นแก่การดำเนินการให้ความประสงค์ของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ตาม ฝ่ายปกครองต้องห้ามมิให้ออกมาใช้บังคับ

การพิจารณาว่าการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดอาชญากรรมที่รุนแรง เป็นมาตรการหรือวิธีการที่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่ เนื่องการหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจ หากฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจจะละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากการละเมิดนั้นมีขนาดเกินสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและการใช้อำนาจนั้นต้องสัมพันธ์และได้สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป้าหมายและการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาการลงโทษประหารชีวิต จะเห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่ อันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน อันเนื่องมาจากการกระทำของรัฐผู้มีอำนาจกับปัจเจกชนผู้ตกอยู่ใต้อำนาจ เมื่อจำเลยต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ผู้ประหารชีวิตคือรัฐ เมื่อตรวจสอบการกระทำของรัฐโดยหลักความได้สัดส่วน แยกพิจารณาตามหลักการย่อได้ดังนี้

1. หลักความเหมาะสม การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ วัตถุประสงค์การลงโทษประหารชีวิต เป็นการกำหนดไม่ให้ผู้ต้องโทษกระทำความผิดได้อีกเด็ดขาด และเสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดน้อยที่สุด เป็นโทษที่ลงเพื่อแก้แค้น ไม่สามารถคืนนิสัยให้กลับเป็นคนดีได้ ขณะเดียวกันต้องการการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมทำนองเดียวกันอีก การที่ศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตจำเลย ทำให้จำเลยไม่สามารถกลับมาก่อทำความผิดได้อีกเลย ดังนั้น การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ก็ดีการลงโทษประหารชีวิตไม่เป็นเหตุให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมได้ดีพอ ยังคงมีผู้กระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิต และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2. หลักแห่งความจำเป็น การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุดหรือไม่ มาตราฐานขั้นต่ำที่สำคัญในการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในกรอบสากลถือว่า ทุกชีวิตมีคุณค่าและทุกคนมีศักดิ์ศรี จุดมุ่งหมายของปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ สิทธิใน

การมีชีวิต อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศก็ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในมาตรา 4 ที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะไม่ได้มีบทบัญญัติห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่ก็ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งจำกัดอำนาจรัฐไม่ให้ตรากฎหมายที่ไปทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามมาตรา 26 แต่ปรากฏว่ากฎหมายอาญาอันเป็นกฎหมายลำดับรองให้กระทำได้อีกตาม การลงโทษประหารชีวิตเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ เป็นการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี อันเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนได้รับการคุ้มครองเสมอภาคกัน การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานมากที่สุด มีมาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุดได้แก่ มาตรการการจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น ดังนั้นการลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ใช่มาตรการที่จำเป็น

3. หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ พิจารณาระหว่างความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่เอกชนและหรือสังคมโดยส่วนรวมกับประโยชน์อันมหาชนจะพึงได้รับจากการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการใดมาตรการหนึ่งที่ฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับ หากมาตรการนั้นเมื่อได้บังคับการให้เป็นไปตามนั้นแล้ว ยังให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนน้อยมากไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เอกชนและหรือสังคมโดยส่วนรวม มาตรการนั้นก็ใช้ไม่ได้ อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานมากที่สุดการลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ใช่มาตรการที่จำเป็น ดังนั้นก็ไม่มีควมจำเป็นที่ต้องพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตบทหลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

หากพิจารณาหลักแห่งความได้สัดส่วนการลงโทษประหารชีวิตกับฐานความผิดตามกฎหมายอาญาได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในและภายนอกราชอาณาจักร ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและหน้าที่ในการยุติธรรม ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่กระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างของบุคคลอื่น จะเห็นได้ว่า

1. หลักความเหมาะสม ฐานความผิดตามกฎหมายอาญายกเว้นฐานความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในและภายนอกราชอาณาจักร เป็นการกระทำความผิดที่กระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างของบุคคลอื่น วัตถุประสงค์การกำหนดฐานความผิดนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของบุคคล เช่น ฆ่า ชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้คนตาย หน่วงเหนี่ยวกักขังเป็นเหตุให้เด็กอายุไม่เกิน 15 ปีถึงแก่ความตาย เป็นต้น เมื่อสิทธิในการมีชีวิตของบุคคลถูกละเมิดอันเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ การกำหนดโทษให้สาสมกับการกระทำการลงโทษประหารชีวิตจึงเป็น

มาตรการที่เหมาะสมได้สัดส่วนกับความร้ายแรงที่ได้กระทำ ส่วนฐานความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ภายในและภายนอกราชอาณาจักร เช่น กบฏ ถึงแม้การกระทำความผิดจะไม่กระทบต่อสิทธิในชีวิต ร่างของบุคคลอื่นก็ตาม ความคงอยู่ของดินแดนของรัฐเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดใครจะทำลายความเป็นรัฐ ไม่ได้ จึงชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมาย ดังนั้น การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่เหมาะสมได้สัดส่วนกับความร้ายแรงที่ได้กระทำเพื่อทำลายความเป็นรัฐ

2. หลักแห่งความจำเป็น การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานมากที่สุดเพราะเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตของผู้กระทำความผิดด้วยเช่นกันอันเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ของเขา ถึงแม้ผู้กระทำความผิดจะได้กระทำความผิดฐานกระทำความผิดที่กระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างของบุคคลอื่นแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สิทธิในชีวิตร่างกายของเขาซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีแต่การเกิดและมีมาโดยธรรมชาติเช่นกันจะไม่ได้ ได้รับความคุ้มครอง เพราะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าในตัวของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะอันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์โดยไม้อยู่ภายใต้เงื่อนไขใดๆ ดังนั้นการลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ได้สัดส่วนหลักแห่งความจำเป็น

3. หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ เมื่อการลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ สัดส่วนหลักแห่งความจำเป็นก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาตามหลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่าง แคบ

อย่างไรก็ดี มีคดีการลงโทษประหารชีวิตที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นคดีที่เกิดขึ้นที่สาธารณรัฐเกาหลี เป็นคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีรับเรื่องวินิจฉัยความชอบด้วย รัฐธรรมนูญของกฎหมายอาญาในส่วนของโทษประหารชีวิตว่าไม่ชอบด้วยมาตรา 10 ว่าด้วยการ ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของโทษ ประหารชีวิต โดยศาลกล่าวว่า แม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมิได้กล่าวถึงโทษสูงสุดในทางอาญาว่า จะต้องเป็นการประหารชีวิตหรือมิได้ห้ามโทษประหารชีวิตไว้อย่างชัดเจน การวินิจฉัยประเด็นโทษ ประหารชีวิตนั้นจะต้องคำนึงสิทธิต่าง ๆ ของพลเมืองในรัฐธรรมนูญโดยจะต้องทำการเชื่อมโยงทุกส่วน ของรัฐธรรมนูญด้วย ถึงแม้ว่าชีวิตบุคคลเป็นสิ่งที่มีค่าอย่างที่สุดแต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้มี ข้อจำกัดในการละเมิดชีวิตของบุคคลไว้อย่างเคร่งครัดแต่อย่างใด และรัฐธรรมนูญยังบัญญัติอีกว่าสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนอาจถูกจำกัดได้หากจำเป็นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและความ มั่นคงของชาติตามบทบัญญัติมาตรา 37 (2) แห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากหลักการและ รัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวแล้ว สิทธิในชีวิตก็อาจถูกจำกัดด้วยกฎหมายอื่นได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ไว้ในบทบัญญัติมาตรา 37 (2) แห่งรัฐธรรมนูญ หากการละเมิดต่อสิทธิในชีวิตนั้นสมดุลกับการรักษา

ประโยชน์สาธารณะ²⁴⁴ สำหรับกรณีประเทศไทย คดีประหารชีวิตยังไม่เคยเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

5.4.2 คุณธรรมทางกฎหมาย

คุณธรรมทางกฎหมาย คำนี้ในวงการกฎหมายประเทศไทยยังไม่ค่อยกล่าวถึงอย่างเป็นทางการ ลักษณะคำนี้เป็นพื้นฐานในทางความคิดที่ใช้ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ได้อธิบายความหมายคุณธรรมทางกฎหมายว่า คุณธรรมทางกฎหมาย ไม่ใช่สิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า แต่เป็นสิ่งที่ เป็น “ภาพในทางความคิด” ซึ่งเป็นสิ่งที่ เป็นนามธรรม กล่าวโดยเฉพาะ คุณธรรมทางกฎหมายเป็นสิ่งที่ เป็น “ประโยชน์” หรือเป็นสิ่งที่ เป็น “คุณค่า” ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม²⁴⁵ กล่าวโดยสรุปคุณธรรมทางกฎหมาย หมายถึง ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง ซึ่งใน บทบัญญัติความผิดฐานต่าง ๆ ทั้งในประมวลกฎหมายอาญาหรือในรูปกฎหมายพิเศษอื่นก็จะมี คุณธรรมทางกฎหมายเป็นพื้นฐานในทางความคิดเสมอ เพราะความผิดอาญาจากกฎเกณฑ์หรือ แบบแผน กฎเกณฑ์หรือแบบแผนมาจากคุณธรรมทางกฎหมายหรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง ตัวอย่างเช่น

ความผิดฐานฆ่า ตามประมวลกฎหมายอาญา กฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่มีว่า ไม่สมควรที่จะ ทำลายชีวิตมนุษย์แม้ชีวิตจะไร้ค่าก็ตาม เช่น ฆ่าคนพิการหรือปัญญาอ่อน คนบ้าคนวิกลจริต เพราะ ชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ควรหวงแหนและชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ เป็นคุณค่า ดังนั้น คุณธรรมทางกฎหมาย คือ ชีวิตมนุษย์ จึงชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา ด้วยเหตุนี้จึงมีบทบัญญัติความผิดห้าม ฆ่าผู้อื่น ในกฎหมายอาญามาตรา 288 ที่ว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอด ชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี” นั้นหมายความว่า ชีวิตมนุษย์ เป็นสิ่งที่ เป็นคุณค่า สมควรได้รับความคุ้มครองจึงมีบทบัญญัติคุ้มครองไว้ในมาตรา 288 นั้นเอง

ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา กฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่มีว่า ไม่สมควร ที่จะขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น เพราะความเป็นเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นเป็นประโยชน์ หรือเป็น

²⁴⁴ Death Penalty Case (22-1(a) KCCR 36, 2008 Hun-Ka 23, February 25, 2010); บรรเจิด สิงคะเนติ, รายงานการวิจัย เรื่อง หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ในการตรวจสอบขอเขตอำนาจรัฐ ตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550) (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2558), หน้า 229-230.

²⁴⁵ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), หน้า 153.

คุณค่า ทุกคนมีสิทธิในทรัพย์สินสิทธิในสิ่งที่มีรูปร่าง ดังนั้น คุณธรรมทางกฎหมาย คือ ความเป็นเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์ จึงชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา ด้วยเหตุนี้จึงมีบทบัญญัติความผิดห้ามห้ามลักทรัพย์ผู้อื่น ในกฎหมายอาญามาตรา 334 ที่ว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท”

ความผิดฐานเป็นกบฏ ตามประมวลกฎหมายอาญา กฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่มีว่า ไม่สมควรที่จะล้มล้างรัฐธรรมนูญ หรือล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ เพราะกติกากฎรัฐธรรมนูญเป็นประโยชน์ หรือเป็นคุณค่า หรือไม่สมควรแบ่งแยกราชอาณาจักร หรือยึดอำนาจส่วนใดส่วนหนึ่ง เพราะความคงอยู่ของดินแดนของความเป็นเอกภาพของดินแดนรัฐเป็นประโยชน์ หรือเป็นคุณค่า²⁴⁶ ดังนั้น คุณธรรมทางกฎหมาย คือ กติกากฎรัฐธรรมนูญ ความคงอยู่ของดินแดนของรัฐ จึงชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา ด้วยเหตุนี้จึงมีบทบัญญัติความผิดฐานเป็นกบฏในกฎหมายอาญามาตรา 113

ความผิดฐานนำอาวุธปืนเครื่องกระสุนหรือวัตถุระเบิดไปใช้ในการฆ่าผู้อื่น เรียกค่าไถ่ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน ตามมาตรา 78 คุณธรรมทางกฎหมายของความผิด คือ ความสงบสุขของประชาชน

ความผิดฐานผลิตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เพื่อจำหน่ายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ตาม 65 คุณธรรมทางกฎหมายของความผิด คือ ความสงบสุขของประชาชน

ความผิดฐานกระทำค้ำมนุษย์แก่บุคคลอายุไม่เกิน 15 ปีหรือเกิน 15 ปีแต่ไม่ถึง 18 ปีเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มาตรา 53/1 คุณธรรมทางกฎหมายของความผิด คือ ความสงบสุขของประชาชน

ความผิดฐานเจ้าหน้าที่ของรัฐเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศเรียกรับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา 123/2 คุณธรรมทางกฎหมายของความผิด คือ ความบริสุทธิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่

²⁴⁶ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532), หน้า 280.

ความผิดฐานกระทำนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบินเมื่อผู้อยู่ในอากาศยานฆ่าผู้อื่น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ มาตรา 16 ความผิดฐานฐานนี้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองความสงบสุขของประชาชน

ความผิดฐาน การหน่วงเหนี่ยวกักขัง การกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกายหรือชู่เชี้ยด้วยประการใดว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นเพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี มาตรา 12 ความผิดฐานฐานนี้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองเสรีภาพมีอิสระในการตัดสินใจ

จากตัวอย่างความผิดฐานฆ่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และฐานเป็นกบฏ และตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่มีโทษประหารชีวิตที่ยกมานั้น คุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานฆ่า คือ ชีวิตมนุษย์ คุณธรรมทางกฎหมายความผิดลักทรัพย์ คือ กรรมสิทธิ์ คุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานเป็นกบฏ คือ กติกาของรัฐธรรมนูญ และความคงอยู่ของดินแดนของรัฐ เป็นต้น เหล่านี้เป็นประโยชน์หรือคุณค่าที่จะต้องได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา อาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมายมี 2 ประเภท คือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลประเภทหนึ่ง เช่น ชีวิต ความปลอดภัยของร่างกาย กรรมสิทธิ์ และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมอีกประเภทหนึ่ง เช่น ความปลอดภัยในการจราจร ในความผิดตามกฎหมายจราจร ความมั่นคงเชื่อถือและการชำระหนี้ได้ของเงินตรา ในความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ความคงอยู่ของดินแดนของรัฐหรือความเป็นเอกภาพของดินแดน ในความผิดฐานกบฏดินแดน เป็นต้น²⁴⁷ อย่างไรก็ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ 6 (2) กำหนดเงื่อนไขว่า “ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด . . .” เมื่อกฎดังกล่าวไม่ได้กำหนดบทนิยามว่าเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดนั้นหมายถึงความผิดลักษณะใด แต่ละประเทศต่างมีความหมายในมุมมองของตนเอง ในมุมมองของประเทศไทยก็มองว่าความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เช่น ชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้คนตาย ความผิดฐานเป็นกบฏ ความผิดฐานอื่นที่มีโทษประหารชีวิต และตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่มีโทษประหารชีวิตเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดหรืออาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดแล้ว ดังนั้น การที่จะให้มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความปกติสุข มนุษย์ทุกคนต้องเคารพและไม่ละเมิดประโยชน์ หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน อันเป็นคุณธรรมทางกฎหมาย การละเมิดประโยชน์ หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน จึงเป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย

เมื่อพิจารณาการใช้อำนาจรัฐภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ นั้น จะเห็นได้ว่ามาตรการการลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่รัฐเห็นว่าจะทำให้อาชญากรรมที่

²⁴⁷ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, หน้า 155.

ร้ายแรงในสังคมลดลงสังคมมีความปลอดภัย การลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการที่รัฐกำหนดเป็นนโยบายในการลงโทษโดยอยู่ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและเพื่อให้เช็ดหลาไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอีก จากข้อเท็จจริงถึงแม้การลงโทษประหารชีวิตทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานมากที่สุดเพราะสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดถูกทำลายอันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ใช่มาตรการที่จำเป็นตามหลักแห่งความได้สัดส่วน

และเมื่อพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตกับหลักความได้สัดส่วนคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งประสงค์คุ้มครองหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฆ่า ตามกฎหมายอาญา ชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ควรหวงแหนและชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่เป็คุณค่า ดังนั้น คุณธรรมทางกฎหมาย คือ ชีวิตมนุษย์ ความผิดฐานเป็นกบฏ ตามประมวลกฎหมายอาญา คุณธรรมทางกฎหมาย คือ กติกาของรัฐธรรมาญ ความคงอยู่ของดินแดนของรัฐ จะเห็นได้ว่า มาตรการการลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่ไม่ได้ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ไม่สามารถรักษาคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งประสงค์คุ้มครองไว้ได้ ยังคงมีอาชญากรรมที่กระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างของบุคคลอื่น

ดังนั้น การลงโทษประหารชีวิตถึงแม้จะเป็นผู้กระทำความผิดแต่ชีวิตของผู้กระทำความผิดก็มีคุณค่า ด้วยเหตุที่สิทธิในชีวิตร่างกายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าในตัวของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะอันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ถึงแม้จะเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม เพราะสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนได้มาแต่กำเนิด จึงได้รับการยอมรับและคุ้มครองทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน แต่ในทางปฏิบัติการลงโทษประหารชีวิตยังเป็นวิธีการที่รัฐกำหนดเป็นนโยบายในการลงโทษด้วยเหตุที่ไม่ต้องห้ามตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ใช้กับอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ซึ่งประเทศไทยมองว่าฐานความผิดต่าง ๆ ตามกฎหมายอาญาก็ดีหรือตามกฎหมายพิเศษก็ดีที่กำหนดบทลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดนั้น ความผิดดังกล่าวถือว่าเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด อย่างไรก็ตามก็ตีทิศทางในอนาคตประเทศไทยมีแนวโน้มยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุดโดยเป็นการทำลายชีวิตของผู้ต้องโทษไม่ให้มีสิทธิดำรงชีวิตอยู่อีกต่อไป เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ จากการที่ได้ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความผูกพันทั้งตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน รวมถึงวัตถุประสงค์การลงโทษ การการลงโทษประหารชีวิต ภายใต้เงื่อนไขตามกฎหมายระหว่างประเทศ หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการลงโทษประหารชีวิตภายใต้รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายภายใน และหลักแห่งความได้สัดส่วนกับการลงโทษประหารชีวิต สามารถสรุปและเสนอแนะได้ดังนี้

6.1 บทสรุป

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ และโทษประหารชีวิตกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า

1. ลักษณะอาชญากรรม วัตถุประสงค์ของการลงโทษ และผู้กระทำความผิดดังกล่าว การที่ประเทศไทยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมโดยกำหนดอาชญากรรมที่มีความรุนแรงหรืออุกฉกรรจ์ เช่น การฆ่า ให้ผู้กระทำความผิดรับโทษประหารชีวิต ถึงแม้การลงโทษประหารชีวิตจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ แต่การกำหนดบทลงโทษที่สูงนั้นไม่ได้ทำให้อาชญากรรมลดลงแต่อย่างใด กลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น ประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายที่กำหนดลักษณะความผิดที่ต่อโทษประหารชีวิตขยายออกไปหลายฉบับ โดยไม่ได้มุ่งเน้นอาชญากรรมที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์เหมือนเช่นในอดีต หากแต่มุ่งไปที่อาชญากรรมใดเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางสังคม กระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในวงกว้างด้วย การกระทำนั้นสมควรลงโทษประหารชีวิต ลักษณะอาชญากรรมที่ขยายออกไป ได้แก่ การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ที่ได้กระทำ

แก่บุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี หรือเกินสิบห้าปี แต่ไม่ถึงสิบแปดปี กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ กระทำการใดให้อากาศยานนั้นไม่สามารถทำการบินได้ หรือเป็นเหตุหรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือขู่เชิญด้วยประการใด ๆ ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค่าประเวณี เป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกกระทำถึงแก่ความตาย รวมถึงการค้ายาเสพติด

สังคมแต่ละยุคสมัยมีจุดเน้นในการที่จะปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำความผิดแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ารัฐจะมีนโยบายการกำหนดวัตถุประสงค์ของการลงโทษไว้อย่างไร จากทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษรัฐก็จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดปัญหาอาชญากรรมในสังคมให้หมดไป อย่างไรก็ดี การลงโทษประหารชีวิตสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีมาแต่สมัยโบราณและแพร่หลายที่สุด จนกระทั่งในปัจจุบัน บทหลักการการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นชัดเจนของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น และเชื่อว่าจะมีความยุติธรรม การลงโทษประหารชีวิตก็เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกันเท่ากับเป็นการป้องกันยับยั้ง ไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และการลงโทษประหารชีวิตยังเป็นการคุ้มครองสังคม อันเป็นวิธีการที่จะกันผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมเพื่อให้สังคมมีความปลอดภัย อย่างไรก็ดี การปรามไม่ให้คนกระทำความผิดด้วยการลงโทษประหารชีวิต จากความเชื่อว่า ความกลัวตายเท่านั้นที่จะยับยั้งไม่ให้มีการฆ่าผู้อื่น หรือยับยั้งการกระทำที่รัฐต้องการปราบปรามภัยคุกคามที่ต่อความมั่นคงทางสังคม หรือกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และเชื่อว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นทางออกสุดท้าย เพราะผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรนั้นเมื่อถูกลงโทษด้วยการประหารชีวิตไม่มีโอกาสที่จะกระทำผิดได้อีก การลงโทษประหารชีวิตจึงวัตถุประสงค์เป็นการแก้แค้นทดแทนอยู่ในตัว ไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีกต่อไป และขณะเดียวกันก็เป็นการยับยั้งหรือป้องกัน ไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดนั้นอีก โดยใช้บทลงโทษประหารชีวิตให้เกิดความเกรงกลัวให้ไม่กล้ากระทำ แต่ในความเป็นจริง การที่ศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตจำเลย ไม่เป็นเหตุให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมได้ดีพอ ยังคงมีผู้กระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิตอยู่ และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุที่การตัดสินใจที่อิสระของอาชญากรเองที่จะเลือกกระทำความผิดหรือไม่หากผู้กระทำความผิดเห็นว่าการกระทำนั้นทำให้ตนได้ประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ ก็เลือกกระทำความผิด หากเป็นดังนี้การลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ใช่วิธีการที่จะลดอาชญากรรมได้สำเร็จ

นอกจากนี้ สังคมไทยในปัจจุบันผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีเพิ่มจำนวนมากขึ้นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมตามกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

2. การลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ การลงโทษประหารชีวิตภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกและมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามนั้น ได้แก่ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวส่งเสริมและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษประหารชีวิตภายใต้หลักสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในมาตรา 4 ที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” และมาตรา 28 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย . . .” อันเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่การที่ประเทศไทยยังมีบทลงโทษประหารชีวิตอันเป็นการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีจึงยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยการภาคยานุวัติ และประเทศไทยได้ปรับแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องในหลักการเรื่องการลงโทษที่ว่า “บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีกระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้” ประเทศไทยก็ได้แก้ไขกฎหมายภายในตามพันธกรณีที่จะไม่ดำเนินการลงโทษประหารชีวิตหญิงขณะมีครรภ์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคสอง ว่า “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดแล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว . . .” และแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการลงโทษให้สอดคล้องตามกติกาข้อ 6 (5) ว่า “ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดที่มีบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีไว้ในมาตรา 18 วรรคสอง และวรรคสาม ว่า

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

และกติกาข้อ 6 (2) กำหนดเงื่อนไขว่า

ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิดและไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้อีกแต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ

จะเห็นได้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศไม่มีข้อห้ามเรื่องการลงโทษประหารชีวิต เพียงแต่กำหนดเงื่อนไขว่า “การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” ทำให้ประเทศไทยมีความชอบธรรมที่ยังคงมีโทษประหารชีวิต แต่มีปัญหาในการตีความว่าการกระทำความผิดลักษณะใดที่เรียกว่าเป็น “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” ถ้ามองในแง่ของเหยื่อที่ถูกกระทำ หากเหยื่อได้รับผลกระทบต่อนชีวิตถึงแก่ความตาย เช่น การฆ่าโดยเจตนา ก็อาจพิจารณาว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ ที่ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษประหารชีวิต แต่ถ้ากระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ผู้กระทำการกบฏ กฎหมายอาญาให้ลงโทษประหารชีวิต อย่งไรก็ดี ในกติกาข้อ 6 (6) ที่ว่า “รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้” จึงได้มีการประกาศใช้พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, Aiming at the Abolition of Death Penalty) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต เงื่อนไขพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 จะมีผลต่อประเทศสมาชิกที่ต้องดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิตก็ต่อเมื่อประเทศสมาชิคนั้นได้ให้สัตยาบัน สำหรับประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าว จึงยังคงโทษประหารชีวิตไว้

ดังนั้น ถึงแม้ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษร จะพยายามผลักดันให้เกิดการยอมรับและยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ปัญญาดังกล่าวเองก็ไม่ได้กำหนดเป็นข้อห้ามอย่างเด็ดขาดให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต เพียงแต่กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้อีกแต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ ในหลายประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกจึงไม่จำเป็นต้องผูกพันหากเห็นว่าประเทศของตนยังมีความจำเป็นที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ อย่างเช่นประเทศไทย การลงโทษประหารชีวิตก็ไม่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศนั้นเป็นภาคี และในทางปฏิบัติ แม้ศาลจะพิพากษาประหารชีวิต กระบวนการไม่ได้บังคับตามคำพิพากษานั้นที่ ต้อง

ผ่านกระบวนการขอพระราชทานอภัยโทษตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้เสียก่อน การพิจารณาอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ และโดยโบราณราชประเพณีก็จะพระราชทานอภัยโทษให้ และข้อเท็จจริงที่สำคัญคือ การประหารชีวิตในประเทศไทยได้ละเว้นการลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติมาเป็นเวลากว่า 7 ปีนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2552 ที่ประเทศไทยเป็นการประหารชีวิตนักโทษชายคดียาเสพติด 2 คนด้วยวิธีการฉีดยาพิษ หลังจากนั้นจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2560 มีนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษประหารชีวิตกว่า 500 คน และไม่ได้ถูกประหารชีวิตจะด้วยเหตุที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือเหตุอื่นใด กฎหมายระหว่างประเทศในรูปของสนธิสัญญามีความชัดเจนในเรื่องการไม่อนุญาตลงโทษประหารชีวิตตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่ไม่ได้เป็นข้อห้ามอย่างเด็ดขาดหากแต่ได้กำหนดเงื่อนไขอันเป็นข้อจำกัดตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติกาข้อ 6 (2) และสนับสนุนให้มีการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต ขณะเดียวกันจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็มีกระแสนิยมให้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต อันเป็นแรงกดดันให้หลาย ๆ ประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิต ให้หันมาให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกันที่จะไม่ทำลายชีวิตคนอื่น เพราะทุกชีวิตมีคุณค่าในตัวของตนเอง ซึ่งแนวโน้มในอนาคตจะมีอีกหลายประเทศที่ยังคงการลงโทษประหารชีวิตมีทิศทางที่จะล้มเลิกประหารชีวิตเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศไทยเห็นได้ชัดถึงทิศทางที่จะพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตในอนาคตข้างหน้าของประเทศไทยมีแนวโน้มจะถูกยกเลิกไป

3. โทษประหารชีวิตกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในประเทศไทย การกำหนดโทษประหารชีวิตที่ปรากฏในกฎหมายไทยก่อนประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และกฎหมายที่กำหนดโทษประหารชีวิตหลังประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายในรูปพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ ประมวลกฎหมายทหาร พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 แสดงให้เห็นว่า มาตรการการกำหนดโทษทางอาญาโดยการประหารชีวิตผู้กระทำความผิด ยังมีความจำเป็นหากว่าการกระทำนั้นส่งผลอันกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ ความมั่นคงทางสังคมของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของประชาชน รัฐจะบัญญัติมาตรการการลงโทษทางอาญาที่รุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต ทั้งนี้เพราะรัฐมีความมุ่งหวังเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและส่วนรวม

การลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายดังกล่าวเป็นการทำร้ายชีวิตของผู้กระทำความผิด ทำให้ชีวิตเขาถูกพราก สิ่งที่รัฐมุ่งประสงค์จะคุ้มครองที่เหมือนกันทุกรัฐคือ การคุ้มครองสิทธิในชีวิตร่างกาย อันได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไปว่าสิทธิในเรื่องเหล่านี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มาโดยธรรมชาติ เป็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐต้องเห็นคุณค่าในชีวิตของทุกคน ชีวิตของบุคคลทุกคนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์ จะกระทำการใด ๆ อันเป็นการทำลายชีวิต หรือกระทำการทารุณโหดร้ายต่อชีวิตร่างกาย มิได้ การกระทำทั้งหลายของรัฐที่มีผลในทางบังคับหรือกระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนในรัฐนั้น ต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายรับรองให้อำนาจกระทำได้ การที่กฎหมายอาญา รวมถึงกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิตนั้น ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะได้ออมรับ และรับรองคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาแต่การเกิด และไม่อาจถูกพราก ออกไปได้ แต่เพื่อคุ้มครองปกป้องสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนส่วนรวม หากรัฐเห็นว่าเกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ปัจเจกชน รัฐก็มีความชอบธรรมที่จะทำลายสิทธิในการมีชีวิต ซึ่งอำนาจจัดการดังกล่าวรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ไว้ในมาตรา 26 ที่ว่า

การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้อง เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติ เงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ ด้วย . . .

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถึงข้อจำกัดอำนาจรัฐที่จะตรากฎหมายจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชน จะบทบัญญัติกฎหมายที่ขัดต่อหลักนิติธรรม กระทบต่อหลักการคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้ออมรับและรับรองคุ้มครองไว้ไม่ได้ ถึงแม้การบริหารจัดการประเทศให้ดำรงอยู่อย่างสถาพรรัฐธรรมนูญจึงได้ให้อำนาจแก่รัฐที่จะบัญญัติ กฎหมายขึ้นมา แม้จะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนก็ตามย่อมจะกระทำได้แต่เฉพาะ เมื่อมีเหตุผลสมควร แต่จะจำกัดเกินกว่าเหตุหรือถึงขนาดเสมือนเป็นการลบล้างสิทธิเสรีภาพขั้น พื้นฐานของประชาชนไม่ได้ ดังนั้น บทลงโทษการประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาและกฎหมายที่มี โทษทางอาญาซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองจะเห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตอันเป็นสิทธิ ขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมีโดยธรรมชาติ เป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ บุคคล ย่อมไม่มีความชอบธรรมที่จะกระทำได้

เมื่อพิจารณาการลงโทษประหารชีวิตกับหลักความได้สัดส่วนคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งประสงค์คุ้มครองหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฆ่า ตามประมวลกฎหมายอาญา ชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ควรหวงแหนและชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่เป็คุณค่า ดังนั้น คุณธรรมทางกฎหมาย คือ ชีวิตมนุษย์ ความผิดฐานเป็นกบฏ ตามประมวลกฎหมายอาญา คุณธรรมทางกฎหมาย คือ กติกาของรัฐธรรมนูญ ความคงอยู่ของดินแดนของรัฐ จะเห็นได้ว่า มาตรการการลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่กำหนดไว้ กล่าวคือ เป็นการกำจัดไม่ให้ผู้ต้องโทษกระทำความผิดได้อีกอย่างเด็ดขาด และเสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดน้อยที่สุด เป็นโทษที่ลงเพื่อแก้แค้น ไม่สามารถตัดนิสัยให้กลับเป็นคนดีได้ ขณะเดียวกันเป็นการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมทำนองเดียวกันอีก การที่ศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตจำเลย ทำให้จำเลยไม่สามารถกลับมากระทำความผิดได้อีกเลย ดังนั้น การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ดี การลงโทษประหารชีวิตไม่เป็นเหตุให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมได้ดีพอ ยังคงมีผู้กระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิต การกระทำความผิดอาญาที่มีโทษประหารชีวิตยังมีจำนวนเพิ่มขึ้น และการลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานมากที่สุด คือ สิทธิในการมีชีวิต เพราะสิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนได้มาแต่กำเนิด และได้รับการยอมรับและคุ้มครองทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน เมื่อยอมรับว่าทุกชีวิตมีคุณค่า ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นชีวิตของเหยื่อที่ถูกกระทำจากการกระทำความผิดหรือชีวิตของผู้กระทำความผิดก็ย่อมได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่รัฐกำหนดที่มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานมากที่สุด จึงไม่ใช่มาตรการที่จำเป็น เพราะมีมาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุดได้แก่ มาตรการการจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น การลงโทษประหารชีวิตก็ไม่เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตอันเป็นการทำลายสิทธิในชีวิตที่มีมาโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับและต้องเคารพ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. เสนอแนะให้กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษประหารชีวิต ให้ไม่มีบทลงโทษประหารชีวิตเป็นการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต ในเมื่อสิทธิในชีวิตร่างกายอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานได้รับหลักประกันมากขึ้นตามรัฐธรรมนูญย่อมแสดงให้เห็นว่าสิทธิในชีวิตร่างกายนั้นไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้ นั่นหมายความว่าบุคคลจะไม่ถูกฆ่าให้ตาย การลงโทษประหารชีวิตเป็นการฆ่าเป็นการทำลายชีวิตของบุคคล การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นพรากสิทธิในชีวิตร่างกายไปจากบุคคลอันเป็น

การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีมาแต่การเกิดและมีมาโดยธรรมชาติ เท่ากับเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของเขาหมดไป การลงโทษประหารชีวิตเป็นการล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิต ถึงแม้กฎหมายระหว่างประเทศไม่มีเงื่อนไขห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองกลับมีบทบัญญัติลงโทษประหารชีวิตอันละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เป็นการขัดต่อหลักการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติประเทศไทยไม่ได้ทำการประหารชีวิตมากกว่า 8 ปี ซึ่งแสดงถึงทิศทางว่ารัฐมีแนวโน้มที่จะไม่ใช้วิธีการลงโทษประหารชีวิตอีก แต่เพื่อเป็นหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดศักดิ์ศรีอย่างจริงจังและชัดเจน จึงเสนอแนะให้รัฐแก้กฎหมายภายในได้แก่ กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษประหารชีวิต ให้ไม่มีบทลงโทษประหารชีวิตเป็นการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตโดยกฎหมายถึงจะเป็นหลักประกันที่มั่นคง และสอดคล้องกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

2. เสนอแนะให้ใช้มาตรการการลงโทษที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญน้อยกว่าการลงโทษประหารชีวิต ได้แก่ การลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน

3. เสนอแนะในเรื่องการใช้การตีความกฎหมายควรมีเกณฑ์พิจารณาที่ชัดเจน ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ 6 (2) กำหนดเงื่อนไขว่า “ในประเทศที่ยังมีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด . . .” เมื่อกติกาดังกล่าวไม่ได้กำหนดบทนิยามว่าเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดนั้นหมายถึงความผิดลักษณะใด แต่ละประเทศต่างมีตีความหมายในมุมมองของตนเอง ในมุมมองของประเทศไทยก็มองว่าความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เช่น ชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้คนตาย ความผิดฐานเป็นกบฏ ความผิดฐานอื่นที่มีโทษประหารชีวิต และตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่มีโทษประหารชีวิตเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดหรืออาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด เสนอแนะควรมีเกณฑ์พิจารณาที่ชัดเจนว่าความผิดลักษณะใดเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด

บรรณานุกรม

- กฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. แปลโดย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: พี. เพรส, 2555.
- กนกวรรณ ขวัญดี. การยกเลิกโทษประหารชีวิตในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาระบบสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. คำแปลกติกา CAT. ค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/International_HR/2557/CAT.pdf
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ. สถิติคดีย้อนหลังระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2558. ค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2560 จาก http://www.djop.go.th/stat/stat-between2008-2011/item/download/18708_aa724cdb33a1d70ba815a12ce1c8923b
- กระทรวงการต่างประเทศ, กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. หนังสือคำแปลธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: เอราวัณการพิมพ์, 2547.
- กระทรวงการต่างประเทศ, กรมองค์การระหว่างประเทศ. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. แปลโดย กรมองค์การระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ, 2551.
- กระทรวงการต่างประเทศ, กรมอาเซียน. ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. ค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.mfa.go.th/Asean/Contents/Files/Asean-Media-Center-20130614-163951-210860.pdf>
- กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานส่งเสริมตุลาการ. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์, 2538.
- กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์. อธิปไตยกษัตริย์. 2 มิถุนายน 2560. สัมภาษณ์.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จีรัชการพิมพ์, 2551.
- คณะกรรมการปฏิรูป (คปร.). แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย: ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป, 2554.

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ม.ป.ป.
- คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.
- คณิต ฌ นคร. พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.
- คีฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. ฝรั่งศักดิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า 2000, 2544.
- จรัญ โฆษณานันท์. ปรัชญากฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- จรัญ โฆษณานันท์. สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญากฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2545.
- จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพรีนติ้งกรุ๊ป, 2536.
- จุมพต สายสุนทร. กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.
- ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จีรัชการพิมพ์, 2548.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. พื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. รายงานการวิจัย เรื่อง หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ในการตรวจสอบขอบเขตอำนาจรัฐ ตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2558
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. กฎหมายมหาชน เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และนันทชัย เพียรสนอง. **คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ.**
 กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา, ม.ป.ป.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. บทสรุปงานวิจัย หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็น
 มนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. **บทบัณฑิต.** 61, 3 (กันยายน 2548): 1-26.
- ประเทือง ธนียผล. **อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
 2544.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: ประกายพริก,
 2536.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. **คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศ.** กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา
 และเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
- ประเสริฐ แสงมณี. **หลักทัณฑวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2523.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ. **คุณค่าและการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตและสังคม: โทษประหาร
 ชีวิต.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. **กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2526.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. **นิติปรัชญา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. **อาชญวิทยา: สหวิทยาการว่าด้วยปัญหาอาชญากรรม.** กรุงเทพมหานคร:
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ผู้ต้องขังเรือนจำบางขวาง. **อิสรภาพบนเส้นบรรทัด 13 นักโทษประหาร: โครงการเรื่องเล่าจาก
 แดนประหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สารคดี, 2555.
- พงศกร ไพบูลย์. **การศึกษาวិเคราะห์เชิงจริยศาสตร์ เรื่อง ประเด็นจริยธรรมในการลงโทษประหาร
 ชีวิตตามทัศนะของพุทธจริยศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน,
 2556.
- พระเทพเวที (ป. อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม: กฎธรรมชาติและคุณค่าสำหรับชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 8.
 กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2531.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). **นิติศาสตร์แนวพุทธ.** พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร:
 วิญญูชน, 2555.
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542. **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับฤษฎีกา.**
 116, 118ก (25 พฤศจิกายน 2542).
- มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ. **เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2542.

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 1.** กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2529.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 2.** กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2529.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา.** 124, 47ก (24 สิงหาคม 2550).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา.** 134, 40ก (6 เมษายน 2560).
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.** กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. **หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง.** กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- วิธาน สุชีวงศ์ และคณะ. **ปรัชญาเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. **บทสรุปทางวิชาการ เรื่อง แนวทางความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงการโทษประหารชีวิตในสังคมไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล.** นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557.
- ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. **อารยธรรมอิสลาม. ใน อารยธรรมตะวันออก.** พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. **หลักความได้สัดส่วน. วารสารนิติศาสตร์.** 20, 4 (ธันวาคม 2533): 99-109.
- สมยศ เชื้อไทย. **คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป.** พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547.
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. **ยาเสพติดและโทษประหารชีวิต ทำไมต้องยุติโทษประหารชีวิตในคดียาเสพติด.** กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์เพรส, 2553.
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. **สถิตินักโทษประหารชีวิตประเทศไทย. คำนวนที่ 3 มิถุนายน 2560** จาก <https://uclthailand.blogspot.com/2016/06/blog-post.html>
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล. **โทษประหารชีวิตในประเทศไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มาสเตอร์เพรส, 2549.
- สรราช ศรีวรรณยศ. **การลงโทษประหารชีวิตในทัศนะของศาสนาอิสลาม. ใน รายงานการสัมมนา ศาสนากับโทษประหารชีวิต.** 15-16 กรกฎาคม 2551. ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. หน้า 15.

- สหประชาชาติ. สถานะ การให้สัตยาบัน, การสงวนสิทธิและปฏิญญาของพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองสิทธิทางการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะยกเลิกโทษประหาร. ค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 จาก https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **ประมวลกฎหมายทหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน. **รายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี 2551-2552**. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2555.
- สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร. **กฎบัตรสหประชาชาติ**. ค้นวันที่ 1 ตุลาคม 2560 จาก http://www.ongkarn-leio.org/images/news/pdf/Charter_UN_Thai.pdf
- สำนักงานศาลยุติธรรม. **รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ.2558**. ค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2560 จาก http://www.coj.go.th/home/file/Annual_Thai_2558.pdf
- สุดสงวน สุธีสร. **อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- สุทิน นพเกตุ. **สิทธิมนุษยชนศึกษา: ยุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรม-วิถีชีวิต สิทธิมนุษยชนและสุจริตชน**. นครปฐม: นครปฐมการพิมพ์, 2549.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. **การกำหนดความรับผิดชอบตามกฎหมายเยอรมัน**. ค้นวันที่ 6 สิงหาคม 2556 จาก <http://www.combiolaw.de/article/25/>
- เสนห์ จามริก. **พุทธศาสนากับสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2545.
- เสรี พงศ์พิศ. **ศาสนาคริสต์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. **การปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดิน. วารสารวิชาการศาลปกครอง ฉบับพิเศษ**. 3 (กันยายน-ธันวาคม 2546): 125-126.
- หยุด แสงอุทัย. **กฎหมายอาญา ภาค 1**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- หยุด แสงอุทัย. **คำอธิบาย กฎหมายลักษณะอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. **ทฤษฎีอาญา**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548.
- อรัญ สุวรรณบุบผา. **หลักอาชญาวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

- อุดม รัฐอมฤต, นพนิธิ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ. **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.** กรุงเทพมหานคร: นานาสีพิมพ์, 2544.
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. **รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตในปี 2555.** ค้นวันที่ 6 สิงหาคม 2556 จาก http://www.amnesty.or.th/download/Report2012Combine2_Preview_find.pdf
- Pontual, Sylvie Bukhari de. มุมมองแบบคริสเตียนเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต. ใน **รายงานการสัมมนาศาสนากับโทษประหารชีวิต.** 15-16 กรกฎาคม 2551. ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. หน้า 26.
- Albee, E. **A History of Utilitarianism.** New York: The Macmillan, 1901.
- Allen, Francis A. Rafaele Garofalo. In **Pioneers Criminology.** Hermann Mannheim, ed. London: Stevens & Son, 1960. Pp. 254-256.
- Amnesty International. **When The State Kills . . . The Death Penalty v. Human Rights.** Great Britain: Staples, Rochester, Kent, 1989.
- Amnesty International. **Abolitionist and Retentionist Countries. 19 December 2016, Index number:ACT 50/3831/2016.** Retrieved February 22, 2016 from <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/3831/2016/en>
- Ascension Health. **Principle of Human Dignity.** Retrieved November 10, 2012 from https://www.ascensionhealth.org/index.php?option=com_content&view=article&id=83
- Avaliani, Archil. **Kant-The Death Penalty.** Retrieved November 11, 2012 from https://philosophos.org/philosophy_article_78.html
- Beccaria, Cesare. **On Crime and Punishment.** New Jersey: Prentice Hall, 1963.
- The Case Against the Death Penalty.** Retrieved February 22, 2016 from <https://www.aclu.org/other/case-against-death-penalty>
- Cho, Byung-Sun. The Death Penalty in South Korea and Japan: 'Asian Value' and Debate about Capital Punishment?. In **Capital Punishment: Strategies for Abolition.** Peter Hodgkinson and William A. Schabas, eds. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Costitution of the Republic of Singapore.** Retrieved February 19, 2015 from http://asean-law.senate.go.th/files/Singapore_2015.pdf

- Council of Europe. **European Court of Human Rights**. Retrieved February 25, 2016 from https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/Convention_ENG.pdf
- Donnelly, Jack. **Human Dignity and Human Rights**. Retrieved November 11, 2012 from <http://www.legal-tools.org/doc/e80bda/pdf>
- European Convention on Human Rights**. Retrieved February 25, 2017 from http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf
- Hagan, Frank E. **Introduction to Criminology: Theories, Methods, and Criminal Behavior**. 6th ed. London: Sage, 2008.
- Henkin, L. et al. **International Law: Cases and Materials**. Eagan, Minnesota: West, 1980.
- Hood, Roger. **The Death Penalty: A Worldwide Perspective**. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2002.
- International Bar Association. **The Death Penalty under International Law: A Background Paper to the IBAHRI Resolution on the Abolition of the Death Penalty**. Retrieved August 4, 2017 from <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUid...b9bc...>
- Jeffery, Clarence Ray. The Historical Development of Criminology. In **Pioneers Criminology**. Hermann Mannheim, ed. London: Stevens & Son, 1960.
- Kaplan, John. **Criminal Justice**. New York: The Foundation Press, 1978.
- Kaufman-Osborn, Timothy V. The Death of Dignity. In **Is the Death Penalty Dying?: European and American Perspectives**. Austin Sarat and Jurgen Martschukat, eds. New York: Cambridge University Press, 2011.
- Korff, Douwe. **The Right to Life**. Retrieved December 9, 2012 from <https://rm.coe.int/168007ff4e>
- Mahoney, Jack. **The Challenge of Human Right: Origin, Development, and Significance**. Hoboken, New Jersey: Blackwell, 2007.
- Merton, Robert K. Social Structure and Anomie. **American Sociological Review**. 3 (1938): 672-682.
- Miethe, Terance D. and Lu, Hong. **Punishment: A Comparative Historical Perspective**. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

- Muller, Paul. Le principe de la proportionnalite. *Revue de droit suisses, Bale.* 118 (1978): 198 อ้างถึงใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. **หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง.** กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- National Research Council. **Deterrence and the Death Penalty.** Daniel S. Nagin and John V. Pepper, eds. Washington, DC.: The National Academies Press, 2012.
- Parry, C. **The Source and Evidence of International Law.** Manchester: Manchester University Press, 1965.
- Prokosch, Eric. **The Death Penalty versus Human Right' in Death Penalty: Beyond Abolition.** Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2004.
- Reid, Titus. **Crime and Criminology.** 2nd ed. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1979.
- Rosenbaum, Allan S., ed. **The Philosophy of Human Rights International Perspective.** London: Aldwyeh, 1980 อ้างถึงใน จริญญา โฆษณานันท์. **สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญากฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม.** กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2545.
- Sellin, Thorsten. Enrico Ferri. In **Pioneers Criminology.** Hermamn Mannheim, ed. London: Stevens & Son, 1960. Pp. 277-280.
- Stepan, Jan. Possible Lessons from Continental Criminal Procedure. In **Economic of Crime and Punishment.** Simon Rottenberg, ed. Washington, DC.: American Enterprise\Institute for Public Policy Research, 1973. Pp. 182-183.
- Stern, Das Klaus Staatsrecht der Deutschland, Bundesrepublik. **Band III /2. Allgemeine Lehren der Grundrechie** (N.p.: n.p., n.d.) อ้างถึงใน อุดม รัฐอมฤต, นพนิตี สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ. **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.** กรุงเทพมหานคร: นานาสีพิมพ์, 2544.
- Tollefsen, Christopher O. **Capital Punishment, Sanctity of Life, and Human Dignity.** Retrieved November 10, 2012 from <https://www.thepublicdiscourse.com/2011/09/3985/>

Winslow, Robert W. and Zhang, Sheldon. **Criminology: A Global Perspective.**
Upper Saddle River, NJ.: Prentice Hall, 2007.

Wolfgang, Marvin E. Cesare Lombroso. In **Pioneers Criminology.** Hermann
Mannheim, ed. London: Stevens & Son, 1960. Pp. 178-179.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

Statute of International Court of Justice

STATUTE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

Article 1

THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE established by the Charter of the United Nations as the principal judicial organ of the United Nations shall be constituted and shall function in accordance with the provisions of the present Statute.

CHAPTER I ORGANIZATION OF THE COURT

Article 2

The Court shall be composed of a body of independent judges, elected regardless of their nationality from among persons of high moral character, who possess the qualifications required in their respective countries for appointment to the highest judicial offices, or are jurisconsults of recognized competence in international law.

Article 3

1. The Court shall consist of fifteen members, no two of whom may be nationals of the same state.

2. A person who for the purposes of membership in the Court could be regarded as a national of more than one state shall be deemed to be a national of the one in which he ordinarily exercises civil and political rights.

Article 4

1. The members of the Court shall be elected by the General Assembly and by the Security Council from a list of persons nominated by the national groups in the Permanent Court of Arbitration, in accordance with the following provisions.

2. In the case of Members of the United Nations not represented in the Permanent Court of Arbitration, candidates shall be nominated by national groups appointed for this purpose by their governments under the same conditions as

those prescribed for members of the Permanent Court of Arbitration by Article 44 of the Convention of The Hague of 1907 for the pacific settlement of international disputes.

3. The conditions under which a state which is a party to the present Statute but is not a Member of the United Nations may participate in electing the members of the Court shall, in the absence of a special agreement, be laid down by the General Assembly upon recommendation of the Security Council.

Article 5

1. At least three months before the date of the election, the Secretary-General of the United Nations shall address a written request to the members of the Permanent Court of Arbitration belonging to the states which are parties to the present Statute, and to the members of the national groups appointed under Article 4, paragraph 2, inviting them to undertake, within a given time, by national groups, the nomination of persons in a position to accept the duties of a member of the Court.

2. No group may nominate more than four persons, not more than two of whom shall be of their own nationality. In no case may the number of candidates nominated by a group be more than double the number of seats to be filled.

Article 6

Before making these nominations, each national group is recommended to consult its highest court of justice, its legal faculties and schools of law, and its national academies and national sections of international academies devoted to the study of law.

Article 7

1. The Secretary-General shall prepare a list

in alphabetical order of all the persons thus nominated. Save as provided in Article 12, paragraph 2, these shall be the only persons eligible.

2. The Secretary-General shall submit this list to the General Assembly and to the Security Council.

Article 8

The General Assembly and the Security Council shall proceed independently of one another to elect the members of the Court.

Article 9

At every election, the electors shall bear in mind not only that the persons to be elected should individually possess the qualifications required, but also that in the body as a whole the representation of the main forms of civilization and of the principal legal systems of the world should be assured.

Article 10

1. Those candidates who obtain an absolute majority of votes in the General Assembly and in the Security Council shall be considered as elected.

2. Any vote of the Security Council, whether for the election of judges or for the appointment of members of the conference envisaged in Article 12, shall be taken without any distinction between permanent and non-permanent members of the Security Council.

3. In the event of more than one national of the same state obtaining an absolute majority of the votes both of the General Assembly and of the Security Council, the eldest of these only shall be considered as elected.

Article 11

If, after the first meeting held for the purpose of the election, one or more seats remain to be filled, a second and, if necessary, a third meeting shall take place.

Article 12

1. If, after the third meeting, one or more seats still remain unfilled, a joint conference consisting of six members, three appointed by the General Assembly and three by the Security Council, may be formed at any time at the request of either the General Assembly or the Security Council, for the purpose of choosing by the vote of an absolute majority one name for each seat still vacant, to submit to the General Assembly and the Security Council for their respective acceptance.

2. If the joint conference is unanimously agreed upon any person who fulfils the required conditions, he may be included in its list, even though he was not included in the list of nominations referred to in Article 7.

3. If the joint conference is satisfied that it will not be successful in procuring an election, those members of the Court who have already been elected shall, within a period to be fixed by the Security Council, proceed to fill the vacant seats by selection from among those candidates who have obtained votes either in the General Assembly or in the Security Council.

4. In the event of an equality of votes among the judges, the eldest judge shall have a casting vote.

Article 13

1. The members of the Court shall be elected for nine years and may be re-elected; provided, however, that of the judges elected at the first election, the terms of five judges shall expire at the end of three years and the terms of five more judges shall expire at the end of six years.

2. The judges whose terms are to expire at the end of the above-mentioned initial periods of three and six years shall be chosen by lot to be drawn by the Secretary-General immediately after the first election has been completed.

3. The members of the Court shall continue to

discharge their duties until their places have been filled. Though replaced, they shall finish any cases which they may have begun.

4. In the case of the resignation of a member of the Court, the resignation shall be addressed to the President of the Court for transmission to the Secretary-General. This last notification makes the place vacant.

Article 14

Vacancies shall be filled by the same method as that laid down for the first election, subject to the following provision: the Secretary-General shall, within one month of the occurrence of the vacancy, proceed to issue the invitations provided for in Article 5, and the date of the election shall be fixed by the Security Council.

Article 15

A member of the Court elected to replace a member whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

Article 16

1. No member of the Court may exercise any political or administrative function, or engage in any other occupation of a professional nature.

2. Any doubt on this point shall be settled by the decision of the Court.

Article 17

1. No member of the Court may act as agent, counsel, or advocate in any case.

2. No member may participate in the decision of any case in which he has previously taken part as agent, counsel, or advocate for one of the parties, or as a member of a national or international court, or of a commission of enquiry, or in any other capacity.

3. Any doubt on this point shall be settled by the decision of the Court.

Article 18

1. No member of the Court can be dismissed unless, in the unanimous opinion of the other members, he has ceased to fulfil the required conditions.

2. Formal notification thereof shall be made to the Secretary-General by the Registrar.

3. This notification makes the place vacant.

Article 19

The members of the Court, when engaged on the business of the Court, shall enjoy diplomatic privileges and immunities.

Article 20

Every member of the Court shall, before taking up his duties, make a solemn declaration in open court that he will exercise his powers impartially and conscientiously.

Article 21

1. The Court shall elect its President and Vice-President for three years; they may be re-elected.

2. The Court shall appoint its Registrar and may provide for the appointment of such other officers as may be necessary.

Article 22

1. The seat of the Court shall be established at The Hague. This, however, shall not prevent the Court from sitting and exercising its functions elsewhere whenever the Court considers it desirable.

2. The President and the Registrar shall reside at the seat of the Court.

Article 23

1. The Court shall remain permanently in session, except during the judicial vacations, the dates and duration of which shall be fixed by the Court.

2. Members of the Court are entitled to peri-

odic leave, the dates and duration of which shall be fixed by the Court, having in mind the distance between The Hague and the home of each judge.

3. Members of the Court shall be bound, unless they are on leave or prevented from attending by illness or other serious reasons duly explained to the President, to hold themselves permanently at the disposal of the Court.

Article 24

1. If, for some special reason, a member of the Court considers that he should not take part in the decision of a particular case, he shall so inform the President.

2. If the President considers that for some special reason one of the members of the Court should not sit in a particular case, he shall give him notice accordingly.

3. If in any such case the member of the Court and the President disagree, the matter shall be settled by the decision of the Court.

Article 25

1. The full Court shall sit except when it is expressly provided otherwise in the present Statute.

2. Subject to the condition that the number of judges available to constitute the Court is not thereby reduced below eleven, the Rules of the Court may provide for allowing one or more judges, according to circumstances and in rotation, to be dispensed from sitting.

3. A quorum of nine judges shall suffice to constitute the Court.

Article 26

1. The Court may from time to time form one or more chambers, composed of three or more judges as the Court may determine, for dealing with particular categories of cases; for example, labor cases and cases relating to transit and communications.

2. The Court may at any time form a chamber

for dealing with a particular case. The number of judges to constitute such a chamber shall be determined by the Court with the approval of the parties.

3. Cases shall be heard and determined by the chambers provided for in this Article if the parties so request.

Article 27

A judgment given by any of the chambers provided for in Articles 26 and 29 shall be considered as rendered by the Court.

Article 28

The chambers provided for in Articles 26 and 29 may, with the consent of the parties, sit and exercise their functions elsewhere than at The Hague.

Article 29

With a view to the speedy despatch of business, the Court shall form annually a chamber composed of five judges which, at the request of the parties, may hear and determine cases by summary procedure. In addition, two judges shall be selected for the purpose of replacing judges who find it impossible to sit.

Article 30

1. The Court shall frame rules for carrying out its functions. In particular, it shall lay down rules of procedure.

2. The Rules of the Court may provide for assessors to sit with the Court or with any of its chambers, without the right to vote.

Article 31

1. Judges of the nationality of each of the parties shall retain their right to sit in the case before the Court.

2. If the Court includes upon the Bench a judge of the nationality of one of the parties, any other party may choose a person to sit as judge. Such person shall be chosen preferably from among

those persons who have been nominated as candidates as provided in Articles 4 and 5.

3. If the Court includes upon the Bench no judge of the nationality of the parties, each of these parties may proceed to choose a judge as provided in paragraph 2 of this Article.

4. The provisions of this Article shall apply to the case of Articles 26 and 29. In such cases, the President shall request one or, if necessary, two of the members of the Court forming the chamber to give place to the members of the Court of the nationality of the parties concerned, and, failing such, or if they are unable to be present, to the judges specially chosen by the parties.

5. Should there be several parties in the same interest, they shall, for the purpose of the preceding provisions, be reckoned as one party only. Any doubt upon this point shall be settled by the decision of the Court.

6. Judges chosen as laid down in paragraphs 2, 3, and 4 of this Article shall fulfil the conditions required by Articles 2, 17 (paragraph 2), 20, and 24 of the present Statute. They shall take part in the decision on terms of complete equality with their colleagues.

Article 32

1. Each member of the Court shall receive an annual salary.
2. The President shall receive a special annual allowance.
3. The Vice-President shall receive a special allowance for every day on which he acts as President.
4. The judges chosen under Article 31, other than members of the Court, shall receive compensation for each day on which they exercise their functions.
5. These salaries, allowances, and compensation shall be fixed by the General Assembly. They may not be decreased during the term of office.
6. The salary of the Registrar shall be fixed by

the General Assembly on the proposal of the Court.

7. Regulations made by the General Assembly shall fix the conditions under which retirement pensions may be given to members of the Court and to the Registrar, and the conditions under which members of the Court and the Registrar shall have their traveling expenses refunded.

8. The above salaries, allowances, and compensation shall be free of all taxation.

Article 33

The expenses of the Court shall be borne by the United Nations in such a manner as shall be decided by the General Assembly.

CHAPTER II

COMPETENCE OF THE COURT

Article 34

1. Only states may be parties in cases before the Court.
2. The Court, subject to and in conformity with its Rules, may request of public international organizations information relevant to cases before it, and shall receive such information presented by such organizations on their own initiative.
3. Whenever the construction of the constituent instrument of a public international organization or of an international convention adopted thereunder is in question in a case before the Court, the Registrar shall so notify the public international organization concerned and shall communicate to it copies of all the written proceedings.

Article 35

1. The Court shall be open to the states parties to the present Statute.
2. The conditions under which the Court shall be open to other states shall, subject to the special provisions contained in treaties in force, be laid

down by the Security Council, but in no case shall such conditions place the parties in a position of inequality before the Court.

3. When a state which is not a Member of the United Nations is a party to a case, the Court shall fix the amount which that party is to contribute towards the expenses of the Court. This provision shall not apply if such state is bearing a share of the expenses of the Court.

Article 36

1. The jurisdiction of the Court comprises all cases which the parties refer to it and all matters specially provided for in the Charter of the United Nations or in treaties and conventions in force.

2. The states parties to the present Statute may at any time declare that they recognize as compulsory *ipso facto* and without special agreement, in relation to any other state accepting the same obligation, the jurisdiction of the Court in all legal disputes concerning:

- a. the interpretation of a treaty;
- b. any question of international law;
- c. the existence of any fact which, if established, would constitute a breach of an international obligation;
- d. the nature or extent of the reparation to be made for the breach of an international obligation.

3. The declarations referred to above may be made unconditionally or on condition of reciprocity on the part of several or certain states, or for a certain time.

4. Such declarations shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the parties to the Statute and to the Registrar of the Court.

5. Declarations made under Article 36 of the Statute of the Permanent Court of International Justice and which are still in force shall be deemed, as between the parties to the present Statute, to be acceptances of the compulsory jurisdiction of the

International Court of Justice for the period which they still have to run and in accordance with their terms.

6. In the event of a dispute as to whether the Court has jurisdiction, the matter shall be settled by the decision of the Court.

Article 37

Whenever a treaty or convention in force provides for reference of a matter to a tribunal to have been instituted by the League of Nations, or to the Permanent Court of International Justice, the matter shall, as between the parties to the present Statute, be referred to the International Court of Justice.

Article 38

1. The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply:

- a. international conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states;
- b. international custom, as evidence of a general practice accepted as law;
- c. the general principles of law recognized by civilized nations;
- d. subject to the provisions of Article 59, judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.

2. This provision shall not prejudice the power of the Court to decide a case *ex aequo et bono*, if the parties agree thereto.

CHAPTER III PROCEDURE

Article 39

1. The official languages of the Court shall be French and English. If the parties agree that the

case shall be conducted in French, the judgment shall be delivered in French. If the parties agree that the case shall be conducted in English, the judgment shall be delivered in English.

2. In the absence of an agreement as to which language shall be employed, each party may, in the pleadings, use the language which it prefers; the decision of the Court shall be given in French and English. In this case the Court shall at the same time determine which of the two texts shall be considered as authoritative.

3. The Court shall, at the request of any party, authorize a language other than French or English to be used by that party.

Article 40

1. Cases are brought before the Court, as the case may be, either by the notification of the special agreement or by a written application addressed to the Registrar. In either case the subject of the dispute and the parties shall be indicated.

2. The Registrar shall forthwith communicate the application to all concerned.

3. He shall also notify the Members of the United Nations through the Secretary-General, and also any other states entitled to appear before the Court.

Article 41

1. The Court shall have the power to indicate, if it considers that circumstances so require, any provisional measures which ought to be taken to preserve the respective rights of either party.

2. Pending the final decision, notice of the measures suggested shall forthwith be given to the parties and to the Security Council.

Article 42

1. The parties shall be represented by agents.
2. They may have the assistance of counsel or advocates before the Court.
3. The agents, counsel, and advocates of par-

ties before the Court shall enjoy the privileges and immunities necessary to the independent exercise of their duties.

Article 43

1. The procedure shall consist of two parts: written and oral.

2. The written proceedings shall consist of the communication to the Court and to the parties of memorials, counter-memorials and, if necessary, replies; also all papers and documents in support.

3. These communications shall be made through the Registrar, in the order and within the time fixed by the Court.

4. A certified copy of every document produced by one party shall be communicated to the other party.

5. The oral proceedings shall consist of the hearing by the Court of witnesses, experts, agents, counsel, and advocates.

Article 44

1. For the service of all notices upon persons other than the agents, counsel, and advocates, the Court shall apply direct to the government of the state upon whose territory the notice has to be served.

2. The same provision shall apply whenever steps are to be taken to procure evidence on the spot.

Article 45

The hearing shall be under the control of the President or, if he is unable to preside, of the Vice-President; if neither is able to preside, the senior judge present shall preside.

Article 46

The hearing in Court shall be public, unless the Court shall decide otherwise, or unless the parties demand that the public be not admitted.

Article 47

1. Minutes shall be made at each hearing and signed by the Registrar and the President.
2. These minutes alone shall be authentic.

Article 48

The Court shall make orders for the conduct of the case, shall decide the form and time in which each party must conclude its arguments, and make all arrangements connected with the taking of evidence.

Article 49

The Court may, even before the hearing begins, call upon the agents to produce any document or to supply any explanations. Formal note shall be taken of any refusal.

Article 50

The Court may, at any time, entrust any individual, body, bureau, commission, or other organization that it may select, with the task of carrying out an enquiry or giving an expert opinion.

Article 51

During the hearing any relevant questions are to be put to the witnesses and experts under the conditions laid down by the Court in the rules of procedure referred to in Article 30.

Article 52

After the Court has received the proofs and evidence within the time specified for the purpose, it may refuse to accept any further oral or written evidence that one party may desire to present unless the other side consents.

Article 53

1. Whenever one of the parties does not appear before the Court, or fails to defend its case, the other party may call upon the Court to decide in favor of its claim.

2. The Court must, before doing so, satisfy itself, not only that it has jurisdiction in accordance with Articles 36 and 37, but also that the claim is well founded in fact and law.

Article 54

1. When, subject to the control of the Court, the agents, counsel, and advocates have completed their presentation of the case, the President shall declare the hearing closed.
2. The Court shall withdraw to consider the judgment.
3. The deliberations of the Court shall take place in private and remain secret.

Article 55

1. All questions shall be decided by a majority of the judges present.
2. In the event of an equality of votes, the President or the judge who acts in his place shall have a casting vote.

Article 56

1. The judgment shall state the reasons on which it is based.
2. It shall contain the names of the judges who have taken part in the decision.

Article 57

If the judgment does not represent in whole or in part the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

Article 58

The judgment shall be signed by the President and by the Registrar. It shall be read in open court, due notice having been given to the agents.

Article 59

The decision of the Court has no binding force except between the parties and in respect of that particular case.

Article 60

The judgment is final and without appeal. In the event of dispute as to the meaning or scope of the judgment, the Court shall construe it upon the request of any party.

Article 61

1. An application for revision of a judgment may be made only when it is based upon the discovery of some fact of such a nature as to be a decisive factor, which fact was, when the judgment was given, unknown to the Court and also to the party claiming revision, always provided that such ignorance was not due to negligence.

2. The proceedings for revision shall be opened by a judgment of the Court expressly recording the existence of the new fact, recognizing that it has such a character as to lay the case open to revision, and declaring the application admissible on this ground.

3. The Court may require previous compliance with the terms of the judgment before it admits proceedings in revision.

4. The application for revision must be made at latest within six months of the discovery of the new fact.

5. No application for revision may be made after the lapse of ten years from the date of the judgment.

Article 62

1. Should a state consider that it has an interest of a legal nature which may be affected by the decision in the case, it may submit a request to the Court to be permitted to intervene.

2. It shall be for the Court to decide upon this request.

Article 63

1. Whenever the construction of a convention to which states other than those concerned in the case are parties is in question, the Registrar shall notify all such states forthwith.

2. Every state so notified has the right to intervene in the proceedings; but if it uses this right, the construction given by the judgment will be equally binding upon it.

Article 64

Unless otherwise decided by the Court, each party shall bear its own costs.

CHAPTER IV ADVISORY OPINIONS

Article 65

1. The Court may give an advisory opinion on any legal question at the request of whatever body may be authorized by or in accordance with the Charter of the United Nations to make such a request.

2. Questions upon which the advisory opinion of the Court is asked shall be laid before the Court by means of a written request containing an exact statement of the question upon which an opinion is required, and accompanied by all documents likely to throw light upon the question.

Article 66

1. The Registrar shall forthwith give notice of the request for an advisory opinion to all states entitled to appear before the Court.

2. The Registrar shall also, by means of a special and direct communication, notify any state entitled to appear before the Court or international organization considered by the Court, or, should it not be sitting, by the President, as likely to be able to furnish information on the question, that the Court will be prepared to receive, within a time limit to be fixed by the President, written statements, or to hear, at a public sitting to be held for the purpose, oral statements relating to the question.

3. Should any such state entitled to appear before the Court have failed to receive the special communication referred to in paragraph 2 of this Article, such state may express a desire to submit a written statement or to be heard; and the Court will decide.

4. States and organizations having presented written or oral statements or both shall be permitted to comment on the statements made by other states or organizations in the form, to the extent, and within the time limits which the Court, or, should it not be sitting, the President, shall decide in each particular case. Accordingly, the Registrar shall in due time communicate any such written statements to states and organizations having submitted similar statements.

Article 67

The Court shall deliver its advisory opinions in open court, notice having been given to the Secretary-General and to the representatives of Members of the United Nations, of other states and of international organizations immediately concerned.

Article 68

In the exercise of its advisory functions the

Court shall further be guided by the provisions of the present Statute which apply in contentious cases to the extent to which it recognizes them to be applicable.

CHAPTER V

AMENDMENT

Article 69

Amendments to the present Statute shall be effected by the same procedure as is provided by the Charter of the United Nations for amendments to that Charter, subject however to any provisions which the General Assembly upon recommendation of the Security Council may adopt concerning the participation of states which are parties to the present Statute but are not Members of the United Nations.

Article 70

The Court shall have power to propose such amendments to the present Statute as it may deem necessary, through written communications to the Secretary-General, for consideration in conformity with the provisions of Article 69.

ภาคผนวก ข

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
และพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ 2

บทที่ 3

กติการระหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

อารัมภบท

รัฐภาคีแห่งกติกานี้

พิจารณาว่า ตามหลักการที่ได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ ของสมาชิกทั้งปวงของมวลมนุษยชาติเป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติธรรมในโลก

ยอมรับว่า สิทธิเหล่านี้มาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์

ยอมรับว่า ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อุดมการณ์ที่ว่า เสรีชนอุบิภาคเสรีภาพทางพลเมืองและเสรีภาพทางการเมือง และโดยปราศจากความกลัวและความต้องการนั้นสามารถสัมฤทธิ์ผลหากมีการสร้างสภาวะซึ่งทุกคนจะอุบิภาคสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและพิธีสารเลือกรับ

Chapter 3

International Covenant on Civil and Political Rights

PREAMBLE

The States Parties to the present Covenant,

Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Recognizing that these rights derive from the inherent dignity of the human person,

Recognizing that, in accordance with the Universal Declaration of Human Rights, the ideal of free human beings enjoying civil and political freedom and freedom from fear and want can only be achieved if conditions are created whereby everyone may enjoy his civil and political rights, as well as his economic, social and cultural rights,

พิจารณาถึง พันธกรณีแห่งรัฐบาลภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติที่จะส่งเสริมการเคารพและการยอมรับโดยสากลต่อสิทธิและเสรีภาพมนุษยชน

ตระหนักว่า บังคับบุคคลซึ่งมีหน้าที่ต่อบังคับบุคคลอื่นและต่อประชาคมของตน มีความรับผิดชอบที่จะเพียรพยายามในการส่งเสริมและการยอมรับสิทธิที่รับรองไว้ในกติกา

ตกลงกันในข้อต่อไปนี้

ภาค 1

ข้อ 1

1. ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้งดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตน

2. เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนทั้งปวงอาจจัดการปกครองและทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใดๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใดๆ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและพิธีสารเลือกรับ

Considering the obligation of States under the Charter of the United Nations to promote universal respect for, and observance of, human rights and freedoms,

Realizing that the individual, having duties to other individuals and to the community to which he belongs, is under a responsibility to strive for the promotion and observance of the rights recognized in the present Covenant,

Agree upon the following articles:

PART I

Article 1

1. All peoples have the right of self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.

2. All peoples may, for their own ends, freely dispose of their natural wealth and resources without prejudice to any obligations arising out of international economic co-operation, based upon the principle of mutual benefit, and international law. In no case may a people be deprived of its own means of subsistence.

3. รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รวมทั้งผู้รับผิดชอบในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองเอง และดินแดนในภาวะทรัสตี จะส่งเสริมสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองให้บรรลุผลเป็นจริง และต้องเคารพสิทธินั้นตามบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

ภาค 2

ข้อ 2

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะเคารพและประกันแก่ปัจเจกบุคคลทั้งปวงภายในดินแดนของตนและภายใต้เขตอำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกใดๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ

2. ในกรณีที่ยังไม่มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใด รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็น ตามกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของตนและบทบัญญัติแห่งกติกานี้เพื่อให้มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใดที่อาจจำเป็น เพื่อให้สิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้เป็นผล

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะ

3. The States Parties to the present Covenant, including those having responsibility for the administration of Non-Self-Governing and Trust Territories, shall promote the realization of the right of self-determination, and shall respect that right, in conformity with the provisions of the Charter of the United Nations.

PART II

Article 2

1. Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

2. Where not already provided for by existing legislative or other measures, each State Party to the present Covenant undertakes to take the necessary steps, in accordance with its constitutional processes and with the provisions of the present Covenant, to adopt such legislative or other measures as may be necessary to give effect to the rights recognized in the present Covenant.

3. Each State Party to the present Covenant undertakes:

ก. ประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะถูกกระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติกรตามหน้าที่

ข. ประกันว่า บุคคลใดที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจหรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ โดยระบบกฎหมายของรัฐ และจะพัฒนาหนทางการเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาล

ค. ประกันว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับการให้การเยียวยานั้นเป็นผล

ข้อ 3

รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับที่จะประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในการที่จะอุปโภคสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองทั้งปวงดังที่ได้ระบุไว้ในกติกานี้

ข้อ 4

1. ในภาวะฉุกเฉินสาธารณะซึ่งคุกคามความอยู่รอดของชาติ และได้มีการประกาศภาวะนั้นอย่างเป็นทางการแล้ว รัฐภาคีแห่งกติกานี้อาจใช้มาตรการที่เป็นการเลียงพันกรณีของตนภายใต้กติกานี้ได้เพียงเท่าที่จำเป็นตามความฉุกเฉินของสถานการณ์ ทั้งนี้ มาตรการเช่นนั้นจะต้องไม่ขัดแย้งต่อพันธกรณีอื่นๆของตน ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติเพียงเหตุแห่งเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ทางสังคม

(a) To ensure that any person whose rights or freedoms as herein recognized are violated shall have an effective remedy, notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity;

(b) To ensure that any person claiming such a remedy shall have his right thereto determined by competent judicial, administrative or legislative authorities, or by any other competent authority provided for by the legal system of the State, and to develop the possibilities of judicial remedy;

(c) To ensure that the competent authorities shall enforce such remedies when granted.

Article 3

The States Parties to the present Covenant undertake to ensure the equal right of men and women to the enjoyment of all civil and political rights set forth in the present Covenant.

Article 4

1. In time of public emergency which threatens the life of the nation and the existence of which is officially proclaimed, the States Parties to the present Covenant may take measures derogating from their obligations under the present Covenant to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with their other obligations under international law and do not involve discrimination solely on the ground of race, colour, sex, language, religion or social origin.

2. การเลียงพันธกรณีตามข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 8 (วรรค 1 และ 2) ข้อ 11 ข้อ 15 ข้อ 16 และข้อ 18 ไม่อาจทำได้ภายใต้บทบัญญัติของข้อนี้

3. รัฐภาคีใดแห่งกติกาที่ใช้สิทธิเลียงดังกล่าวต้องแจ้งรัฐภาคีอื่นแห่งกติกาโดยทันทีเพื่อให้ทราบถึงบทบัญญัติซึ่งตนได้เลียงและเหตุผลแห่งการเลียงดังกล่าว โดยให้เลขาธิการสหประชาชาติเป็นสื่อกลาง ให้มีการแจ้งโดยผ่านสื่อเดิมในวันที่รัฐนั้นยุติการเลียงดังกล่าว

ข้อ 5

1. ไม่มีควมใดในกติกาที่อาจนำไปตีความไปในทางที่จะให้รัฐใดกลุ่มหรือบุคคลใดได้สิทธิที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรม หรือกระทำการใดอันมีจุดมุ่งหมายในการทำลายสิทธิและเสรีภาพประการใดที่รับรองไว้ในกติกา หรือเป็นการจำกัดสิทธินั้นยิ่งไปกว่าที่ได้บัญญัติไว้ในกติกา

2. จะต้องไม่มีการก้ากัดหรือเลียงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรอง หรือที่มีอยู่ในรัฐภาคีใดในกติกาซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย อนุสัญญา กฎระเบียบ หรือจารีตประเพณี โดยอ้างว่ากติกาไม่รับรองสิทธิเช่นนั้น หรือรับรองสิทธินั้นในระดับที่ต่ำกว่า

2. No derogation from articles 6, 7, 8 (paragraphs 1 and 2), 11, 15, 16 and 18 may be made under this provision.

3. Any State Party to the present Covenant availing itself of the right of derogation shall immediately inform the other States Parties to the present Covenant, through the intermediary of the Secretary-General of the United Nations, of the provisions from which it has derogated and of the reasons by which it was actuated. A further communication shall be made, through the same intermediary, on the date on which it terminates such derogation.

Article 5

1. Nothing in the present Covenant may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms recognized herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the present Covenant.

2. There shall be no restriction upon or derogation from any of the fundamental human rights recognized or existing in any State Party to the present Covenant pursuant to law, conventions, regulations or custom on the pretext that the present Covenant does not recognize such rights or that it recognizes them to a lesser extent.

ภาค 3

ข้อ 6

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ
2. ในประเทศที่ยังมีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำ ความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกาฯนี้ และต้องอนุญาตว่าด้วยการป้องกัน และการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ
3. ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีได้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกาฯนี้ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์
4. บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษ หรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี

PART III

Article 6

1. Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.

2. In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court.

3. When deprivation of life constitutes the crime of genocide, it is understood that nothing in this article shall authorize any State Party to the present Covenant to derogate in any way from any obligation assumed under the provisions of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.

4. Anyone sentenced to death shall have the right to seek pardon or commutation of the sentence. Amnesty, pardon or commutation of the sentence of death may be granted in all cases.

5. บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่กระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้

6. รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้

ข้อ 7

บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์ หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้

ข้อ 8

1. บุคคลจะถูกเอาตัวลงเป็นทาสมิได้ การเอาคนลงเป็นทาสและการค้าทาสทุกรูปแบบจะต้องถูกห้าม

2. บุคคลจะถูกบังคับให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาสมิได้

3. (ก) บุคคลจะถูกเกณฑ์แรงงานหรือบังคับใช้แรงงานมิได้

(ข) ในประเทศที่การลงโทษจำคุกควบคุมการทำงานหนักเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่งความในวรรค 3 (ก) มิได้ห้ามการทำงานหนักตามคำพิพากษาที่ให้ลงโทษเช่นนั้นของศาลที่มีอำนาจ

5. Sentence of death shall not be imposed for crimes committed by persons below eighteen years of age and shall not be carried out on pregnant women.

6. Nothing in this article shall be invoked to delay or to prevent the abolition of capital punishment by any State Party to the present Covenant.

Article 7

No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. In particular, no one shall be subjected without his free consent to medical or scientific experimentation.

Article 8

1. No one shall be held in slavery; slavery and the slave-trade in all their forms shall be prohibited.

2. No one shall be held in servitude.

3. (a) No one shall be required to perform forced or compulsory labour;

(b) Paragraph 3 (a) shall not be held to preclude, in countries where imprisonment with hard labour may be imposed as a punishment for a crime, the performance of hard labour in pursuance of a sentence to such punishment by a competent court;

(ค) เพื่อวัตถุประสงค์ของวรรคนี้ คำว่า “แรงงานที่ถูกเกณฑ์หรือถูกบังคับ” ไม่หมายรวมถึง

(1) งานหรือบริการใด ซึ่งมีได้อ้างถึงในอนุวรรค (ข) ซึ่งโดยปกติบุคคลผู้ถูกควบคุมโดยผลของคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของศาล หรือบุคคลผู้อยู่ระหว่างการปล่อยตัวจากการควบคุมโดยมีเงื่อนไขไปต้องกระทำตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(2) การปรับบังคับงานใดในลักษณะทางทหาร และการรับใช้ชาติ ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้คัดค้านการเป็นทหารเพราะขัดกับมโนธรรมต้องปฏิบัติ ในประเทศที่ยอมรับการคัดค้านเช่นนั้น

(3) การเกณฑ์ให้ปฏิบัติงานใดในกรณีฉุกเฉินหรือกรณีภัยพิบัติ ที่คุกคามความอยู่รอดหรือความผาสุกของชุมชน

(4) งานหรือบริการใดอันเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ปกติของพลเมือง

ข้อ 9

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

2. ในขณะจับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

(c) For the purpose of this paragraph the term “forced or compulsory labour” shall not include:

(i) Any work or service, not referred to in subparagraph (b), normally required of a person who is under detention in consequence of a lawful order of a court, or of a person during conditional release from such detention;

(ii) Any service of a military character and, in countries where conscientious objection is recognized, any national service required by law of conscientious objectors;

(iii) Any service exacted in cases of emergency or calamity threatening the life or well-being of the community;

(iv) Any work or service which forms part of normal civil obligations.

Article 9

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

2. Anyone who is arrested shall be informed, at the time of arrest, of the reasons for his arrest and shall be promptly informed of any charges against him.

3. บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น

4. บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสินโดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

5. บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

ข้อ 10

1. บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

2. (ก) ยกเว้นในสภาพการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และต้องได้รับปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องโทษ

(ข) ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings, and, should occasion arise, for execution of the judgement.

4. Anyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings before a court, in order that that court may decide without delay on the lawfulness of his detention and order his release if the detention is not lawful.

5. Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.

Article 10

1. All persons deprived of their liberty shall be treated with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person.

2. (a) Accused persons shall, save in exceptional circumstances, be segregated from convicted persons and shall be subject to separate treatment appropriate to their status as unconvicted persons;

(b) Accused juvenile persons shall be separated from adults and brought as speedily as possible for adjudication.

**พิธีสารเลือกรับ ฉบับที่สองแห่งกติการะหว่างประเทศ
ว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง
มุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต
รับรองและประกาศตามมติของสมัชชาใหญ่
ฉบับที่ 44/128**

รัฐภาคีแห่งสารพิธีสารฉบับนี้

เชื่อ ว่าการยกเลิกโทษประหารชีวิต มีส่วนส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการพัฒนาสิทธิมนุษยชนที่ก้าวหน้า

รำลึก ถึงข้อ 3 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948 และข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ซึ่งได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1966

เห็น ว่าข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง กล่าวถึงการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยเสนอแนะอย่างจริงจังว่าการยกเลิกนี้เป็นสิ่งอันพึงปรารถนา

เชื่อมั่น ว่ามาตรการทั้งหมดในการยกเลิกโทษประหารชีวิต จะต้องถือเป็นความก้าวหน้าในการมีสิทธิที่มีชีวิต

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและพิธีสารเลือกรับ

**Second Optional Protocol to the International
Covenant on Civil and Political Rights,
aiming at the abolition of the death penalty,
G.A. res. 44/128, annex,
44 U.N. GAOR Supp. (No. 49) at 207, U.N.
Doc. A/44/49 (1989),
entered into force July 11, 1991.**

The States Parties to the present Protocol,

Believing that abolition of the death penalty contributes to enhancement of human dignity and progressive development of human rights,

Recalling article 3 of the Universal Declaration of Human Rights, adopted on 10 December 1948, and article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, adopted on 16 December 1966,

Noting that article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights refers to abolition of the death penalty in terms that strongly suggest that abolition is desirable,

Convinced that all measures of abolition of the death penalty should be considered as progress in the enjoyment of the right to life,

มุ่งมั่น ที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้ เพื่อปฏิบัติตามข้อผูกพันระหว่างประเทศในการยกเลิกโทษประหารชีวิต

ได้ยินยอมพร้อมใจดังต่อไปนี้

ข้อ 1

1. ไม่มีบุคคลใดที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐภาคีในพิธีสารฉบับนี้ จะถูกประหารชีวิตได้
2. รัฐภาคีแต่ละรัฐ ต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นทุกอย่าง เพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิต ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของตน

ข้อ 2

1. พิธีสารฉบับนี้ไม่ยอมรับข้อสงวนใดๆ ยกเว้นข้อสงวนที่กระทำในเวลาสัตยาบันหรือเมื่อเข้าภาคยานุวัติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้บทลงโทษประหารชีวิตระหว่างสงคราม ตามคำพิพากาคดีอาญาร้ายแรงที่สุดทางทหารที่กระทำในระหว่างสงคราม
2. รัฐภาคียื่นข้อสงวนดังกล่าว ในช่วงเวลาที่ให้สัตยาบัน หรือเมื่อเข้าภาคยานุวัติต้องแจ้งเลขาธิการสหประชาชาติ ให้ทราบถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐตนสำหรับช่วงเวลาสงคราม

Desirous to undertake hereby an international commitment to abolish the death penalty,

Have agreed as follows:

Article 1

1. No one within the jurisdiction of a State Party to the present Protocol shall be executed.
2. Each State Party shall take all necessary measures to abolish the death penalty within its jurisdiction.

Article 2

1. No reservation is admissible to the present Protocol, except for a reservation made at the time of ratification or accession that provides for the application of the death penalty in time of war pursuant to a conviction for a most serious crime of a military nature committed during wartime.
2. The State Party making such a reservation shall at the time of ratification or accession communicate to the Secretary-General of the United Nations the relevant provisions of its national legislation applicable during wartime.

3. รัฐภาคีที่ไต่ยื่นข้อสงวนดังกล่าว ต้องแจ้งเลขาธิการสหประชาชาติให้ทราบถึงการเกิดและการสิ้นสุดภาวะสงครามในอาณาเขตของรัฐตน

ข้อ 3

ในรายงานที่นำเสนอต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตามข้อ 40 ของกติกาดังกล่าวนั้น รัฐภาคีในพิธีสารฉบับนี้ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐของตนดำเนินการ เพื่อให้พิธีสารฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

ข้อ 4

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐภาคีในกติกา ซึ่งออกประกาศตามข้อ 41 นั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีอำนาจเพิ่มขึ้นที่จะรับ และพิจารณาคำร้องต่างๆ เมื่อรัฐภาคีใดรัฐหนึ่ง อ้างว่า รัฐภาคีอีกรัฐหนึ่ง มิได้ปฏิบัติตามข้อผูกพันของตนตามข้อกำหนดของพิธีสารฉบับนี้ นอกจากนี้รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องนั้น ได้แถลงความในทางตรงกันข้ามในขณะที่ให้สัตยาบัน หรือเมื่อเข้าภาคยานุวัติในกติกา

3. The State Party having made such a reservation shall notify the Secretary-General of the United Nations of any beginning or ending of a state of war applicable to its territory.

Article 3

The States Parties to the present Protocol shall include in the reports they submit to the Human Rights Committee, in accordance with article 40 of the Covenant, information on the measures that they have adopted to give effect to the present Protocol.

Article 4

With respect to the States Parties to the Covenant that have made a declaration under article 41, the competence of the Human Rights Committee to receive and consider communications when a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligations shall extend to the provisions of the present Protocol, unless the State Party concerned has made a statement to the contrary at the moment of ratification or accession.

ข้อ 5

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่หนึ่ง แห่งกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ซึ่งได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1966 นั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีอำนาจเพิ่มขึ้นในการรับ และพิจารณาคำร้องต่างๆ จากบุคคลภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐนั้นๆ ตามข้อกำหนดของพิธีสารฉบับนี้ นอกเสียจากว่ารัฐภาคีนั้นๆ ได้แถลงความในทางตรงกันข้ามในขณะให้สัตยาบัน หรือเมื่อเข้าภาคยานุวัติในกติกา

ข้อ 6

1. ข้อกำหนดของพิธีสารฉบับนี้มีผลบังคับใช้ในฐานะที่เป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมของกติกาดังกล่าว
2. โดยไม่เพิกเฉยต่อความเป็นไปได้ที่จะมีข้อสงวนตามข้อ 2 ของพิธีสารฉบับนี้ สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามข้อ 1 วรรค 1 ของพิธีสารฉบับนี้ ต้องไม่ถูกตัดทอนตามข้อ 4 ของกติกานี้

ข้อ 7

1. พิธีสารฉบับนี้ เปิดให้รัฐที่ได้ลงนามในกติกาแล้วลงนามได้
2. พิธีสารฉบับนี้ เปิดสำหรับการให้สัตยาบันโดยรัฐที่ได้ให้สัตยาบัน หรือได้เข้าภาคยานุวัติในกติกาแล้ว สัตยาบันสาร จะต้องส่งมอบแก่เลขาธิการสหประชาชาติ

Article 5

With respect to the States Parties to the first Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights adopted on 16 December 1966, the competence of the Human Rights Committee to receive and consider communications from individuals subject to its jurisdiction shall extend to the provisions of the present Protocol, unless the State Party concerned has made a statement to the contrary at the moment of ratification or accession.

Article 6

1. The provisions of the present Protocol shall apply as additional provisions to the Covenant.
2. Without prejudice to the possibility of a reservation under article 2 of the present Protocol, the right guaranteed in article 1, paragraph 1, of the present Protocol shall not be subject to any derogation under article 4 of the Covenant.

Article 7

1. The present Protocol is open for signature by any State that has signed the Covenant.
2. The present Protocol is subject to ratification by any State that has ratified the Covenant or acceded to it. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. พิธีสารฉบับนี้จะเปิดสำหรับการเข้าภาคยานุวัติแก่รัฐที่ได้ให้สัตยาบันหรือได้เข้าภาคยานุวัติกติกาแล้ว

4. การภาคยานุวัติจะมีผลเมื่อมีการส่งมอบภาคยานุวัติสารต่อเลขาธิการสหประชาชาติ

5. เลขาธิการสหประชาชาติ ต้องแจ้งต่อทุกรัฐที่ได้ลงนามหรือเข้าภาคยานุวัติพิธีสารฉบับนี้ ให้ทราบถึงการส่งมอบสัตยาบันสาร หรือภาคยานุวัติสารแต่ละฉบับ

ข้อ 8

1. พิธีสารฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้ในสามเดือนหลังจากวันที่ได้มีการส่งมอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่สิบนั้น แก่เลขาธิการสหประชาชาติ

2. สำหรับแต่ละรัฐที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารฉบับนี้ หรือเข้าภาคยานุวัติภายหลังจากการส่งมอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่สิบนั้น พิธีสารฉบับนี้จะมีผลใช้ในสามเดือนหลังจากวันที่ได้ส่งมอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารของตนแล้ว

ข้อ 9

บทบัญญัติของพิธีสารฉบับนี้ ให้ใช้บังคับแก่ทุกภาคของสหพันธรัฐโดยไม่มีข้อจำกัดหรือข้อยกเว้น

3. The present Protocol shall be open to accession by any State that has ratified the Covenant or acceded to it.

4. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General of the United Nations.

5. The Secretary-General of the United Nations shall inform all States that have signed the present Protocol or acceded to it of the deposit of each instrument of ratification or accession.

Article 8

1. The present Protocol shall enter into force three months after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of the tenth instrument of ratification or accession.

2. For each State ratifying the present Protocol or acceding to it after the deposit of the tenth instrument of ratification or accession, the present Protocol shall enter into force three months after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

Article 9

The provisions of the present Protocol shall extend to all parts of federal States without any limitations or exceptions.

ข้อ 10

เลขาธิการสหประชาชาติต้องแจ้งแก่ทุกรัฐที่อ้างถึงในข้อ 48 วรรค 1 ของกติกาให้ทราบรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (ก) ข้อเสนอ การติดต่อ และการแจ้งความใดๆ ตามข้อ 2 ของพิธีสารฉบับนี้
- (ข) คำแถลงที่กระทำตามข้อ 4 หรือข้อ 5 ของพิธีสารฉบับนี้
- (ค) การลงนาม การให้สัตยาบัน และการเข้าภาคยานุวัติตามข้อ 7 ของพิธีสารฉบับนี้
- (ง) วันที่ลงพิธีสารฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตามข้อ 8 ของพิธีสารฉบับนี้

ข้อ 11

1. พิธีสารฉบับนี้ ซึ่งต้นฉบับเป็นภาษาอาราบิก ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษารัสเซีย และภาษาสเปน ให้เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานบรรณสารของสหประชาชาติ
2. เลขาธิการสหประชาชาติจะจัดส่งสำเนาพิธีสารฉบับนี้ที่ได้รับการรับรองความถูกต้องไปให้แก่ทุกรัฐที่อ้างถึงในข้อ 48 ของกติกานี้

Article 10

The Secretary-General of the United Nations shall inform all States referred to in article 48, paragraph 1, of the Covenant of the following particulars:

- (a) Reservations, communications and notifications under article 2 of the present Protocol;
- (b) Statements made under articles 4 or 5 of the present Protocol;
- (c) Signatures, ratifications and accessions under article 7 of the present Protocol;
- (d) The date of the entry into force of the present Protocol under article 8 thereof.

Article 11

1. The present Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the United Nations.

2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Protocol to all States referred to in article 48 of the Covenant.

ภาคผนวก ค

รัฐภาคีที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ
ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (PO2-ICCPR) และ
ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท

ตารางที่ 1 รัฐภาคีที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (PO2-ICCPR) และได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท*

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ		ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท	ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมปกติ
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ		
อัฟกานิสถาน				
แอลบาเนีย		17 ต.ค. 2550	2550	
แอลจีเรีย				
อันดอร์รา	5 ส.ค. 2545	22 ก.ย. 2549	2533	
แองโกลา	24 ก.ย. 2556		2535	
แอนติกาและบาร์บูดา				
อาร์เจนตินา	20 ธ.ค. 2549	2 ก.ย. 2551	2551	
อาร์เมเนีย			2546	
ออสเตรเลีย		2 ต.ค. 2533	2528	
ออสเตรีย	8 เม.ย. 2534	2 มี.ค. 2536	2511	
อาเซอร์ไบจาน		22 ม.ค. 2542	2541	
บาฮามาส				
บาร์เรน				
บังกลาเทศ				
บาร์เบโดส				
เบลารุส				
เบลเยียม	12 ก.ค. 2533	8 ธ.ค. 2541	2539	
เบลีส				
เบนิน		5 ธ.ค. 2555		
บรูไน			2547	
โบลีเวีย		12 ก.ค. 2556	2552	
บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา	7 ก.ย. 2543	16 มี.ค. 2544	2544	
บอตสวานา				

* สหประชาชาติ, สถานะ การให้สัตยาบัน, การสงวนสิทธิและปฏิญญาของพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองสิทธิทางการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะยกเลิกโทษประหาร, ค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 จาก https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ระหว่างประเทศ		ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรมทุก ประเภท	ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรม ปกติ
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ		
บราซิล		25 ก.ย. 2552		2522
บรูไน ดารุสซาลาม				
บัลแกเรีย	11 มี.ค. 2542	10 ส.ค. 2542	2541	
บูร์กินาฟาซ				
บุรุนดี			2552	
กัมพูชา			2532	
แคเมอรูน				
แคนาดา		25 พ.ย. 2548	2541	
เคปเวิร์ด		19 พ.ค. 2543	2524	
สาธารณรัฐแอฟริกากลาง				
ชาด				
ชิลี	15 พ.ย. 2544	26 ก.ย. 2551		2544
จีน				
โคลอมเบีย		5 ส.ค. 2540	2543	
คอโมโรส				
คองโก (สาธารณรัฐ)				
คอสตาริกา	14 ก.พ. 2533	5 มิ.ย. 2541	2420	
โกตดิวัวร์			2543	
โครเอเชีย		12 ต.ค. 2538	2533	
คิวบา				
ไซปรัส		10 ก.ย. 2542	2545	
สาธารณชนเช็ก		15 มิ.ย. 2547	2533	
สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนเกาหลี(เหนือ)				
สาธารณรัฐประชาธิปไตย คองโก				
เดนมาร์ก	13 ก.พ. 2533	24 ก.พ. 2537	2521	
จิบูตี		5 พ.ย. 2545	2538	
เครือรัฐโดมินีกา				
สาธารณรัฐโดมินีกัน			2509	

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ระหว่างประเทศ		ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรมทุก ประเภท	ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรม ปกติ
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ		
เอกวาดอร์		23 ก.พ. 2536	2449	
อียิปต์				
เอลซัลวาดอร์		8 เม.ย. 2557		2526
อิเควทอเรียลกินี				
เอริเทรีย				
เอสโตเนีย		30 ม.ค. 2547	2541	
เอธิโอเปีย				
ฟิลิปปินส์				2522
ฟินแลนด์	13 ก.พ. 2533	4 เม.ย. 2534	2515	
ฝรั่งเศส		2 ต.ค. 2550	2524	
กาบอง		2 เม.ย. 2557	2553	
แกมเบีย				
จอร์เจีย		22 มี.ค. 2542	2540	
เยอรมัน	13 ก.พ. 2533	18 ส.ค. 2535	2530	
กานา				
กรีซ		5 พ.ค. 2540	2457	
เกรนาดา				
กัวเตมาลา				
กินี				
กินี-บิสเซา	12 ก.ย. 2543	24 ก.ย. 2556	2536	
กายอานา				
เฮติ			2530	
ฮอนดูรัส	10 พ.ค. 2533	1 เม.ย. 2551	2499	
ฮังการี		24 ก.พ. 2537	2533	
ไอซ์แลนด์	30 ม.ค. 2534	2 เม.ย. 2534	2471	
อินเดีย				
อินโดนีเซีย				
อิหร่าน				
อิรัก				

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ระหว่างประเทศ		ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรมทุก ประเภท	ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรม ปกติ
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ		
ไอร์แลนด์		18 มิ.ย. 2536	2533	
อิสราเอล				2497
อิตาลี	13 ก.พ. 2533	14 ก.พ. 2538	2537	
จาเมกา				
ญี่ปุ่น				
จอร์แดน				
คาซัคสถาน				2550
เคนยา				
คิริบาส				
คูเวต				
คีร์กีซ		6 ธ.ค. 2553	2550	
สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว				
ลัตเวีย		19 เม.ย. 2556	2555	
เลบานอน				
เลโซโท				
ไลบีเรีย		16 ก.ย. 2548		
ลิเบีย				
ลิกเคนสไตน์		10 ธ.ค. 2541	2530	
ลิทัวเนีย	8 ก.ย. 2543	27 มี.ค. 2545	2541	
ลักเซมเบิร์ก	13 ก.พ. 2533	12 ก.พ. 2535	2522	
มาดากัสการ์	24 ก.ย. 2555			
มาลาวี				
มาเลเซีย				
มัลดีฟส์				
มาลี				
มอลตา		29 ธ.ค. 2537	2543	
หมู่เกาะมาร์แชลล์				
มอริเตเนีย				
มอริเชียส			2538	

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ระหว่างประเทศ		ยกเลิกโทษ	ยกเลิกโทษ
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ	ประหารชีวิตกับ อาชญากรรมทุก ประเภท	ประหารชีวิตกับ อาชญากรรม ปกติ
เม็กซิโก		26 ก.ย. 2550	2548	
สหพันธรัฐไมโครนีเชีย				
โมนาโก		28 มี.ค. 2543	2505	
มองโกเลีย		13 มี.ค. 2555		
มอนเตเนโกร		23 ต.ค. 2549	2545	
โมร็อกโก				
โมซัมบิก		21 ก.ค. 2536	2533	
เมียนมาร์				
นาบีเบีย		28 พ.ย. 2537	2533	
นาอูรู				
เนปาล		4 มี.ค. 2541	2540	
เนเธอร์แลนด์	9 ส.ค. 2533	26 มี.ค. 2534	2525	
นิวซีแลนด์	22 ก.พ. 2533	22 ก.พ. 2533	2535	
นิการากัว	21 ก.พ. 2533	25 ก.พ. 2552	2522	
ไนเจอร์				
ไนจีเรีย				
นอร์เวย์	13 ก.พ. 2533	5 ก.ย. 2534	2522	
โอมาน				
ปากีสถาน				
ปาเลา				
ปานามา		21 ม.ค. 2536	2465	
ปาปัวนิวกินี				
ปารากวัย		18 ส.ค. 2546	2535	
เปรู				2522
ฟิลิปปินส์	20 ก.ย. 2549	20 พ.ย. 2550	2549	
โปแลนด์	21 มี.ค. 2543	25 เม.ย. 2557	2540	
โปรตุเกส	13 ก.พ. 2533	17 ต.ค. 2533	2519	
กาตาร์				
สาธารณรัฐเกาหลี (ใต้)				
มอลโดวา		20 ก.ย. 2549	2538	

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ระหว่างประเทศ		ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรมทุก ประเภท	ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรม ปกติ
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ		
โรมาเนีย	15 มี.ค. 2533	27 ก.พ. 2534	2532	
สหพันธรัฐรัสเซีย				
รวันดา		15 ธ.ค. 2551	2550	
เซนต์คิตส์และเนวิส				
เซนต์ลูเชีย				
เซนต์วินเซนต์และเกรนา ดีนส์				
ซามัว			2547	
ซานมารีโน	26 ก.ย. 2546	17 ส.ค. 2547	2408	
เซาตูเมและปรินซิปี	6 ก.ย. 2543		2533	
ซาอุดีอาระเบีย				
เซเนกัล			2547	
เซอร์เบีย		6 ก.ย. 2544	2545	
เซเชลส์		15 ธ.ค. 2537	2536	
เซียร์ราลีโอน				
สิงคโปร์				
สโลวะเกีย	22 ก.ย. 2541	22 มิ.ย. 2542	2533	
สโลวีเนีย	14 ก.ย. 2536	10 มี.ค. 2537	2532	
หมู่เกาะโซโลมอน				
โซมาเลีย				
แอฟริกาใต้		28 ส.ค. 2546	2540	
ซูดาน				
สเปน	23 ก.พ. 2533	11 เม.ย. 2534	2538	
ศรีลังกา				
ซูรินาเม				
สวาซิแลนด์				
สวิตเซอร์แลนด์		16 มิ.ย. 2537	2535	
สวีเดน	13 ก.พ. 2533	11 พ.ค. 2533	2515	
ซีเรีย				
ทาจิกิสถาน				

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ระหว่างประเทศ		ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรมทุก ประเภท	ยกเลิกโทษ ประหารชีวิตกับ อาชญากรรม ปกติ
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ		
ไทย				
มาซิโดเนีย		26 ม.ค. 2538	2534	
ติมอ-เลสเต		18 ก.ย. 2546	2542	
โตโกตองกา			2552	
ตริแควดและโตเบโก				
ตูนิเซีย				
ตุรกี	6 เม.ย. 2547	2 มี.ค. 2549	2547	
เติร์กเมนิสถาน		11 ม.ค. 2543	2542	
ตูวาลู				
ยูกันดา				
ยูเครน		25 ก.ค. 2550		
สหรัฐอเมริกา สำหรับเอมิเรตส์				
บริเตนใหญ่และไอร์แลนด์ เหนือ	31 มี.ค. 2542	10 ธ.ค. 2542	2541	
แทนซาเนีย				
สหรัฐอเมริกา				
อูรุกวัย	13 ก.พ. 2533	21 ม.ค. 2536	2450	
อุซเบกิสถาน		23 ธ.ค. 2551	2551	
วานูอาตู				
เวเนซุเอลา	7 มี.ย. 2533	22 ก.พ. 2536	2406	
เวียดนาม				
เยเมน				
เซมเบีย				
ซิมบับเว				
ตัวเลขรวม 191	37	81	87	7

ภาคผนวก ง

รายชื่อประเทศที่ยกเลิกประหารชีวิต

รายชื่อประเทศที่ยกเลิกประหารชีวิต

ตารางที่ 1 กลุ่มประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมทุกประเภท
(Abolitionist for all Crimes)

ประเทศ	ปี (A)	ปี (AO)	ปี (last ex.)
ALBANIA (แอลเบเนีย)	2007	2000	
ANDORRA (แอนดอร์รา)	1990		1943
ANGOLA (แองโกลา)	1992		
ARGENTINA (อาร์เจนตินา)	2008	1984	
ARMENIA (อาร์เมเนีย)	2003		
AUSTRALIA (ออสเตรเลีย)	1985	1984	1967
AUSTRIA (ออสเตรีย)	1968	1950	1950
AZERBAIJAN (อาเซอร์ไบจาน)	1998		1993
BELGIUM (เบลเยียม)	1996		1950
BENIN (เบนิน)	2016		1987
BHUTAN (ภูฏาน)	2004		1964K
BOLIVIA (โบลิเวีย)	2009	1997	1974
BOSNIA-HERZEGOVINA (เฮอร์เซโกวีนา-บอสเนีย)	2001	1997	
BULGARIA (บัลแกเรีย)	1998		1989
BURUNDI (บुरुнді)	2009		
CAMBODIA (กัมพูชา)	1989		
CANADA (แคนาดา)	1998	1976	1962
CAPE VERDE (เคปเวิร์ด)	1981		1835
COLOMBIA (โคลอมเบีย)	1910		1909
CONGO (คองโก)	2015		1982
COOK ISLANDS (หมู่เกาะคุก)	2007		
COSTA RICA (คอสตาริกา)			
COTE D'IVOIRE (โกตดิวัวร์)	2000		
CROATIA (โครเอเชีย)	1990		1987

ประเทศ	ปี (A)	ปี (AO)	ปี (last ex.)
CYPRUS (ไซปรัส)	2002	1983	1962
CZECH REPUBLIC (สาธารณรัฐเช็ก)	1990		
DENMARK (เดนมาร์ก)	1978	1933	1950
DJIBOUTI (จิบูตี)	1995		Ind.
DOMINICAN REPUBLIC (สาธารณรัฐโดมินิกัน)	1966		
ECUADOR (เอกวาดอร์)	1906		
ESTONIA (เอสโตเนีย)	1998		1991
FINLAND (ฟินแลนด์)	1972	1949	1944
FIJI (ฟีจี)	2015	1979	1964
FRANCE (ฝรั่งเศส)	1981		1977
GABON (กาบอง)	2010		1985
GEORGIA (จอร์เจีย)	1997		1994K
GERMANY (เยอรมนี)	1987		
GREECE (กรีซ)	2004	1993	1972
GUINEA-BISSAU (กินนี-บิโซ)	1993		1986K
HAITI (เฮติ)	1987		1972K
HOLY SEE (นครรัฐวาติกัน)	1969		
HONDURAS (ฮอนดูรัส)	1956		1940
HUNGARY (ฮังการี)	1990		1988
ICELAND (ไอซ์แลนด์)	1928		1830
IRELAND (ไอร์แลนด์)	1990		1954
ITALY (อิตาลี)	1994	1947	1947
KYRGYZSTAN (คีร์กีสถาน)	2007		
KIRIBATI (คิริบาตี)			Ind.
LATVIA (ลัตเวีย)	2012	1999	1996
LIECHTENSTEIN (ลิกเทินสไตน์)	1987		1785
LITHUANIA (ลิทัวเนีย)	1998		1995

ประเทศ	ปี (A)	ปี (AO)	ปี (last ex.)
LUXEMBOURG (ลักเซมเบิร์ก)	1979		1949
MACEDONIA (มาเซโดเนีย)	1991		
MADAGASCAR (มาดากัสการ์)	2015		1958
MALTA (มอลตา)	2000	1971	1943
MARSHALL ISLANDS (หมู่เกาะมาร์แชลล์)			Ind.
MAURITIUS (มอริเชียส)	1995		1987
MEXICO (เม็กซิโก)	2005		1961
MICRONESIA (ไมโครนีเชีย)			Ind.
MOLDOVA (มอลโดวา)	1995		
MONACO (โมนาโก)	1962		1847
MONTENEGRO มอนเตเนโกร	2002		
MOZAMBIQUE (โมซัมบิก)	1990		1986
NAMIBIA (นามิเบีย)	1990		1988K
NAURU (นาอูรู)	2016		Ind.
NEPAL (เนปาล)	1997	1990	1979
NETHERLANDS (เนเธอร์แลนด์)	1982	1870	1952
NEW ZEALAND (นิวซีแลนด์)	1989	1961	1957
NICARAGUA (นิการากัว)	1979		1930
NIUE (นีอูเอ)			
NORWAY (นอร์เวย์)	1979	1905	1948
PALAU (ปาเลา)			
PANAMA (ปานามา)	1922		1903K
PARAGUAY (ปารากวัย)	1992		1928
PHILIPPINES (ฟิลิปปินส์)	2006 (1987)		2000
POLAND (โปแลนด์)	1997		1988
PORTUGAL (โปรตุเกส)	1976	1867	1849K
ROMANIA (โรมาเนีย)	1989		1989

ประเทศ	ปี (A)	ปี (AO)	ปี (last ex.)
RWANDA (รวันดา)	2007		1998
SAMOA (ซามัว)	2004		Ind.
SAN MARINO (ซานมารีโน)	1865	1848	1468K
SAO TOME AND PRINCIPE (เซาโตเม และพรินซิเป)	1990		Ind.
SENEGAL (เซเนกัล)	2004		1967
SERBIA (เซอร์เบีย)	2002		1992
SEYCHELLES (เซเชลส์)	1993		Ind.
SLOVAKIA (สโลวะเกีย)	1990		
SLOVENIA (สโลวีเนีย)	1989		
SOLOMON ISLANDS (หมู่ เกาะโซโลมอน)		1966	Ind.
SOUTH AFRICA (แอฟริกาใต้)	1997	1995	1991
SPAIN (สเปน)	1995	1978	1975
SURINAME (ซูรินาเม)	2015		1982
SWEDEN (สวีเดน)	1972	1921	1910
SWITZERLAND (สวิตเซอร์แลนด์)	1992	1942	1944
TOGO (โตโก)	2009		1978
TIMOR-LESTE (ติมอร์-เลสเต)	1999		
TURKEY (ตุรกี)	2004	2002	1984
TURKMENISTAN (เตอร์กิสถาน)	1999		
TUVALU (ตูวาลู)			Ind.
UKRAINE (ยูเครน)	1999		
UNITED KINGDOM (สหราชอาณาจักรอังกฤษ)	1998	1973	1964
UGUAY (อุรุกวัย)	1907		
UZBEKISTAN (อุซเบกิสถาน)	2008		2005

ประเทศ	ปี (A)	ปี (AO)	ปี (last ex.)
VANUATU (วานูอาตู)			Ind.
VENEZUELA (เวเนซุเอลา)	1863		

หมายเหตุ: ปี (A) หมายถึง ปีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมทุกประเภท

ปี (AO) หมายถึง ปีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมปกติ

ปี (last ex.) หมายถึง ปีที่ทำการลงโทษประหารชีวิตครั้งสุดท้าย

K หมายถึง ปีล่าสุดที่รู้ว่ามี การลงโทษประหารชีวิต

Ind. หมายถึง ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตตั้งแต่ได้รับเอกราช

ตารางที่ 2 กลุ่มประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาชญากรรมปกติ

(Abolitionist for Ordinary Crimes Only)

ประเทศ	ปี (AO)	ปี (last ex.)
BRAZIL (บราซิล)	1979	1855
CHILE (ชิลี)	2001	1985
EL SALVADOR (เอลซัลวาดอร์)	1983	1973K
GUINEA (กินี)	2016	2001
ISRAEL (อิสราเอล)	1954	1962
KAZAKHSTAN (คาซัคสถาน)	2007	
PERU (เปรู)	1979	1979

ตารางที่ 3 กลุ่มประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ (Abolitionist in Practice)
มีจำนวน 30 ประเทศ*

ประเทศ	ปี (last ex.)
ALGERIA (แอลจีเรีย)	1993
BRUNEI DARUSSALAM (บรูไนดารุสซาลาม)	1957K
BURKINA FASO (บูร์กินาฟาโซ)	1988
CAMEROON (แคเมอรูน)	1997
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC (สาธารณรัฐแอฟริกากลาง)	1981
ERITREA (เอริเทรีย)	1989
GHANA (กานา)	1993
GRENADA (เกรเนดา)	1978
KENYA (เคนยา)	1987
LAOS (ลาว)	1989
LIBERIA (ไลบีเรีย)	2000
MALAWI (มาลาวี)	1992
MALDIVES (มัลดีฟส์)	1954
MALI (มาลี)	1980
MAURITANIA (มอริเตเนีย)	1987
MONGOLIA (มองโกเลีย)	2008
MOROCCO (โมร็อกโก)	1993
MYANMAR (เมียนมาร์)	1988
NIGER (ไนเจอร์)	1976K
PAPUA NEW GUINEA (ปาปัวนิวกินี)	1950

* Amnesty International, **Abolitionist and Retentionist Countries. 19**

December 2016. Index number: ACT 50/3831/2016, Retrieved February 22, 2016
from <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/3831/2016/en>

ประเทศ	ปี (last ex.)
RUSSIAN FEDERATION (สหพันธรัฐรัสเซีย)	1999
SOUTH KOREA (เกาหลีใต้)	1997
SIERRA LEONE (เซียร์ราลีโอน)	1998
SRI LANKA (ศรีลังกา)	1976
SWAZILAND (สวาซิแลนด์)	1983
TAJIKISTAN (ทาจิกิสถาน)	2004
TANZANIA (แทนซาเนีย)	1995
TONGA (ตองกา)	1982
TUNISIA (ตูนิเซีย)	1991
ZAMBIA (แซมเบีย)	1997

ภาคผนวก จ

พระราชบัญญัติห้ามนำโทษประหารชีวิตมาใช้ในฟิลิปปินส์

Republic Act No.9346

S. No. 2254
H. No. 4826

Republic of the Philippines
Congress of the Philippines
Metro Manila

Thirteenth Congress

Second Regular Session

Begun and held in Metro Manila, on Monday, the twenty-fifth day of
July, two thousand five.

[REPUBLIC ACT NO. 9346]

AN ACT PROHIBITING THE IMPOSITION OF DEATH
PENALTY IN THE PHILIPPINES

*Be it enacted by the Senate and House of Representatives of the
Philippines in Congress assembled:*

SECTION 1. The imposition of the penalty of death is hereby prohibited. Accordingly, Republic Act No. Eight Thousand One Hundred Seventy-Seven (R. A. No. 8177), otherwise known as the Act Designating Death by Lethal Injection is hereby repealed. Republic Act No. Seven Thousand Six Hundred Fifty-Nine (R. A. No. 7659), otherwise known as the Death Penalty Law, and all other laws, executive orders and decrees, insofar as they impose the death penalty are hereby repealed or amended accordingly.

2

SEC. 2. In lieu of the death penalty, the following shall be imposed:

(a) the penalty of *reclusion perpetua*, when the law violated makes use of the nomenclature of the penalties of the Revised Penal Code; or

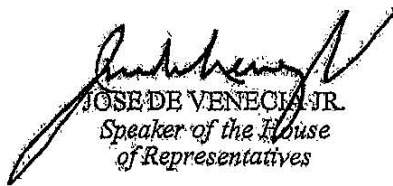
(b) the penalty of life imprisonment, when the law violated does not make use of the nomenclature of the penalties of the Revised Penal Code.

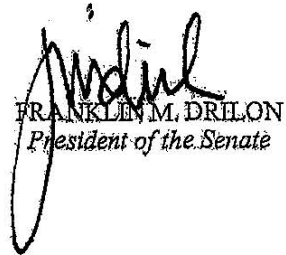
SEC. 3. Persons convicted of offenses punished with *reclusion perpetua*, or whose sentences will be reduced to *reclusion perpetua*, by reason of this Act, shall not be eligible for parole under Act No. 4108, otherwise known as the Indeterminate Sentence Law, as amended.

SEC. 4. The Board of Pardons and Parole shall cause the publication at least once a week for three consecutive weeks in a newspaper of general circulation of the names of persons convicted of offenses punished with *reclusion perpetua* or life imprisonment by reason of this Act who are being considered or recommended for commutation or pardon: *Provided, however,* That nothing herein shall limit the power of the President to grant executive clemency under Section 19, Article VII of the Constitution.

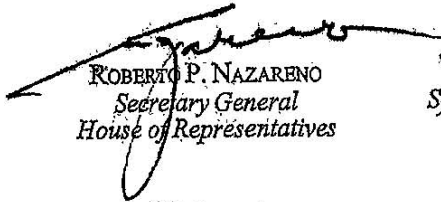
SEC. 5. This Act shall take effect immediately after its publication in two national newspapers of general circulation.

Approved,

JOSE DE VENEZIA, JR.
Speaker of the House
of Representatives

FRANKLIN M. DRILON
President of the Senate

This Act which is a consolidation of Senate Bill No. 2254 and House Bill No. 4826 was finally passed by the Senate and the House of Representatives on June 7, 2006.

ROBERTO P. NAZARENO
Secretary General
House of Representatives

OSCAR S. YABES
Secretary of the Senate

Approved: JUN 24 2006

GLORIA MACAPAGAL-ARROYO
President of the Philippines

O

ภาคผนวก ฉ

ฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา
และตามกฎหมายอื่น ๆ

ตารางที่ 1 ฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
1.	การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์	ประหารชีวิต	107 และ 111
2.	การประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ หรือกระทำการอันมีลักษณะน่าจะเป็นอันตรายต่อพระชนม์	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	108 และ 111
3.	การปลงพระชนม์พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	ประหารชีวิต	109 และ 111
4.	การประทุษร้ายต่อพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือประทุษร้ายต่อเสรีภาพ หรือการกระทำการอันมีลักษณะน่าจะเป็นอันตรายต่อพระชนม์หรือชีวิต	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	110 และ 111
5.	ความผิดฐานเป็นกบฏ	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	113
6.	การกระทำเพื่อให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือทั้งหมดตกไปอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศหรือเพื่อให้เอกราชของรัฐเสื่อมเสียไป	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	119, 128 และ 129
7.	คนไทยกระทำการรบต่อประเทศ หรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	121, 128 และ 129
8.	การกระทำใดเพื่อเป็นการอุปการะแก่การดำเนินการรบหรือการเตรียมการรบของข้าศึก เช่น ทำให้ป้อม สนามบิน ยุทธภัณฑ์ใช้การไม่ได้หรือตกไปอยู่ในเงื้อมมือข้าศึก หรือยุยงให้ทหารไม่กระทำตามหน้าที่ เป็นต้น	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	122, 128 และ 129

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
9.	การกระทำใดเพื่อให้รัฐต่างประเทศล่วงรู้ และได้ประโยชน์ซึ่งข้อความ เอกสาร ปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	124, 128 และ 129
10.	การกระทำใดเพื่อให้เกิดเหตุร้ายขึ้นแก่ประเทศจากภายนอก	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 20 ปี	127, 128 และ 129
11.	การฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐ ต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธ-ไมตรี หรือ ผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มา สู่พระราชสำนัก	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	132
12.	ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 20 ปี	135/1
13.	เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใด มอบให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด แก่ตนหรือผู้อื่น	จำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับ ตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 40,000 บาท หรือประหารชีวิต	148
14.	เจ้าพนักงานสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับ ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับ ตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการ หรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่า การนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	จำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และ ปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 40,000 บาท หรือประหารชีวิต	149

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
15.	เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	จำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 40,000 บาท หรือประหารชีวิต	201
16.	เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ประโยชน์หรือทรัพย์สิน ซึ่งตนได้เรียกรับ หรือยอมจะรับก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้นๆ	จำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 40,000 บาท หรือประหารชีวิต	202
17.	การวางเพลิงเผาทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เช่น โรงเรือนที่คนอยู่อาศัย สถานีรถไฟ หรือท่าอากาศยาน เป็นต้น	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	218
18.	การกระทำให้เกิดเพลิงไหม้ แม้เป็นของตนเอง เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินที่กำหนดในมาตรา 218	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	220
19.	การกระทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กำหนดในมาตรา 218	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	222
20.	การวางเพลิงเผาทรัพย์สิน หรือกระทำให้เกิดระเบิดเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัส	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 10 ปีถึง 20 ปี	224

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
21.	การข่มขืนการทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กอายุยังไม่เกิน 13 ปี จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	277 ทวิ
22.	การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรุมโทรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นได้รับอันตรายสาหัส	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือ	277 ตรี (1)
23.	การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรุมโทรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต	277 ตรี (2)
24.	การกระทำอนาจารผู้อื่นโดยขู่เข็ญหรือใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำอนาจารเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตามจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	280
25.	การเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปีโดยใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น	จำคุกตั้งแต่ 10 ปีถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาทถึง 40,000 บาท หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต	283 และ 285
26.	การฆ่าผู้อื่น	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี	288

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
27.	การฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำ ผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่า บุพการี ฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำตาม หน้าที่ การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น	ประหารชีวิต	289
28.	การหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นให้ ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย หรือการเอา คนลงเป็นทาส เพื่อซื้อขาย จำหน่าย รับ ไม่ว่าจะนำเข้าไปหรือส่งออกไปนอก ราชอาณาจักร จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ ความตาย	ประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี	312 ทวิ
29.	การลักพาตัวผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่	จำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี และปรับตั้ง แต่ 30,000 บาทถึง 40,000 บาทหรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต	313 และ 314
30.	การชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความ ตาย	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	339
31.	การชิงทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุ ทางศาสนาอันเป็นที่สักการบูชาของ ประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถาน อันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต	339 ทวิ
32.	การปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความ ตาย	ประหารชีวิต	340

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
33.	การปล้นทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา กระทำโดยแสดงความทารุณจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ใช้ปืนยิงใช้วัตถุระเบิดหรือกระทำทรมาณ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นหรือถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	340 ทวิ

ตารางที่ 2 ฐานความผิดที่มีบทลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอื่น ๆ

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
2.1 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร			
1.	เชลยศึกให้สัตย์ว่าจะไม่ทำการรบต่อประเทศไทยตลอดเวลาสงครามเมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้ว แต่เชลยศึกนั้นเสียสัตย์	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	13
2.	ราชศัตรูลักลอบสอดแนมโดยเข้าไปในป้อมค่าย เรือรบหรือสถานที่ใดอันเป็นของทหาร	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	14
3.	การให้ความช่วยเหลือหรือปิดบังผู้ลักลอบสอดแนมโดยที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	15
4.	ทหารที่กระทำการเกลี้ยกล่อมให้ผู้อื่นกลายเป็นพวกของราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	16
5.	นายทหารที่บังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบหรือสถานที่ ถ้ายังไม่สิ้นกำลังและยังสามารถต่อสู้เข้าศึกได้ หากยอมแพ้ให้แก่ศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	17

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
6.	การยุยงหรือข่มขืนใจ หรือสมคบกันเพื่อยุยงหรือข่มขืนใจ ผู้บังคับกองทหาร ป้อมค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ให้ยอมแพ้แก่ราชศัตรู	ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	18
7.	นายทหารเรือซึ่งมีหน้าที่ควบคุมเรือของทหารในขณะทำการรบ ได้ถอยเรือออกจากสถานที่รบโดยไม่มีเหตุอันสมควร	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	19
8.	นายทหารบังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน เสบียง ม้า หรือเครื่องยุทโธปกรณ์ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 20 ปี	27 (1)
9.	ทหารที่ได้รับมอบหมายให้อยู่ยามรักษาการณ์ แต่ละทิ้งหน้าที่หรือไปเสียจากหน้าที่โดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	29 (1)
10.	ทหารที่ขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่งอย่างใดซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 20 ปี	30 (1)
11.	ทหารที่ขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งอย่างใด โดยการแสดงความขัดขืนด้วยกิริยา หรือวาจาองอาจต่อหน้าทหารถืออาวุธซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	31 (1)
12.	การใช้กำลังทำร้ายทหารยามรักษาการณ์ หรือทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	36 (1)

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
13.	ทหารใช้กำลังประทุษร้ายด้วยกำลังกายแก่ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	38 (1)
14.	ทหารมั่วสุมกัน ณ สถานที่ใดตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือกระทำการใดขึ้นให้มีความวุ่นวายในบ้านเมืองซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู	ประหารชีวิต หรือ จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 20 ปี	42 (1)
15.	ทหารมั่วสุมกัน ณ สถานที่ใดตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือกระทำการใดขึ้นให้มีความวุ่นวายในบ้านเมืองซึ่งได้กระทำต่อหน้าราชศัตรูและมีทหารตั้งแต่คนหนึ่งขึ้นไปมีอาวุธ	ประหารชีวิตหรือ จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 20 ปี	43 (1)
16.	ความผิดฐานหนีราชการและเป็นการหนีเข้าไปอยู่กับพวกราชศัตรู	ประหารชีวิต	46 (1)
17.	การกระทำด้วยความประสงค์ที่จะบ่อนทำลายให้สมรรถภาพของกรมกองทหารเสื่อมทรามลง หรือได้กระทำไปอันเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่จะล้มล้างรัฐบาล หรือเพื่อให้เปลี่ยนแปลงประเพณีทางการเมืองหรือเศรษฐกิจแห่งชาติ	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	52

2.2 พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

18.	การใช้อาวุธปืนเครื่องกระสุนหรือวัตถุระเบิดนอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงที่อนุญาตให้ออกได้นำไปใช้ในการฆ่าผู้อื่นเรียกค่าไถ่ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์	ประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต	78
-----	--	---------------------------------	----

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
2.3 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522			
19.	การผลิตนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เพื่อจำหน่าย	ประหารชีวิต	65
20.	ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป	จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาทหรือประหารชีวิต	66
21.	การใช้อุบายหลอกลวงขู่เข็ญใช้กำลัง ประทุษร้ายใช้อำนาจ ครอบงำผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพเฮโรอีนโดยเป็นการกระทำต่อผู้หญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่น กระทำผิดทางอาญาหรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา	ประหารชีวิต	93
2.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551			
22.	การกระทำแก่บุคคลอายุไม่เกิน 15 ปีหรือเกิน 15 ปีแต่ไม่ถึง 18 ปี หรือเป็นกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล การกระทำค้ามนุษย์นั้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย	ประหารชีวิต	53/1

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
2.5 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542			
23.	เจ้าหน้าที่ของรัฐเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การ ระหว่างประเทศเรียกรับหรือยอมจะรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับ ตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการ หรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่า การนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	จำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง ปี 20 หรือจำคุก ตลอดชีวิต และ ปรับตั้งแต่ 100,000 บาทถึง 400,000 บาท หรือประหาร ชีวิต	123/2
2.6 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558			
24.	ในระหว่างการบินผู้อยู่ในอากาศยานฆ่า ผู้อื่น ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเป็นเหตุให้ เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศ ยาน	ประหารชีวิต	16
25.	ในระหว่างการบินผู้อยู่ในอากาศยานยึด หรือเข้าควบคุมอากาศยานโดยใช้กำลัง ประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลัง ประทุษร้ายผู้อื่น	ประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 10 ปีถึง 20 ปี	17
26.	การทำลายอากาศยานในระหว่างบริการ การทำให้อากาศยานในระหว่างบริการ เสียหายจนเป็นเหตุไม่สามารถทำการบิน ได้ หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อ ความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่าง การบิน การกระทำใดเพื่อให้มีการวางใน อากาศยานในระหว่างการบิน ซึ่งวัตถุ หรือสิ่งใดที่น่าจะทำลาย หรือน่าจะ ก่อให้เกิดความเสียหายจนเป็นเหตุให้ อากาศยานไม่สามารถทำการบินได้ หรือ น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความ ปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน	ประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี และปรับตั้ง แต่ 600,000 บาท ถึง 800,000 บาท	18

ลำดับที่	ฐานความผิด	โทษทางอาญา	มาตราที่เกี่ยวข้อง
27.	การใช้อาวุธหรือวัสดุอื่นใดทำร้ายร่างกายผู้อื่นในท่าอากาศยาน ทำลายหรือทำให้เสียหายอย่างร้ายแรงต่อท่าอากาศยาน ต่อสิ่งอำนวยความสะดวกของท่าอากาศยาน หรือต่ออากาศยานที่จอดอยู่ในท่าอากาศยานซึ่งไม่ใช่อากาศยานในระหว่างบริการ หรือทำให้การให้บริการของท่าอากาศยานหยุดชะงัก ถ้าการกระทำนั้นเป็นอันตรายหรือน่าจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยาน	ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 600,000 บาท ถึง 800,000 บาท	19
28.	การใช้อาวุธหรือวัสดุอื่นใดฆ่าผู้อื่นในท่าอากาศยาน ถ้าการกระทำนั้นเป็นอันตรายหรือน่าจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยาน	ประหารชีวิต	20
29.	การทำลายหรือทำให้เสียหายแก่เครื่องอำนวยความสะดวก ในการเดินอากาศ หรือทำให้การทำงานของเครื่องอำนวยความสะดวกดังกล่าวขัดข้อง ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุหรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน	ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 600,000 บาท ถึง 800,000 บาท	21
2.7 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539			
30.	การหน่วงเหนี่ยวกักขัง การกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกายหรือขู่เข็ญด้วยประการใดว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นเพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี	ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต	12

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พัทรินทร์ วิทยาเอนกนันท์
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2530 นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2536
ประสบการณ์ทำงาน	อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผลงานทางวิชาการ	คำอธิบายกฎหมายอาญา: ภาคทั่วไป โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาส เฉลิมพระชนมายุ 80 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พ.ศ.2550 คำอธิบายความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาส เฉลิมพระชนมายุ 60 พรรษา สมเด็จพระบรม โอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร มหาวิทยาลัย ราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2555 คำอธิบายกฎหมายแพ่งว่าด้วยหนี้ โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาส พระชนมายุครบ 5 รอบ ปีพุทธศักราช 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พ.ศ.2559